Ochozská jeskyně a její okolí – Jižní část Moravského krasu.

III. etapa historie O.J.

Pokračování historie Ochozské jeskyně a jižní části Moravského krasu, vyprávění o příchodu členů Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně do Ochozské jeskyně a o následném vytvoření Hádecké pracovní skupiny.

Uvádí Josef Pokorný. (publikoval v dubnu 2019)

Zvláštní upozornění !

Vážení čtenáři !

Především, abych zachytil kolorit popisované doby, to, jak v oněch dobách speleologičtí nadšenci nejen z řad amatérů, ale především z řad vědců poznávali kras, jak svoje poznatky a objevy publikovali a seznamovali s nimi veřejnost, proto vám v textu, mezi exkurzními zprávami přináším jejich práce. Je to přece také kus historie poznávání krasu.

Nechci tím v žádném případě porušovat jejich autorská práva, byly to a stále to jsou jejich poznatky, se kterými především oni chtěli seznámit zájemce a veřejnost. Jejich poznatky jsou mnohdy zasuty v dávno zapomenutých časopisech a v dnešní uspěchané době i mezi zájemci není čas ani chuť tyto zprávy a články vyhledávat. Ale mnohdy také v těchto článcích zapadly i zajímavé postřehy uváděných autorů a je zapotřebí je čtenářům zpřístupnit. To nijak nezmenšuje moji úctu a obdiv k citovaným autorům a k jejich

pracovním zásluhám. Oni mnohdy ještě neznali a nevěděli to, co známe a víme my dnes. Ale tvořili z toho co měli, věděli a znali. Věřím, že čtenář pochopí oprávněnost takového přístupu k dané problematice. Nechci porušovat zákon, ale prospět věci. Protože uvádím prameny a autory jsem přesvědčen, že formulace zákona na ochranu autorských práv takový přístup nezakazuje. Je to jen přínos jejich práce a jejich děl k popisované problematice.

Proto jsem, ve snaze přiblížit čtenáři co nejvíce onu dobu zařadili i jejich písemné práce, aby se s nimi mohl náš čtenář seznámit a nemusel je pracně hledat. Oni to byli, kteří žili a bádali v krasu před námi.

Mají nám pořád co říct ! I když od doby, kdy svoje poznatky napsali uplynula nějaká doba, oni byli ve víru událostí, oni to viděli svýma očima a oni na to měli svůj názor. Chceme-li se poučit z historie, je toto poznání nezbytné !

V červnu roku 1944 vyšel v časopisu, nazvaném „Časopis turistů“ článek Dr Josefa Skutila, nazvaný „Na Říčkách“. Tím chci začít se sbíráním poznatků o jižní části Moravského krasu a jeho dominantou – Ochozskou jeskyní v době po Druhé světové válce.

»Na Říčkách«.

Dr Josef Skutil.

Tak se nazývá nejjižnější systém vaucluských vod Moravského Krasu, nejdostupnější partie krasová z Brna, devon na ponorném ochozském potoku Říčce, přítoku Litavy-Césavy, ležící mezi Lišní a Ochozí SV Brna. Ještě nedávno byl to turisticky nejméně známý terén Krasu, který Fl. Koudelka, známý Křížův spolubadatel krasový a neprávem zapomenutý starožitník moravský, označil právem za „zapomenutý kout Moravy" (r. 1889 dix.). Dnes se přirozeně poměry úplně změnily; všem brněnským turistům jsou jistě tyto příjemné a velmi vděčné partie a tury, které však značně pozbyly lesní těžbou na kráse a romantickém půvabu, velice dobře známy, než abych je detailně popisoval, stalo se tak konečně již mnohokrát jinde a nechci se konečně zmiňovati obsáhle ani o krasových fenomenech této partie Krasu (o propadání Říčky, o jejím výtoku, o krápníkové, dlouho již známé, pohříchu stále nepřístupné Ochozské jeskyni v Bílé skále atd. atd.), ale chci upozorniti naše turisty jenom na některá zajímavá a důležitá místa tohoto koutu, podle nichž procházejí a jejichž význam jim asi celkem není dobře znám; polodenní výlet na Říčky je zároveň ukázkou, jak lze při rozumné a programové turistice dobře a výhodně spojiti příjemné s užitečným. Na tomto poměrně velmi malém terénu je několik objektů a lokalit neobyčejně důležitých se stanoviska prehistorického, z nichž některé jsou dobře známy i ve světové literatuře (jeskyně Pekárna, jeskyně Švédův stůl), vedle mnoha jiných míst, poukazujících na velmi staré pravěké osídlení zdejšího kraje. Uvědomělý turista vždy rád zhlédne podobné památky, neničí jich zbytečně, ba právě naopak hledí je zabezpečiti a ochrániti!

Projděme údolím Říčky, stopujíce právě s tohoto hlediska její zajímavosti! Scházíme-li z Líšně, městyse, známého zde do nedávna svými pestrými národopisnými kolority, který přirozeně již první světovou válkou značně utrpěl, do údolí Říčky přes trať Kosteliček, procházíme podle neobyčejně zajímavého a typického staroslovanského opevněného hradiště „Starých zámků". Po levé straně na okraji lesa zv. „Haliglétňa" mohutný nasypaný val byl první obranou rozsáhlého sídliště, které sloužilo za útočiště již v mladších dobách neolitických, ale jehož význam tkví až v knížecí době staroslovanské (poměrně však z mladého období). Z této doby pocházejí ze Starých zámků velice hojné a pěkné nálezy keramiky, mlýnků, přeslenů, železných nástrojů a nářadí (nožů, radlic, obručí a j.), vzácněji byly nalezeny okrasné předměty drobné (náušnice, různé bronzové tretky) a konečně bylo nalezeno i několik předmětů zřejmě cizího původu (římského a avarského). Líšeňské Staré zámky nebyly však dosud pečlivěji prozkoumány. Systematický jejich výzkum, kde bylo dokonce hledáno — ovšem že zcela neprávem — i Ptolemaiovské Eburodunum, které bylo lokalisováno i na nevzdálené obřanské Hradisko, by jistě poskytl (pokud není hradisko, kde jsou dnes pole, ve svých kulturních vrstvách zničeno) ucelený obraz staroslovanského života na počátku historické doby.

Než sejděme do údolí bystře proti nám se ženoucí Říčky a všimejme si zdejších lokalit, jak jsme již dříve poznamenali, jenom se stanoviska starožitnického!Přesně proti Starým zámkům je na p. břehu Říčky ostrožna, nesoucí stopy středověkého hrádku horákovského, kde však byly zjištěny níže i stopy pravěkého osídlení hallštatského; ještě ke konci minulého století se mezi domácím lidem vyprávělo, že obě zmíněné lokality byly spojeny kdysi dávno koženým mostem, po němž prý jezdíval rytíř z hradu na hrad. Také výše na Říčce na p. jejím břehu proti mlýnu je hradisko na ostrožně, zvané Chochola. Nechci popisovati krásy tohoto údolí, které patří k jednomu z nejrozkošnějších v celém Moravskému Krasu a nechci se ani zmiňovati o všech krasových zdejších zjevech, které by zasluhovaly daleko větší pozornosti, než jim dosud byla věnována.

Za t. zv. Horním mlýnem, kde se vstupuje do úzkého krasového údolí, se nachází v l. stráni (tedy na p. břehu) pod skálou východ Říčky. V l. stráni ve svahu téměř proti výtoku Říčky je poměrně nepatrná jeskyňka, zvaná všeobecně Kůlnička (Fl. Koudelka 1889 „Malá díravica", M. Kříž 1893, 1902 „Kůlnička", R. Trampler 1897, Fl. Koudelka 1881 „Jeskyně sempervivová", R. Prix 1923 „Schafsgrotte"), kde byla získána v diluviální náplavě jeskyně neobyčejně hojná drobná fauna diluviální, pocházející z vydávenin sov (lumíci, pišťuchy atd.); v jeskyňce snad byly také nalezeny pozůstatky, svědčící o přítomnosti diluviálního člověka. Nejznámější jeskyní hádeckého údolí a dnes již přímo světoznámou jeskyní v archeologické literatuře jest jeskyně Pekárna (pod tímto jménem již r. 1871, 1882 dr J. Wankel; 1888, 1903 A. Makowsky, A. Rzehak „Mokrauer-Höhle-Díravica", M. Kříž od r. 1867 „Kostelík", taktéž Fl. Koudelka 1889, R. Trampler dokonce „Ochozer-Höhle" 1897), ležící nad křižovatkou údolí Říčky a údolí ochozského a hostěnického. V neobyčejně příhodné jeskyni objevena byla již v osmdesátých letech minulého století stanice diluviálního člověka, byla prokopávána zejména dr M. Křížem, který ji prohlásil za úplně vykořistěnou. Leč teprve poválečnými systematickými vykopávkami Zemského musea ukázal pravé bohatství jeskyně dr K. Absolon. Není mně zdaleka možno se zmiňovati o všem tomto vzácném a nesmírně cenném materiálu, vytěženém z jednotlivých vrstev jeskynních, ilustrujícím výstižně život pravěkého diluviálního člověka v našich krajinách a potulujícího se lovce sobů v hádeckém údolí asi před 50.000—20.000 lety. Je to velmi mnoho nejrůznějších kamenných nástrojů (nožíků, škrabadel, drasadel, vrtáčků atd. atd.), uměle vyštípaných z pazourku a jiných příhodných kamenů, různé nástroje kostěné (dýky, vrtáky, hladidla, šidla, velitelské hole ze sobích parohů atd.), ale v jeskyni Pekárně bylo nalezeno i několik unikátních předmětů, jako na př. žebro, zdobené jemnou rytinou zápasících bisonů, několik krásných lopatkovitých dýk, zdobených podobně rytinami zvířecích hlav, celá serie jemných kostěných jehel i s etuemi atd. Nejcennějším theoretickým poznatkem nejen pro domácí vlastivědnou prehistorii, ale pro nejstarší předhistorii středoevropského lidstva vůbec je profil jeskyně, obsahující několik různých, zřetelně diferencovaných vrstev, z nichž jednotlivé chovají pozůstatky po pravěkých lidstvech, která od nejstarších dob vyhledávala tuto neobyčejně příhodnou jeskyni za příbytek. Podle tohoto profilu bylo možno jedině stanoviti, jak uzavírá K. Absolon, že nejstarší lidstvo přišlo do střední Evropy v předposlední době ledové (würmské) z východu s kulturou neobyčejně primitivní (t. zv. protoaurignacien), druhá okupace středoevropská, soudobá s dobou trvání velkých tábořišť pravěkého člověka v Předmostí, ve Willendorfě, přikrytých dnes mocnými vrstvami spraše, je již daleko vyvinutější; je to t. zv. kultura aurignacká a konečně třetí a poslední kultura diluviálního lidstva (t. zv. kultura magdalénská, lovců sobů) je zastoupena v Pekárně dokonce ve dvou fázích. Nad těmito uloženinami diluviálních vrstev spočívala v Pekárně místy až tři čtvrti metru mocná vrstva zvětralého vápenného tufu, ukládající se v době atlantického klimatu po starší době čtvrtohorní a v začátku dnešní geologické přítomnosti, v dobách, kdy v západní a v severní Evropě na březích oceánů kvetly bohaté, leč primitivní kultury, zv. „mesolitické". Ve vyšších vrstvách Pekárny se nacházejí pozůstatky z mladších předhistorických období mladší doby kamenné, z té doby na př., kdy v Egyptě vládla třetí až pátá dynastie (2893—2540, králové Snofru, Cheops, Mykerinos), kdy na Krétě již existovala bronzová kultura, na řeckých ostrovech kykladská, kdy kvetla nejstarší (I.—V.) města trojská, dále z doby bronzové a konečně v nejvyšších vrstvách doby časně historické (staroslovanská doba knížecí, doba říše velkomoravské) a i historické (třicetiletá válka, 1866, světová válka). Pekárna je tak jistě jedním nejen z nejzajímavějších, ale i nejpamátnějších míst celé střední Evropy, zachycuje celý nejstarší vývoj střední Evropy. Je to list z dosud neprozkoumaného archivu zemského, který nám otvírají motyky a rýče starožitníků.

Vedle jeskyně Pekárny je na Říčkách ještě několik (některé z nich jsou R. Tramplerovy H. IX. a X.) zajímavých jeskyní, z nichž však žádná nedosahuje velkého významu Pekárny. Turisticky je vděčná krásná a bohatá krápníková Ochozská jeskyně v imposantní Bílé skále, jež je pohříchu stále nepřístupna. Ve stráni mezi jeskyní Pekárnou (těsně pod Pekárnou je malá nepatrná jeskyňka, zvaná obyčejně „pod Kostelíkem", J. Simon 1923 „Hundsloch", R. Prix 1923 „Naterloch", nové očíslování ji označuje 8, zvaná též „Psí díra") a zmíněnou krápníkovou jeskyní jsou dvě menší jeskyňky, které obě vyhledal pravěký člověk diluviální za tábořiště, jsou to výše položená Jestřabí („Adlerova jeskyňka" 1882 a 1871, dr J. Wankel „Hirtenhöhle", 12. IV. 1893 Trampler jako I. 1923, Prix podle domácích prý názvů „Koňská díra" nebo „Lišči díra", Fr. Černý 1904 „Adlerova", „Höhle I." — Verein der Deutschen Touristen, Brünn, „Margarettenhöhle" Czišek 1929, při novém očíslování obdržela jeskyně číslo 3) a poněkud jen níže, blíže

Vchod do tak zvané »Křížovy jeskyně« na Říčkách. Archiv KČT.

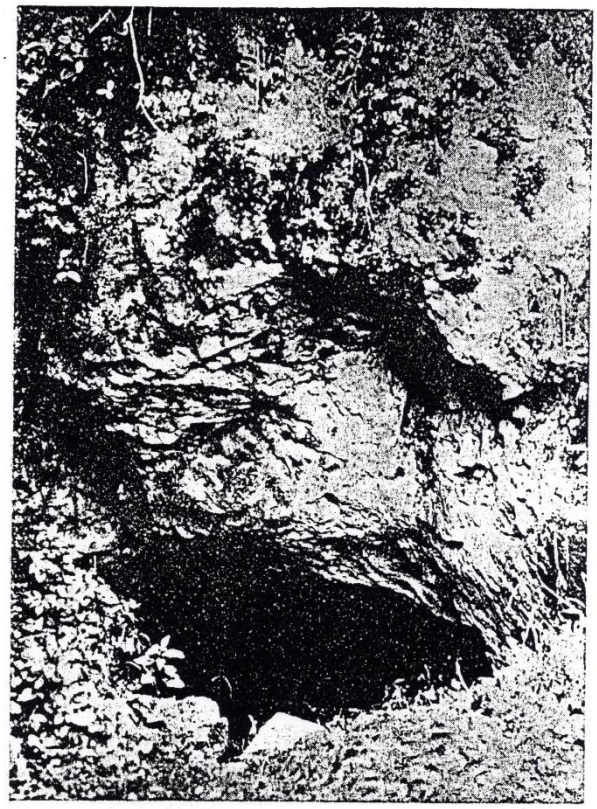

Pekárně položená delší jeskyně Křížova, taktéž stanice paleolitického člověka (1867 Kříž jako čís. 4, 12. IV. 1893 R. Trampler jako II., 1902 Kříž jako jeskyňka čís. 5, Prix 1925 „Hirtenhöhle", „Höhle II." podle Verein der Deutschen Touristen, Brünn, při novém očíslování označena jako 4, domácí název „Lazarka"). Obě tyto jeskyňky jsou velice málo známy, odtud si vysvětlíme i velikou různost v jejich pojmenování; často je v literatuře udávána jenom jejich poloha, bez bližšího jména. V téže stráni na l. břehu Říčky je konečně nejseverněji za zmíněnou krápníkovou jeskyní Ochozskou poslední jeskyně, zvaná všeobecně Liščí díra (Kříž 1893 „das Fuchsloch" jako čís. 7, 1897 R. Trampler „Fuchsloch", 1902 Kříž jako jeskyně čís. 10, při novém očíslování konaném pravděpodobně Frant. Čupíkem [na Švédově stole je bílou barvou FČ] byla tato jeskyně pominuta, nese však ještě stopy starého očíslování Křížova 7 podle jeho fotografie z r. 1893, která byla mylně podle Bullova nálezu parohového kladiva eneolitického považována za stanici magdalénského člověka. Není však nikterak vyloučeno, že i některé jiné menší jeskyně tohoto svahu a zejména několik pěkných a přihodných abri poskytne zejména diluviálnímu prehistorikovi bohaté výkopy a zajímavé výsledky.

Z jeskyní na p. břehu Říčky je prehistoricky snad nejzajímavější Švédův stůl, ležící v ostrém ostrohu, sevřeném údolím ochozským; zde nalezl již před první světovou válkou studující Kubasek fragment mandibuly lidské (tato vzácná relikvie měla ještě po svém objevení zajímavé osudy), považované všeobecně za neandertálskou, o níž však teprve J. Bayer na základě stratigrafické revise dokázal, že je stáří daleko mladšího, cromagnonského. Vskutku byly zjištěny i v této jeskyňce, o které domácí lid vyprávěl, že prý na ní odpočíval švédský voják v neklidných letech třicetileté vojny, i stopy pobytu mladopaleolitického lovce. Vedle Švédova stolu (A. Makowsky, A. Rzehak 1888, 1903, podle M. Křížova číslování 1902 čís. 9, taktéž tedy asi podle číslování R. Tramplerova, podle zmíněného již nového číslování čís. 6) je zde zajímavá, jižněji položená jeskyně Vlčí neboli Netopýří, již se lze prodrati až k protékající podzemní Říčce (M. Kříž 1867 „Heilige Stiege", Wankel 1871, 1882 „Wolfsgrotte", A. Makowsky-A. Rzehak 1888, 1903 „Wolfshöhle", „Fledermausgrotte", podle Křížova očíslování z roku 1892, 1893, čís. 5, z r. 1902 čís. 8, taktéž podle R. Tramplera podle nového číslování čís. 7, lidově zvaná dnes též „Jestřabí", podle Koudelky zvaná též v starší lit. „Floriansshöhle") a severněji položená Maltschina jeskyně (nazvaná po sestře zmíněného Kubaska z Bílovic). Konečně na p. břehu za údolím, vedoucím k Ochozi, jsou dvě nepatrné jeskyňovité skalní štěrbiny „Nad smrkama" a „Desentérka".

Po stránce vědecké, jak speleologické tak i archeologické, slibuje údolí „Na Říčkách" ještě mnoho, po stránce turistické zůstane vždy neobyčejně vděčným výletem, při kterém lze se vedle osvěžení i příležitostně poučiti. Koudelkův „zapomenutý kraj Moravy" z osmdesátých let je dnes již dobře znám naší turistice.

(Údolím Říčky vede červená značka. Začíná na nádraží v Lišni, projde obcí podle kostela a zámku ke koupališti u Pernikářova mlýna. Tam už začíná přemalebné údolí Říčky, točící se mnohými meandry v hlubokém lese podle několika mlýnů k jeskyni Pekárně a k blízké Ochozské jeskyni. Sem přibíhá několik značek, žlutá z Bílovic, zelená ze Křtin, žlutá z Račic. Červená od Pekárny zavede do vesnice Ochozu, podle hájovny Nového Dvora k myslivně ve vesničce Lhotkách, u ní se rozděluje na dvě větve. Levé rameno vede do Račic (odtud značky pokračují do Pístovic s vyhledávaným koupalištěm a do Vyškova). Pravé rameno prochází krásným Lhotským a Olšanským lesem přes vesnice Olšany a Habrovany na nádraží Rousínov s návratem do Brna nebo do Vyškova.)

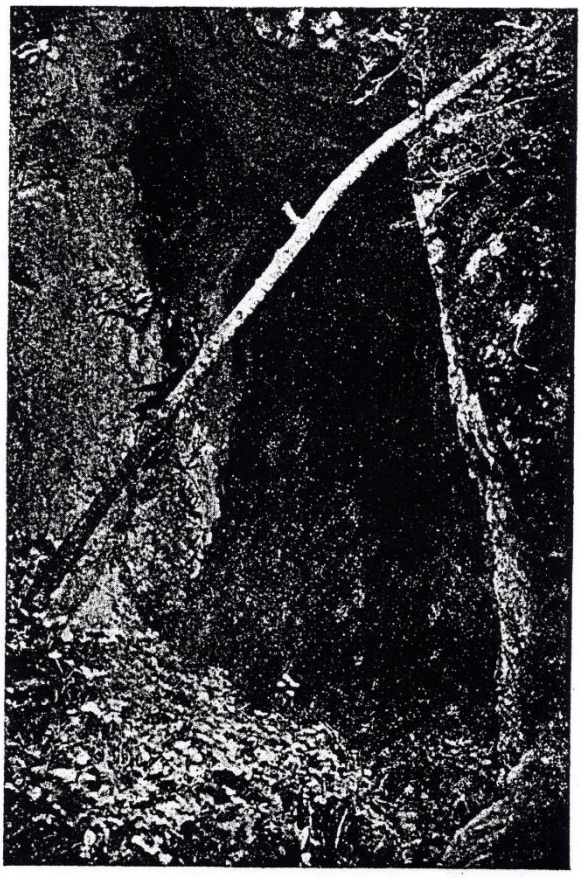

Jeskyně, zvaná Kůlnička na Říčkách, sídliště člověka starší doby kamenné a bohaté naleziště diluviální zvěřeny. Archiv KČT.

V průběhu Druhé světové války převládl v jeskyních český živel. Ale protože byli mezi českými jeskyňáři zkušení a cílevědomí lidé, jako byl především Antonín Boček, začalo se, díky jeho iniciativě, mezi mladými, neorganizovanými jeskyňáři v krasu mluvit o tom, že po válce založí speleologickou organizaci. Bylo zapotřebí vytvořit organizaci, která by zájemce o speleologii cílevědomě a smysluplně vedla, aby nedocházelo k tříštění zájmů.

Pokud jde o Ochozskou jeskyni, pronikli do ní někdy v r. 1942 (v době, kdy už se němečtí jeskyňáři přestali v jeskyních Moravského krasu vyskytovat) tři čeští speleologové. Byl to Přemysl Ryšavý a jeho přátelé, Stanislav Plch a Jiří Pernes. Ti dva byli původně horolezci, kteří Ryšavého učili lézt. Do zamčené Ochozské jeskyně vnikli „Bauerovou chodbičkou“, tedy místem, které bylo sice profesorem Bauerem označeno jako objevitelský vchod, ale skutečný objevitelský vchod dle popisu J. Hornische z r.1830 vypadal úplně jinak. To popisuji v předchozí části historie Ochozské jeskyně.

Postupně jeskyni celou prolezli až se dostali na konec Labyrintu, kde našli zamčená dvířka. Na těch dvířkách byla připevněna schránka, ve které byl – pro případ nouze – od těch dvířek klíč. Ten klíč si ponechali a od té doby vstupovali do Ochozské jeskyně horním vchodem. .

V r. 1944 zaměřili a zmapovali celou Ochozskou jeskyni. Dóm mezi Medvědím trativodem a praménkovým stalaktitem „Plíce“ je v této mapě nazván „Nalaškův dóm“. Když jsem se zeptal Ryšavého, kdo to byl Nalaška, nevěděl. Tvrdil, že to tam napsali jeho kamarádi, Plch s Pernesem. Ti už byli v té době mrtví, takže, kdo byl Nalaška se už nejspíš nedovíme. Stejně tak je záhadný popis názvu chodby, kterou dnes nazýváme „Chodba u Kužele“. V Ryšavého mapě je zakreslena jako Jílova chodba. (Nikoliv „jílová“ !?!). Tento název mi také Ryšavý nedokázal vysvětlit. Kdo byl Jíl či Jíla, po kterém chodbu pojmenovali ? Situaci vyřešila až vzniklá „Hádecká pracovní skupina“, která tuto chodbu nazvala „Chodba U Kužele“. Podrobnější popis Chodby U Kužele najdete ve třetí práci tematického okruhu č. 3 v této ročence.

Když skončila válka, měli lidé jiné věci starosti, než práci v jeskyních. Odstraňovaly se škody, vzniklé válkou, obnovovala se infrastruktura sídlišť a život se vracel k normálu. Společnost se musela nejprve stabilizovat, potrestat zrádce a kolaboranty a roztřídit odboj. Ti kteří odboj skutečně vedli to v drtivé většině považovali za občanskou povinnost a nemluvili o tom. Jiní se své i nevelké pomoci

odboji snažili využít ve svůj prospěch. Někdy docházelo k obviňování nevinných. Tento chaos trval několik měsíců. Jakmile ale se společnost konsolidovala, začal zase vzrůstat zájem o koníčky a mimopracovní aktivity. .

V lidské společnosti vždycky vznikají seskupení lidí se společnými zájmy. V těchto seskupeních najdeme lidi, kteří kladou na prvé místo zájem takového celku a pak teprve zájmy svoje. Ale také se tam najde dost těch, kteří kladou zájmy svoje nad zájmy celku. Podle toho, jaké zájmy zvítězí jde dotyčná skupina k vzestupu, nebo upadá a rozpadá se. A tak tomu bylo i v poválečných časech.

Nejsem ani vědec, ani historik, ani pamětník toho, co bylo za „První republiky“ V r. 1939 mi bylo 6 let a začal jsem chodit do školy. Nevím přesně, jak fungovali čeští jeskyňáři, kteří před válkou byli určitě nějak organizováni. Němečtí jeskyňáři vegetovali pod organizací VDT. (Verrein Deutsche Turisten). Lze předpokládat, že obdobně čeští horolezci a jeskyňáři vegetovali pod hlavičkou KČT (Klub českých turistů). Podrobnosti nevím. Ale vím, že v červenci roku 1945 se jaksi „ledy hnuly“!

1.) Dopis Jos. Jalového, vedoucího jesk. sekce Blansko A. Bočkovi 14.07.1945.

Úvodem dopisu J. Jalový uvádí, že byl prof.Zapletalem (patrně zástupcem Zemského muzea) vyzván zajistit schůzku všech zájemců o bádací práce v MK. Na této schůzce by měly být jednak projednány otázky personální, dále pak rozdělení Moravského krasu na úseky, které budou přiděleny pracovním skupinám a další organizační záležitosti, potřebné pro koordinaci akcí v krasu. J. Jalový píše, že se jako vedoucí blanenské pracovní skupiny ujímá iniciativy a svolává požadovanou schůzku na středu 18.07. 1945 v 19,00hod do Blanska.

2.) Zpráva o zvolení „Jeskynní rady“ 18.07.1945.

Tato schůze se následně uskutečnila v Brně. Jako předseda Jeskynní rady byl zvolen J. Jalový, místopředseda A. Boček, jednatel O. Ondroušek, dále 4 členové a 6 náhradníků. (Jmenný seznam viz Zpráva).

3.) Dopis J. Jalového, předsedy Jeskynní rady Moravských jeskynních badatelů Ant. Bočkovi, místopředsedovi téhož. 19.07.1945.Jde zřejmě o kopii dopisu, rozeslaného vedoucím pracovních skupin. J.Jalový děkuje všem za účast na schůzi a žádá všechny pracovní skupiny o vypracování bádacích plánů a jejich předání A. Bočkovi do 23.7. |Plány potřebuje přiložit k připravovanému Memorandu (soubor stanovisek) které je nutno zaslat Zemskému Národnímu výboru.

Na základě těch tří uvedených informací se domnívám, že pan stavitel Jalový je osoba, která před válkou vedla v Moravském krasu organizaci KČT, zastřešující práci horolezců a jeskyňářů v Moravském krasu. Jenže, přesné informace o předválečné činnosti nemám. Pamětníci už vymřeli, tak se musím spokojit s tím co je a vycházet z informací, které mám.

Jalového iniciativa a jeho dítě - „Jeskynní rada“ byla zřejmě do jisté míry „čárou přes rozpočet“ Antonína Bočka, který v tichosti připravoval vlastní „dítě“, Speleoklub. Zatím budou ti dva spolupracovat, ale už od začátku začínají taktizovat. Na tahu je Boček.

Jsou známy názorové rozpory (od r. 1912 ?!!) mezi Antonínem Bočkem a profesorem Absolonem. To je další úskalí a další „fronta“ nastávajícího boje o Moravský kras.

A to se ještě neví, že únorové události „zamíchají karty“ této bojové hry tak, že z toho budou mít aktéři pěkně zamotanou hlavu.

Boček to má v hlavě dobře „sesumírované“. Jeho klub povedou vědci, zatím co členy tohoto klubu budou prostí, řadoví jeskyňáři, kteří budou v krasu pracovat a zkoumat jej podle rad a pokynů vědeckého vedení.

Vážení čtenáři, chápete sílu, cílevědomost a smysluplnost takové organizace ? Realizovat něco takového znamená vést hrdinský boj s lstivostí a zákeřností protivníků. To už není zájmová činnost, to už je politika, potažmo boj o moc, neboli boj o ovládnutí „hracího pole“, což vychází na stejno. Já mohu realizátora Bočka jen obdivovat.

1.) Dne 7.11.1945 se konala ustavující schůze – Valná hromada SKB. Zatím nebyl nalezen žádný písemný doklad z této Valné hromady.

(Edice SE – 3, ročenka č. 8/2016, Tématický okruh č. 6 – Historie Moravské speleologie, část 2. Rok 1945, viz pol. 69.a 70.).

Skutečností je, že se ve výše uvedeném datu na základě předběžných jednání a předběžného schválení stanov tehdejších úřadů státní správy sešlo 25 zájemců o amatérskou speleologii a založili spolek, který nazvali Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Od založení klubu (dále jen SKB) se členská základna rychle rozšiřovala.

2.) Dopis Českého speleologického klubu pro zemi Moravsko-Slezskou v Brně na ředitelství SNB 8.11.1945. Ve smyslu § 12 zákona ze dne 15. listopadu 1867 číslo 34 o právu spolčovacím a Vládního nařízení ze dne 3.03.1939 č. 97 Sb. oznamujeme, že na Valné schůzi Speleologického klubu v Brně byli zvoleni do správního výboru ve smyslu § 11 odstavce c.) stanov : **Předsedou Antonín Boček,** ředitelský rada, Brno, U nové brány 14. Do výboru byli zvoleni a v ustavující schůzi tohoto sdružení byli pověřeni následujícími funkcemi : **místopředsedou : Jaromír Sedláček**, úředník Hasičské pojišťovny, Brno, Nádražní ul.

jednatelem Oto Ondroušek, traťmistr ČSD, Brno, U dětské nemocnice 7

pokladníkem Leopold Okleštěk, úředník Zbrojovky, Brno-Židenice, Buzkova 24

zapisovatelem Zdeněk Čermák, úředník Zbrojovky, Brno, Svitavské nábřeží 51

hospodářem Jiří Pernes, soukromý zaměstnanec, Brno Husovice, Tišnovská 152

technickým referentem Boris Kyněra, studující techniky, Brno, V táboře 9

kartografickým referentem Antonín Hlava, studující medicíny, Líšeň, Podhorní 55

exkurzním referentem Přemysl Ryšavý, studující techniky, Brno Maškova 6

Náhradníky byli zvoleni :

Jan Balák, poštovní zaměstnanec, Blansko, Hybešova ul.

*

Smyslem této práce není popis historie „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“ ani jeho následovníka – „Speleologického klubu Brno“.

To jsem se snažil zčásti popsat už v osmé ročence Edice SE – 3,. která vyšla v r. 2016, v tématickém okruhu č. 6, nazvaném „Historie moravské speleologie“, v pokračování této práce v deváté ročence Edice SE – 3 z roku 2017, kde pokračovala v tématickém okruhu č. 4, opět pod názvem „Historie moravské speleologie“. Protože dělám moc věcí najednou, musel jsem něco vynechat, nakonec to byla historie. Předal jsem to jinému a zatím pro zpracování historie moravské speleologie nejsou zájemci. Je to moc práce a žádný zisk.

Dovolte mi, abych se zase vrátil k historii Ochozské jeskyně a k souvislosti této historie s historií jižní části Moravského krasu. Po válce tam postupně, jak šel vývoj, vznikla **„Hádecká pracovní skupina“** vedená Speleologickým klubem pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Proč, jak a z čeho vznikla – to jsem se vám snažil přiblížit v předchozích řádcích.

V archivu Speleologického klubu jsou kromě různých historických dokumentů uloženy také Exkurzní zprávy jednotlivých pracovních skupin.
V další části této práce budu prezentovat jednotlivé exkurzní zprávy Hádecké pracovní skupiny. Tak se nejlépe dozvíte, co se v Ochozské jeskyni a v jižní části Moravského krasu v průběhu času dělo. Vyhrazuji si jednak právo komentovat některé události, jednak exkurzní zprávy doplňovat vložením informačních materiálů, které jsem získal svým bádáním mimo archiv.

Na závěr tohoto mého úvodu bych si ještě dovolil publikovat zde popis počátků poválečné historie Ochozské jeskyně a jejího přilehlého okolí, tj. jižní části Moravského krasu, který mi k tomu napsal Ladislav Slezák. Jeho i když

stručný ale výstižný popis historie, tak jak ji prožíval, zabírá rozsáhlé období. Proto budu jeho vzpomínky vkládat do textu tak, aby osvětlovaly dobu, ve které se udály a odliším je tučnou kursivou.

L. Slezák : *Doplněk k historii výzkumů v Ochozské jeskyni, část 1.*

Období po ukončení Druhé světové války :

Koncem dubna a začátkem května 1945, po přechodu frontových událostí opustili civilisté různé úkryty včetně Ochozské jeskyně, která byla volně přístupná. Podle dochovaných stop byli lidé ukryti v úseku Velkých dómů, až po Smuteční vrbu. .

Skončilo období, kdy Ochozskou jeskyni ovládali členové VDT, kteří se rozprchli neznámo kam. (V této době bylo L. Slezákovi 11 let a žil v Řečkovicích. To co popisuje, jsou vzpomínky ochozských a jiných pamětníků – poznámka J. Pokorného). ***Zachovaly se po nich pouze fragmenty jejich archivu, které vlastnili chataři a někteří občané Ochoze. Pověst o záhadné bedně, zanechané v Ochozské jeskyni nebyla nikdy doložena.*** (Viz vysvětlení v článku, nazvaném **„Povídání o záhadné bedně, údajně s archivem VDT, která se údajně po válce našla v Ochozské jeskyni“** která vyšla v 6. ročence Edice SE – 3 / 2014, v tématickém okruhu č. 5 „Střípky z Moravského krasu“ autorů L. Slezáka, J. Pokorného a M. Golece – možno najít v Knihovně ČSS na Internetu – pozn. J. P.).

Členové nově založeného „Speleologického klubu“ se okamžitě chopili ochrany jeskyně a zajistili její uzamčení. Skupina speleologů, vedená Přemyslem Ryšavým se pustila do bádání v jeskyni, zvláště do partií trativodů vlevo za vchodem a v r. 1948 pronikla do propástek, vedoucích směrem k severu. Práce se zastavily u skalní úžiny s ozvěnou, která napovídala slibnému pokračování. Objev byl publikován, ale k překonání úžiny už nikdy nedošlo.

Speleologická skupina byla složena z nadšenců z okolí, i z Ochoze, Hostěnic a Jezer. Postupem doby se zapojovali i chataři z Brna.

Původní, úřady schválený název v r. 1945 založeného speleoklubu zněl :

„Český speleologický klub pro zemi Moravsko-Slezskou v Brně“.

V toku času, a také z technických důvodů byl tento název později změněn na

„Speleologický klub Brno“

Rok 1945

Exkurzní zprávy.

Exkurse do Ochozské jeskyně

19.prosince 1945.

Účastníci:M.Skoupý,J.Vyšinka,j.h.R.Russ.

Krápníková výzdoba se zdá býti všude neporušená, přesto,že mříž u vchodu je ještě stále otevřená.Syfon na bývalém konci Staré Ochozské,byl skoro zcela vyschlý ačkoliv těsně za ním ve výše položených nádržkách stála voda.Také v korytě potoka v Nové a Stará Ochozské stála místy voda,

Dne 20.prosince 1945.

Účastníci: tytéž.

Účastníci fotografovali v propasti a v horních patrech Ochozské jeskyně.

M.Skoupý

Níže uvádím doprovodný článek, který vyšel v r. 1945 v „Časopisu turistů“ a jehož autorem je krasový badatel těch dob MUDr. Rudolf Prix.

Studie z jižního Moravského Krasu jako příspěvek k ochozskému problému.

Jižní Moravský Kras obepínají málo známé a všeobecně označované Ochozské a Mokrské jeskyně v oblasti toku Hostěnického a Hádeckého potoka. Mokrská Pekárna, Kamenný žleb a Ochozská jeskyně přitahovaly vždy geology, archeology a paleontology. Několik badatelů potom upoutala Ochozská jeskyně se svým podzemním tokem Hostěnického potoka. Účel mých řádků je, přispěti k neznámému problému a obracím se asi k nejstaršímu, snad předdiluviálnímu toku dnešního Hostěnického potoka a zastavím se v Pekárně, ve svahu Diravice, poblíže Kamenného žlebu, asi 50 m nad údolím. Vchod je 18 m široký, 3—4 m vysoký, jeskyně je 60 m dlouhá a končí zatím zaneseným, 9 m vysokým komínem, za kterým pokračuje, protože vody, které tímto komínem přicházely, nemohly jeskyni tak značných rozměrů vytvořiti. Proto mám za to, že Pekárna je prastarým řečištěm Hostěnického potoka, kde se v místech dnešního komínu strop zhroutil a zatarasil přístup v pokračování jeskyně. Již před lety jsem se podél pravé jeskynní stěny z kapličky u komínu dostal po namáhavé práci několik metrů dále. Vodní značky a doliny nad Pekárnou potvrzují tento názor. Pokračování za komínem bude asi ještě 200 m dlouhé, balvany a hlínou zanesené, a původní vtok bude v horním Kamenném žlebu nebo poblíže něho. Jelikož je Pekárna čtvrtou největší paleolithickou stanicí v Moravském Krasu, očekávají se v neznámé části jeskyně úplně neporušené vrstvy. Jeskynní člověk starokamenné doby ubytoval se v této jeskyni, poněvadž mu musela plně vyhovovati, měl v ní svou velkou dílnu, chránila ho a byla snad i v širším smyslu pohřebištěm. Zanechal nám tam stopy sídlení, obrany a zbytky životosprávy a potvrzuje, že v Pekárně v různých dobách i přechodně žil. Opustíme vchod do Pekárny v nadmořské výšce 361 m a sestoupíme o 13 m níže do malé jeskyně „Pod kostelíkem", také „Hadí díra" zvané, kterou vymlely vody z Pekárny. Ještě několik metrů níže a po překročení Kamenného žlebu stojíme za několik málo minut před zamřížovaným vchodem do krásné Ochozské jeskyně. Je to vodní jeskyně, kterou do roku 1912 protékal Hostěnický potok. V tomto roce se podařilo badatelům vtok vod přeložiti a náhlé povodně v jeskyni zmařiti. Ochozská jeskyně je 700 m dlouhá a jenom 100 m je k probádání, až k propadlišti Hostěnického potoka do jmenované jeskyně. Sledujeme-li potom onu část jeskyně, která směřuje do horního Kamenného žlebu, musíme mu po stránce vědecké připsati značné stáří, poněvadž značí starý vtok hostěnických vod do dnešní Ochozské jeskyně. Podle toho není Kamenný žleb nic jiného než zřícená Ochozská jeskyně. Tehdy se ubíral Hostěnický potok horním Kamenným žlebem a na dnes ještě neznámém místě pokračoval v jeho jeskyně tvořící činnosti a vymlel onu část Ochozské jeskyně, která sem dnes zabíhá. Pokračuje v této činnosti po tisíciletí, vytvořil hlavní část dnešní jeskyně. Toto podzemní řečiště rozšiřoval potom stále více a více, tvořil velké dómy a úzké chodby. Mohutnou katastrofou, vyvolanou zemětřesením nebo geologickým posunutím, byl Hostěnický potok přerušen a nucen raziti si opět novou cestu. Tehdy se zřítila hlavní jeskyně, spojovací chodba a vchod byl zatarasen. Postupem doby se vytvořil z Kamenné rokle dnešní Kamenný žleb. Mohutné a obrovské balvany, které nepochybně vznikly následkem zřícení se stropů, dále mechanická drhnoucí síla a také chemicky rozpouštivá síla vody, která byla úpravou vozové cesty Kamenným žlebem před několika málo lety ještě dobře po stěnách patrna, potvrzovala původní zřícení jeskyně. Opět si volily hostěnické vody nové řečiště, a to takové, které před umělým odvodem vod v r. 1912 protékaly a narazily opět na řečiště jimi již vytvořené a které musely po katastrofě nuceně opustiti. Tak protékal Hostěnický jeskynní potok Ochozskou jeskyní a obdržel na neznámém místě přítok Hádeckého potoka a proudil dále pod údolní rovinou do Vlčí čili Netopýří jeskyně. Ta leží naproti Ochozské jeskyně v úzkém horském hřebenu, dělícím Hádecké údolí od Ochozského. Netopýří jeskyně je 65 m dlouhá a 12 m vysoká; měla původně 3 patra. Nejnižší jeskyni tvoří vodní komora v propasti, ke které odbočuje z hlavní síně 26 m dlouhá, úzká chodbička. Tato vodní nádrž leží v hloubce 11 m, je 8 m pod údolní rovinou. S 9metrovým spádem proudí voda dále a vylévá se (podle konané zkoušky barvením vody) po přítoku neznámých vod tohoto kraje v n. v. 307 m pod Lysou horou na denní světlo. Také dolina u Ochozské jeskyně, která leží ve směru toku Hostěnického potoka, je pravděpodobně ve spojitosti s ním. Je 10 m dlouhá a přes 2 m hluboká, je nejvýznamnější dolinou jižního Moravského Krasu. Jako poslední jeskyně, která by ještě mohla přijíti pro ochozský problém v úvahu, je Liščí díra v levé údolní stěně, 225 m vzdušné čáry vzdálená od Ochozské jeskyně. K úpatí asi 6 m vysoké skalní partii, která vypadá jako Aleri, je 1.50 m vysoký a 2 m široký vchod, který se brzy zúží tak, že se musíme protáhnouti na břiše do dalších, v r. 1910 objevených místností. V místnosti, dlouhé 8 m, bohaté na sintr a stropní krápníky, která leží mnohem níže nežli vchod, jsou zanesené chodby a komín, které směřují do Ochozské jeskyně. Nežli opustíme tuto malou, ale zajímavou jeskyni, tážeme se: kam se vlévaly vody, které tyto místnosti tvořily a protékaly a jaké jsou místnosti do blízké Ochozské jeskyně?

Dr R. Prix.

Dr. R. PRIX
VYS. MÝTO 84
Bohemia

Věnuje: Dr Prix.

Abych se nechlubil „cizím peřím" – tento článek nebyl věnován mně, ale mám jej z něčí pozůstalosti.

Speleologický klub Brno
Ochozská pracovní skupina.

Rok 1946

Exkurzní zprávy.

Exkurse v noci 13.ledna 1946

na Říčky do Pekárny.

Účastníci: E.Koupý,K.Plička,F.Prorok,K. Resl.

Bylo kopáno na Říčkách v Pekárně.V náplavě nalezeny kamenné artefakty z magdaleniénu.

Exkurse dne 3.února 1946

do Ochozské jeskyně.

Účastníci:

J. Pernes, Zd.Pernes, M.Šustáček.

Účastníci podníkli informatívní exkursi do Ochozské jeskyně.Po prohlídce staré jeskyně,kde bylo fotografováno,a to Smuteční vrba a Křtítelnice,si účastníci prohlédli částečně horní patra.

J. Pernes chtěl podníknouti výstup do dosud neprozkoumaného komínu,o kterém mu řekl řed.rada Boček, kterýžto komín se nachází na počátku Nové Ochozské v první kaplíčce ~~na pravo~~ v levo.Úmyslu nemohl dostát,poněvadž komín je uprostřed stropu a je bez pomocí pevného žebře nedostupný.

Poté prohlédnuta Nová Ochozská až ku konečnému sifonu.

Odchod do Brna v 18 hod.

Exkurse ve dnech 15. a 16. března 1946.

do jeskyně Pekárny.

Účastníci: Prorok, Rézl.

Za účelem archeologických vykopávek podniknuta exkurse do jeskyně Pekárny v údolí Říček.

Dne 16. odpoledne započato s pracemi v jeskyni Kůlničce.

Exkurse ve dnech 29 a 30. března 1946

do údolí Říčky a k Pekárně.

Účastníci: K. Rézl a Prorok.

Po oba dny kopáno jednak v Pekárně, jednak v Kůlničce.

Exkurse ve dnech 20. a 21.dubna 1946

do údolí Říček.

Účastníci: Prorok,Rézl.Karel.

Účastníci pozorovali krasové zjevy v údolí Říčky. V jeskyni Pekárně prováděny vykopávky a pak konána pochůzka po svahových jeskyních za účelem plánování další práce v tomto úseku.

Exkurse na Říčky ve dnech

8. září 1946.

Účastníci: Rezl, Pliska, Prorok.

Kopáno po celý den v Pekárně.

K. Rezl

Exkurse na Říčky ve dnech

2o.října 1946.

Účastníci: Rézl, Prorok, KOUPÝ.

Pokračováno ve vykopávce před jeskyní Adlerovou. Práce 11. hodin.

K.Rezl

Speleologický klub Brno
Ochozská pracovní skupina.

Rok 1947

Exkurzní zprávy.

Před časem, v průběhu rekonstrukce objektu Kaprálův mlýn, byl v průběhu stavebních prací nalezen (někde zapadlý ?) svazek dokumentace, který ve své době patřil členu Speleologického klubu (a členem Hádecké pracovní skupiny) Karlu Medkovi. Tato dokumentace zachycuje období od října 1947 do prosince 1949. V té době to byla pracovní skupina, kterou vedl student Přemysl Ryšavý.

Tato dokumentace byla jedním z členů kolektivu SE -3 zpracována a již publikována ve čtvrté ročence Edice SE – 3, v Tématickém okruhu č. 3, nazvaném „Šli před námi“, jako druhá práce tohoto tematického okruhu. Tam vyšla jako ucelený materiál. Považuji za smysluplné vkládat nejen některé poznatky z této dokumentace mezi oskenované Exkurzní zprávy Ryšavého pracovní skupiny, ale také vkládat do textu ty články a vědecké poznatky o jižní části Moravského krasu, které byly v oné době publikovány. Důvod ? Potřebujeme činnost Hádecké pracovní skupiny co nejlépe pochopit a osvětlit. Níže uvádíme nejprve předmluvu ke zpracované dokumentaci v Edici SE – 3 č. 4/2012.

*

Archiválie (– písemnosti mající dokumentární hodnotu) obsažené v tomto souboru nám byly předány dne 19. června 2011 na Kaprálově mlýně panem Michalem Medkem k případnému zpracování. Jde patrně o část pozůstalosti jeho příbuzného (snad otce – nutno zjistit a objasnit).

(Nikdy nebyli příbuzní, jde o náhodnou shodu jmen. Michal Medek je ředitelem Výcvikového střediska šetrného vztahu k přírodě Kaprálův Mlýn. Majitelem Kaprálova mlýna je instituce JUNÁK – český Skaut).

O Karlu Medkovi víme jen to, že byl členem „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“ (už v roce 1947, možná ještě dřív), pracoval v jižní části Moravského krasu a některé svoje poznatky publikoval v krátkých zprávách v tehdejším časopisu „Československý kras“.

Protože jde o unikátní informace z počátků tehdejších výzkumů, rozhodli jsme se pro zveřejnění alespoň těch částí nálezcem zapůjčených materiálů, které mohou svými praktickými zkušenostmi promlouvat k dnešku.

Tyto archiválie, zčásti psané rukou, (obyčejnou tužkou, perem a inkoustem s případným vkládáním a doplňováním dalších poznámek), zčásti strojopisné, byly pro potřeby dalšího studia oskenovány a na obrazovce počítače zvětšeny na 200% původní velikosti pro snadnější přečtení textu.

Vzhledem k rozličné vydatnosti zachovalého zobrazení textu byly některé stránky skenovány vícekrát v různém stupni síly zobrazení písma, abychom zajistili jejich čitelnost při předpokladu dalšího studia těchto archiválií.

Poté byly takto prostudované písemnosti přepsány znovu do počítače, chaotická směs dokumentů byla seřazena chronologicky, do podoby, ve které vám tyto dokumenty níže předkládáme. Smyslem chronologického seřazení dokumentů bylo získání přehledu o tom, jak výzkumy tehdejší pracovní skupiny speleologů na Říčkách probíhaly, jak postupně získávali tito amatérští jeskyňáři praktické zkušenosti a rozvíjeli svoje poznatky. Domníváme se, že tyto poznatky byly později zapomenuty, zasuty pod nánosem času a poznatků jiných pracovních kolektivů, nicméně jsme přesvědčeni, že tyto poznatky mají stále co říci k poznatkům dneška. Proto vám je předkládáme.

Medkovy záznamy exkurzních zpráv jsou uspořádány v několika celcích – dokumentech, které jsem označil signaturou A 1 až A 10. Aby se daly tyto exkurzní zprávy v Medkových zápisech snadno dohledat, je u popisu každé exkurze uvedena signatura dokumentu, strana, na které se popis dotyčné exkurze nachází a u rozsáhlejších dokumentů i příslušný odstavec.

Medkovy záznamy jsem se snažil opsat otrocky, tak jak je to napsáno v originále. Především proto, abych neporušil případnou smysluplnost vyjádřeného názoru. Nicméně jsem si dovolil některé pravopisné úpravy, neboť pravopis za posledních 60 let došel jistých změn (– například výraz sifon, dříve syfon a pod.). Pokud je v textu napsáno „Novákův sifon“, odmítám výtku, že jsem tam nenapsal „Nouackhův sifon“. A podobně.

Při chronologickém seřazení chaoticky sebraných záznamů lze cílevědomě sledovat a poznávat postupy, za kterých odkrývali zúčastnění speleologové ve své době tajemství krasového podzemí. A v neposlední řadě třeba také žasnout, nad tím, na co oni přišli a co někdy zase upadlo v zapomnění.

A tak pojďte s námi do minulosti a zúčastněte se s námi dávných objevů a poznatků.

Zdař Bůh ! Jak říkáme my, jeskyňáři a ostatní podzemní rýpalové !

J. Pokorný

Exkurse dne 1.-2.-3.ledna 1947 do krasového údolí Říčky.

Účastníci: Slouka Jaroslav, Šebela Karel.

Ve třech jednodenních exkursích bylo ohledáno celé údolí Říčky a pátráno po průvanech resp. odmrzištích.

Sledy průvanů /jinovatka, odmrzání sněhu/ byly nalezeny mezi výtokem Říčky a Netopýří jeskyní. Místa bylapřesně kompasem vyměřena a zaznamenána.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne29. a 30.března 1947
do údolí Říčky.

Účastěn: Karel Rézl.

Pěšky přes Hádecký revír k Pekárně.Příchod ve 20 hod.večer.Pracováno celou noc v náplavě se stanoviska archeologického.Ráno pokračováno v pracích před jeskyní Adlerovou,jež byly započaty lonského roku.

V poledne odchod ku vchodu jeskyně Ochozské.Stav vody byl tak značný,že tato vytékala mříží dveří ven a přes cestu.Snih v okolí téměř úplně zmizel.

Exkurse ve dnech 5.a 6,dubna 1947
na Říčky.

Účastníci: Karel Rézl a Fr.Prorok.

Pracováno před jeskyni Adlerovou,kde p.Prorok našel ve štěrbině mezi balvany železné kopí se šestihrannou tulejkou.Kopí je zachovalé a pochází asi z doby středověké.

Exkurse dne 20. dubna 1947 do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Šebelová Hedvika, Šebela Karel a tři junáci.

Jeskyně prolezena. Po jarní rozjíži byla Nová ochozská zanesena blátem tak, že byla téměř nepřístupná. "Německé" prostory uzavřeny periodickými jezírky.

Zhotoveny snímky několika tektonicky důležitých partií.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 27. dubna 1947 do Netopýří jeskyně.

Účatníci: Král Josef, Kratochvíl J., 2 junáci.

Fotografovány ponory Hádeckého potoka, střední patro Netopýří jeskyně a komínové prostory, vytvořené svahovými vodami.

Pracováno ve spodním patře. Přístup k odtokovému sifonu klínováním opraven, stupeň zvedající hladinu přítokového sifonu, navrtán.

Odstřelem tohoto stupně se sníží hladina přítokového stupně asi o 20 cm a za příznivých okolností by bylo možno vniknout do dolního patra Netopýří jeskyně, neboť konečnou partii stupňovité chodby s oběma sifony nelze pokládat za dolní patro Net. jeskyně.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 11. května 1947 do údolí Říčky.

Účastníci: Král Josef, Šebela Karel.

Měřen směr a sklon vrstev vápencových v oblasti. Netopýří jeskyně, měřeny směry tektonických puklin a provedeno srovnání se stratigrafickými poměry ve známém podzemí.

Dle získaných výsledků pátráno po puklinách ve zjištěném závažném směru na konci stupňovité chodby Netopýří jeskyně. Byl nalezen hlinami zanesený otvor a částečně prokopán.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 18. května 1947 do údolí Říčky.

Účastníci: Šebelová Hedvika, Šebela Karel.

Překontrolovány hypsometrické rozdíly povrchové a podzemní vody /Hádecký potok a Netopýří jeskyně./

Zjištěn opět rozdíl 10.40 m, ač dr. Kříž udává 8 m.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 1. června 1947
do Adlerovy jeskyně
na Říčkách.

Účastníci: Karel Rézl, Prorok, C. Ressel, E. Koupí.

Prováděny soustavné vykopávky a prokópávání jeskyně Adlerovy v údolí Říček. Nalezeny nástroje z Magdaliénu, Neolitu a i pozdějších kultur.

Artefakty budou předány panu Doc.Dr.J. Skutilovi k určení.

K. Rézl v. r.

Exkurse dne 1. června 1947 do Netopýří jeskyně.

Účastníci: Bozenicas J., Hrubý Al., Král Jos., Šebela K.

Pracováno na konci stupňovité chodby Netopýří jeskyně. Prokopáván hlinami zanesený bývalý odtok.

Práce v Netopýří jeskyni je obtížná pro nedostatek kyslíku. Pokračuje proto velmi pomalu.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 5.července 1947
do jeskyně Adlerovy.

Účastník: K.Rézl.

Účastník prokopával náplavy před jeskyní směrem k vchodu. Uvnitř pokračoval v pracích rázu archeologického. Nalezeny některé artifakty a byl zjišťován původní profil.

Celkem odpracoval 13 hodin.

K. Rézl v.r.

Exkurse dne 12.července 1947
na Říčky.

Účastník: K.Rézl.

Navštívena Adlerova jeskyně, kde účastník pokračoval ve vykopávce. Postoupil až na 3m před vchodem. Stará nedotčená neolitická kultura vystupuje svahovitě směrem ku vchodu. Pod ní jsou ohromné balvany, které sám nemohl odstraniti. Budoucně bude učiněn pokus o zjištění, co se pod nimi nachází.

K. Rézl v.r.

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 26.září 1947.

Účastníci:M.Skoupý,J.Vyšinka.

Po zkušenostech z minulých exkursí jsme předpokládali,že vodní uzávěra na konci doposud známých prostor v "Nové Ochozské",bude po letošním suchu natolik snížena,aby bylo možno proniknouti dále směrem k Hoštěnickému propadání.Naše očekávání se splnilo. Kde bývá v Nové Ochozské vždy voda,t.j.v pravo od průkopu,nebo na př.jezírko pod "Hroznem",nebylo tentokráte ani kapka vody. Také syfon na konci známých prostor byl úplně vyschlý.

Nízkou,blátivou chodbičkou jsme pronikli do vysokého dómu, jež chaosem balvanů pokračuje delší blátivou chodbičkou/obě nízké chodby mají za normálního stavu charakter nízkých dlouhých syfonů/do dalších prostor a chodeb.Celkově mají prostory stále charakter aktivního řečiště,jejich délkadle odhadu přes 200 mt nasvědčuje i při změnách směru tomu,že konec se nachází již za Hoštěnickým propadáním.V další cestě nám zabránil opět syfon.

O exkursi byla dána zpráva do tisku a vyšlaj v "Činu,Slově Národa,Rovnosti," dne 19.září 1947.

Exkurze dne 3. října 1947 **A 1 / 1 - 2**

Účastníci : Medek Karel, Medek Zdeněk, Lejsek (Milan či Vlastimil ?)

Prozkoumána Nová Ochozská jeskyně za účelem informace. Proniknuto Novákovým sifonem až do chodby, ve které obvykle stála voda. Poněvadž velkým suchem se i tato voda ztratila, pronikli jsme vodním korytem, které se místy rozšiřovalo a zvyšovalo a končilo prostorem se dvěma komíny ve stropě. V této prostoře jsme pronikli úžinou v levém rohu vedle skály podobné špičatému balvanu sifonem do velmi bahnité jeskyňky, která ústila do vody. Pro defekt karbidky jsme se musely vrátit !

Dodatek : Byli jsme přesvědčeni, že jsme pronikli v nezmapovaná místa. Byl to nejspíš omyl, a nezamapované začne až komíny ve stropě poslední prostory. Omyl to byl ! Sem pronikli Ryšavý a Višinka, (listopad 1949) před nimi skauti – (listopad 1948) ???

E x k u r s e
dne 28. října 1947
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Ryšavý, M.Skoupý, Z.~~Vyšinka~~ Višinka.

Ve 4.30 ráno nastoupeno k pracím. Účastníci se rovnou odebrali do jeskyně objevené dne 26.září oběma posledně jmenovanými. V zadní části Nové Ochozské jeskyně cestou bylo zjištěno, že pověsti a devastaci krápníkové výzdoby jsou liché.Nové prostory začínají větším dómem, v jehož východní části jsou dva komíny značné výše /asi 25m/ jak zjištěno při osvětlení akumulátorovým reflektorem. Dno tohoto dómu je nerovné a pokryté několika balvany, z nichž jeden dosahuje téměř rozměrů Chaloupky ve spodním patře Sloupských jeskyní.

Cesta vede dále užinou mezi dvěma šikmo skloněnými lavicemi do trativodů nízkých, avšak poměrně širokých, střídajících se se sály a síňkami větších rozměrů. Asi v polovině cesty je řečiště /dle všeho Hoštěnického potůčku/ modelováno v hlinitých sedimentech nadmíru pravidelně, takže působí dojmem, jako by bylo uměle zřízeno. Ku konci přecházejí prostory opět v dóm větších rozměrů, kde jsou rovněž dva velmi vysoké komíny. Zde se řečiště, které dosud procházelo všemi objevenými prostorami dělí ve dví. Jedna větev odbočuje k východu a po několika metrech končí v kamenitém závalu, který nebyl dosud prozkoumán, zatím co druhá, asi hlavní větev, běží přímo na sever neširokou puklinou asi 12m dlouhou a na konci poněkud výše než dno pukliny.je sifonek, který dne 26.září t.r. byl objevitelům překážkou v dalším postupu, neboť byl tehdy naplněn vodou do výše 40cm. Tentokráte byl sifonek vody prázdným a po prolezení jeho silně blativým dnem vnikli účastníci do trativodů asi 20m dlouhého na jehož konci byl opět sifonek bez vody, avška naplněný řídkým mokrým blátem, takže od dalšího postupu bylo nutno upustiti.

Celkem vykazují nové prostory krásnou výzdobu krápníkovou, hlavně stropovou přes všeobecně platný názor, že aktivní trativody bývají krápníkové výzdoby prosty. Hojně jsou zastoupeny kuličkovité a tyčinkovité typy podobné oněm v Býčí skále. Rovněž i tektonicky jsou prostory neobyčejně zajimavé.

Zpáteční cestou fotografovány nejdůležitější partie. Od mapování jeskyně nově objevené bylo pro únavu a neodstatek času upuštěno. Cesta ku konečnému bodu trvá totiž při průměrném postupu 2 1/2 až 3 hodiny.

Vodní stav v okolí byl tento: poslední pramének Ochozského potůčku mizel v nezřetelném ponoru v blízkosti Švédova stolu. Řečiště Hadeckého potoka bylo až do zákrutu před Liščí dírou bezvodé.

Budiž podotknuto, že z hlavní chodby nově objevených prostor odbočuje řada chodbiček a že se tam nachází několik komínů, jež též nemohli býti prozkoumány.

Exkurse dne 3.listopadu 1947

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Medek K.,Lejsek,Medek Z.

Účastníci prošli Kadicí,Starou Ochozskou a vešli do Nové Ochozské,kterou celou pronikli bez obtíží až v místa,kde byly poslední sifony.Zde se chodba rozšiřuje ve větší prostoru,v níž koryto potoka,které vždy bývalo plné vody,nastalým suchem opadlo,tak že bylo možno proniknouti dále chodbou,která se střídavě zvyšovala a rozšiřovala a která konečně ústila do prostorné jeskyně se dvěma komíny ve stropě.Z této prostory pronikli účastníci úžinou vedle ~~ske~~ skalní stěny,podobající se vojenské loďce,sifonem do bahnitého kanálu,který byl zakončen vodou naplněným dalším sifonem,který t.č.nemohl býti prolezen.

E x k u r s e
dne 15.listopadu 1947
do Ochozské jeskyně.a okolí.

Účastníci: Ryšavý, M. Skoupý, Z.Vyšinka,

Při příchodu k pracovišti shledáno, že pole kolem Ochoze jsou pokryta slabou vrstvou rychle tajícího sněhu. Ochozský potůček tekl tentokráte až do hadeckého údolí a v místech u Švédova stolu ztratil zřetelně na intensitě. Bylo tu zřetelně viděti funkci jednoho z tam se nacházejících ponorů.

V Ochozské započato z měřením nově objevených prostor pomocí ~~[illegible]~~ kompasu a sklonoměru směrem proti proudu. Když účastníci přišli k dlouhému nadmíru pravidelnému vodnímu kanálu /viz správu z 28. m.m./, který tvoří jedno rameno velmi plytkého asi 50m dlouhého sifonu, zřely v tomto vodu zřetelně stoupati, pročež nastoupen zrychleným tempem pochod zpět. V místech u Lustrů čekáno asi 1/2 hodiny, zda se voda objeví, což se však nestalo.

Konečně navštíveno propadání Hádeckého potoka, které bylo v důsledku nastalého deště plně v činnosti, a voda postupovala dále, takže v době pozorování byla pod Švédovým stolem.

U Hoštěnického propadání zjištěno, že začíná právě fungovat východní propadání v severní boční stráni hoštěnického údolíčka. Bylo tu zřetelně slyšeti hluk vody padající do značné hloubky.

Exkurse dne 27.prosince 1947
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Medek,Lejsek,Cigánek.

V dorozuMění a na pokyn předsedy spolku vyzvedli účastníci klíče od jeskyně u hájného,p.Chlumského z Hájené u Ochoze.

Prozkoumány a zamapowány na přání předsedy spolku dvě malé chodby,tvořící pokračování toku vody Hadicí pod závrt před jeskyní v Hádeckém údolí. Jedna z nich se již po několika metrech přeměnuje ve vodorovnou štěrbinu,částečně zanesenou štěrkem a hlínami.Druhá, nízká a úzká,se po několik desítkách metrů rozšiřuje v chodbu,spadající pod úhlem asi 45°,na jejímž konci účastníci po částečném odstranění nánosu zjistili úzkou štěrbinu,končící nějakou chodbou.Pro vodu,která protétala tímto místem,kde účastníci leželi,byli tito v poměrně krátké době nuceni práci přerušiti.

Je naděje,že po úplném odstranění nánosu se podaří proniknouti do dalších prostor.

Na to se odebrali účastníci Starou jeskyní do Nové Ochozské kde se zabývali zjištováním stavu vody.

Hlášení ze dne 27. prosince 1947 **A 1 / 1 – 3**

Účastníci : Cigánek, Lejsek, Medek.

Vyzvednuty klíče od jeskyně u hajného Chlumského z hájené u Ochoze. Prozkoumány a zamapovány dvě díry v ústí Ochozské jeskyně (Trativod 1 a Bočkův), z nichž jedna se po několika metrech ztrácela a končila ve vodorovné štěrbině, částečně zasypané štěrkem a nánosem. Druhá díra se po několika desítkách metrů rozšířila pod úhlem 45° spadající chodbu, na jejímž konci jsme, po

částečném odstranění nánosu, zjistili větší prostoru. Pro vodu, která přetékala místem, ve kterém jsme leželi, jsme práci museli přerušit. Je naděje, že po úplném odstranění nánosu se nám podaří proniknout do této chodby.

Dodatek : Měření Pekárny spadá asi do této doby. První chodba je trativod směrem k závrtu, druhá chodba je později objevený trativod k Netopýrce.

(Poznámka J.P. : Přesná mapka „Trativodu vlevo za vchodem“, jejímž autorem je Dr. Himmel byla otištěna ve Speleu č. 15 /1994 na str. 41. a 42.).

Nový objev v Ochozské jeskyni.

Na podzim r. 1947 podařilo se v důsledku loňského sucha vniknouti členům Speleologického klubu v Brně (Jan Cigánek, Mil. Lejsek, K. Medek, Přem. Ryšavý, Lub. Řezanina, Mil. Skoupý, Jar. Višinka) do dosud neznámých chodeb, protékaných jinak Hoštěnickým potokem, a podařilo se zmapovati alespoň část těchto neznámých chodeb dříve, než vody opět tuto partii zaplavily. Koncem března 1948 se dále podařilo téže bádací skupině nalézti a částečně prokopati dosud pouze tušený odtokový trativod uvedeného potoka z míst, kde umělým průstřelem byl svého času pořízen pohodlný vchod do jeskyně. Nalezený trativod má dosud značně zanesené pokračování, pravděpodobně pod povrchovým tokem jak Hádeckého, tak i Ochozského potoka. Pro studium hydrografie této části jižního centrálního Mor. Krasu mají oba objevy značnou důležitost. Ant. Boček.

Tento článek Antonína Bočka vyšel v prvním ročníku časopisu „Československý kras“ v r. 1948.

Níže uvádíme článek MUDr Rudolfa Prixe, nazvaný „Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského krasu“, který vyšel 19.01.1947 ve Svobodných novinách a článek téhož obsahu následně vyšel ve 2. čísle Časopisu turistů (roč. 49/1947).

Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu.

Dr Rud. Prix.

V tomto velmi stručném referátu chci zavésti mladé jeskynní badatele do středu málo známé části jižního Moravského Krasu, abych upozornil na nové speleologické možnosti v této oblasti. Ochozským žlíbkem poblíže Ochozu a Ubce přicházíme do středu krasovými útvary bohaté krajiny. Na konci tohoto lesnatého žlíbku je po levé straně Hádecké údolí, před námi směrem k Hostěnicům Kamenný žlíbek a ve směru toku po pravé straně Díravice, na jejímž úpatí se dostaneme k výtokům Říčky pod Lysou horou. Je to málo známý, a proto i málo navštěvovaný kraj. Na hřebenu mezi Ochozským žlíbkem a Hádeckým údolím najdeme Švédův stůl a stejnojmennou jeskyni, ve které vykopal V. Kubásek dolní čelist Homo primigenius a část mamutí stoličky. Také dr M. Kříž zde učinil nález několika set kostí různých diluviálních zvířat, hlavně jeskynního medvěda a nosorožce. Po významném objevu Kubáskově vrátil se dr Kříž opět na toto pracoviště; mezi jiným dal také odstřeliti velkou vápencovou desku v naději, že v prostoru za ní nalezne podobné pozůstatky soudobníka mamuta, diluviálního člověka. Ke svému úžasu však zde nalezl místo toho náčiní a jeskynní úbor člověka, o jehož věku musel zjistit, že pochází z dvacátého století. Do tohoto prostoru vnikl totiž jiným způsobem V. Kubásek. Tato jeskyně se proslavila zmíněnou již čelistí, které se připisuje neandertálský věk a která jest ve vědeckém světě všeobecně známa jako ochozská čelist. Nalevo od této jeskyně, poněkud níže je vchod do Vlčí (Netopýří) jeskyně, ve které prof. Kolenatý mezi jiným nalezl vlčí lebku se stopami po olověné kulce. Původně měla tato jeskyně tři patra, z nichž je patrný jen malý zbytek horního v předsíni. V hloubce 11 m protéká vodní komorou ponorný Hádecký potok, ke kterému se dříve přidružovaly vody z Ochozské jeskyně. K této vodní komoře odbočuje z hlavní síně po levé straně 26 m dlouhá, úzká a zanesená chodbička, která je 8 m pod údolní rovinou. Odtud tekou podzemní vody spádem 9 m dále, přibírají další neznámé přítoky a vytékají v nadmořské výšce 307 m na úpatí Lysé hory pod jménem Říčka. V oblasti této podzemní vodní komory lze nastoupiti k novým bádacím pracím, neb úsek k výtokům Říčky je neznám a veškeré domněnky pro významné objevy jsou oprávněny. Barvením vody ve Vlčí jeskyni zjistil jsem též její výtoky pod Lysou horou. Napravo od Švédova stolu poněkud níže pod skaliskem objevil V. Kubásek dva velké dómy, které jsou spojeny klesající chodbou. Je to Malčina (Bahenní) jeskyně. První dóm je poset balvany, druhý leží již pod údolní rovinou směrem k Ochozském žlíbku a jeho bahnité dno pokrývá za inundace nádržové jezírko, protože v blízkosti se propadá částečně Hádecký potok. V protějším svahu otvírá se nám vchod à la Abri do Liščí díry, ve které jsem v roce 1910 objevil nové, hodně zanesené a nízké prostory, které dávají očekávat další objevy směrem k Ochozské jeskyni a nevylučují s ní spojitost v Kaskádové chodbě. V předsíni této jeskyně vykopal Kl. Bulla krásnou sponu ze sobího rohu, které používal diluviální člověk. Na úpatí Bílé skály, 225 m vzdušné čáry zpět, ve stejném svahu je dnes opět zamřížovaný vchod do krásné 700 m dlouhé Ochozské jeskyně, souběžně s Kamenným žlíbkem. Ta je bohata na vzácné a velké krápníkové útvary, jako Kazatelna, Smuteční vrba, Hrozen a Zkamenělá řeka. Vidíme velké terasy z křišťálového sintru, závoje, opony, krápníky všech tvarů; je zde při vhodném osvětlení jako v pohádce. Největší místnost, asi 160 m od vchodu vzdálená, je 400 m dlouhá. Nacházíme zde po obou stranách bývalého řečiště až 10 m vysoké alluviální náplavy. Přicházíme geologicky zajímavou úzkou hadicovitou chodbou, kterou proudil do roku 1911 Hostěnický potok, kdy bylo jeho koryto upraveno a u vtoku do jeskyně přeloženo, takže se stala z nebezpečné vodní jeskyně suchá. Tehdy se ztrácel v chodbě u vchodu, aby si razil podzemní cestu ve směru velkého závrtu před jeskyní do Vlčí jeskyně. Jenom 100 m je k probádání a vystoupíme v poloslepém Hostěnickém údolí. Stará i nová jeskyně byla dosti zničena, ale je stále ještě velmi krásná a dala by se dnes dobře upravit na průchodní jeskyni. Byla objevena v roce 1831 bláznivým ševcem z Ochozu, který hledal cestu do podsvětí. Opouštíme tuto nejkrásnější jeskyni jižní části Moravského Krasu a vystoupíme podél vápencových stěn k 10 m dlouhé jeskyni číslo 6 podle dr Kříže, ve které našel v 10 cm vrstvě popela opálenou čelist jeskynního medvěda mimo střepy z nádobí ručně zhotoveného a dobře vypáleného. Asi 50 m dále v nadmořské výšce 354 m je 3,90 m široký vchod do 38 m dlouhé, 3—4 m vysoké Pastýřské jeskyně, která je bez odboček. Její strop se postupně snižuje až k zemi. V těchto místech jsem v jílové náplavě vykopal kosti a zuby diluviálního koně, jeskynního medvěda a kus sobího parohu. Nyní sestoupíme na cestu a podle Čertovy tlapy přejdeme Kamenný žlíbek a vystupujeme k Hadí díře na Díravici. Ta je jen 10 m dlouhá a celkem bezvýznamná. Byla vytvořena odtokovou vodou z Pekárny. Mohutný vchod do Pekárny, který je 13 m výše, je 18 m široký, 3—4 vysoký; jeskyně je 60 m dlouhá. Končí 9 m vysokým zaneseným komínem a pokračuje pravděpodobně značně větší délkou směrem k Hostěnicům, jak mnou započaté práce v Kapli po pravé straně 8 m dále dávají tušiti. Mohutná prostora Pekárny je bez krápníků, ale vyniká krásou zvláště v zimě, kdy nesčíslné množství ledových stalaktitů a stalagmitů v nás vzbuzuje představu říše trpaslíků. Tato jeskyně je vlastně prastarým řečištěm Hostěnického potoka.*)

*) Jak se nám jeví situace v Pekárně, Kamenném žlíbku a v Ochozské jeskyni, domnívám se, že jde o útvary, které vytvořil Hostěnický potok postupem času v dobách dávno před diluviem, kdy v důsledku různých katastrof, jak v Pekárně, tak v Kamenném žlíbku, byl Hostěnický potok donucen změniti svůj původní tok. Podle dr M. Kříže je v horní části Kamenného žlíbku též přístup do dnešní Ochozské jeskyně.

Speleologický klub Brno
Hádecká pracovní skupina.

Rok 1948

Exkurzní zprávy.

Zpráva bez data : **A 1 / 2 – 4 a 5**

Účastníci : Nejprve Medek sám, později Cigánek a Medek.

Kopání v trativodu. Sám.

Kopeme v trativodu ze soboty do neděle v noci. Strašně nás klame silná ozvěna. Myslili jsme, že jsme u lávky v Hadici a zatím … ?

Exkurze dne 1. února 1948 **A 1 / 2 – 6**

Účastníci : Řezanina, Cigánek, Lejsek, Medek K., Medek Z.

(Výjezd autobusem 8,00, doraz 9,15 hod.) V Ochozské jeskyni zvýšený vodní stav. Voda se valila z hlavního vchodu ve výši asi 15 cm od dolního zámku s vtékala do Říčky. Vnikli jsme s Lejskem do jeskyně tajným vchodem. Voda stála asi ½ m pod „oknem“. V jeskyňce (boční), kde jsme chtěli prokopat nános prýštil pramen ze štěrbiny a tvořil malou tůňku, která bránila přístupu ke štěrbině a proto nemohlo být pokračováno v prokopávání.

Po překročení Říčky jsme zjistili stav vody v Netopýrce. Voda stoupla o ½ m nad hladinu vodopádu. Dále jsme prozkoumali Málčinu díru vedle Švédova stolu s Cigánkem. Byla také prozkoumána **díra na stráni** mezi Ochozskou a Pekárnou. (Lejsek, Řezanina).

Dodatek : Zjistili jsme, že v Netopýrce asi nebude zadní východ. V Pekárně také ne, pouze

balvanitý komín.

Díra na stráni – viz úvaha dole.

- 4 -

Exkurze dne 1. února 1948 (Ochozská jeskyně) : **A 5 / 1 - 2**

Účastníci : Medek Z., Lejsek, Cigánek, Řezanina.

Ve všech jeskyních zvýšený vodní stav. Z Ochozské jeskyně se valí voda ve výši spodního zámku. V prokopávání díry z minulé exkurze není možné pro vodu pokračovat. Za účelem informace jsme prohlédli jeskyni Liščí díru.

Dne 4. února nám byly dány od pana Radimírského dvě karbidky jako na půjčku.

(Úvaha J.P. : Díra mezi Ochozskou a Pekárnou, to může být jen Adlerova nebo Křížova jeskyně. Jezevčí v té době ještě nebyla prokopána, a průzkum Cepovy díry v Kamenném žlíbku nebo jeskyně Hadí či Užovčí – Natterloch – je nepravděpodobný).

Exkurse dne 22.února 1948
do Ochozské jeskyně.

Účastníci:Mil.Janík a Jarosl.Dvořák.

Exkurse nastoupena za mrazu .Zem pokryta 30 cm nového sněhu.Červený horní zámek dveří se špatně otevírá. Hadicí tekl malý potok a ztrácel se v propadání v levo za vchodem.Spodní sifon je ucpán pískem a smětím,které potok sebral cestou v Hadici.Tato je na některých místech zaplněna loužemi vody,místy přes 15 cm hlubokými.

Půda dómu je místy pokryta krápníčky,tak že lze míti za to,že jeskyně není navštěvována nežádoucími živly. Proti proudu nelze v Nové jeskyni daleko proniknouti pro vysoký stav vody.V horní části byli návštěvníci zastaveni značně naplněným býv,sifonem.Zdá se,že jeskyně se dostává do bývalého stavu,neb je viděti značný vývin krápníkových tvarů.Na další prace lze pomyšleti až po opadnutí vody.

Exkurze ve dnech 28. a 29. února 1948 : **A 5 / 1 – 1**

Účastníci : Medek, Cigánek

Prokopána úzká chodba skoro úplně zanesená nánosem z prvního jarního tání. (Ve dnech okolo 1. února). Chodba je sifonovitého tvaru a bývá za zvýšeného vodního stavu zaplavována pramenem ústícím u prvního zúžení chodby.

Stav vody je proti 1. únoru 1948 značně snížen. V „Hadici“ jsou pouze kaluže vody.

Kopie exkurzních zápisů z 1. února a z 28. – 29. února jsem na návrh pana předsedy spolku odevzdal dne 10.března panu Oklešťkovi, který zpracovává výroční zprávu.

Exkurze dne 21. března 1948 **A 5 / 1 – 3**

Účastníci : Medek, Lejsek.

Účelem exkurze bylo zjištění vodních stavů. V Ochozské tekla voda menším proudem do dolního trativodu, a to do 1. chodby nalevo. V Hádeckém potoku ***(V Říčce – pozn. J.P.)*** byl normální vodní stav. Ale tentokrát jsem trhl rekord na kole. Za 45 minut jsem byl v Ochozské a za 45 minut zase zpět.

Exkurse dne 28.března 1948

do jižního Mor.Krasu.

Účastníci: Ryšavý a 3 mladí dobrovolci.

Z Brna autobusem v 8 hod do Ochoze,odtud lesem k Hoštěnickému propadání.Zhruba prohlédnuta severní stráň údolí Hadeckého potoka.Západně od Ochoze zjištěna přítomnost 3 závrtkům podobných sníženin.U Hoštěnickéhopropadání byl vodní stav normalní a voda se propadala se zřetelným duněním. Stav vody zachycen fotograficky. Zjištěno několik nově vzniklých menších sníženin. V opuštěném lomu SZ pr opadání je pěkný geologický profil.

Hádecký potok protékal celým povrchovým řečištěm. Na to navštivena Ochozská jeskyně,kde konána studia rázu geotektonického a morfologického.Proníkání Hadicí bylo stíženo několika loužemi,které tu zůstaly,jako zbytek jarní záplavy.Hoštěnický potůček inundoval řečiště ve Star i v Nové Ochozské a částečně-20 m-i v Hadici.

Autobusem v 17.44 do Brna.

Exkurse dne 29.března 1948

do jižního Mor.Krasu.

Účastníci:Cigánek,Lejsek,Medek,Ryšavý a Řezanina.

Ryšavý s Cigánkem provedli přípravné práce pro mapování vzájemné polohy všech jeskyních vchodů v jižním Krasu. Ostatní zatím prokopávali bahnitou uzávěru na dně prohluoně,nacházející se na konci chodbičky odbočující v po ústí uměle prostřílené chodby od vchodu do leva,o niž se zmínil Kříž ve spise,,O některých jeskyních na Moravě.' Bahnitý zával,který byl již jednou odstraněn a později za letošních povodní opět utvořen,se podařilo odstraniti, čímž se otevřel přístup do dosud neznámého typického trativodu,ukončeného malým otvůrkem mezi nánosovým dnem a stropem,odkud při zavolání se ozývá ozvěna.

Měřením,které na místě ihned provedeno,zjištěno, že chodba nesměřuje prozatím pod závrtek před jeskyním vchodem,směrem k údolí,jak se dosud předpokládalo,nýbrž že ho nechá asi 30 m ZJZ.Z primitivně provedné nivelace vyplývá,že konec trativodu je asi v témže niveau,jako Hadecký potok naproti Ochozské.

Exkurze ve dnech 27, 28 a 29. března 1948. **A 1 / 2 – 7, 8, 9. A 1 / 2 – 10.**

Účastníci : Řezanina, Cigánek, Lejsek, Medek **A 6 / 1**

(Jiný zápis : **27.3. – K.M. /**Karel Medek ?**/ 28.3. M.L. + C.J. /** Milan Lejsek + Jan Cigánek ?**/ 29.3. – M. L. + M.K. + C.J. + L.Ř. /** Milan Lejsek + Karel Medek + Jan Cigánek + Ladislav Řezanina ?**/**)

Byli nalezeny dva zápisy této exkurze, které byly téměř shodné. Všechny takto získané poznatky jsem pro tento účel – tj. výzkum historických poznatků – upravil do jednoho zápisu exkurze :

Znovu prokopána již jednou otevřená sifonovitá chodba, znovu zanesená pramenem u její paty. Proniknuto do další chodby, která je vytvořena v puklině mezi dvěma vrstvami tmavého vápence a je pravděpodobně trativodem a pokračováním pramene u Ochozské jeskyně. Strop chodby se asi po 20 m. snižuje natolik, že není možné bez předchozího prokopání proniknout dále. Strop chodby je pokryt závojovitými krápníky. V práci se pokračuje. Jedná se o sifon. Tmavý vápenec.

Dodatek : Pronikli jsme do chodby trativodu směrem k Netopýrce ? Díra asi 4 dm2 před záhybem, kaluže vody, bílé záclony nad námi. Poněvadž dále se chodba snižuje, bude se muset dále prokopat. To jsou okamžité dojmy.

Dodatek 2. : Řezanina a Lejsek prokopali trativod (nebo lépe – trativod směřující k Netopýrce), takže se dostali až k místu, kde se chodba rozděluje ve dvě a spadají obě kolmo dolů. Lejsek urazil rožek a do prvního se dostal. Do druhého komínu jsme lezli tentokrát a zjistili jsme, že zahýbá v pravém úhlu.

Dodatek 3. : Pan Knap virguluje Říčky. Podzemní trativod dle něho je tedy k Netopýrce, což jsme nevěděli. (Značil-li jsem ho již předem jako trativod směřující k Netopýrce, je to pouze proto, že toto hlášení píšu dodatečně). Z jeho měření nejlépe poučí mapy, které byly podle toho zhotoveny.

Kopie zápisu odevzdána panu Bočkovi.

(Úvaha J.P. : Už asi ve dvou či třech exkurzních zprávách se její autor zmiňuje o jakémsi prameni či vodě, která do trativodu přitéká odněkud z boku. Protože dnes víme, že trativod nějak komunikuje s nějakou větší vodosvodnou sběrnicí, je možné, že za vyšších vodních stavů, kdy se tato sběrnice zcela zaplní se pak protlačuje voda nějakou malou puklinou a vytváří záhadný popisovaný pramen ? Jde o vody, vytékající za vysokých vodních stavů chodbou Zkamenělé řeky ?).

Poznámka v pozůstalosti K. a Z. Medků. : Dne 31. března 1948 to dal **Přemysl Ryšavý** do novin. Vyšlo to v denících Čin a Rovnost.

Titulek : **Nové objevy v Ochozské jeskyni.**
Text : Při poslední exkurzi Speleologického klubu objevili jeho členové Cigánek, Lejsek, Medek a Řezanina dosud marně hledaný odtokový trativod podzemního toku Hostěnického potoka v Ochozské jeskyni. Objevený trativod má další pokračování asi pod povrchovým tokem Hádeckého potoka (***Říčky***) a Ochozského potoka. Bližší detailní výzkum bude proveden v nejbližší době. Pro studium hydrografie této oblasti je nový objev značně důležitý.

Exkurse ve dnech 27.,28.a 29 března 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Lejsek,Cigánek,Řezanina a Medek.

Byla znovu otevřena již jednou prokopaná chodba, sifon která nánodem byla poznovu zaplněna.Proniklo se do další chody,vytvořené tektonickou puklinou mezi dvěma lavicemi tmavého vápence.-Strip se po asi 20 m snižuje natolik,že není možno bez předchozího prokopání dále proniknouti.Strop chodby je pokryt malými stalaktity.

Lejsek.

Exkurze ze dne 11. dubna 1948 **A 7 / 1**

Účastníci : Řezanina, Lejsek.

Byl zjištěn stav vody. V Hadici menší kaluže. V Nové Ochozské tekla voda malým pramenem. Odpoledne jsme počali otvírat závrtek u hlavního vchodu do Ochozské jeskyně. Po metrové hloubce jsme přicházeli na jíl a na velké omleté balvany. V Hádeckém potoku normální vodní stav.

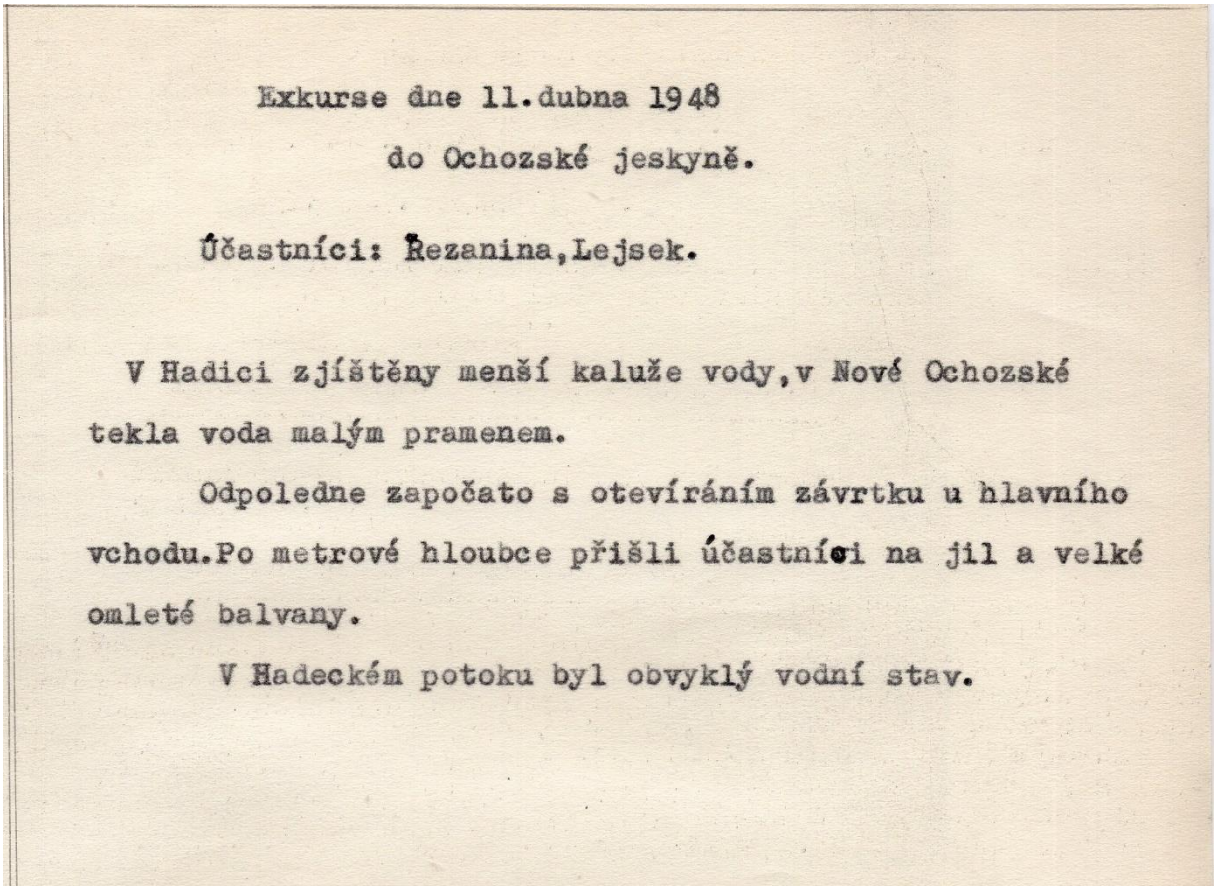

Exkurse dne 11.dubna 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Řezanina,Lejsek.

V Hadici zjištěny menší kaluže vody,v Nové Ochozské tekla voda malým pramenem.

Odpoledne započato s otevíráním závrtku u hlavního vchodu.Po metrové hloubce přišli účastníci na jil a velké omleté balvany.

V Hadeckém potoku byl obvyklý vodní stav.

Exkurze ze dne 18. dubna 1948 **A 7 / 1**

Účastníci : Cigánek, Lejsek, Řezanina.

Vyměřování s Přemyslem Ryšavým v okolí Ochozské jeskyně.

Exkurse dne 18. dubna 1948 do jižní části
Moravského krasu.

Účastníci: Cigánek, Ryšavý, Řezanina.

Provedeno poznovu situační a výškové zaměření vchodů jeskyně Ochozské, Netopýrky, Švédova stolu, Malčiny, Liščí a Hádeckého propadání.

Hádecký potok inundoval celé povrchové řečiště, avšak celkový vodní stav byl značně nižší než dne 29.III. t.r. I Ochozský potůček protékal povrchovým řečištěm v celé délce.

Ryšavý P.

Exkurse dne 25.dubna 1948.
Do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Cigánek.Lejsek,Řezanina.

V Hadeckém potoku je normální stav vody.V Nové Ochozské teče menší proud vody. Sifon,na který se narazilo dne 29.března 1948byl prokopán.

Na to se účastníci pokusili o slezení t.zv.Labyrintu na konci Staré Ochozské,leč bez lana se nedostali daleko ko a museli od úmyslu upustiti.

Exkurze dne 25. dubna 1948 **A 7 / 1**

Účastníci : Lejsek, Řezanina, Cigánek

Stav vody : V Hádeckém potoce normální. V Nové Ochozské menší proud vody. Začali jsme prokopávat sifon, na který jsme 29. března narazili. Poté jsme informačně šli do Staré Ochozské jeskyně ***(do Labyrintu ?).*** Jelikož jsme neměli lano, tak jsme se daleko nedostali.

Zpráva o exkursi dne 18.července 1948

do Hadeckého údolí.

Účastníci: Boček,Okleštěk,Medek,Lejsek a John st.
j.h.geofysik pan Knap z Drysic.

Exkurse měla za úkol zjištění pravděpodobných podzemních toků vod Hoštěnických,Hádeckých popř.neznámých toků.

S pokusy měření pomocí virgule započato nad umělým výtokem vod z Ochozské jeskyně. Zjištěno,že vody se ubírají nově objevenými chodbami trativodními,nechávají venkovní závrt úplně stranou a tekou v pravo od něj.Nebylo možno definitivně stanoviti,kam se dále ubírají,neb virgule ukazovala na několik paralelních chodeb,směřujících k povrchovému toku Hádeckého potoka.

V lese směrem k hájence zachycena velká chodba vodní,která na konec vedla přímo k hlavnímu ponoru Hadeckého potoka,tak že nebylo lze zjístiti,jde-li o chodbu vtokovou vod uvedeného potoka nebo pokračování před tím zachycené chodby jako pokračování objevených trtivodů. V jisté vzdálenosti v lese určeno rozsáhlé podzemní jezero.Bylo by zajímovo zjístiti průkopem,zda se vody z této chodby nevlévají do nově objeveného trativodu,při čemž by ovšem otázka odtoku těchto vod zůstala nevyřešená.

Na opačném břehu hadeckého potoka nalezeny proutkem pokračování náznaku chodby jako pokračování nově objevené. Znamenalo by to tedy ,že hoštěnické vody p o d t é k a j í povrchový tok hádecký.Chodby tyto sledovány daleko do stráně pod svatými schody!

Mezi Ochozskou jeskyní a soutokem hadeckých a Ochozských vod nelezeno virgulí několik souběžných chodeb ve směru četných zmol směrem k hadeckému potoku.

V místech kde přes hadecký potok je položen dřevěný most,za nimž vtéká do něho Ochozský potok shledáno virgulí, že od jeskyně ochozské přichází vodní chodba paralelně s hadeckým potokem,která podchází řečiště hadeckého i ochozského potoka,pokračuje na západním svahu hory dovnitř skalního masívu,stáčí se pak ve vzdušné čáře asi 40 až 80 metrů k jihu,tedy ve směru údolí Říček a směřuje v klikatině k výtoku na Říčkách.Poblíže výtoku jde přímo k tomuto,poněkud výše,asi 100 m od něj nelze tok pro lezecké překážky souvisle sledovati.V jisté prostoře se stopa ztrácí,leč kousek dále se opět zachycuje a vede,jak již uvedeno,přímo do výtoku říčenského.

Tím by b ylo dokázáno experimentálně,že hoštěnické vody podtékají vody hádecké a ochozské a vytékají u Výtoku na Říčkách.

Exkurse do Hádeckého údolí ve dnech 28. - 29. VIII. 1948.

Účastníci: Lejsek, Medek.

Měření cesty v Hádeckém údolí za účelem zjištění polohy spodních pramenů a propadání Hádeckého potoka. Stav a místa pramenů byla zjištěna virgulářem koncem minulého měsíce a okolikován členy klubu.
Měření souřadnic pramenů a chodeb bylo učiněno vzhledem k výškovému bodu Ochozské jeskyně. Povrchová práce pokračuje.
Stav vody oproti poslední exkursi se poněkud zvýšil /cca o 2cm/.
Nahromaděné klády v Ochozské jeskyni poukazovaly na deště před 14 dny, kdy se voda valila mříží.

Exkurze dne 28 – 29. srpna 1948 **A 1 / 3 – 10, 11, 12, 13.**

Účastníci : Medek, Lejsek a spol. ***(?)***

Měření cesty v Hádeckém údolí za účelem zjištění polohy spodních pramenů a propadání Hádeckého potoka ***(Říčky)***. (Dle Knapa) Stav a místa, kde se nalézají byl zjištěn virgulářem a okolíkován členy klubu. Byly vyměřeny souřadnice podzemních pramenů a též chodeb vzhledem k výškovému bodu u vchodu do Ochozské jeskyně. Povrchová práce pokračuje.

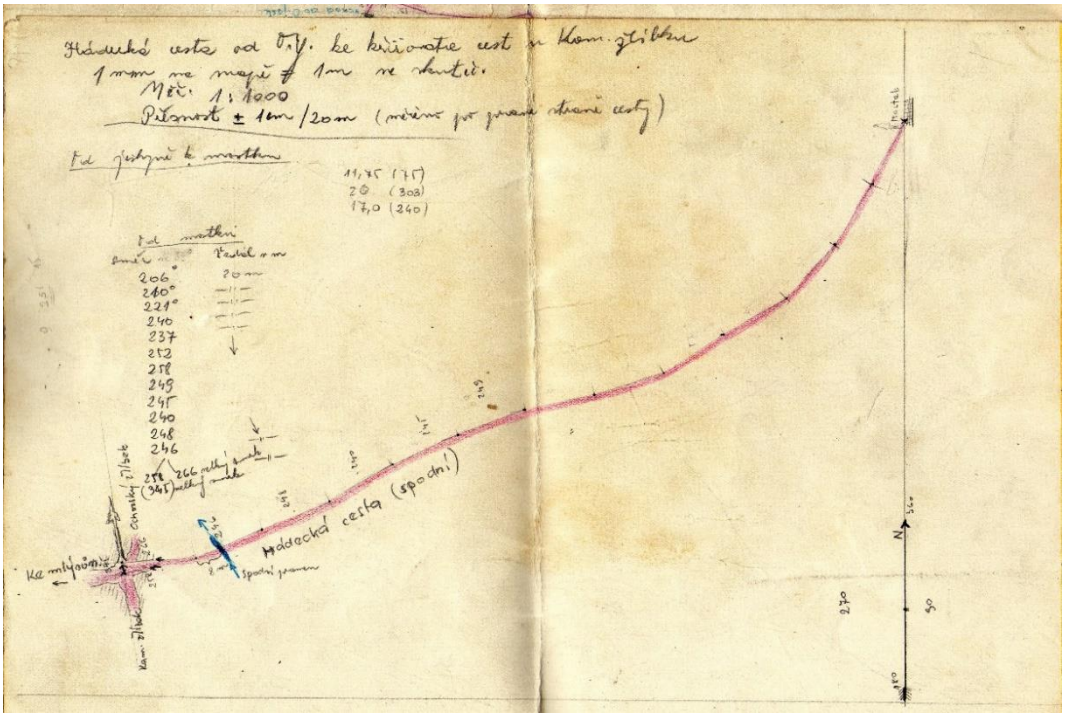

Číslo obrázku nahoře : img 375 číslo obrázku dole : img 376

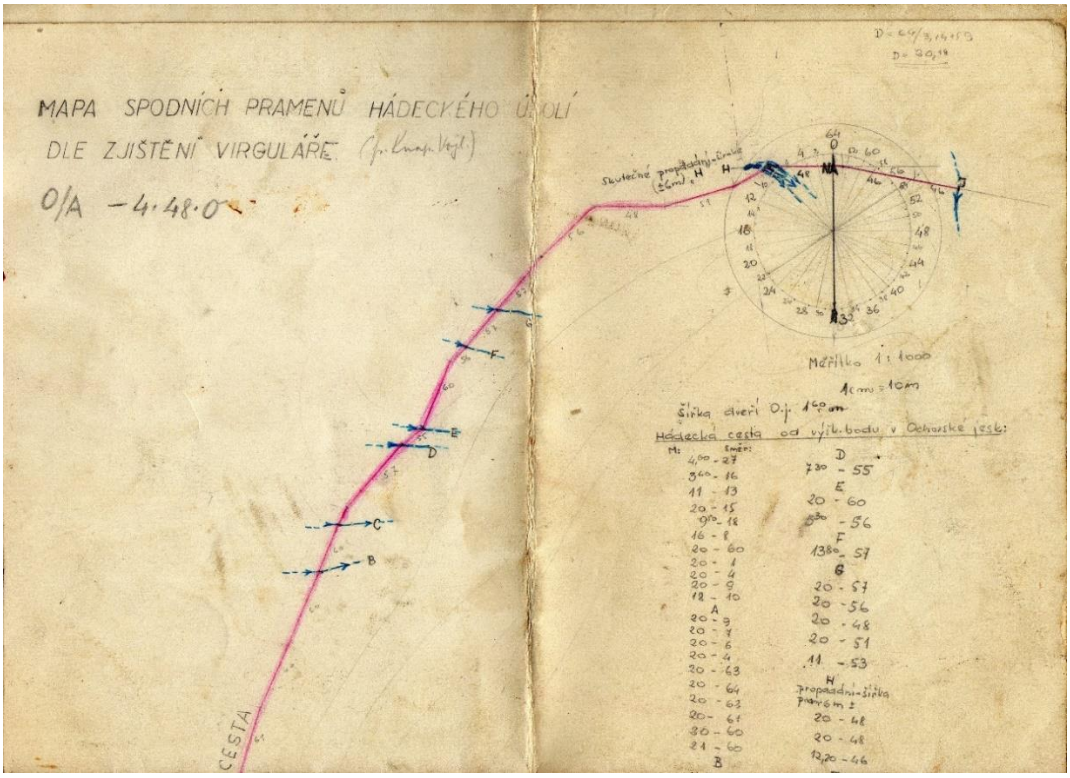

Číslo obrázku nahoře : img 377. (Jde o číslování oskenovaných archivních dokladů Medkovy pozůstalosti. Uloženo ve složce „Obrázky“, podsložka „Archivní materiály“ v počítači J.P.).

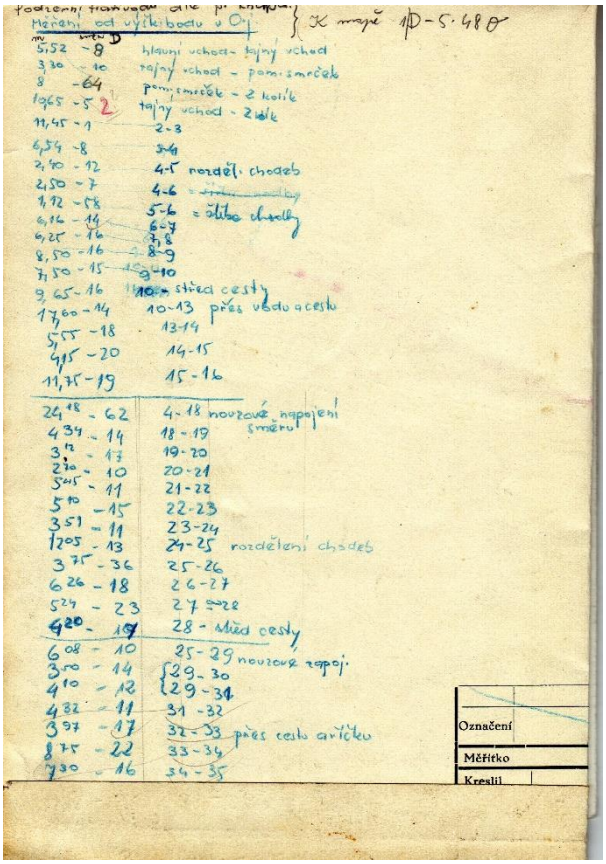

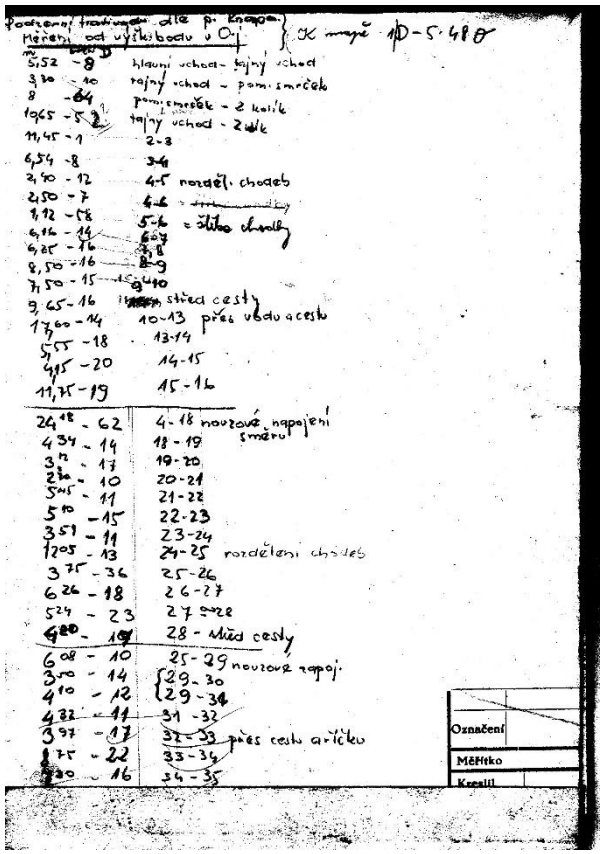

Text přísluší k náčrtům výše.

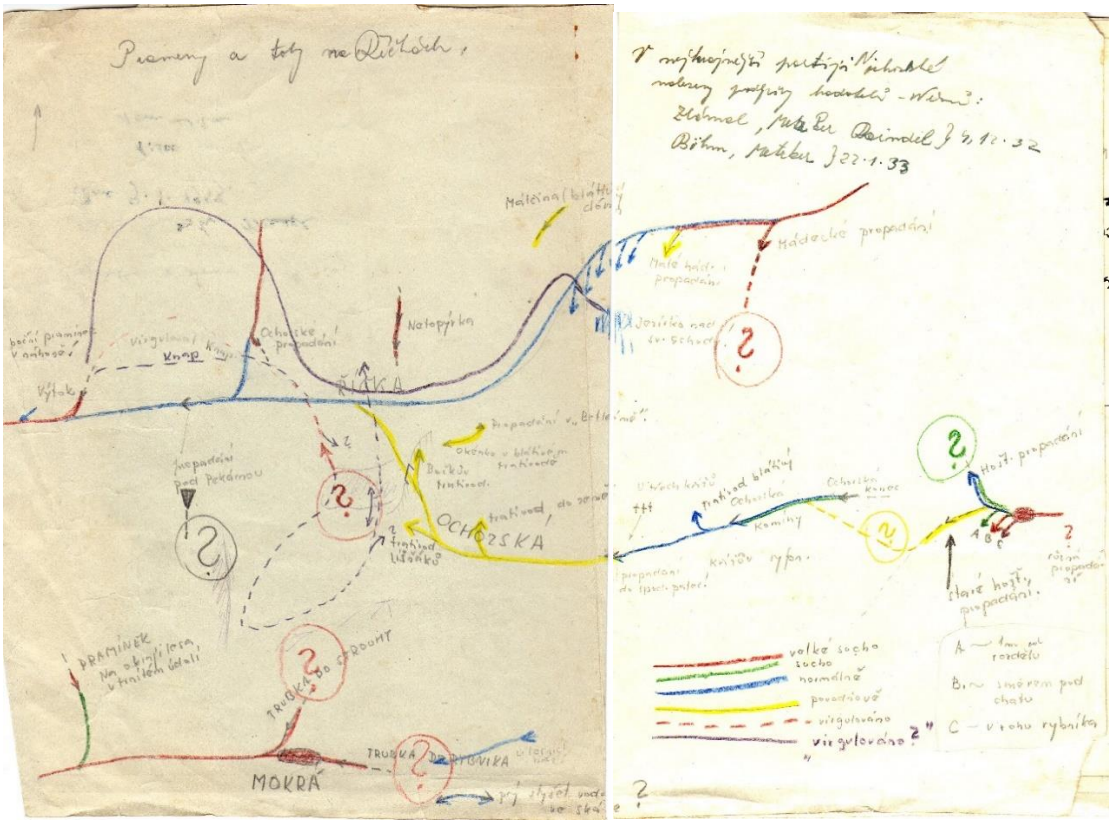

Dodatek 1 : Chystání kolíků pro Knapa, který bude opět měřit. Zhotovení žebřů.

Dodatek 2 : Měření Knapa, při kterém jsem nebyl. Běhání okolo chaty v Hostěnicích. ***(?)***

Kácení stromků na žebře.

Dodatek 3 : Proniknutí napříč Ochozskou jeskyní. Před tím jsme zjišťovali stav v Nové Ochozské jeskyni. Voda byla již těsně za Novackovým sifonem, takže jsem se s Milanem vrátili. Dál jsme se vydali přes Starou Ochozskou až **k železným dvířkám,** spolu s Lejskem a Řezaninou.

(Lze předpokládat, že se – v té době – jedná o dvířka Horního vchodu do O.J., do Labyrintu).

Poznámka J.P. : Jde zřejmě o záznamy dalších exkurzí, které v rukopise nejsou datovány. Není mi jasné, zda jde o akce před exkurzí ve dnech 28. a 29. srpna 1948 či po ní.

Poznámka Medka : Až sem jsem sbíral stará a neúplná hlášení a používal paměti k doplnění a sestavení jejich tzv. přehledu. Další hlášení jsou podle originálů.

Exkurse ve dnech 18. a 19. září 1948 do jižní části Moravského Krasu.

18. září, účastníci: Ryšavý, p. Knap.

Konány předběžné pochůzky s proutkem. Zachycen trativod s vodou v místě na cestě asi 30m od křižovatky čtyř cest k Ochozké jeskyni, který byl sledován kol dřevěného mostu u křižovatky po pravé údolní stráni až asi 50m před výtok Říčky, kde vybíhá do stráně. Dále zjištěno, že v blízkosti mostu je jiný, od prvého zcela isolovaný trativod, jež byl při minulé exkursi sledován po proudu. Nyní byl sledován proti proudu až k ohybu údolí před Švédovým stolem, kde vybíhá do stráně a spojuje se patrně s jezírkem, konstatovaným při minulé proutkařské exkursi. Pak vykonána s negativním výsledkem pochůzka po úpatí skály, v níž je Netopýrka a to od místa, kde do řečiště Hádeckého potoka ústí koryto od Ochozské až k Ochozskému žlíbku. Mimo to provedeno ještě několik zjištění, zejména ohl. situace kolem závrtku poblíže vchodu do Ochozské jeskyně. Zde zjištěn trativod probíhající západně od závrtku, který jde jednak směrem SZ, kde v několika větvích křižuje nejprve polní cestu a pak i tehdy vyschlé řečiště Hádeckého potoka. Tuto exkursi postupováno pro nedostatek pomocníků pouze orientačně bez kolíkování, při čemž získané výsledky jsou a la vue zakresleny do topografické sítě, získané zvětšením n e s p r á v n ý ch úseků topografické sekce 1:25.000. Viz plánek.

19. září, účastníci: Knap, Ryšavý, Okleštěk, Luňáček, John, Lejsek, Řezanina, Cigánek, j.h. Kopálková, Gbelcová.

Po noclehů u Motlitbů na Říčkách nastoupeno hned z rána k pracím. Započato u Hoštěnického propadání a postupováno tak, že místa zjištěných prostor byla označována postupně kolíky, jež byly číslovány a současně zaznamenávána příslušná data do zápisníku. Podrovnější závěry, jakož i nastínění průběhu předpokládaných prostor bude možno vyslovit až po zaměření příslušných kolíků se zakreslením prostor. Zajímavé je, že pan Knap nemohl najíti přes několikeré pokusy , které byly velmi pečlivě dělány, spojitost propadání s Ochozskou jeskyní. Do Hoštěnického propadání přitékalo trochu vody. Pan Knap hledal nejprve vodu a zjistil, že tato odtud přitéká několika proudy, které se však velmi brzy spojují v jeden, který vede zprvu na západ, pak se stáčí k jihu a vede až k cestě v horním dílu

Kamenného žlíbku. Trativod, který byl stále naplněn vodou, nebyl dále sledován. Při této pochůzce také zjištěno, že závrtu podobná prohlubeň JZ propadání poblíže cesty /viz Feitlův plán z r. 1930/ stojí vzhledem k podzemí zcela isolovaně, jak se dá soudit z toho, že při pochůzce kolem prohlubně nebyla nalezena žádná dutina. Poté započato opět od Hostěnického propadání, kde nalezena jeskynní chodba, táhnoucí se na západ a probíhající několika většími prostorami. I tato chodba změnila náhle svůj směr k JZ a menší chodbička vbíhala opět do Kameňáku, kde přestala být sledována. Takto nalezenou chodbu obešel p. Knap na žádost pana Ryšavého s proutkem po severní straně, ve snaze nalézti tak spojení se vchodem v Hádeckém údolí. Pochůzka vykonána s negativním výsledkem až k východnímu okraji lomu, nalézajícího se SV Hostěnického propadání.
Po té byl pan Knapposlán nad nový vchod Ochozské jeskyně v Kamenném žlíbku, aniž by měl předem o jeho poloze tušení. Zde zachytil jeskynní prostoru a sledoval ji v oblouku k S, SZ, Z, JZ.
Po obědě započato od vchodu do Ochozské jeskyně. Zde sledována chodba, která vedla přibližně k SV několika většími jeskyněmi prostorami směrem k Hádeckém propadání. Ve stráni nad tímto bylo od sledování prostory upuštěno vzhledem k neschůdnosti terenu. Na náhorní rovině mezi vchodem do Ochozské jeskyně v Hádeckém údolí a mezi Hostěnickým propadáním zjištěno ještě několik dalších chodeb, které navazují na chodbu k Hadeckému propadání, a které byly jako všechny prostory zjištěné tohoto dne označeny kolíky s čísly. Tímto bylo vyhledávání prostor proutkem skončeno.
Ryšavý s Luňáčkem pak odcházejí do Hostěnic k předsedovi MNV, jemuž se legitimují pověřovacím dopisem výboru spolku. Sjednává bezplatně přenechání chaty "Junák" poblíže Propadání pro spolkové účely. Chata byla zhruba prohlédnuta a zjištěno, že po upravení na noclehárnu by bylo třeba opatřit ji postelemi. Pan předseda MNV se pokusí nějaké postele opatřit, popř. sehnat vhodné dříví na jejich zhotovení.

Ryšavý P.

Vložka : Opis dopisu p. Knapa p. ředitelskému radovi Bočkovi ze dne 30.9.1948.

(Výňatek ze souboru „Knapovy práce s virgulí“).

Drysice, 30.9.1948

Průběh měření v Ochozské jeskyni :

Vydali jsme se nejdříve Kamenným žlíbkem k Hostěnicím. Měření jsme započali u Propadání, kde se trocha vody, přitékající od Hostěnic ztrácí v ponoru třemi směry. ***(předpokládám, že jde o „Propadání 1.“ na kótě 371 m – pozn. J.P.).*** Směr vody směřuje od Propadání ne k Ochozské jeskyni, ale ještě na náhorní rovině, daleko před Kamenným žlíbkem uhýbá na mýtinu a směřuje přes údolí k protější stráni. Dále jsme tok nesledovali a šli jsme po suchých dutinách, které rovněž uhýbaly směrem k údolí od Kamenného žlíbku.

Pak jsme šli po nouzovém vchodu či východu z Ochozské jeskyně (nové ?), který je ve stráni, kde je elektrické vedení, má malá dvířka a je v něm velký průvan. (O dalším postupu Vám jistě pan Okleštěk referoval).

Chci jen upozornit na problém vody u Ochozské jeskyně a před ní. Před jeskyní jsem zachytil pramen, tekoucí od jeskyně kolem závrtku (těsně), a směřující k vyschlému potoku. Moc vody neobsahoval. Z toho je ale vidět, že je tam voda, i když na povrchu před jeskyní není ! Že je umístěn ve spodu a voda do něj přitéká stále.

V sobotu jsem tam byl s panem Ryšavým, měřil jsem jen vodu po cestě kolem Ochozské, směr propadání Hádeckého tak jako minule. Došli jsme k tak zvaným „Svatým schodům“, tam, kde bylo minule ve stráni jezírko. ***(???)*** V těch místech křižuje podzemní potok vody cestu ! Podtéká suché řečiště , a já si už nedovedu vzpomenout, zda jsem tok sledoval dále, ale vím, že se lomí a sleduje kousek řečiště. (Následuje obr. č. 1). Bylo by zajímavé zjistit, zda je v Hádeckém propadání voda a ve kterém místě se ztrácí úplně.

Rovněž při povrchovém měření jsem došel poblíž místa, které nás minule dovedlo k Hádeckému propadání. Je možné, že se potok propadá již dříve (nepozorovaně), anebo obě dvě podzemní cesty vedou souběžně ke známému propadlišti.

A nyní zase k sobotnímu měření : Voda tekoucí od Svatých schodů podtéká v záhybu před Ochozskou řečiště a přidržuje se stále těsně úpatí až k mostu, kde se dělí na tři prameny. (Škrtnuto : před výtokem se obrací ještě více do pohoří). U mostu naproti Kamenného žlíbku přitéká nám již známý pramen, který jsme minule sledovali. Situace : Tento pramen se může v podzemí s druhým spojovat, zdá se, že tam mají vody málo místa. Také tento se přidržuje úpatí, až před výtokem se lomí více do pohoří.

Bylo sucho, pěkně se měřilo.

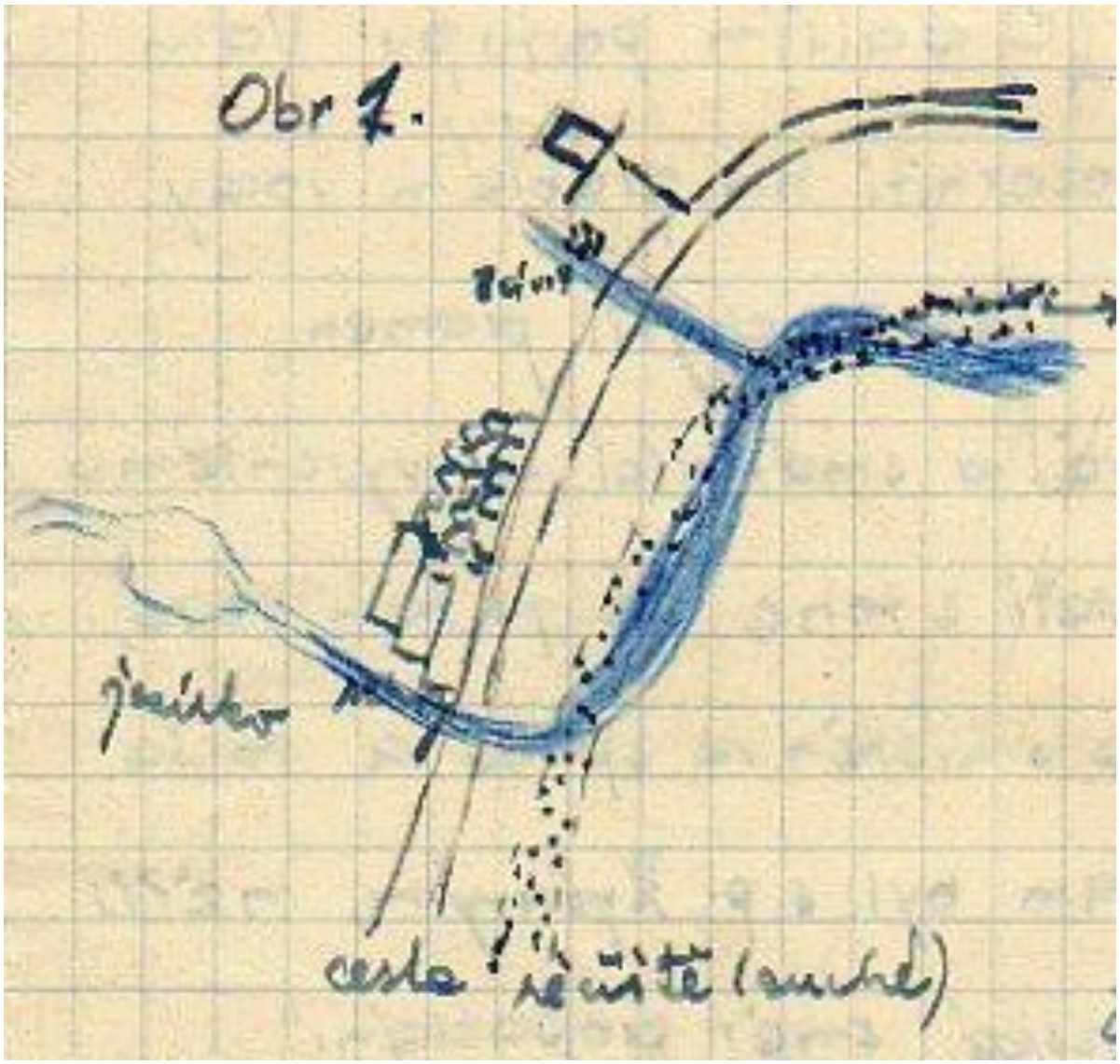
Obr 1.

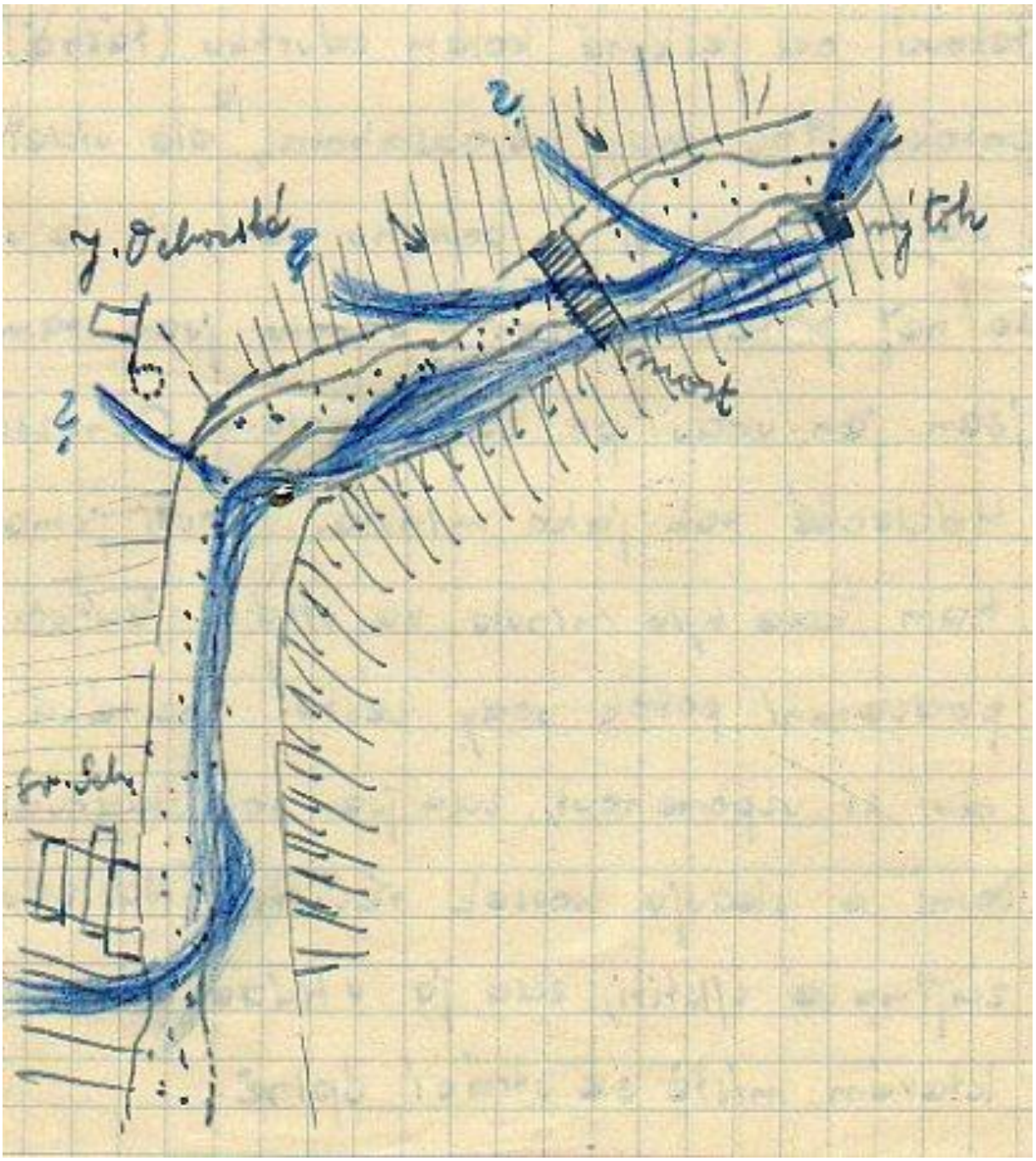
most

Mapa podzemního trativodu Ochozské jeskyně dle virguláře p. knapa. v srpnu 1948. (bez vody.)

Měřítko 1 : 200 ; 1cm na mapě = 2m ve skutečn.

Přesnost ± 30 cm a $\frac{1}{64}\pi d$ na nejvzdálenějších bodech.

Měřil: Lejsek - Medek. září 1948

Kreslil: Medek 2.XI.48.

Ochozská jeskyně

1/D-5.48/Ø..

Exkurse dne 24.září 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Okleštěk, Burkhardt, Řezanina.

Prohlédnuta Stará jeskyně a část Nové Ochozské jakož i nově objevená odtoková partie sifonovitá, kde střelmistr Burkhardt dává potřebné disposice pro provádění vrtů pro odstřel v Odtokové jeskyni v sifonovitých trativodech.

Exkurse dne 28.října 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Burkhardt, Radiměřská Okleštěk a Řezanina.

Prohlédnuta jeskyně Ochozská ve všech částech jakož i jeskyně Netopýří, kde postoupeno až ku spodním vodám.

V Ochozské fotografoval p. Burkhardt.

Exkurze ve dnech 30. až 31. října a 1. listopadu 1948 **A 1 / 4 - 14**

Účastníci : Lejsek, Cikánek, Medek.

Další prokopávání trativodu, směřujícího s největší pravděpodobností k Netopýrce. Tento trativod pokračuje dále a po několika zákrutech se propadá do země v podobě dvou komínů, vzdálených od sebe cca 3 – 5 m. V jednom z nich se pokračuje v prokopávání, ačkoliv jsou obtíže s prokopáváním materiálu. Chodba vede totiž kolmo do země, lomí se v pravém úhlu, načež pokračuje vodorovně a spojuje se dle náznaků s prvním z obou komínů.

Práce je zdržována hromaděním páry a vznikáním mlhy, ale hlavně nedostatkem jedno- metrových žebřů, které dosud chybí. Objevil se nový, menší pobočný trativod přímo vedle starého. Viz mapa č. …… ***(?)***

Stav vody – přes venkovní deště je velmi nízký, sifon „Noční“, který jsme chtěli vystřelit je úplně suchý. V jeskyních snížený vodní stav, ačkoliv do Hostěnického propadání se valí voda Q = 10 l. / sec. Říčka je vyschlá, ač prší. V Netopýrce u vodopádu protéká stále určité množství vody. ***(?)***

Zjištění : Měření Přemysla Ryšavého se liší dle p. Knapa o 10 m.

Dodatek : **Krápníkové záclony nad hlavami rostou.** Chodba L (Chodba pravého úhlu) se dále rozdvojuje : rovně a doprava.

Úvaha J.P. : Rychlost růstu krápníků je dána (podle mého) nasyceností skapové vody sintrem (vápencem), množstvím (a v závislosti na množství rychlostí) protékající nasycené vody, případně teplotou vzduchu v jeskyni (odpar). Zkamenělou řekou teče (podle mého) voda silně nasycená sintrem. Proč ? Kde, z čeho a odkud se tak sytí ? Jestliže aktéři výzkumů v exkurzním zápisu uvádí,

že krápníkové záclony v trativodu viditelně rostou, pak voda, vytékající na tyto záclony musí být také silně nasycená. Není to stejná voda, jaká teče za vysokých vodních stavů Zkamenělou řekou ??? (Vycházím-li z Himmelova nákresu podélného řezu Trativodu vlevo za vchodem,- Speleo č. 15 /1994 pak, má-li Himmel pravdu, budou zde uváděné krápníkové záclony někde na kótě kolem 337 m).

Exkurse dne 14.listopadu 1948

na Ochozsko.

Účastníci: Lejsek,Medek.

Bylo provedeno měření hádecké cesty až ke Kamennému žlíbku jakož i sv.č. panem Knapem označených spodních prostor a vod v této části krajiny.

Voda všude stoupá,jindy vyschlé koryto Hádeckého potoka se naplnuje vodou.

Exkurze dne 14. listopadu 1948 : **A 1 / 4 – 15**

Účastníci : Lejsek, Medek.

Měření Hádecké cesty od Ochozské jeskyně až ke křižovatce u Kamenného žlíbku. Stav vody v dříve prázdném korytě Hádeckého potoka ***(Říčky)*** stoupl. (Q = ½ z Hostěnického propadání z 31. října 1948)

Dodatek : Pršelo již asi 14 dní, vždy střídavě mračna a déšť.

Zpráva o exkursi dne 21.listopadu 1948

do Hádeckého údolí.

Účastníci: Cigánek,Medek,Řezanina.

Zjištěn celkový stav vody v Hádeckém potoce a zaznamenáma propadání vod od Ochozské jeskyně směrem k výtoku Říčky.

Provedena další část měření povrchu.

Exkurze dne 21. listopadu 1948 : **A 1 / 4 – 16**

Účastníci : Cigánek, Řezanina, Medek.

Zaznamenána propadání vod od Ochozské jeskyně k výtoku. Měření cesty.

Školní brigáda v Býčí skále ve dnech 18. – 19. prosince 1948. (Kusá poznámka v textu u exkurze dne 21. listopadu 1948).

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 30., 31. X. a 1. XI. 48.

Účastníci: Lejsek, Cigánek, Medek.

Pokračujeme v dalším prokopávání trativodu směřujícího s největší pravděpodobností k Netopýrce. Tento trativod pokračuje krápníkovou síňkou dále a po několika zákrutách se propadá do země v podobě dvou kolmých komínů vzdálených od sebe cca 3m. V jednom z nich s několika záclonovými závěsy se pokračuje v prokopání, ačkoliv jsou obtíže s odstraňováním materiálu. Chodba vede totiž kolmo do země a lomí se v pravém úhlu do směru vodorovného a spojuje se dále dle všech náznaků s prvním z obou komínů. Práce je zdržována hromaděním mlhy a hlavně nedostatkem vhodných žebřů, které slíbili někteří členové minulý čtvrtek zhotovit a které dosud chybí, ačkoliv výprava v Ochozi byla.

Zjištění: 1/ Měření p. P.Ryšavého se liší od měření p. Knopa asi o 1o m. Srovnání dle mapy trativodu a mapy 1/D-5.48 K.

2/ Stav vody přes venkovní deště je velmi nízky, takže sifon, který jsme chtěli vystřelit je úplně suchý. I v ostatních jeskyních je značně snížený vodní stav, ačkoliv se do Hoštěnického propadání valí voda v množství asi 10l/sec., říčka je úplně vyschlá. V Netopýrce u vodopádu však protéká malé množství vody. V trativodu se objevil menší boční trativod, který vůbec dříve nebyl.

Prosíme o pomoc všech členů Ochozské skupiny. I těch, kteří jsou pouze podle jména. V Ochozské jeskyni jsou nachystány smrky na žebře. Jakmile se zvýší vodní stav, potrvá to dle záznamů z minulých let 3/4 roku, nežli budeme moci pracovati v trativodu.

Náčrt posledních prací:

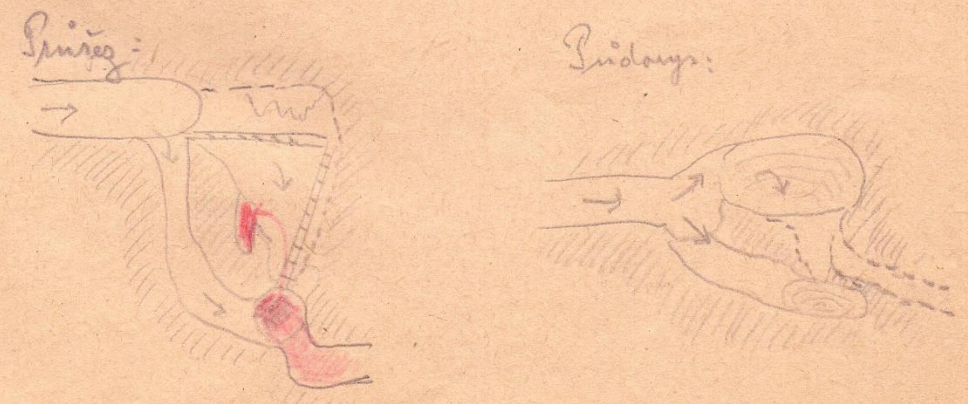

Zpráva o exkursi dne 12.prosince 1948
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Dvořák Jaroslav,Lubomír Bauer,Zdeněk Vališ,
PavelBožek.

Navštivena Ochozská jeskyně a jeskyně pod Švédským stolem č:5.Byl zhotoven jeden žebřík délky 120 cm.U vchodu do jeskyně bylo zjištěno,že chybí jeden ze dvou zámků na mřížových vratech jeskyně./Ochozské/.

Průzkum horních pater,která již dlouho nebyla navštivena,za účelem informativním.Proniknuto až k první propasti/ studna 7 m/.Při návštěvě jeskyně č:5 konstatován důležitý úkaz a jeskyně podle kompasu částečně zmapována.

Při odchodu uvedeno v jeskyni Ochozské i v chatě vše do náležitého pořádku.

Patrně jde o úklid v chatě u Hostěnického propadání. Tato chata v oné době patřila Junákům, kteří se speleology a chatu jim poskytovali k přenocování a uložení výstroje.

Exkurse dne 19.prosince 1948
na Říčky.

Účastníci: Cigánek, Ryšavý, Řezanina, j.h. L.Barták.

Odjezd z Brna autobusem v 8.hod, pak navštivena chata u Hoštěnického propadání, přenechaná nám MNV v Hoštěnicích k spolkovým účelům. Chata vyhovuje dostatečně avšak je třeba opatřiti vhodná lůžka.

Prohlednuta informativně Ochozská jeskyně, kde zj=štěn nový ponor v Hadici a stopy práce, prováděné ochozskou skupinou v Medvědí odbočce.

V chodbě u Skamenělé řeky zjištěn stálý průvan dovnitř. Totéž na počátku spodní chodby/trativodu/, odbočující z prvého ohybu Hadice.

Pak mapována jeskyně Netopýří magneticky úhloměrnou hlavicí a pásmem. Shledán určitý nesouhlas s hypsometrickými údaji Dr Kříže, který bude nutno náležitě opraviti precísním nivellementem.

V Netopýří jeskyni zjištěn rovněž průvan dovnit avšak značně komplikovaný.

Stav vodní v Netopýří jeskyni lze označiti jako střední. V přítokovém sifonu zjištěna navrtaná díra zřejmě za účelem odstřelu.

Zamrzlé řečiště Hádeckého potoka bylo inundováno celé.

V 17.44 odjezd značně naplněným autobusem z Ochoze do Brna.

Přem. Ryšavý.

Zjištěné průvany jsou možná odpovědí na rychlou tvorbu krápníkové výzdoby na stropech.

Zpráva o exkursi dne 25.prosince 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: R.Musil a F.Kratochvil. Jako hosté Kříž Jan a Brzobohatý Karel.

Byla prokopána chodba z Hadice do spodního patra. Strop v nově prokopané jeskyni má stále sklon 45° směrem dolů. Nános zhruba pozůstává :

0 cm	povrch
25 cm	kulaté vápencové balvánky
50 cm	hlína s pískem a balvánky
100 cm	písek
120 cm	písek s jílem.

Zároveň zkontrolován stav vody v řečišti v Nové Ochozské, který je stále stejný.

V případě uvedeného prokopání chodby – jde patrně o chodbu z Trativodu vlevo za vchodem.

Exkurze dne 31. prosince 1948 až 1. ledna 1949. A 1 / 5 – 17

Účastníci : Lejsek, Medek.

Žebříky odneseny až do „Síně komínů“ v Nové Ochozské jeskyni. Poslední síň zaplněna vodou (od skluzavky počínaje) až ke stropu. U konce Nové bahnitá kaluž, jinak sucho po celém sále. V propadání u chaty voda zamrzlá a poměrně malý průtok. (Venku je sníh a mrzne). Pro vodu jsme se nedostali dál. Budeme se zajímat o komíny v Nové !! Viz mapa !

Úvaha J.P. : Čemu říkají ti kluci „Síň komínů“ ? Není to prostor, kterému Dr. Himmel říká „Zadní kaple“ a který leží za Křížovým (polo)sifonem ? Který je v mapě Ryšavého označen slovem „Monack“ ? Nebo je to Sifonová chodba ?

Níže ještě uvádíme odbornou práci Dr. Miloslava Pokorného, člena SKB, nazvanou „Zpráva o geologických poměrech jižní části Moravského krasu

v prostoru Hády – Mokrá“, která vyšla v „Časopise Zemského muzea v Brně“, roč. 32/1948.

Dr Miloslav Pokorný

Zpráva o geologických poměrech jižní části Moravského Krasu v prostoru Hády — Mokrá.

Mapované území zabírá jižní část Moravského Krasu v prostoru ohraničeném na severu zhruba čarou Bílovice n. Svit., cô 415.7, „Kanický kopec" cô 464.9, „Prostřední mlýn" v údolí Říčky, cô 421.6 „U kříže" až cô 431.6 sv. Mokré, odtud jižně do prostoru cô 397.5 a dále do prostoru cô 381.8 (jv. Mokré) na východě. Potom jz. na rozcestí k silniční cô 278.0, obcí Horákovem k myslivně z. Horákova a dále k západu, přibližně na jižní svahy Hádů. Na západě z prostoru starého lomu cementárny v Maloměřicích údolím Svitavy až do Bílovic n. Svitavou.

Na tomto území jako podloží devonu vystupuje brněnská vyvřelina. Dále se zde vyskytují sedimenty devonské a jim nadložní sedimenty kulmské a v prostoru cô 424.6 Hády, též zbytek jurských vápenců s rohovci a vápenců crinoidových, uložených na devonu. Podrobněji byl mapován devon. Brněnská vyvřelina a kulm byly sledovány, jen pokud mají vztah k devonu tohoto prostoru.

Devon jest zastoupen: basálními klastiky, světlými vápenci, vápenci s radiolarity a vápenito-jílovitými břidlicemi s radiolarity.

Basální klastika v západní části území, to jest v prostoru nad vyvřelinou, dále pak v údolí Říčky, jsou svým složením polymiktní (obsahují valouny *granititu*, *porfyru*, *dioritu*, *diabasu*, *křemene*, *aplitu*) s tmelem arkosovitým nebo vápenitým. Tato klastika jsou vyvinuta ve facii slepenců (s valouny až 20 cm velkými — ojediněle i většími) s polohami a vložkami rudých arkosovitých pískovců a rudých jílovitých břidlic (zvláště na silnici z Bílovic do Kopanin a v lese v. Bílovic směrem ke Kanickému kopci). V prostoru cô 464.9 „Kanický kopec" a v lese sz. Mokré (nedaleko myslivny) najdeme rudě zbarvené křemité slepence, obsahující pouze valouny křemene (většinou 5 cm velké), dokonale oválené. Jen vzácně v nich najdeme valoucek jiný. Tyto křemité slepence jsou snad spojeny přes hrubozrnné pískovce s tmelem křemitým s basálními

klastiky polymiktními. Protože však toto spojení (přechod?) jest nezřetelné, není možno zde (v prostoru Kanického kopce, a tím méně na malém odkryvu sz. Mokré) prozatím nic přesného říci o jejich poměru (spodní devon nebo vyšší horizont basálních klastik?) k basálním klastikům polymiktním. Basální klastika polymiktní (většinou slepence) v prostoru sz. svahů Hádů transgredují přes brněnskou vyvřelinu. Mocnost basálních klastik polymiktních jest značná, zejména v prostoru jv. a v. Bílovic n. Svitavou.

Východně Bílovic v lese při silnici Bílovice—Kopaniny a v okolí cô 435.1 (Šumbera) jsem zjistil v polymiktních basálních slepencích žíly křemitého porfyritu. V prostoru cô 435.1 (Šumbera) jsem nalezl též $^3/_4$ m mocnou polohu porfyrového tufu, prostupující polymiktními slepenci směrem severovýchodním. V ohybu silnice Bílovice—Kopaniny (u silniční cô 296.9) najdeme čtyry žíly křemitého porfyritu (6 až 30 cm mocné). Tři z nich probíhají jako žíly ložní, jedna jako žíla pravá. Pokračování tohoto výskytu bylo zjištěno v lese sz. ohybu silničního. Makroskopicky jeví se křemitý porfyrit i porfyrový tuf jako horniny celistvé (mírným zvětšením lze pozorovati zrna křemene). Křemitý porfyrit silně upomíná vzhledem na žulový aplit (načervenalé barvy, ostrohranný rozpad), porfyrový tuf jest barvy žlutavě nazelenalé. Ve výbrusu křemitého porfyritu byla zjištěna (mimo normální mineral. složení) křemenná zrna, do porfyritu stržená z basálních slepenců polymiktních, což ukazuje na svrchnodevonské stáří těchto žil křemitého porfyritu a porfyrového tufu.

Basální klastika polymiktní jsou kladena v sev. a střední části Moravského Krasu snad do nejvyššího eifélienu nebo nejstaršího givétienu (podle KETTNERA). I v této části Krasu lze připustiti toto stáří. O stáří křemitých slepenců Kanického kopce a u Mokré nelze zatím nic určitého říci (patří možná i spodnímu devonu). K. ZAPLETAL již v r. 1922 poukázal na různé stáří devonských klastik, která byla až do té doby považována vesměs za spodnodevonská.

Nad basálními klastiky polymiktními najdeme v tomto prostoru světlé vápence, které představují značně mocné souvrství vápenců, lišících se barvou, zrnitostí, vrstevnatostí a též různým obsahem a bohatstvím zkamenělin. Nad basálními klastiky v prostoru od starého lomu cementárny až na Šumberu a částečně i nedaleko silnice Kopaniny—Bílovice jsou tyto světlé vápence vyvinuty jako modrošedé vápence lavicovité, střednězrnité s hojnou faunou korálovou (soliterní Ru-

gosa, Tabulata, často též Bryozoa) a v jejich vyšších polohách najdeme na mnoha místech sz. svahů Hádů „hnízda"(?) přeplněná Brachiopody; vedle nich pak četné Orthoceratidy a jiné Cephalopody, Gastropody, a nalezl jsem v nich i pygidium trilobita a jiné. Někde jsou schránky Brachiopodů (*Productella sp.*, *Spirifer sp.*, *Rhynchonella sp.* a j.) tak nahromaděny, že tvoří lumachellu brachiopodovou, z níž nelze vypreparovati jednotlivé Brachiopody. Jinde, v poněkud navětralých polohách, lze získati Brachiopody skoro bez porušení. Místy jest v těchto vápencích vyvinuta poloha písčitého vápence, obsahující velmi hojná zrna *křemene* (až 4 mm) a úlomky navětralých *živců*. Tak v prostoru z. silnice Brno—Ochoz jest tato poloha až 30 cm mocná a nad ní jest 15 cm mocná poloha střednězrnitých vápenců s hojnými soliterními Rugosy a drobnějšími formami jiných korálů. Tato korálová poloha pak v Kopaninách přechází do hrubě uvrstvených, celistvých světlešedých vápenců. Místy jsou tyto světlešedé vápence silně rozpukány a pukliny vyplněny žilným *kalcitem* (v. starého lomu cementárny, jv. Šumbery, s. Kopanin, při silnici Brno—Ochoz, v. Mokré). Na některých místech svého výskytu upomínají (zbarvením a mosaikovým větráním na povrchu) světlešedé vápence na vápence hlíznaté (z. silnice Brno—Ochoz). Ve světlešedých vápencích jsem v tomto prostoru já první nalezl faunu. Našel jsem polohy bohaté Stromatoporoidy a lavice přeplněné Amphiporami (lom u Velké Klajdovky, v prostoru Kopanin a v lesích severně odtud, v prostoru myslivny při silnici do Bílovic, v prostoru sev. Anaklet, s. a sz. Mokré a jinde). Spoře se v těchto světlešedých vápencích objevují Brachiopodi, koráli, Cephalopodi(?) a j. Toto souvrství pravděpodobně odpovídá KETTNER-PRANTLOVU obzoru stachyodovému a vyššímu obzoru světlých vápenců (v užším slova smyslu). Jeho stáří možno položiti podle týchž autorů mezi givétien a frasnien. K. ZAPLETAL kladl světlé vápence v řadě prací do vyššího givétienu a staršího svrchního devonu.

V prostoru nového lomu cementárny na j. svazích Hádů, dále pak v údolí Říčky najdeme černošedé, makroskopicky celistvé, hrubě uvrstvené vápence s proužky radiolaritovými (jen několik milimetrů mocnými), které pak přecházejí do dobře uvrstvených, lavicovitých, šedomodrých, střednězrnitých vápenců s radiolarity a rohovci. Radiolarity i rohovce jsou černé barvy a tvoří ve vápencích vložky mocné až několik decimetrů. Ve výbrusech z radiolaritů najdeme dobře uchované

schránky Radiolarií a většinou polámané jehlice Spongií. Rohovce neobsahují ani Radiolarie, ani jehlice Spongií.

Nad vápenci s proužky radiolaritovými a vápenci s radiolarity a rohovci jsou v tomto prostoru vyvinuty jílovité vápence desknaté až břidličnaté, které též obsahují až několik centimetrů mocné vložky černých radiolaritů. Souvrství vápenců s radiolarity (s výjimkou černošedých vápenců s proužky radiolaritovými) a jílovitých vápenců s radiolarity jest na tomto území nejrozšířenější.

Vedle zbytků Radiolarií a jehlic Spongií najdeme ve vápencích s radiolarity jen řídce polohy, obsahující články Crinoidů, Amphipory, drobné korály rugosní, špatně uchované Lamellibranchiaty a j. (v prostoru Hádů, lomu „U střelnice", v. Muchovy boudy a jinde v údolí Říčky). Na Velkém Horneku jsem našel značně deformovaného drobného trilobita, v. Říčky, nedaleko styku devonu a kulmu, a s. Velkého Horneku jsem našel dva velké exempláře Cephalopoda(?), velmi upomínající na Clymenii (?). Schránka jednoho exempláře jest porušena a zdá se, že byla vyplněna již při sedimentaci kulmu v tomto prostoru (obsahuje úlomky radiolaritů a křemenná zrna, spojená zelenavě zbarveným písčitým tmelem — jako u kulmských slepenců). V jílovito-vápenitých břidlicích jest možno nalézti Posidonie a Ostracody.

Celé toto mocné souvrství vápenců s radiolarity a rohovci jest mladší než souvrství světlých vápenců (frasnien?). Jílovitými vápenci s radiolarity byla ukončena devonská sedimentace na tomto území.

V těsné blízkosti křemitých slepenců a rudých arkosovitých pískovců, světlých vápenců s Amphiporami a kulmských břidlic sz. Mokré jsem našel několik metrů dlouhý, pouze však $^3/_4$ m vysoký odkryv, vzniklý úpravou cesty, kde vystupují na den jílovito-písčité břidlice, šedě zbarvené, na vrstevních plochách hnědé, snadno rozpadavé, které obsahují čočkovité konkrece radiolaritů (1 až 5 cm velké) a ve výbrusu z nich byly zjištěny velmi dobře uchované Radiolarie a jehlice Spongií (lépe než v radiolaritech vápencového souvrství). Na dvou rozbitých konkrecích jsou snad stopy po nějakých organismech. Též na úlomku jílovito-písčité břidlice byla nalezena červovitá stopa po organismech.

Jakého stáří jsou tyto jílovito-písčité břidlice, nelze bezpečně určiti, poněvadž z tohoto prostoru podobné sedimenty nejsou známy a jejich úložné poměry nejsou zatím přesně zjistitelné (není vyloučena možnost spodního devonu).

TEKTONICKÉ POMĚRY.

Úložné a tektonické poměry tohoto prostoru, pokud jsou odkryvy zpřístupněny, vykazují značnou složitost.

V západní části území tvoří granitit s aplitovými žílami podloží devonským klastickým sedimentům. Přímý kontakt granititu s polymiktními klastiky svrchnodevonskými není nikde zřetelný pro značnou příkrost a stáří svahu, které jsou kryty hlavně ssutí a svahovou hlinou. V jižní části nového lomu cementárny na Hádech a v jeho blízkém okolí jest zřetelný přesun podložního granititu přes jílovito-vápenité břidlice nejvyššího devonu. V lomu u silnice Brno—Ochoz (u Vel. Klajdovky) jest zřetelný násun podložního granititu na světlé vápence s Amphiporami. Klastika svrchnodevonská tohoto území jsou na sz. svazích Hádů značně porušena dislokacemi směru sz.-jv., místy snad jsou i přesunuta přes podložní granitit (na z. svazích Hádů). Ve starém lomu cementárny tvoří svrchnodevonská klastika hrásť uprostřed světlých vápenců a v západní stěně tohoto lomu jsou polymiktní slepence svrchního devonu přes světlé vápence dokonce přesmyknuty. Hrásťovitě snad vystupují basální klastika polymiktní též mezi světlými vápenci v prostoru cô 360.2 (v lese jv. Bílovic). V prostoru silnice Bílovice—Kopaniny mají klastika vrstevní směr S 30° V až S 70° V s úklony 50° až 60° k jv., ale též s úklonem 40° k sz. Jest proto jisto, že svrchnodevonská polymiktní klastika byla zvrásněna. Svrchnodevonským klastikům nadložní serie světlých vápenců (stachyodového obzoru?) vykazuje převážně vrstvení směr severovýchodní. Na Šumbeře (cô 435.1) stáčejí se vrstvy světlých vápenců do směru V—Z s úklonem k jihu. Toto stočení bylo pravděpodobně způsobeno blízkostí severněji odtud vystupujícího granititu podloží, snad již v době sedimentace světlých vápenců. Podobné vychýlení ze směru severovýchodního do vrstevního směru V—Z (úklon k jihu) najdeme v prostoru silniční cô 426.3 (Brno—Ochoz), kde nastalo toto vychýlení pravděpodobně pod vlivem těsného sousedství tvrdých křemitých slepenců Kanického kopce. Též v lese v. Mokré zjistíme ve světlých vápencích vrstevní směr V—Z s úklonem k jihu. Na rozlehlé zalesněné plošině záp. silnice Brno—Ochoz pak tyto světlé vápence vykazují mírné zvrásnění při vrstevním směru S 40° V přes směr S—J do směru až S 30° Z. Přitom úklon vrstev činí od 20° do 40° k jv., v., resp. k jz. Mnohem intensivněji zasáhlo vrásnění souvrství vápenců s radiolarity a ob-

zvlášť silně jsou zvrásněny nejvyšší horizonty tohoto souvrství, t. j. jílovito-vápenité břidlice. Vrstevní směr celého tohoto souvrství zachovává v hlavních průbězích vrstevní směr podložních světlých vápenců — tedy severovýchodní. Velmi časté jsou však v tomto souvrství změny vrstevního směru. Na mnoha místech (lomy cementárny, na j. svazích Hádů, Šumberův lom v Kopaninách, opuštěné lomy v Kopaninách, v lesích v. silnice Brno—Ochoz a na Malém i Velkém Horneku, na svazích po obou březích Říčky, v opuštěných lomech sz. Horákova, u Mokré a jinde) v tomto vápencovém souvrství s radiolarity jsem zjistil zvrásnění, probíhající těmito vrstvami, dvěma směry (polohy s osami vrás směru S—J jsou zvrásněny též ve vrásy s osním směrem V—Z). Silné zvrásnění souvrství vápenců s radiolarity a jílovito-vápenitých břidlic komplikuje i tak dost nezřetelné úložné poměry té části území, kde jsou tato souvrství rozšířena. Tak na plošině Velkého Horneku (z. Říčky a s. cô 321.8) a na jeho svazích k Říčce vystupují v jádře překocených vrás vápenců s radiolarity (směru skoro S—J) střednězrnité světlé vápence (jen ojediněle se v nich vyskytují Amphipory a drobní koráli), hrubě uvrstvené, které mají po navětrání na vrstevních plochách malé jamky, vzniklé rozpadem snadno větrajících partií ve vápenci. Tyto vápence není možno dosud bezpečně přiřadit ani k souvrství světlých vápenců, ani k serii vápenců s radiolarity. Lze je nalézti i v okolí Horákova a Mokré, ale všude na nezřetelných odkryvech.

Podobně nelze zařadit jílovito-písčité břidlice od Mokré.

Devonským sedimentům tvoří nadloží v tomto prostoru sedimenty kulmské. Tak jako bezprostřední styk devonských sedimentů s podložím jest patrný pouze v řídkých případech, právě tak je tomu ve vztahu sedimentů devonských s kulmem. Znám zatím pouze tři místa na tomto území, kde lze pozorovati styk devonu s kulmem. Tak na z. okraji Horákova v malém opuštěném lomku vystupují tmavé, střednězrnité vápence — patřící serii vápenců s radiolarity — vrstevního směru S 80° Z a úklonu 25° k sv., jejichž vrchní polohy obsahují vložku (20 cm) zbřidličnatělých vápenců s hojnými žilkami kalcitu, která má ve svém nadloží polohu vápence rozpadlého v „hlízy", která přechází do kulmských slepenců. Podobné poměry, avšak méně zřetelné, lze zjistit ve stráni „Pod starými zámky" (z. Muchovy boudy). Zde najdeme též v hlízy rozpadlou polohu vápenců s radiolarity, v níž „hlízy" vápence jsou spojeny vápenito-písčitým tmelem zelenavě zabarveným (jako u drobných pískovců kulmských) a v blízkosti již vystupují kulmské pískovce a droby (přímý styk však patrný není). V obou případech se jedná o transgre-

sivní styk kulmu s devonem. V prvém případě transgredují kulmské slepence (zde nejmladší sediment kulmský). v druhém případě pak nastala transgrese kulmu zde staršího kulmského souvrství drobového. Třetí případ nezřetelně ukazuje snad transgresi kulmských břidlic (nejstaršího zde sedimentu kulmského) a nad nimi uložených drob a drobových pískovců, přes devonské vápence s vložkami radiolaritů v prostoru Anaklet. Zde v západním břehu Říčky a v sedle pod cô 437.7 vystupují v nevelikých odkryvech kulmské břidlice, které u Říčky mají vrstevní směr S 20° Z a úklon 30° k sz. Západní stráň celého tohoto kopce jest však kryta ssutí, a proto zde zatím výchozy kulmských břidlic nebyly zjištěny. Vystupují na této stráni jen drobové pískovce a na vrcholu kopce jest v polohách droby otevřen lom. Úpatí tohoto kopce po celé západní straně, od Říčky až do sedla (j. cô 437.7) a dále východním směrem, jest tvořeno devonskými vápenci s vložkami radiolaritů. (V tomto prostoru byl nalezen jeden exemplář Clymenie?) I v tomto případě by se tedy mohlo jednat o transgresi kulmu před devonem (Jarka?). Pozorováním složení kulmských slepenců v prostoru cô 429.8 „U vyhlídky" (v lese z. Mokré) a hlavně pak blízko jejich styku s devonskými vápenci s polohami radiolaritovými lze zjistiti, že kulmské slepence zde obsahují veliké množství značně velkých (až 10 cm) valounů radiolaritových. (V tomto prostoru byl nalezen druhý exemplář Clymenie?) Podobně jest tomu i v prostoru Horákovského lesa v. Říčky. I tato okolnost by svědčila, že v těchto prostorách se jedná o transgresi kulmských slepenců přes devonské vápence s radiolarity. Severovýchodním úbočím Anaklet prostupuje známá velká dislokace, jdoucí od Mokré do tohoto prostoru a odtud dále k zsz., která omezuje jak vrstvy devonských vápenců s radiolarity, tak drobové souvrství kulmské Anaklet oproti polymiktním klastikům svrchnodevonským, vystupujícím sem z údolí Říčky, a křemitým slepencům Kanického kopce. V důsledku toho se zde jedná o tektonický styk devonu s kulmem, právě jak v prostoru mezi Říčkou a Mokrou (tedy v oboru velké dislokace).

V okolí cô 424.6 Hády jest v trosce uchována transgrese svrchní jury. Jsou zde světlé vápence s rohovci a vápence crinoidové. Jurské sedimenty jsou zde mocné, místy nejvýš 2 až 3 m. Malý odkryv, který zde byl před lety ve vápencích učiněn, poskytl hodně krásně uchovaných Brachiopodů (*Rhynchonella sp.*, *Terebratula sp.* a j.), úlomků roster Belemnitů, Ammonitů (*Perisphinctes sp.*, *Peltoceras sp.*), crinoidů (*Pentacrinus sp.*, *Cidaris coronata Goldf.* a jiné).

Speleologický klub Brno
Hádecká pracovní skupina.

Rok 1949

Exkurzní zprávy.

Nový rok 1949 začínáme prvním zápisem Exkurzní zprávy z „Medkovy pozůstalosti“. Vysvětlení, co je to Medkova pozůstalost najdete v této práci na začátku roku 1947, na stránkách 15 – 16.

Exkurze dne 1. ledna 1949 (jiný zápis) : **A 9 / 1 – 1**

Účastníci : M.L. + M.K. (Milan Lejsek + Medek Karel – ?).

Záznamy z exkurze podnikané jsou velmi úspěšné, a to tím, že se podařilo překročit Křížův sifon, ve kterém stála voda, což nebylo příjemné. Při tom to sifon nebyl, další voda zjištěna až asi po 20 m, kde tvořila další sifon, který se nedal přejít. *(tj. Nouwackhův sifon, pozn. J.P.).*

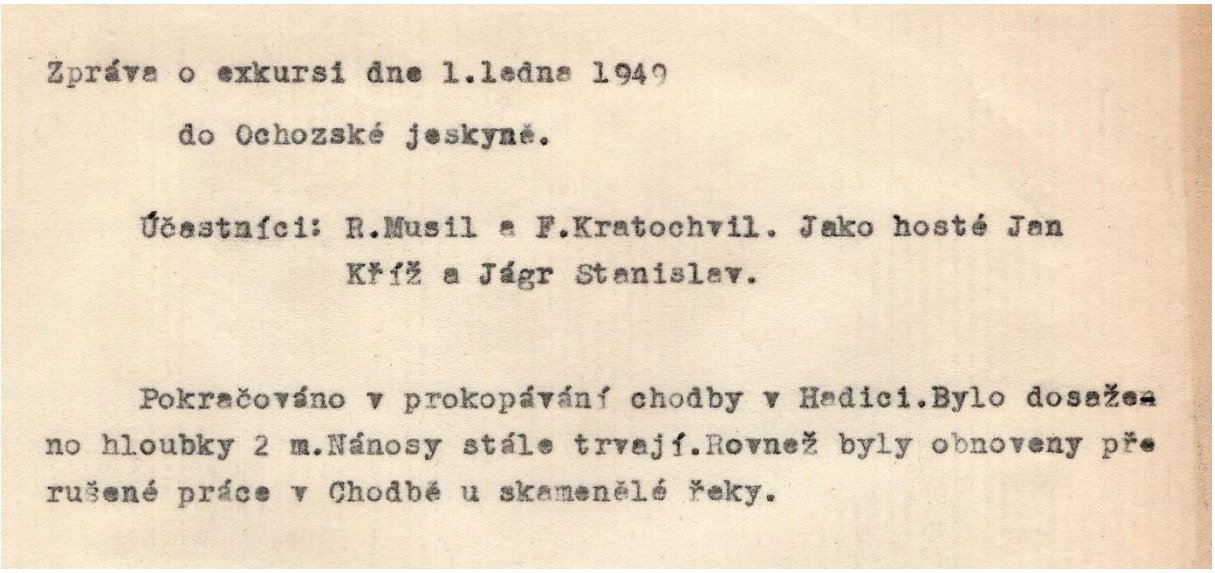

Zpráva o exkursi dne 1.ledna 1949
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: R.Musil a F.Kratochvil. Jako hosté Jan Kříž a Jágr Stanislav.

Pokračováno v prokopávání chodby v Hadici.Bylo dosaženo hloubky 2 m.Nánosy stále trvají.Rovněž byly obnoveny přerušené práce v Chodbě u skamenělé řeky.

Exkurze dne 16. ledna 1949 **A 9 / 1 – 2**

Účastníci neuvedeni. ***(M. U. ???)***

Zjišťuje se první povodeň tohoto roku, která pronikla až ven, do Říčky. Při tomto do B trativodu – též.

Exkurze dne 1. února 1949 **A 9 / 1 – 3**

Účastníci neuvedeni : (M.U. ???)

Navazují na první, ale domnívám se, že je to druhá povodeň tohoto roku, která pronikla až ven do Říčky. Její známky jsou až za „sloupkem“ u můstku.

Exkurze dne 6. února 1949. (odpolední - Mokersko) : **A 1 / 5 - 18**

Účastníci : Hanák, Medek.

Okružní cesta přes Mokrou, Horákov a Líšeň. Výpad : 13,00 hod., dopad o 5 hod. více. Zjištění stavu vody :

1.) Říčka klesá mírně (10 l. /sec.).
2.) Mlýnské údolí (2 l. /sec.) směřující k Mokerské hájence – slabší prameny – jeden stálý a četné menší (zamrzlé i nezamrzlé).
3.) Trnitý výmol (2 l. /sec.), stav vody stálý.
4.) Výtok „Ve výmolu“ (3 l. /sec.), stav vody stálý.
5.) Boční žleb (1 l. /sec.), zamrzlá voda.
6.) Mokerský pramen (3 l. /sec.), stav vody stálý, rovný stavu v propadání Hostěnickém.
7.) Říčka zamrzlá, voda pod silným ledem tekla.

Pod zápisem se nachází průvodní obrázek :

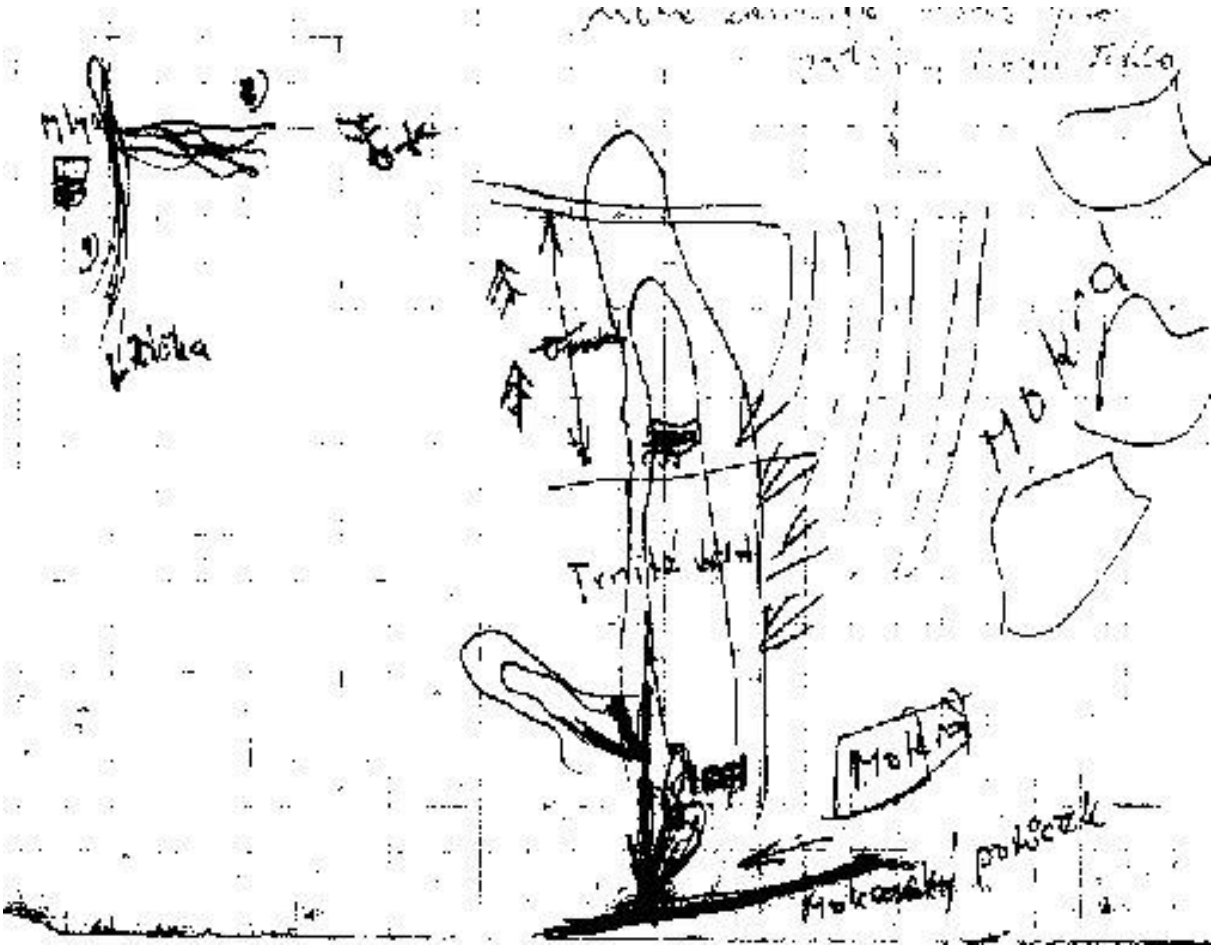

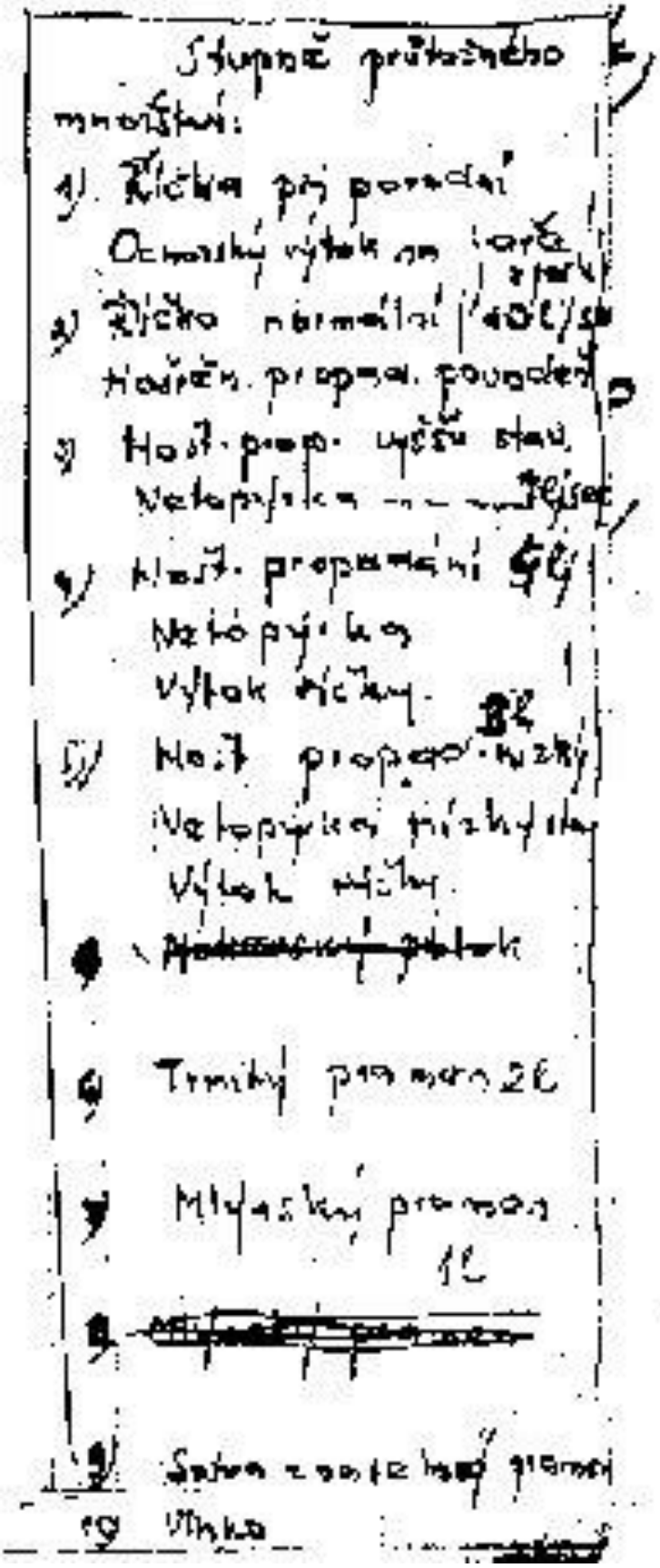

Vedle výše uvedeného obrázku se nachází i tato tabulka.

Exkurse dne 6.února 1949

do Ochozské j-skyně.

Účastník: Lejsek.

V trativodu, jimž odtéká voda a v němž se t.č. pracuje, byla trhlina, kterouž voda odtéká, zabetonována, aby se zabránilo zátopě chodbičky, jak se při přívalech vody již několikráte stalo.

Celkem bylo spotřebováno asi 3.5 kg betonu.

Exkurze dne 6. února 1949 – jiný zápis : **A 9 / 1 – 4**

Účastníci : M. Lejsek, K. Medek.

Provádí se větší informativní exkurze v okolí Horákova, Mokré a Hostěnic. Následkem toho tvoříme novou teorii. A to, že větší část Hostěnického potoka se propadá. ***(Patrně myšleno v okolí Hostěnic, ještě před propadáním ?)*** Tvoří tím menší, neznatelná propadání, která vyvěrají v okolí Mokré jako výtoky (studánky). Potvrzuje to též spousta závrtů mezi Hostěnicemi a Mokrou. I měření na toto úplně stvrzuje.

(Pozn. J. P. : Zajímalo by mne – pokud se to dá zjistit – zda původní prameny v okolí Mokré, které sledovali členové Speleologického klubu ještě existují. Domnívám se, že akce meliorace Hostěnického potoka, kromě toho, že splavila do podzemních prostorů pod propadáním všechnu při melioracích uvolněnou zeminu a další kaly,(které od té doby permanentně Propadáním HP 1 a HP 2 do podzemí splavuje) přerušila všechny ztraty Hostěnického potoka, nebo alespoň jejich většinu. Nebýt toho, tak jsme dnes (možná) dokázali najít nejen „Motalovo pole“, Smetištní závrt, ale i další ztraty).

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 6, února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, František Kratochvíl.

Při příchodu na pracoviště zjištěno, že minulý týden při tání se znova zvedla voda v Ochozské jeskyni, počala prouditi až do Hadice a asi z 1/2 zanesla trativod. Poslední stopy přudicí vody lze zjistiti asi v polovici Hadice v místě, kde je překlenuta průrva deskou, po které se přechází. Aby se alespoň poněkud zabránilo těmto, pro nás katastrofálním povodním, byla vystavěna při příchodu z Hadice do hlavních prostor hráz, která by alespoň částečně svedla vodu do trativodu po pravé straně /z hlediska řečiště/, který má hloubku asi kolem 8 metrů. Potom pokračováno v pracích na trativodu u sloupu.

Exkurse dne 13.února 1949

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Lejsek,Pokorný.

Aby se práce v trativodu nezdržovala tím,že pracující členové namáhavě po nepohodlných výstupcích se museli vyšplhávati při sestupu a výstupu,byly zhotoveny na místě samém žebříky,které se velmi osvědčily při pracích brigády SČM.

Účastníci se pokusili o výstup do t.zv.Horních pater Nové Ochozské jeskyně,za kterýmžto účelem byl zhotoven prozatimní žebř,jehož pomocí se účastníci snažili vystoupiti.

Při slézání se žebřík shroutil,tak že se od pokusu muselo upustiti.

Trativod, o kterém se v této Exkurzní zprávě hovoří je „Trativod vlevo za vchodem“.

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 13. února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, František Kratochvíl.

Pracovní místo v trativodu u sloupu znovu zaneseno. /Letos již po třetí/. O prudkosti vody svědčí,že z hráze minule vystavěné z velkých kamenů, které byly zpevněny jílem, zůstaly pouze nepatrné zbytky hnané prodem 5 - 7m od stavby. Písek, který sypeme na hromadu po proudu, byl z polovice odnesen a za ním vytvořeno jezírko asi 10m dlouhé. Jest však zajímavé, že voda, ač tak prudká, dospěla pouze tam, kde minule /exkursní zpráva z 6.II.1949/. Asi v tomto místě existují větší puklíny, které odvádí vodu do nižších pater. Stavba nové hráze ponechána až nás bude více, jinak pracováno znovu na starém pracovišti.

(Pracovní místo v trativodu u sloupu – jde s největší pravděpodobností o tzv. „Líšeňský trativod“ na zlomu Puklinové chodby a odbočce k místu „U Tiary“. Prof. Musil vyprávěl, že tam 3x vykopal kameny a náplavu až do hloubky 5 m (!!!) a vždycky to povodňové vody zanesly splaveným materiálem).

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 20. února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, Stanislav Jágr, Jan Kříž,
František Kratochvíl, Milan Varták.

Pokračováno v pracích na trativodu. Dosaženo hloubky kolem 4m, sklon stropu přechází poznenáhlu z 45° úklonuv úklon mírnější. Minule rozmetaná hráz znovu vystavěna. Jako příprava na mapování Ochozského krasu prováděn rozvrh polygonární sítě.

Exkurse do Ochozského krasu dne 27. února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, František Kratochvíl, Karel
Brzobohatý, Jaroslav Wágner.

Pokračováno v přípravných pracích na mapování Jižního krasu. Jsou sepisovány všechny krasové útvary, zde se vyskytující. Dnes jsme započali sepisovat jes yně od vysokého dřevěného kříže, který je postaven na stráni mezi Bělkovým a Prostředním mlýnem, až k Pekárně u Kamenného žlíbku. Zjištěno, že existují jakási 3 centra, kde jsou jeskyně nahromaděny. Je to místo kolem kříže, kde je několik ~~jeskyněk~~ jeskyněk, kolem Pekárny a asi uprostřed mezi zmíněnými místy, kde Říčka a stráň vykonává veliký oblouk. Většinou jde asi o povrchové jeskyňky. Podrobnější průkum budeme dělati později, dnes jsme se omezili na pouhé zaregistrování a přibližné zanesení do mapy.

Z následujícího zápisu EZ 12 z 13.03.1949 vyplývá, že Boček dal příkaz k zazdění Bauerovy chodbičky. Není to původní vstupní objekt. Za vstupní objekt ji považuje prof. Bauer v r. 1881 ve své publikaci „Ochozská jeskyně“. Proto Bauerova chodbička. Pak už to jen každý opisoval, jak je v tomto kraji zvykem.

Nemůže to být původní vstupní objekt, protože to neodpovídá popisu J. Hornische, který O. J. navštívil v létě roku 1830. Popis vyšel v „Moravii“ v prosinci 1838. (Viz J. Pokorný : „Kde byl původní objevitelský vchod do Ochozské jeskyně“ – in ročenka „Speleoforum“ č. 16 / 1997, str. 55 – 57).

Exkurse ve dnech 12 a 13 března 1949
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: John,Lejsek, Pokorný.

Byl zhotoven žebřík 6 m dlouhý,jehož pomocí se vystoupilo do komínu v Nové Ochozské.Výstup byl proveden do výše 15 m,kde po namahavých 3 metrech se komín náhle súžil,tak že nebylo možno dále proniknouti,

Hlavní chod k jeskyni,zanesený vodami přinášejícími různé náplaveniny,byl vyčistěn.Pak bylo na naléhání p.předsedy spolku provedeno zatarašení kanálovitého původního vstupu do jeskyně v levo od hlavního uměle vystříleného vchodu a to pomocí balvanů,štěrku a drobného hlinitého materiálu.Tím byl nepovolaným osobám znemožněn nežádoucí přístup do jeskyně.

Odpracováno: p.John 10 hodin,ostatní po 14 hodinách.

1881 ze dne 13. března 1949 : **A 9 / 1 – 5**

Účastníci : M. L. ***(Milan Lejsek ?)***

Říčka v dosti tekoucím stavu, četné propadání mizí, jen markantní lze vidět. Křížův sifon je naplněn, (oproti poslednímu stavu pomalu klesá). Do Hostěnického propadání „K vrbám“ voda teče svým poměrovým množstvím.

Popisovaný trativod je „Líšeňský trativod“.

Exkurse do Ochozské jeksně dne 20. března 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, Jan Kříž, Milan Varták.

Dnes pracováno pouze na trativodu. V dosažené hloubce asi 6m chodba, která šla doposud kolmo na směr vrstev a na chodbu, v níž kopeme, dostává odbočku v pravém úhlu směrem západním. Stále mírné klesání. Odpoledne věnováno důkladnějšímu poznání Staré Ochozské.

Exkursní hlášení ze dne 27.III.1949.
Účastníci:Homola,Medek,(brigáda ČSM Komárov).
Při odčerpání vody ze syfonu v Ochozském(prvním)trativodu byla voda vylévána do t.zv.Bočkova trativodu u vchodu.Voda byla odčerpávána od 11.hod.do 14.hod.Po upozornění kolemjdoucími lidmi bylozjištěno vytékající množství kalné vody u výtoku Říčky.Je tím potvrzena teorie křižování vod na Hádecku,avšak doba protékání není úplně zachycena a proto bude pokus opakován.

Toto je zajímavý a neznámý čerpací pokus !

Exkurze dne 27. března 1949 : **A 1 / 7 – 19**

Účastníci. Homola, Medek. (Brigáda SČM).

Při odčerpávání vody v sifonu v prvním trativodu **byla voda vylévána do tzv. „Bočkova trativodu“ u vchodu.** Voda byla odčerpávána od 11,00 do 14,00 hod. Okolojdoucí lidé upozorňovali na kalnou vodu, vytékající ze zamřížovaného výtoku Říčky. (Pokus není zaručen).

Trativod hoštěnického potoka

Tajemství ochozské jeskyně objeveno

Brno (č) — Při poslední exkursi Speleologického klubu objevili jeho členové Cigánek, Lejsek, Medek a Řezanina dosud marně hledaný odtokový trativod podzemního toku hoštěnického potoka v ochozské jeskyni. Objevený trativod má další pokračování asi pod povrchovým tokem hádeckého a ochozského potoka. Podrobný výzkum bude proveden v nejbližší době. Pro studium hydrografie této oblasti je nový objev značně důležitý.

Tento článek vyšel v deníku „Práce“ dne 31.03.1948 a jeho autorem je s největší pravděpodobností Antonín Boček.

Exkurze dne 10. dubna 1949 – průzkum na Mokersku. **A 1 / 6 – 20**

Účastníci : Lejsek, Medek. **A 9 / 1 – 6**

Postup v katastru mokerském a hostěnickém. Prováděno detailní měření vod. Zmínka též o tekoucím Hostěnickém potoce, který se posléze propadá „K vrbám“.

Voda k pramenu v Trnitém údolí teče v nezmenšeném stavu (relativně, vzhledem k exkurzi na Mokersko dne 6. února t.r.). Voda z Hlavního mokerského pramene, vytékající na náměstí v Mokré z roury o průměru asi 30 cm je pouze asi o šestinu slabší. V lomě Mokerském nebyly sice zjištěny jeskyně, ale po obou stranách od vjezdu do lomu jsou průrvy.

Levá průrva je prasklina, (lom) táhnoucí se asi 10 m hluboko a končící balvany. Nese stopy rozšiřování vrtačkou. Pravý otvor, který je přímo naproti levého je zbytek jeskyně, klesající asi pod úhlem 45° dolů, se zasypanými okraji shora padající hlínou. Balvany na stropě hrozí spadnutím.

Jeskyně je odkryta asi do hloubky 5 m. Pramen v lomu není. Údolí, táhnoucí se směrem přibližně asi východním je bez vody. Ale v jeho asi třech čtvrtinách docházíme k stružce slabého ručeje vody, jdeme-li však dále, přijdeme proti proudu k trubce s pramenem značně přitékajícím. Jdeme-li dále proti toku, táhnoucímu se podél okraje lesa, přijdeme k pramenu, který prosakuje na více místech hlínou.

V Hostěnickém propadání, vzhledem k poslednímu stavu vod při nedávné návštěvě nezměněn.

Exkurse dne 17.a 18.IV.1949.

Účastníci:Lejsek,Medek.
Pokračování v prvním trativodu.
Syfon vzdálený od povrchu asi 20m(první syfon)byl úplně zatopen.Po odčerpání prokopán a odstraněn tak,že v tomto syfonu již nebude stát voda.Žlíbkem odvedena voda(viz obr.)do trativodu bočního,kde dopadala na hladinu nějakého pramene.Proniknuto k druhému trativodu opět plnému vody.Voda odčerpána-avěak syfon by bylo nutné úplně odstranit.Komín,který se nalézá na pracovišti,bylprozkoumán.-Proniknuto prokopanou chodbou pravého úhlu.Pokračuje rozdělení chodeb,z nichž pravá je neproniknutelná a levá pouze po odklizení.Bylo by záhodno tento trativod změřit až ku konci,má-li se v něm dále pokračovat. Směr chodby vede přibližně k Malčině,t.j.k Netopýří jeskyni. Pokus obarvit vodu v místě + na obrázku kalnou vodou a pozorování u výtoku Říčky podvou hodinách bylo bez výsledku.

Exkurze ve dnech 17. a 18. dubna 1949 v Ochozské jeskyni : **A 1 / 6 – 21**

Účastníci : neuvedeno.

Úkolem této exkurze bylo pokračování v prokopávání trativodu č. 1. ***(Patrně trativod „Vlevo za vchodem“ – pozn. J.P.).*** V Prvním sifonu stojící voda odčerpána. Járkem zajištěno proti dalšímu stavení vody v tomto trativodu. ***(???)*** Voda odtéká levým bočním trativodem (v mapce označen *) a je slyšet její dopadání na nějakou hladinu. U Druhého sifonu opět voda. Po jejím odčerpání konečně na pracovišti. Po delší době zdolán úsek, lomící se v pravém úhlu. Chodba pokračuje dalším, velmi obtížným zúžením. V této chodbě jsme postoupili o 3 metry. Následuje obrázek – náčrt situace.

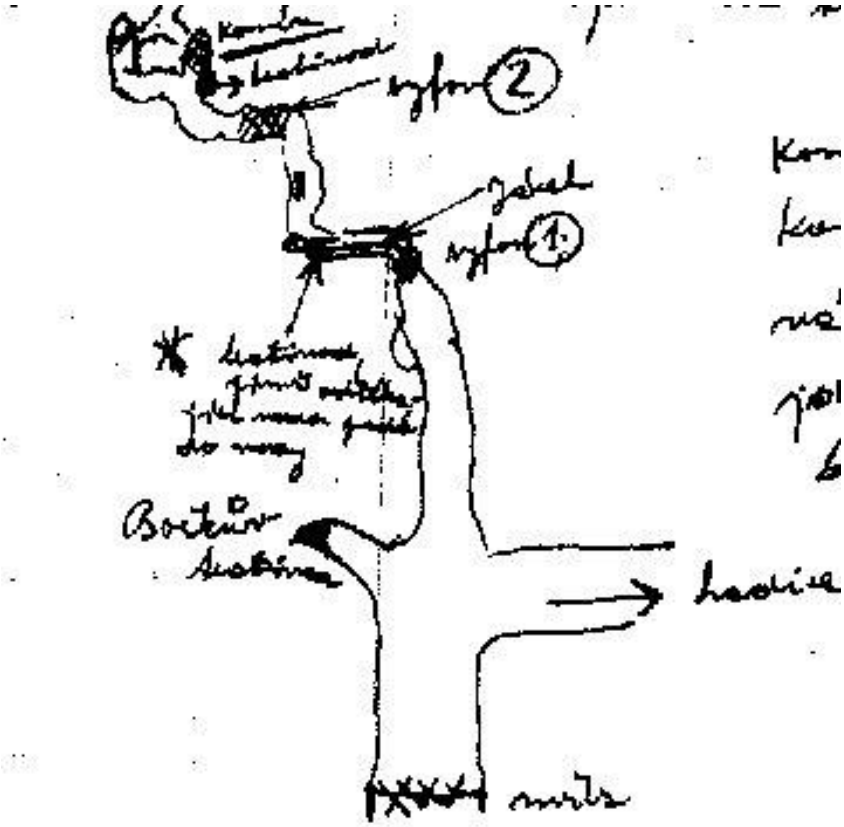

Popisy v obrázku : (shora dolů) : Komín, trativod, Sifon 2., Sifon 1., trativod jímž odtékající voda padá do vody, Bočkův trativod, chodba „Hadice“, mříž.

Text vedle obrázku : Komín v trativodu O. 1. končí po 7 m. zalitím vápencovou masou, ačkoliv jde z něj a v místech komínu silný průvan.

(Poznámka J.P. Náčrt situace, pokud má jít o „Trativod vlevo za vchodem“ je poněkud zmršen. Trativod leží asi 30°od osy do masivu pokračující chodby Hadice, nesvírá s ní pravý úhel, jak je nakresleno na přiloženém plánku. Odbočuje od vchodu (mříže) doleva, tedy k Říčce či k Netopýrce. Vůbec nerozumím objektu „Bočkův trativod“. Nikdy jsem o něm neslyšel. Při tom je tento trativod zakreslen na půdorysném plánku Dr Himmela ve Speleu č. 15. V zápisu z exkurze dne 27. března se praví, že voda, vyčerpaná ze sifonu se vylévala do Bočkova trativodu u vchodu do jeskyně. A kolem procházející lidé upozorňovali na to, že z Vývěru 1. teče kalná voda. Viz zápis z exkurze dne 27. března 1949. Že by tam tehdy bylo něco, co je dnes ucpáno sedimenty ??? Že by tam bylo něco, co komunikuje s hltačem 8 m před vchodem do jeskyně, ve kterém s jekotem mizely povodňové vody za povodně v r. 1879, jak popisuje Martin Kříž blahé paměti ? Že by ??? Vozistós sifon, ze kterého odtékající voda padá do vody ???

Co znamená v poznámce vedle obrázku zkratka O.1. Je tam vertikála (komín – viz náčrt) která je ve výši 7 m zalita sintrem ? Co my se všechno o té díře ještě nedozvíme ! Pokud něco takového vůbec existovalo, jak to, že takové poznatky byly zapomenuty ??? Než budu pokračovat v textu zápisů a hlášení z exkurzí, chtěl bych ještě ze studijních důvodů připomenout, co o tom napsal v r. 1949 Přemysl Ryšavý do časopisu „Československý kras“. Protože úvodem je obrázek – půdorys trativodu – který chci pro čitelnost zvětšit co to půjde, zůstává na této stránce mezera. Ryšavého text k tomuto obrázku, převzatý z 2. ročníku časopisu „Československý kras“ najdete pod obrázkem.

Nový objev v Ochozské jeskyni.

Na podzim r. 1947 podařilo se v důsledku loňského sucha vniknouti členům Speleologického klubu v Brně (Jan Cigánek, Mil. Lejsek, K. Medek, Přem. Ryšavý, Lub. Řezanina, Mil. Skoupý, Jar. Višinka) do dosud neznámých chodeb, protékaných jinak Hoštěnickým potokem, a podařilo se zmapovati alespoň část těchto neznámých chodeb dříve, než vody opět tuto partii zaplavily. Koncem března 1948 se dále podařilo téže bádací skupině nalézti a částečně prokopati dosud pouze tušený odtokový trativod uvedeného potoka z míst, kde umělým průstřelem byl svého času pořízen pohodlný vchod do jeskyně. Nalezený trativod má dosud značně zanesené pokračování, pravděpodobně pod povrchovým tokem jak Hádeckého, tak i Ochozského potoka. Pro studium hydrografie této části jižního centrálního Mor. Krasu mají oba objevy značnou důležitost. Ant. Boček.

Na níže uvedeném obrázku není část označená jako „Původní vchod“ skutečným původním vchodem. Je to „Bauerova chodbička“. Vysvětlení hledej na str. 64 této práce.

Vysvětlení problematiky původního vchodu do Ochozské jeskyně najdete také na stránkách 7 a 34 předchozí práce tohoto tématického okruhu. (TO – 5 – 2 – Ochozská jeskyně a trocha historie).

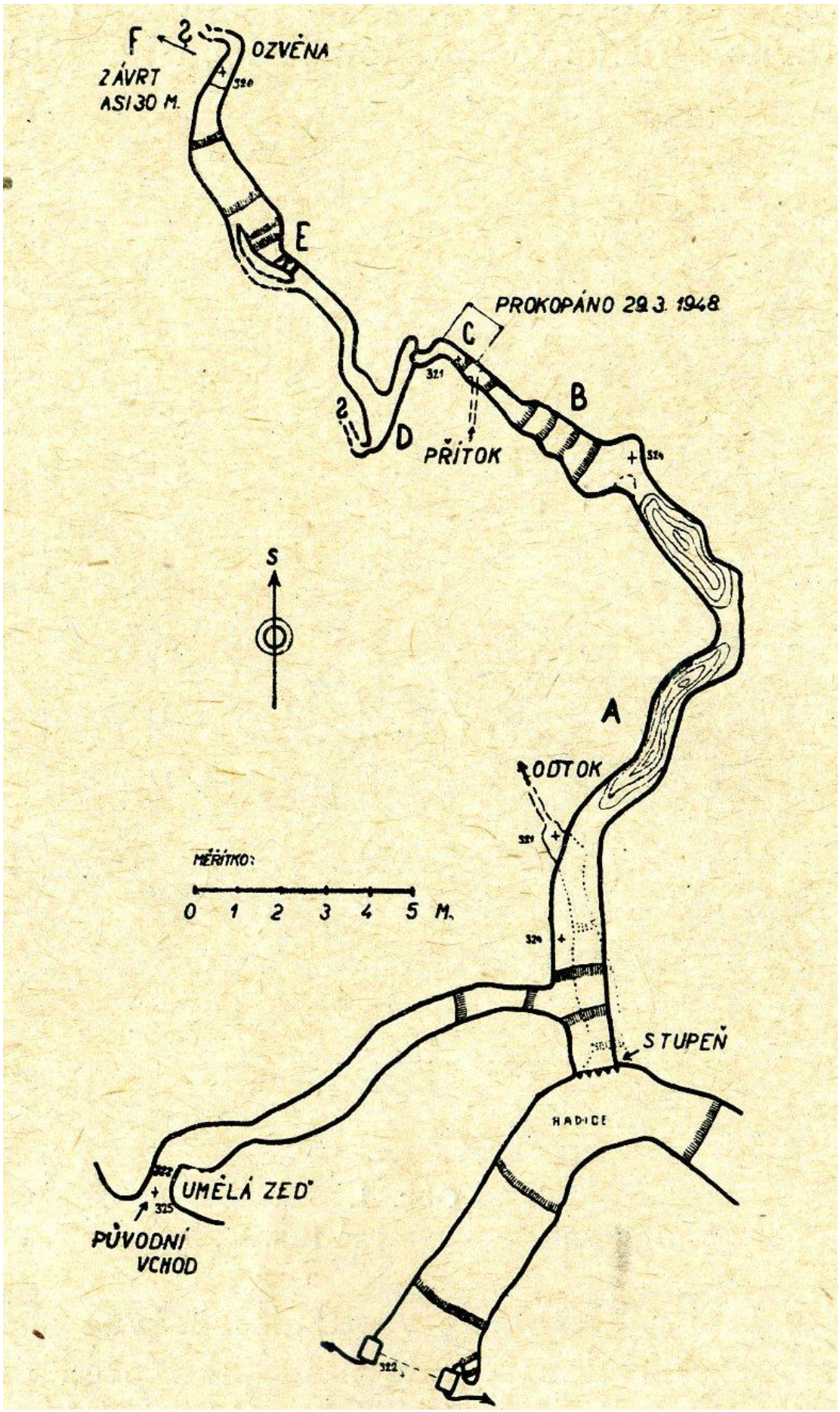
F
OZVĚNA
ZÁVRT
ASI 30 M.
E
PROKOPÁNO 29.3. 1948
C
B
D
PŘÍTOK
S
A
ODTOK
MĚŘÍTKO:
0 1 2 3 4 5 M.
STUPEŇ
HADICE
UMĚLÁ ZEĎ
PŮVODNÍ
VCHOD

Z Hádeckého údolí počíná jeskyně Hadicí, z níž malá část nejblíže u vchodu je uměle prostřílena z důvodu snadnějšího přístupu. Hadici tvoří mnohokrát se zatáčející chodba asi 170 m dlouhá, nepříliš široká a průměrně 2 m vysoká. K severu odbočuje několik vedlejších chodbiček, z nichž jsou zatím nejdůležitější dvě nad sebou ležící chodby v prvním ohybu Hadice, začínající 7 m daleko od umělého vchodu (1). Spodní chodbu tvoří trativod, v němž za přívalu mizí poměrně velké množství vody. Trativod bývá obvykle zatarasen naplavenými dřevy, je asi 5.5 m dlouhý, vyplněný štěrkovými a písčitými nánosy a jeví silný spád k severu (na půdorysu obr. 2 tečkovaně). Ústí horní chodby je asi 2 m nad půdou; ve 2 m od počátku odbíhá k JZ chodba k původnímu vchodu do Ochozské jeskyně. Přímým směrem, mírně vzhůru, vede chodba krásně erodovaná s vyhlazenými stěnami, zdobenými místy nicovými tvary. Chodba poznenáhlu zmenšuje výškové rozměry a zahýbá mírným obloukem k SV. Za záhybem jsou ve stěnách pěkně vyvinuty vodní járy; skalní dno chodby je v těchto místech pokryto 4½ m dlouhou louží, nakapané vody (A).[3] V těchto místech zahýbá chodba náhle téměř v pravém úhlu k SZ a na jejím dně je patrna opět vodní louže. 4 m za zákrutem počínají mocné nánosy silně promočené hlíny a chodba spadá kluzkým srázem (B), kde končila nánosem bahna (C). Všechny

[2]) Čísla v závorkách odpovídají příslušným číslům na plánku.
[3]) Písmena v závorkách odpovídají příslušným písmenům na plánku. Obr. 2.

známky nasvědčovaly tomu, že tato nejzazší část chodby bývá zaplavována vodou. Již r. 1878 píše Dr. M. Kříž při popisu těchto prostor, že na dně prohlubně stává voda. Zajímavější pozorování bylo učiněno při inundaci počátkem r. 1948, kdy zjistili zde pracující členové Spel. klubu v prohlubni proudící vodu, která sem přicházela malým otvorem ve dnu svažující se chodby a mizela směrem k severu. Značné množství protékající vody a okolnost, že po inundaci voda brzy zmizela, svědčilo o nepříliš mocném ucpání dalšího po-

kračování, pročež přistoupili zmínění již pracovníci (Cigánek, Lejsek, Medek, Řezanina) k odstraňování bahnitého závalu. Jejich namáhavá práce byla korunována úspěchem a dne 29. března 1948 se jim podařilo objevit další pokračování. Za závalem vbíhá trativod do síňky (D), táhnoucí se k JZ, s puklinou ve stropě. Za síňkou je sice trativod značně vysoký, avšak jeho šířkové dimense stačí sotva na prolezení. Na konci této úzké partie je 2 m vysoký skalní most (E), jejž nutno přelézati vrchem. Za mostem nabývá trativod opět předchozích dimensí a 5 m daleko se stává neprůlezným (F). Asi 5 cm vysokou skulinou mezi náplavou a stropem je vidět další prostory, z nichž při zavolání zaléhá ozvěna (podle situace v březnu 1948).

Nově objevený trativod má sice délku pouze 13 m, avšak jeho velká důležitost je v tom, že se snad dalšími pracemi a objevy podaří rozřešit otázku odtoku vod z Ochozské jeskyně. Niveau poslední části objeveného trativodu se neliší příliš od niveau řečiště Hádeckého potoka v místech mezi Ochozskou a Netopýří jeskyní. K otázce odtoku vod a dalšího prodloužení trativodu možno předpokládat, že trativod povede kolem závrtu SZ vchodu do Ochozské jeskyně. Vody tudy tekoucí budou křižovat povrchový tok Hádeckého potoka prav-

děpodobně v nepříliš značné výškové diferenci. Tento případ není v krasových oblastech vzácný; u nás na př. upozornil na případ křižování toků na Holštýnsku J. Knies r. 1908 ve stati »Drobné geologické zprávy z území Moravského Krasu« (Věstník Klubu přírodovědeckého v Prostějově) a r. 1909 ve spise »Punkva a její krasové přítoky«, str. 32. Na existenci křižování toků v jižní části Morav. Krasu upozorňuje ve svých »Průvodcích« A. Boček. Velká důležitost nově objeveného trativodu tkví v tom, že při dalším objevném postupu bude asi možno přiblížiti se co nejvíce vlastnímu křižování toků. Otázku odtokových poměrů vyřeší řádně provedený experiment barvicí.

Tolik k „Trativodu vlevo za vchodem". Zápis z Exkurze ve dnech 17. a 18. dubna 1949 dále pokračuje :

Bylo provedeno barvení shodné s popisem barvení při exkurzi dne 28. března 1949, které je popsáno v Časopisu „Československý kras z této doby. ***(Viz Československý kras, ročník 2/1949, str. 76, článek s názvem „Příspěvek k řešení hydrografie jižního Moravského krasu", jehož autorem je Karel Medek).*** Výsledek se po dvou hodinách vůbec neprojevil (u mříže).

Postup : Do sifonu 1. nalito asi 10 x 10 litrů kalné vody. Voda dopadá do bočního trativodu, ale nevytéká tedy na Výtoku Říčky – nebo jí bylo málo. Postup bude opakován.

*

Vlastní poznatek J.P. :

Dne 30. dubna 1998 – přibližně po 50ti letech od Medkem popisované exkurze – rozmíchal Dr. Himmel 17 kg kuchyňské soli v 50 l. vody a nalil je do propadání, nacházející se mezi Ochozskou jeskyní a Netopýrkou. Nalil to tam ve 23,00 hod.

Já jsem od 23,00 hodin seděl u portálu Vývěru 1. s konduktometrem a měřil vodivost protékající vody. V té době kolísala vodivost přitékající vody v hodnotách kolem 440 – 445 mikroSiemens /Dále jen mS/.

Vzdálenost mezi propadáním u Ochozské jeskyně a Vývěrem 1. je cca 900 m. V prvních hodinách jsem prováděl měření každých 20 minut. Od tří hodin ráno každých 15 minut a od čtvrté hodiny ranní každých 10 minut. Kontaminace solí dospěla do Vývěru 1. cca po 5,5 hod.

Krátce po čtvrté se začala naměřená hodnota vodivosti lehce zvedat. V 5,00 hod dosahovala 455 mS. Obsah soli ve vodě kulminoval při měření v 6 hod. 10 min, kdy bylo dosaženo naměřeného

maxima 490 mS. Od této chvíle naměřené hodnoty zvolna klesaly tak, že cca kolem deváté či krátce po deváté již konduktometr vykazoval opět původní hodnoty, jaké byly na začátku měření,

Charakter křivky nenasvědčuje tomu, že by kontaminovaná voda protékala velkou zásobárnou vody, To by se více zředila a průtok by trval daleko déle. Ve světle tohoto poznatku jsem toho názoru že dvě hodiny na zachycení výsledku barvící zkoušky, jak předpokládal Karel Medek, je málo.

P.S. Nevzpomínám si, jestli tohle měření a jeho výsledek Dr. Himmel někdy někde publikoval !

Exkurse na Říčky dne 24. dubna 1949.

Účastníci: Lejsek, Cigánek, Řezanina.

Při malé účasti členů jsme se pokoušeli navázati na pokus pp. Medka a Homoly, kterým dokazují, že z t.zv. B trativodu se nachází spojitost mezi ním a výtokem Říčky. Tento pokus dokazují litím zakalené vody do trativodu. Prý se jim objevila u výtoku Říčky.
Tento pokus jsme opakovali několika hl zakalené vody, kterou jsme lili do téhož trativodu. Po 6hodinovém pozorování u výtoku proudu v Netopýří jeskyni jsme zjistili /jak jsme ostatně předpokládali/, že toto zbarvení jest nedostačující. Proto jsme marně pozorovali zakalení u výtoku Říčky. Touto exkursí jsme si znovu ověřili tvrzení pp. Medka a Homoly a zjistili jsme, že jejich tvrzení jest nesprávné.

Pokus s kalením vody se opět nepovedl.

Exkurze dne 24. dubna 1949 **A 8 / 1**

Účastníci : Lejsek, Cigánek, Řezanina. **A 9 / 1 – 7**

Při malé účasti členů jsme se pokoušeli navázat na pokus pana Karla Medka a Bedřicha Homoly, kteří dokazují, že z tzv. B trativodu ***(Pozn. J.P. – že by B trativod byl totožný s výše popisovaným trativodem, nazvaným a zakresleným na plánku jako „Bočkův trativod“ ???)*** se nachází spojitost mezi ním a Výtokem Říčky. Tento pokus dokazují litím zakalené vody do trativodu. Prý se jim objevila u výtoku Říčky.

Tento pokus jsme opakovali s několika hektolitry zakalené vody, kterou jsme lili do téhož trativodu. Po šestihodinovém pozorování u výtoku proudu v Netopýří jeskyni jsme zjistili (jak jsme ostatně předpokládali), že toto barvení jest nedostačující. Proto jsme marně pozorovali zakalení u výtoku Říčky.

Touto exkurzí jsme si znovu ověřili tvrzení pana B. Homoly a K. Medka a zjistili jsme, že jejich tvrzení je nesprávné. Navrhujeme proto řádné barvení Jižní části Moravského krasu, které by se mělo co nejdříve uskutečnit.

Poznámka J.P. :

Pokud mohu jako amatér a neumětel vyslovit svůj názor, pak podle mého existují před Ochozskou jeskyní dvě vodosvodné cesty. Někde mezi „Vývěrem A“ dle Himmela (dříve „Estavela“) a Liščí dírou podzemní tok bifurkuje, tj. rozděluje se. Jedna jeho část přechází freatickým torzem dávného, možná zčásti zavaleného jeskynního systému a mezi balvany pode dnem údolí pod pravý břeh Hádecké Říčky do prostoru neznámého pokračování Malčiny jeskyně za stěnou Blátivého dómu (Slezákův výzkum ve světle jeho telegnostické detekce, doplněné zaměřením obou konců Blátivého dómu radiomajákem), podtéká Malčinu jeskyni, Švédův stůl, hypotetickou „Slezákovu Zařícenou“, objevuje se na dně Netopýrky a pak snad teče pod Lysou horu a dál k Vývěru I. (Viz ročenka „Edice SE – 3 – 2009 na CD, Tématický okruh 2., práce L. Slezáka, nazvaná „Příspěvek k hydrografii jižní části Moravského krasu a nabídka speleologicky nadějných lokalit tamtéž“ str. 33 - 37). Při vyšších vodních stavech vytéká voda v Blátivém dómu a mizí v neznámém pokračování níže položeného trativodu. Za velmi vysokých vodních stavů zaplaví celý Blátivý dóm voda do výše cca 2 m (odhad). Doporučuji přečíst článek J. Dvořáka, který vyšel v časopisu „Československý kras“, ročník 5 /1952, str. 228 – 230, nazvaný „Hydrografie jeskyně Malčiny v Hádeckém údolí“. Inundaci Blátivého dómu zachycuje také fotografie, otištěná v práci J. a P. Himmelů „Jeskyně v povodí Říčky“, na str. 12. Vydala ČSS, ZO 6 – 11 „Královopolská“ v r. 2012 vlastním nákladem.

Druhá jeho část pokračuje dál pod levým břehem, možná na sebe váže vodu z propadání Hádecké Říčky a nějak komunikuje s trativodem „Vlevo za vchodem“ z Ochozské jeskyně. Zde předpokládám freatickou zónu, spojenou s tajemstvím legendárního Křížova propadu 8 m před vchodem do Ochozské jeskyně za povodně v r. 1879, s tajemstvím Bočkova sifonu, se sifonem v trativodu, kde voda padá do vody (viz dále) a v neposlední řadě s Musilovým hypotetickým „Líšeňským trativodem“. Kam tyto vody dále tečou, kde a zda a jak se spojují či nespojí, to ví zatím jen Bůh, pokud nějaký existuje. **Kacířská myšlenka :** ***Co když tato voda teče někam pod Mokrou, či je zdrojnicí čerpací stanice u rybníka „Srdíčko“, která zásobuje pitnou vodou Mokrou a další obce. (Slezákův artézský pramen z r. 1954 ?) Kdo to ví, odpoví, odpoví mi na otázku této hydrografie ???***

Exkurze dne 24. dubna 1949 – jiný zápis (viz výše) :

Účastníci : Milan Lejsek

Provádí se nedostatečný pokus, ve kterém se lije do B trativodu zakalená voda, která se měla objevit z výtoku. Toto se nestalo. Říčka tekla cca normálním tokem. Taktéž do Hostěnického propadání, zase jen k vrbám.

Exkurse dne 15.května 1949
na Ochozsko.

Účastníci: Sekanina a Jarosl.Dvořák.

Na cestě objeveny 2 nové závrty.První před výtokem Říčky,na le levém břehu těsně u cesty,který je obnovenou větší propadli nou, hlubokou 1/2 m v objemu 1 1/2 m,tvaru kruhového.Druhý je na konci povodnového údolí potoka,vytékajícího z Ochozské jeskyně,těsně u vtoku do Hádeckého potoka.Je kužel v průměru 1 m a hloubky 1/2 m.

V důsledku silných dešťů teče v periodickém řečišti hojně čisté vody,ale z výtoku vytéká kalná.

Navštívili jsme jeskyni Malčinu a onu čís: 5 pod Švédským stolem.Hledali jsme vhodné místo,kde bychom mohli pokračovati v prolongací jeskyně.Přes velký stav vody potůček v jeskyni 5 netekl.

Do prázdnin zplánujeme jeskyni Malčinu a další a pokusíme se o spojení těchto.

Exkurze dne 15. května 1949 **A 9 / 1 – 8**

Účastníci : Milan Lejsek

Do Hostěnického propadání žádná voda. (Stála v rybníce, kde se též propadala). Křížův sifon byl naplněn (minimálně 17,5 cm) vodou. ***(Vozistós – stála v rybníce ?)¨***

Exkurse ze dne 15. V. 1949. (Ochozská jesk.)

I.Účastníci: M.Pokorný-M.Lejsek.

Tohoto dne byl žebřík z ocelového lana zhotoven,které tvořilo postranice zatím co příčky byly ze dřeva. Je dlouhý cca 9m,který jsme dole stabilně zakotvili. Tím byl umožněn vstup do syfonu /studňovitý závrt,zadní síň 615/ ze strany malého vchodu. Výstup na druhé straně je celkem schůdný,až na malý převis. Tento bude dodatečně upraven pomocí malého žebře,který se musí provest na místě. A tak je umožněn dosti rychlý přístup do části Staré Ochozské v případ větší povodně.

Do Hostěnického potoka netekla žádná voda. Křížův syfon byl tak naplněn vodou,že jeho stav byl vyšší oproti stavu 1.I.1949 a sice o 30,7cm.

V prvním odstavci této Exkurzní zprávy se hovoří o Labyrintu Ochozské jeskyně.

Exkurze dne 22. května 1949 **A 9 / 1 – 9**

Účastnící : D. V. ***(Dvořák, Valeš, ???)***

Po několika prudkých atmosférických srážkách se přívalem vody naplnila obě dosti znatelná propadání Hostěnická. Při tom měli jsme štěstí potkat valící se vody v Nové Ochozské, která tekla až ven. Přes to, že B trativod značnou část strávil, nestačil na to.

EXKURSNÍ ZPRÁVA. Neděle 22.května 1949.

Ochozská skupina II.

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Klement Sekanina
Miloš Janík
a 19 ti členná skupina brigádníků Rg.Drm. Z.Nejedleho.

Pro hustý déšť práce málo pokročila,poněvadž v jeskyni "Malčině", jsme pracovali,bylo značné vlhko. Prokopali jsme 4metry dlouhou úžinu směřující do nových prostor a upravili jsme neschůdné partie jeskyně. Potok v jeskyni,přes velký stav vody netekl,což je věc velmi zajímavá. V jedné z části chodeb vytryskl z boční pukliny dosti silný pramen velmi studené vody,která se ihned propadala ve dně chodby.

Navštívili jsme jeskyni Ochozskou. Nedošli jsme ani do konce velikých dómů,poněvadž jsme byli překvapeni přívalem vod tekoucích řečištěm. Voda prorazila umělou hráz,postavenou Ochozskou skupinou a zatopila jimi prokopávaná tativod. Asi za půl hodiny se již valila vchodem ven a její hladina stále stoupala. Na zpáteční cestě jsme navštívili Hoštěnické propadání. Ponor blíže Hoštěnicím je ucpaný a proto žlutě kalná voda se propadala v druhém propadání,asi v polovici závrtu. Bylo zajímavé, že z výtoku Říčky vytékala čistá voda. Tekla i dvě hodiny po tom co začala vytékat voda z jeskyně Ochozské. Většina této vody vytékající z jeskyně se propadala v závrtu před jeskyní./Viz minulou exkursní zprávu./

Průkop, o kterém se hovoří v první části této Exkurzní zprávy (4m dlouhý) vedl z Malčiny jeskyně směrem pod Švédův stůl.
Ochozská skupina = parta, vedená R. Musilem. V daném případě se jedná o Líšeňský trativod.
Z Výtoku Říčky vytékala čistá voda – zkalení ve Výtoku Říčky působí Ochozský potok, případně ponory pod Pekárnou.

Exkurze dne 29. května 1949 : **A 9 / 2 – 1**

Účastníci : Medek, Lejsek.

V Říčce tekoucí voda po celém řečišti. Jsou známky po povodni, která se provalila až do Říčky. Uvnitř aktivní tok do B trativodu s přicházející rychlostí.

Vyjádření pamětníka, Ladislava Slezáka :

I když se jméno Jaroslava Dvořáka občas v exkurzních zprávách objevilo, prakticky až od poloviny května roku 1949 začíná Jaroslav Dvořák v jižní části Moravského krasu intenzivně a cílevědomě pracovat. Soustřeďuje kolem sebe mladé nadšence, se kterými začíná nejprve zkoumat Malčinu jeskyni, jeskyni Švédův stůl, později Netopýrku a profesní zájem jej přivádí i do Ochozské jeskyně. V té době se maturant Dvořák přihlašuje ke studiu geologie na tehdejší Universitě Jana Evangelisty Purkyně. Jeho aktivita v jižní části Moravského krasu vzrůstá, sestavuje Hádeckou pracovní skupinu a zkoumá v Hádeckém údolí problematiku jednotlivých lokalit.

Pracovní základnu jim tvoří malý, polorozpadlý dřevník na dvorku hospody u Jelínkova mlýna. Sloužil jako skládka uhlí a dřeva na vytápění hospody. Ve zbylém prostoru měla pracovní skupina sklad pracovního nářadí a na hřebících, zatlučených do stěny visely jeskynní oděvy a lano.

Tato převlékárna jim sloužila až do roku 1952.

Hádecká skupina. Exkursní zpráva. 29.května 1949.

/bývalá Ochozská skupina II./

Účastníci: Klement S e k a n i n a
Miloš K r i s t
Jan K l i m p l
Jaroslav D v o ř á k
dále brigádníci: Cerhonek J.
Baloun J.
Horák J.

V jeskyni "Malčině jsme upravili vchod,poněvadž se částečně za velkých dešťů zasypal takže nebylo možno prolézt. Upravili jsme i cestu k této jeskyni. V chodbách jeskyně "Malčiny" je velké vlhko,následkem posledních dešťů. V jedné části chodby je jezírko s křišťálově čistou vodou.

Poté jsme navštívili jeskyni Ochozskou. Celá jeskyně je velmi vlhká po nedělní záplavě. Trativod, prokopávaný líšeňskou skupinou je částečně zaplněn blatem a vodou. Trativod do kterého měla téct voda je ucpán a plný vody. Prozatímní hráz na začátku velkých dómů je zbořena.

Usnesli jsme se na novém názvu naší skupiny a to Hádecká skupina,aby nebyl zmatek v názvech. O Svatodušních svátcích bude naše skupina pracovat opět na Ochozsku.

Klement Sekanina

Exkurze ze dne 2. června 1949 : **A 9 / 2 - 2**

Účastníci : M.U. (Medek, ***Urbánek ??***)

Pozůstatky po dřívějším tokovém propadání u „Sloupu“ a v Dómech žádné.

(U „Sloupu“ = Líšeňský trativod).

Hádecká skupina. EXKURSNÍ ZPRÁVA. 4-6. června 1949.

Účastníci: Jan Klimpl
Miloš Krist.
Ivan Horák
Klement Sekanina
Vladislav Baloun
Jaroslav Dvořák.

V sobotu jsme pracovali na vchodu do Malčiny. V neděli bylo pokračováno v práci a roztlučen balvan, hrozící zřícením. Započali jsme kopat v nejjižnější části jeskyně Malčiny v trativodu, kde sledujeme úzký otvor mezi stropem a náplavou kanálu. Trativod směřuje do prostor pod Švédským stolem. V pondělí jsme pokračovali v práci v trativodu a navštívili jsme jeskyni Ochozskou za účelem informativním. Prolezli jsme bludištěm, přelezli jsme Studni a pokusili jsme se slézt velkou propast ale nedosáhli jsme dna.

Propast byla pro její nepřístupnost nazvána :" Quadalcanal".

Propast o které se v Exkurzní zprávě hovoří je propast „Pětadvacítka“ v Labyrintu Ochozské jeskyně.

Exkurze ze dne 12. června 1949 : **A 9 / 2 – 3** Účastníci : M. L. (Medek, Lejsek)

Částečně naplněné sifony v Nové Ochozské. Křížův sifon naplněn (minimálně 12,5 cm), rovněž do propadání Hostěnického netekla žádná voda. Říčka tekoucí až 400 m před most (křižovatka HO / LHM) kde se propadá. ***(???)***

Exkurse ze dne 12. VI. 1949.

I. Účastníci: M.Lejsek a skupina spoj. odb. B.O. 18.:

Z.Hanák, J.Kroupa, V.Trněný.

Po dopravě isolovaných vodičů, které byly dopraveny z Brna začali s instalováním. Tato montáž byla velmi precizně provedena za pomoci skupiny spojařů. Vedení isolace je NOG a dá se použít nejen pro signalisační a sdělovací účely, ale i pro osvětlení. S prací jsme započali z Kamenného žlíbku, kde jsme se dostali přes netopýří chodbu Přední síně a skončili jsme za křitelnicí.

Pokračovali jsme s vnikáním do Nové Ocozské přes veškeré syfony, které byly jen částečně naplněny vodou. Dostali jsme se až ke Křížovu syfonu, ale tento byl tak naplněn vodou, že přechod byl nemožný. Vodní stav byl o 202 cm vyšší oproti stavu z 1I.1949. a nižší o 10,5 cm proti stavu ze dne 15.V.1949.

Do Hostěnického ponoru netekla žádná voda. Hádecká říčka byla částečně naplněna tekoucí vodou, která se úplně propadala cca 400m před křižovatkou Ocboz-Hostěnice.

Zdá se, že do jeskyně byl instalován svod nějaké přípojky, snad elektrické. Podle kusého popisu byla tato přípojka vedena z Kamenného žlíbku Labyrintem. Nicméně, vzhledem k tomu, že pamětníci nežijí, nevíme co to bylo za akci a jaký měla účel či smysl.

Exkurze ze dne 19. června 1949 : **A 9 / 2 – 4**

Účastníci : D. V.

Do Hostěnického propadání žádná voda. Jen v Říčce částečný tok. Křížův sifon – voda klesající.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

nádecká skupina 18-19.června 1949.

Účastníci: Miloš K r i s t
Jan K l i m p l
Klement S e k a n i n a
Jaroslav D v o ř á k
dále jako brigádníci: Bartošek Zdeněk
Štukl Antonín

Pracovali jsme opět v trativodu směřujícím pod Švédův stůl. Upravili jsme ho takže celková délka činí 5 metrů. Dále jsme pokračovali v úpravě některých chodeb a domů.

V sobotu a v neděli netekla voda v Říčce vůbec a do Hostěnického propadání netekla vůbec žádná voda.

Klement Sekanina

Exkurze ze dne 26. června 1949 : **A 9 / 2 – 5**

Účastníci : M. L. (Medek, Lejsek)

Tekoucí voda v Říčce, jakož částečnou intenzitou. Do Hostěnického propadání tekla jen k vrbám. Křížův sifon (min. 10,9 vodou).

Dne 26.června 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:
Účastníci: Jan Cigánek
Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Miloš Krist.

Všechna práce se soustředila na úpravu a prolongaci trativodu, směřujícího pod "Švédův stůl" a na úpravu jeskyně. V Ochozském žlíbku zjištěno zřícení jeskynního vchodu staršího data a možnost existence jeskynních prostor ve směru k jeskyni "Netopýří".

Jan Klimpl

V obou případech jde o akce v Malčině jeskyni.

Dne 29.června 1949.

Exkursní správa.

Hádecká skupina:
Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Miloš Krist.

Pracováno v trativodu směřující pod "Švédův stůl". Trativid je prokopán do délky sedmi metrů. Strop, pod nímž je malá štěrbina, klesá asi pod úhlem 15 - 20 stupňů. Za účelem informativním navštívena nová Ochozská jeskyně. Proti vodě, jejíž stav byl dosti vysoký, jsme se dostali téměř až k prvému syfonu.

Jan Klimpl

Dne 1.července 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecká skupina:

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Miloš Krist,

Brigádník: František Vašica.

Pro nepříznivé počasí jsme pracovali pouze na prolongaci trativodu v jeskyni Málčině. Podařilo se nám zaopatřiti si ve Vrchním mlýně na Říčkách, laskavostí národní správy statku "Lacrum", malou místnost, v níž jsme si uložili pracovní nářadí a převleky. Místnost je ve velmi dobrém stavu. Národní správa nám vyšla velmi laskavě vstříc, a proto prosíme, aby jí byl zasláu výborem děkovný dopis.

Jan Klimpl

Exkurze ze dne 10. července 1949 **A 9 / 2 – 6**

Účastníci : D.V.

V Říčce se podařilo reaktivovat celý tok do Hádeckého propadání (zabetonování). Křížův sifon zaplněný vodou, nebylo lze překročit.

Exkurse v Ochozské jeskyni dne 6. VII. 1949.

Účastníci: Musil R., Kratochvil Fr., Zlatkovský Z.,
Suk Stanisl., Šmerda Jar., Jagr Stanisl.

Pracováno na odtokovém trativodu u Sloupu v Ochozské jeskyni, který byl po minulých prudkých lijavcích zaplaven a částečně zanesen. Náplava vybrána, dosaženo hloubky kolem 6m. Zdá se, jako by trativod přestal kolmo klesat a rozděloval se ve dvě chodby.

Musil R.

Pár poznámek zpracovatele :

Pracovní místo v „Trativodu u sloupu“ dnešní „Líšeňský trativod“ v r. 1949 zkoumal tehdejší student Rudolf Musil, dnes dvaadevadesátiletý a stále velmi čilý a aktivní pan profesor, uznávaný odborník v geologii a archeologii „ozdobený“ tituly RNDr a DrSc, který ještě žije. Dovolte mi, abych současný věk pana profesora konfrontoval s během času. Jestliže je mu v současnosti 92 let, (plus – mínus), pak se narodil někdy v r. 1927, v r. 1949 mu bylo 22 let, a od té doby do dneška uplynulo celých 70 let ! Uvidíme, kolik si z toho bude pan profesor pamatovat, až za ním s tímto tématem přijdu.

Ale vraťme se teď zpět do chodby Hadice v Ochozské jeskyni. „Líšeňským trativodem“ je tento objekt nazýván snad proto, že pan profesor pochází z Líšně. Pojďme si o tomto, z hlediska jeskynní morfologie velmi zajímavém místě chvíli vyprávět.

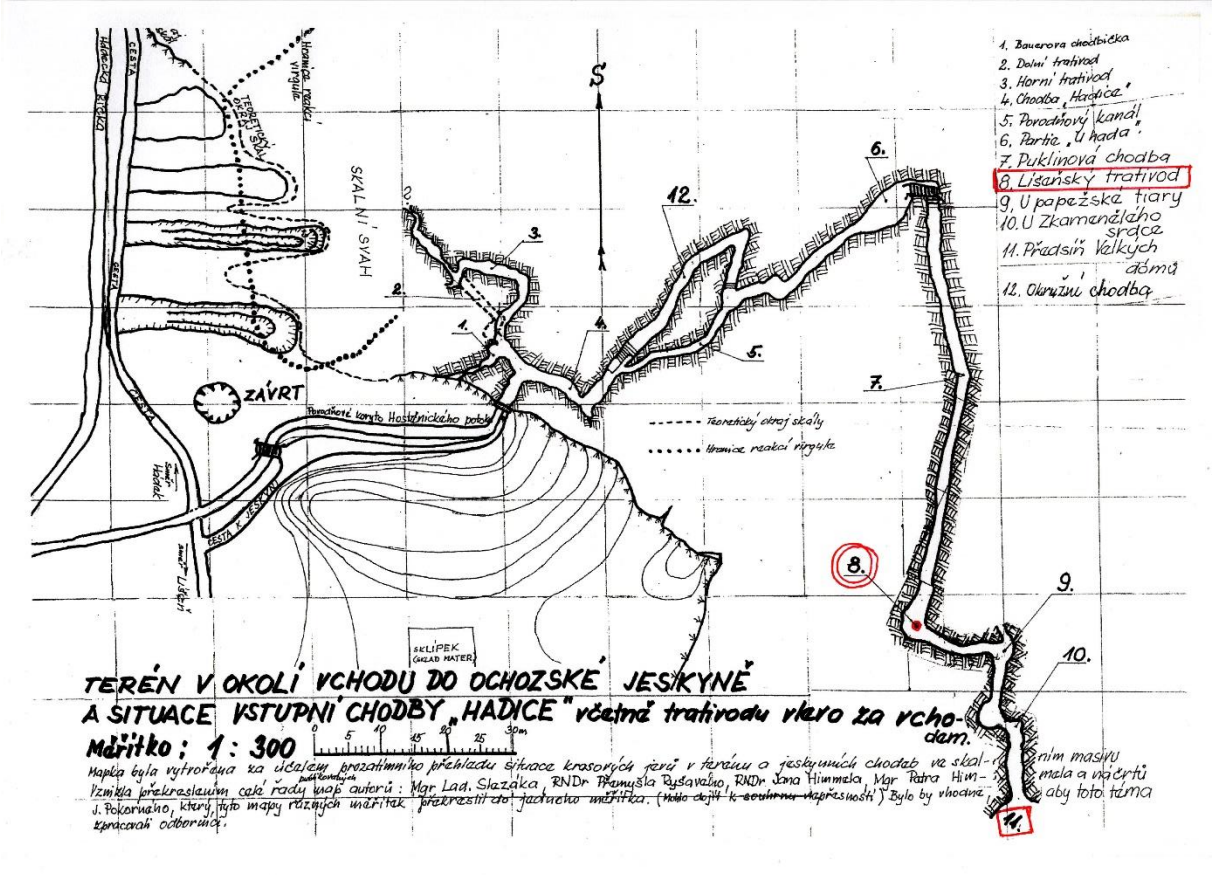

Abyste měli, moji milí čtenáři představu o tom, co všechno bylo panem profesorem tehdy vykonáno. Toto místo se nachází ve vstupní chodbě Hadici. Část Hadice tvoří cca 60 m dlouhá puklina, ukloněná od svislice přibližně v úhlu 33 stupňů. Viz obrázek níže). Pracovně jsme ji nazývali Puklinová chodba.

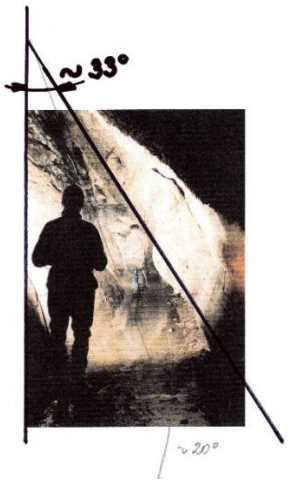

Tento obrázek dokumentuje úklon stěny Puklinové chodby.

Jdeme-li Hadicí dovnitř jeskyně, na konci se Puklinová chodba lomí v pravém úhlu do chodbičky, vybrázděné vodami. Co je zde pozoruhodné, je to, že zatím co dno puklinové chodby tvoří v současnosti štěrk a větší kameny, slepené splavovanými kaly, chodbička odbočující z Puklinové chodby v pravém

úhlu k „Tiaře“ má skalní dno ! Toto skalní dno (pokud se pamatuji) trvá až před chodbu mezi „Zkamenělým srdcem“ a „Gotickým portálem“ (či branou), vstupním to objektem do Předsíně Velkých dómů.

Z dávných, do tohoto textu vložených exkurzních zpráv p. prof. R. Musila se dovídáme, že při sondáži v „Líšeňském trativodu“ dosáhli hloubky cca 6 m. Stěna „Puklinové chodby“ se (pod úrovní současného dna) ukláněla v úhlu cca 45 stupňů, (tedy se směrem dolů ještě více rozšiřovala), aby přibližně v hloubce 4 m začala přecházet do svislice. V exkurzní zprávě ze dne 6. července píše R. Musil: ***„ Odtokový trativod byl po minulých prudkých lijavcích opět zaplaven a zčásti zanesen. Náplava byla vybrána a bylo dosaženo hloubky kolem 6 m.“*** (to už potřetí – pozn. J.P.) a zápis pokračuje slovy : ***„Zdá se, jako by trativod přestal kolmo klesat a rozděloval se ve dvě chodby.“*** Toto je poslední exkurzní zpráva, psaná R. Musilem a týkající se Líšeňského trativodu. Další exkurzní zprávy jsou již jen od pracovní skupiny Jaroslava Dvořáka.

Dále z těchto exkurzních zpráv vyplývá, že materiál, vytěžený z prostoru pukliny byl nahrazen dalším, povodněmi sem splaveným štěrkovým materiálem a kameny. Zaplnění vykopané a vybrané pukliny se odehrálo třikrát v průběhu cca 6ti měsíců ! Aby zabránili zanášení sondy splavovaným štěrkem při povodních, vybudovali aktéři v „Předsíni Velkých dómů“, před tzv. „Gotickým portálem“ (viz bod č. 11 na výše přiloženém plánku) několikrát hrázku, vytvořenou z kamenů spojovaných jílem a situovanou tak, aby odrážela případné povodňové vody do trativodu vpravo od Gotické brány (vpravo od směru vodního toku).

Z toho, co teď víme lze dedukovat, že se puklina, která je genesí „Puklinové chodby“ nejprve poněkud rozšiřuje a poté klesá do hlubin. Je vyplněna vodami splaveným štěrkem a kameny, a možná v hloubce za odbočkou někam pokračuje. (???). Co když je tato puklina hlubinným vodosvodným kanálem, odvádějícím vody neznámo kam ? Na můj dotaz, zda nebyla provedena barvící zkouška, řekl pan profesor, že ne. Pak se na chvíli zamyslel a řekl, bylo by zajímavé, kde by to vyteklo. Pak vyslovil názor, že by to vyteklo nejspíš ve Vývěru Říčky.

Svoje dotazy na pana profesora jsem konzultoval s L. Slezákem, který mi cílevědomě poradil, na co se ptát. Na můj dotaz, zda byly štěrky a kameny znovu splaveny do trativodu z Velkých dómů, nebo je tam přinesly hlubinné povodňové vody z hloubi skal pod Hadicí řekl pan profesor, že je přesvědčen, že

do trativodu splavené materiály přinesla voda z Velkých dómů. Že by to bylo hlubinnými vodami ze skal pan profesor vylučuje.

Zřejmě proto, že ani po 6 m dosažené hloubky nebylo nalezeno skalní dno, byl tam stále jen štěrk, byly na této lokalitě výzkumné práce zastaveny.

Exkurse ze dne 9.a 10. července 1949
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Musil Rudolf, Kratochvil Frant. Musil MIroslav.

Ve Staré Ochozské v chodbě Hadici pracováno dále na odtokovém xxxxxx trativodu u t.zv. Sloupu.

R. Musil.

Dne 10. července 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:
Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Brigádníci: Vlasta Kovářiková
Karel Soukal.

Pracovali jsme v trativodu jeskyně Málčiny. Někdo vnikl otevřeným vchodem do jeskyně a ulomil tři krápníčky v nové chodbě, v která pracujeme. Vtěchto místech byl povrch náplav pokryt slabou vrstvou travertinu, který byl též poškozen a musel být odstraněn. Proto důrazně žádáme, aby nám ostatní členové pomohli uzavřít vchod do jeskyně Málčiny. Chybí nám hlavně cement, který prý je na Býčí Skále. Byli bychm rádi, kdyby nám byl dopraven jeepem pana Plného do Ochozské jeskyně, odkud bychom si cement odnesli. Navštívili jsme jeskyni Ochozskou, v níž stav vody značně klesl. Navštíveno bludiště po propast Studni i Nová Ocozská až po "Kapli".

Každá pracovní skupina, která přijde do jeskyně, aby se v ní orientovala, opatří jednotlivá místa či krápníkové útvary svým (pracovním) názvem. Přichází jiná skupina a nazývá tato místa zase jinak. Někdy název přežije léta, jindy zmizí v zapomnění, protože byl nahrazen jiným. (Vhodnějším ?)

Tak například, objevitel Nové Ochozské chodby, V.J. Procházka nazval jeden z nádherných krápníkových útvarů této chodby „Zvon“. Němečtí jeskyňáři mu říkali „Weintraube“, což se později přeložilo do češtiny jako „Hrozen“ a tento název přežil do dneška. V Ryšavého mapě z r. 1944 je chodbička, vedoucí z „Křížovy vyhlídky“ do masivu v Křížově dómu nazvána „Jílova chodba“ Na můj dotaz, po kom to bylo pojmenováno Ryšavý nevěděl a řekl že to tam vepsali jeho kamarádi, Plch a Pernes. Dvořákova pracovní skupina tuto chodbu nazvala „Chodba U Kužele“ a tak se jí říká dodnes. Šikmý, úzký komín ve spodní části Labyrintu nazvali Himmelovci „Pochva“. Pan profesor Musil jednou řekl : „My jsme tomu místu říkali Špunt“. A tak bych mohl pokračovat a vzpomínat, jak se názvy měnily.

Exkurze ze dne 14. srpna 1949 : **A 9 / 2 – 7**

Účastníci : D. V.

Tekoucí voda v Říčce jakož částečnou intenzitou. Do Hostěnického propadání tekla voda jen k vrbám. Křížův sifon (minimálně 10,5 až 05 cm vodou).

Exkurse dne 14.srpna 1949

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Rud.Musil, Jan Kříž, Jar.Láník a Liba Kochová.

Namístě plánovaného vyměřování v terénu a nivelování, které se pro nepříznivé počasí muselo odložiti, část pracovníků pracovala na trativodu v Hadici Ochozské jeskyně.

Při informativní pochůzce v Nové Ochozské jeskyni zjištěno, že vzadu klesla vodná hladina. Tam kde dříve začínala souvislá vodní plocha, jsou dnes jen nepatrné kaluže. Je zajímavé, že neustálé klesání /mírné/ hladiny lze pozorovati již od velkých a prudkých dešťů letos na jaře, které nyní asi vyvrcholilo. Snad se někde otevřel nepatrný trativod, kterémuž to zjevu by se měla věnovati pozornost.

Musil.

Exkurzní zpráva R. Musila ze 14. srpna 1949 je poslední exkurzní zprávou o práci v Líšeňském trativodu.

Exkurse 24.VIII.1949.-

Účastníci: R.Burkhardt, Vl.Lejsek, D.Bláhová.

Informační návštěva ve Staré Ochozské jeskyni, Pekárně, Netopýrce, Malčině a u Hostěnického propadání.
Hádecký potok se ztrácel v ponoru pod cestu, Hostěnický v obvyklém ponoru pravém /vých./.

Zapsal :Burkhardt R.

Exkurze ze dne 28. srpna 1949 : **A 9 / 2 – 8**

Účastníci : M.L. ***(Medek, Lejsek ???)***

Netekoucí voda v Říčce. Křížův sifon – voda (minimálně 15,5 cm) Hostěnické propadání tekoucí.

Dne 4.září 1949.

Exkursní zpráva.

Hádechá skupina.
Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Miloš Janík
Jan Klimpl.
Brigádník: Oldřich Zelinka.

Nejprve jsme prohlédli jeskyni "Netopýří" a "Málčinu", abychom zjistili v jakém stavu jsou jeskyně po prázdninách, v nichž jsme nepracovali. V jeskyni "Netopýří" je dosti nízký stav vody v řečišti. Jeskyně jsou velmi suché. Při dřívějších exkursích jsme nalezli na téže straně údolí a téže terase, jako je jeskyně "málčina", asi v polovině cesty mezi Hádeckým propadáním a "Málčinou", závrt u skalní pukliny. V terase před tímto závrtem jsou ještě dva velké závrty. V tomto závrtu jsme zahájili práci. Vysekali jsme všechno křoví a započali s kopáním šachty. Již nyní začíná skála ustupovat, takže doufáme, že do 2m proniknemeo do nové jeskyně rázu "Málčina".

Někdy v roce 2008 byl L. Slezákem a R. Cendelínem telegnosticky detekován za Blátivým dómem Malčiny jeskyně „Severní dóm“. (Viz Edice SE – 3, ročenka 1/2009, tématický okruh č.2, část 1., str. 35).

Exkurze ze dne 11. září 1949 **A 9 / 2 – 9**

Účastníci : M. L. (Medek, Lejsek ???)

Nepatrný tok v korytě Říčky, která se ztrácela ve štěrku na různých místech před Malčinou jeskyní. Voda v Křížově sifonu (minimálně 12,5 cm). Bylo prokopáno koryto, které snížilo hladinu o další litry.

Dne 10. - 11.září 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák.

Brigádníci: Jaroslav Sedlář
Lubomír Svoboda
Richard Vaněk
Oldřich Zelinka.

V sobotu večer jsme mapovali jeskyni "Málčinu" a pracovali v trativodu směřujícím pod "Švédův stůl". Trativod se zatáčí, ze svého prvotního směru jižního, na východ a jeho strop se svažuje dosti prudce do náplavy a vytváří asi zanešený syfon. V neděli jsme pracovali také v trativodě. Dokončili jsme napování a pořídili čtyři snímky uvnitř jeskyně. Brigádníkům jsme ukázali "Ochozkou jeskyni", kde pracovala ochozká skupina.

Dne 18.září 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Miloš Jeník
Jan Klimpl

Brigádníci: Lubomír Svaboda
Jiljí Šebata.

Dokončili jsme detailní mapování Málčiny. Pracovali jsme dále v trativodu na konci druhého dómku, který vede pod Švédův stůl, tedy na jih. Dále jsme pracovali v trativodě téhož směru, vedoucího z prvního dómku. Je to úzký kamenitý kanál klesající zprvu mírně, ke konci prudce a ústící do malé ploché rozměrné nístrůstky, která je asi 1 1/2m pod úrovní prvního dómku. Z této nístrůstky vyúsťují 4 malé trativody, velmi nízké a neprolezné. Kopali jsme v jednom, směřujícím asi na jihovýchod/ tento trativod bude napován příští neděli/, a přes namahavou práci na bříše a velmi nesnadné odstraňování materiálu, který musel býti vytahován v putně na provaze úzkým trativodem do dómku, jsme se prokopali do menší síně, která se podobá předchozí. Nebylo však možno ji prozkoumat, poněvadž Dvořák v ní byl jen po pás a dále se dostat nemohl. Síň je již blízko úzkých údolní stěny, poněvadž je vní ostrohranná suť a kořínky rostlin. Tímto jsme pronikli asi o dalších 5m pod Švédův stůl a směrem k jeskyni Netopýří.

Dne 18.září 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecká skupina.
Účastníci: Ladislav Beloun
Jaroslav Dvořák
Miloš Jeník
Jan Klimpl

Brigádníci: Lubomír Svaboda
Jiljí Šabata.

Dokončili jsme detailní mapování Máličiny. Pracovali jsme dále v trativodu na konci druhého dómku, který vede pod Švédův stůl, tedy na jih. Dále jsme pracovali v trativodě téhož směru, vedoucího z prvního dómku. Je to úzký kamenitý kanál klesající zprvu mírně, ke konci prudce a ústící do malé ploché rozměrné místnůstky, která je asi 1 1/2m pod úrovní prvního dómku. Z této místnůstky vyúsťují 4 malé trativody, velmi nízké a neprůlezné. Kopali jsme v jednom, směřujícím asi na jihovýchod/ tento trativod bude mapován příští neděli/, a přes namahavou práci na břiše a velmi nesnadné odstraňování materiálu, který musel býti vytahován v putně na provaze úzkým trativodem do dómku, jsme se prokopali do menší síně, která se podobá předchozí. Nebylo však možno ji prozkoumat, poněvadž Dvořák v ní byl jen po pás a dále se dostat nemohl. Síň je již blízko úzkých údolní stěny, poněvadž je vní ostrohranná suť a kořínky rostlin. Tímto jsme pronikli asi o dalších 6m pod Švédův stůl a směrem k jeskyni Netopýří.

Exkurse na Říčky dne 22. září 1949.

Účastníci: Ryšavý a 1 host.

Prohlédnuta informativné Ochozská jeskyně. Ve Staré části zjištěno sesutí levého hlinitého břehu podzemního Hoštěnického potoka. Travertinové kaskády Zkamenělé řeky jsou pošpiněny asi od zablácených bot. Útvar Kužel je pošpiněn černou barvou. V hlinitých nánosech jsou na několika místech vyryty neslušné nápisy a kresby, jež byly částečně smazány. Řečiště ve Staré Ochozské je až na několik louží vodoprázdné. Prokopávaný ponor v Hadici je v onom místě, kde tato puklinovitým stropem dosahuje největší výšky /viz blíže neoznačený ponor mezi čísly 1 a 3 na plánku str. 199 II. roč. Čsl. Krasu/. Jeskyně uzamčena novým zámkem předaným p. Oklešťkem.
Zmapována jeskyně č. 3 /dle Kříže/ pod Pekárnou.
Z Ochoze odjezd autobusem do Bílovic na vlak.

P. Ryšavý.

Dne 25. září 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:
Účastníci: Jaroslav Dvořák
Miloš Janík
Jan Klimpl.

Celý den jsme pracovali na přípravě dvéří do jeskyně "Hálčiny". Skácali jsme tři soušky a udělali věřeje dveří. Vchod jsme museli lépe vysekat do skály, poněvadž by se dvéře nemohly otevírat. Janík sledoval výskyt Saxifraga aizoon a Gentiana axanlis na krasových stráních Hádeckého údolí.

Dne 2.října 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina.
Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Lubomír Svoboda
Jiljí Šabata.
Brigádníci: Jiřina Frejková
Ludmila Hlavsová
Hana Kučová
Mila Švédová
Květa Prudilová.

Dívky, které jsme si pozvali nám vzorně zašily naše již místy roztrhané šaty. Jinak nám pomáhaly dívky v pracích ve dvou trativodech v "Málčině". Úzký trativod vycházející z "Jižního dómu" jsme zmapovali i s novou chodbou. Prokopali jsme ~~xx~~ úzký spojující kanál do této nové chodby. Bohužel tato chodba je úplně slepá a velmi nízká. Vhlavním trativodu vycházejícím z "Poradního dómu" jižním směrem, se chodba náhle lomí k východu a nyní klesá do syfonu, kde jsme již asi v jeho maximu sklonu.

Dne 9.října 1949.

Exkusrní zpráva.

Hádecká skupina.
Účastníci: Ladislav Baloun
Jan Cigánek
Jan Klimpl
Lubomír Mazanina
Lubomír Svoboda
Jiljí Šabata.
Brigádníci: Jaroslav Berka
Jaroslav Pokorný
Renata Semerádová
Oldřich Tesař.

Pracovali jsme v jeskyni Málčině celkem na třech místech. V úkém trativodě vedoucím z "Jižního dómu", kde jsme se prokopali asi o dva metry kupředu. Dále jsme pracovali v trativodě vedoucím z "Poradního dómu " pod "Švédův stůl", kde práce práce pokročila o 1 1/2 metru. Třetí skupinka pracovala ve spojce, kterou čistila, aby se nemuselo lézti po břiše. Pročistili asi 5 metrů. Navštívili jsme také jeskyni "Netopýří", kde stav vody je nezměněn od naší poslední exkurse nezměněn.

Dne 15.-16.října 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecko- ochozská skupina.

Účastníci: Jan Cigánek
Jan Klimpl
Karel Medek
Lubomír Řezanina
Jiljí Šabata.
Brigádníci: Jaroslav Berka
Jvanita Kepáková
Oldřich Tesař.

Zmapování jeskyně Adlerovy a Křížovy měřičskou skupinou /Cigánek ,Řezanina, Berka, měřeno pásmem a kompasem/.V Ochozské jeskyni pokračováno v přerušované práci v trativodu odstraňováním syfonů. Odstraněn nános z propástky na konci trativodu a proniknuto o několik metrů v této chodbě. Dosud není možno přesně zjistit, zda trativod nevede do spodních pater Ochozské jeskyně, ačkoliv okolnosti a klesání chodby tomu nasvědčují. Na zpáteční cestě měřen vodní stav výtoku říčky/množství vody/.

Exkurze ze dne 16. října 1949 **A 9 / 2 – 10**

Účastníci : M.K. (Medek Karel ?)

Prováděna detailní měření v okolí Říček – a to vodní. V Říčce voda jen za druhým propadáním, kde zanikala. Křížův sifon vyschl (do vlhkého jílu, popř. štěrku).

Exkurze dne 16. října 1949 (Jiný zápis) : **A 1 / 8 – 1**

Účastníci : 8 členů spojené Hádecko – Ochozské skupiny.

Prokopání další části trativodu č. 1, a to odbočka, kde urážel Milan roh. Stav vody velmi nízký. Odstranění sifonu č. 2 – viz předešlý náčrt. Měření vody dle vzorce. h = 4cm (měření přepadu u Výtoku). Říčka neteče.

Obrázek k tomuto zápisu – viz níže :

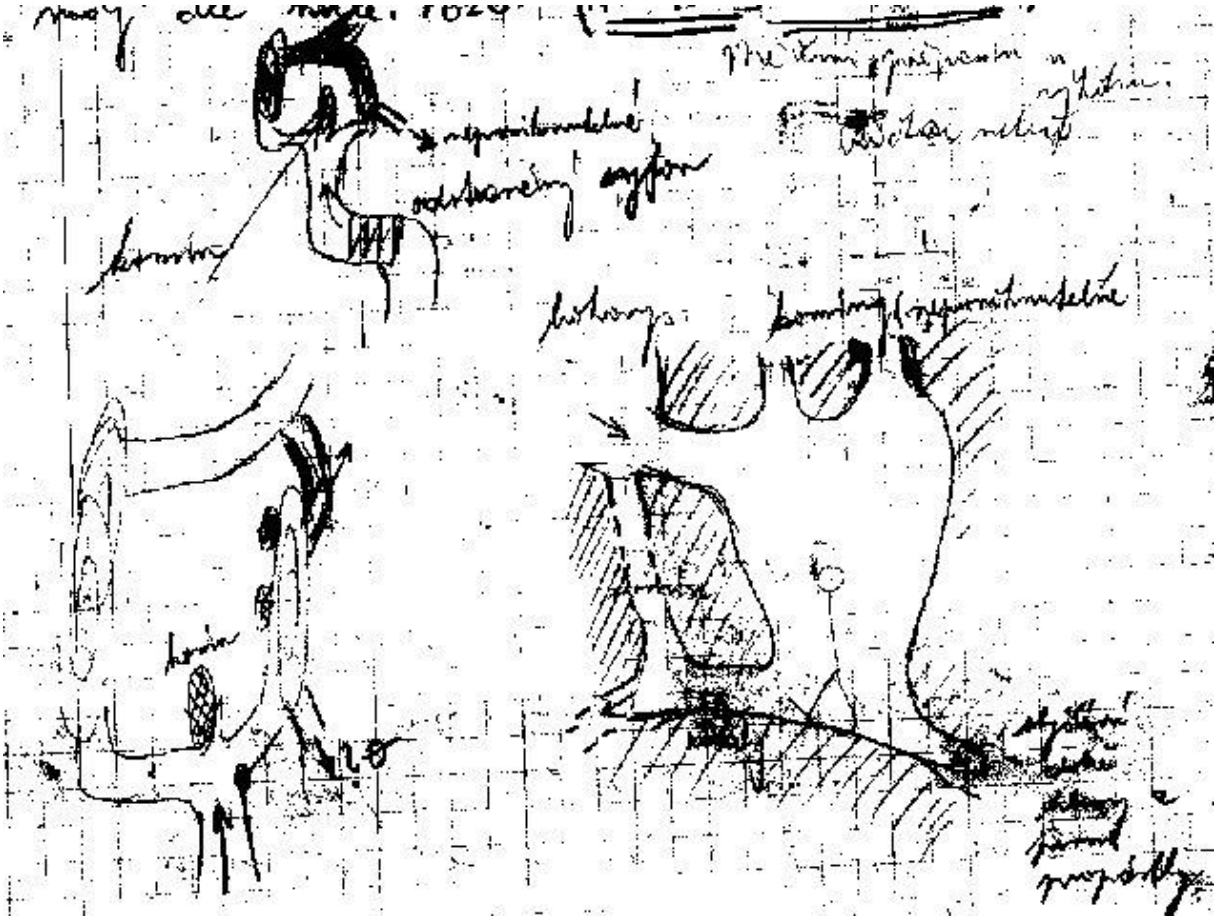

Exkurze ze dnů 23. a 30. října 1949 **A 9 / 2 - 11**

Účastníci : MK + DV (Medek Karel + ? – registrovaný člen Speleoklubu který by měl monogram D.V. či V.D. nebyl v databázi členů z té doby nalezen).

Podařilo se, následkem nekladoucích se překážek, jako voda v sifonech dosáhnout vůbec nejdelšího možného proniknutí do Nové Ochozské od r. 1945, kde se našly stopy (???) („DVvHuN“) 12. 1932 ***(jde patrně o podpisy v komoře nad hladinou vody třetího sifonu. Co však znamenají velká i malá písmena v uvozovkách a závorkách – viz výše, to opravdu ne-vím),*** což se nepodařilo ani v roce 1947, kdy k tomu byly poměrně příznivé atmosférické vlivy. Zároveň se tyto prostory zanesly na mapu.

Výsledky měření přepadem dne 23 října 1949 **A 4 / 1**

Exhuze

Výsledky měření přepadem 23. října 49.

Měřác nepsáto, velké zmeh.

	b cm	h cm	Q vypočtené	Q vypočtené Nové Brh.	
Výtok Alčiny přepad.	115	2,8		10 ÷ 11 l/sec	
Přepadání Hdoleché	41,8 100	9,8 9,5		12,14 l/sec	
Odtok od Hdolechého přep.	10?	1	pouze, možné chyba	0,186 l/sec	
Netopyrka	10	2,5		0,735 l/sec	
cca 15 m od Hdol. přep.	5	2	¾	0,263 l/sec	
Schodský žlíbek za Br. stolem			1/4 l/10 sec–15 sec + 1/4 l/3-4 sec	tj. 0,03 l sec	
Hdolé: rovna do výtoku			11 l/10, 9, 9, 12 sec	1,1 ÷ 1,2 l/sec	
~~kvům schlíny pod mostem~~ Přepadlé			9 l / 30, 32, 31 sec	0,29 l sec	

Nemožno spočítati

A4/1

A4

kvům schlíny pod mostem v mokré:

$$\tfrac{1}{4}\,l/4\,sec + \left(\tfrac{1}{4}\,l/25\,sec + \tfrac{1}{8}\right) + \tfrac{1}{8}\,l/5\,sec + \tfrac{1}{8}\,l/5\,sec + \tfrac{1}{8}\,l/5\,sec.$$

$$Q \doteq \cancel{0{,}644}\ 0{,}148\ l/sec$$

Apramínek v kritém úsoli

$$\frac{1/4\,l}{1/8} \Big/ 10\,sec \quad \text{i méně} \qquad Q = 0{,}003\,l/sec$$

Přepadání hostinské Br. (Do výtoku cca o něco méně? než 0,263 l/sec)

Schodský žlíbek před přepadením Schodským o něco méně než u Předomu stolu (?) t.j. cca 0,03 l/sec.

2. Hdoleché přepadání bez vody, před přepadením kalužě, v odtoku před přepadením stoků pramínek mezi kalužemi v korytě

$$Q = \frac{1/4\,l}{3/6} \Big/ 12{,}5\,sec = 0{,}01\,l/sec$$

Úvaje k výtoku Alčiny: délka od mlýna k přepadu 360/322/340 cm
— " — výtoku — " — mlýna 10,06 m
b = 115 B = 171

Rychlost vody od výtoku k mlýnu (10,06 m) / 1,45 (hl. 2 mtr) ÷ 3,30 min.
— " — mlýna — " — přepadu 350 / 17 vteřin
bokem 30 vteřin.

Poznámka: Jak dlouho se drží na horním mostu, tak dlouho trvá zhrnutí mosta.

Proč přepadám se nedělá se výtokem v Hdolechém cca 5–10 m k přepadání? Měřenje do bok výtoku!

Poznámky pro případné barvení: hádeckého propadání (1). Říčce (výtoku

$Q = 12\ l/sec$

Rychlost proudu při stanovením stavu vody max 0,2 m sec, pravděpodobná $\boxed{0{,}1\ m/sec}$, minimální 0,05 m/sec

Luftlinie 1110 m hád. prop (1) : výtok Říčky.

Pravděpodobná skutečná dráha 1800 – 2000 m (hád. prop / výtok Říčky.

Potřeba barviva (nejlépe vyhovuje červené) (2 kapky buší do 217 g H_2O)

1 litr barviva na 1865 l vody

Výpočet v pořádku! Kontrolováno zepsuto Vyhovuje!

Doba čekání na barvivo 5 ÷ 11 hodin.

Barvivo by teklo tutéž dobu.

Za dobu 5 ÷ 11 hodin proteče 180.000 ÷ 440.000 l H_2O

Potřeba barviva by byla cca $\boxed{100 \div 200\ l}$ o intensitě 1 litru barviva na 1865 l H_2O

Poznámka pro případné barvení

A4/2

Dne 23.října 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecká a Ochozská skupina:

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Karel Medek
Lubomír Svoboda
Jiljí Sabata.

Brigádníci: Jaroslav Berka
Jusnita Kepáková
Věra Nováková
Květa Prudilová
Jiří Šmarda.

Rozdělili jsme se na tři skupiny: Medek a Kepáková měřili kapacitu Hádeckého a Kostěnického propadání, průtočnou rychlost vody v řečišti na dně "Netopýrky" a Výtoku Říčky. Svoboda, Šmarda a Prudilová prokopávali v "Málčině úžinu "Spojku". Ostatní navštívili za účelem zjištění stavu vody "Novou Ochozskou". Pro velmi nízký stav vody jsme pronikli do místa, kde se řečiště rozdvojuje a odtud v severnějším trativodu jsme prolezli geologickou puklinou a přišli jsme k polo vaschlému syfonu, který Dvořák prolezl a dostal se do nízké blátivé chodby dlouhé asi 8m. Tato byla opět ukončena zaplněným syfonem. V tomto Dvořák zpozoroval několik vírníků. Informativně jsme navštívili jeskyni "Kůlničku"./

Exkurze ze dnů 29 a 30. října 1949 (jiný zápis). **A 2 / 2 – 1**

Účastníci : Hádecko – Ochozská skupina (jmenovitě ?) – Výpis z textu :

Cigánek, Řezanina a spol. ***(?)***, Medek, Dvořák a Honzíček, Lejsek

Provedené práce :

Změřena : cesta od Výtoku Říčky ke křižovatce. (Cigánek, Řezanina a spol.). Cesta chata – Stará Ochozská, dvířka. (Medek). Potok (Medek). Výtok Říčky – Hádecké propadání (Medek). Změřen stav vody.

Proniknuto do Nové Ochozské jeskyně (Dvořák, Honzíček) pronikli přes levý sifon v nejzazší Nové – změřeno od sifonu prokopaného Lejskem až k větvi směrem do balvanů.

Situace (vodní) :

Výtok Říčky teče jako před týdnem, ačkoliv v týdnu jemně pršelo. Hádecké propadání se zdá slabší, než bylo 23. října, ale zaručeně je slabší, snad o ½ než Výtok. V celém korytě Říčky není voda. Ochozské propadání je přetékáno asi o 10 m. V Nové stav vody úplně minimální. Sifon ze 3. října 1947 ***(úplně první zápis tohoto přepisu exkurzí)*** je nižší (voda v něm) asi o 30 – 50 cm. Dvořák sám pronikl (v plavkách) do prostory trativodu, jenž po několika metrech směřoval pod úhlem 45° do vody do dalšího sifonu, jehož strop je cca 10 m nad vodou.

Dle L. Slezáka jde o průnik do Sifonové chodby Nové Ochozské.

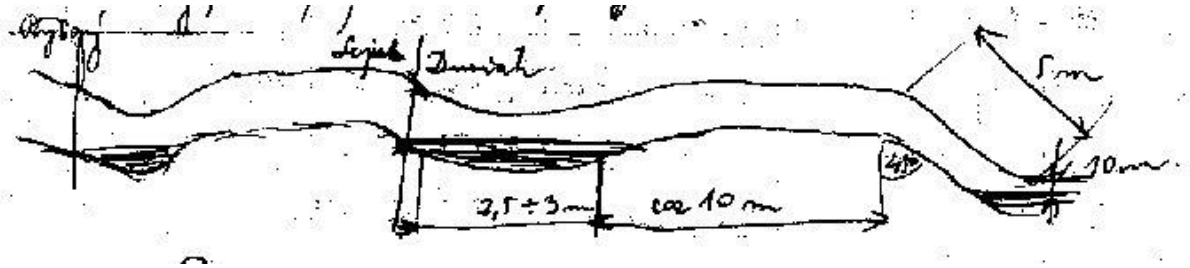

Při dalším měření jsem se dostal s Řezaninou do chodby končící zásypem a do další chodby pod „balvánkem“. Komíny napravo jsou dva větší a jeden menší. (V této době voda do Hostěnického propadání netekla, protože jsme ji zastavili v rybníku, ale pod zastavením teklo asi 0,25 l /sec.).

Dne 30. a 31. října 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecko - ochozské skupina.
Účastníci: Jan Cigánek
Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Karel Medek
Luboš Řezanina
Oldřich Tesař.
Brigádník: Jaroslav Berka.

Dne 30.října Dvořák a Klimpl prolezli informativně ke konečnému syfonu / v pořadí 3 v severnější odbočce/ v Nové Ochozské, kde nalezli dva zápisy/ 4.XII.32 Metzker, Zlámal, Reindel, čtvrtý nečitelný; 22.I.33 Böhm, Metzker/. Dva syfony, které nám byly v cestě jsme proplavali, Konečný syfon byl až po strop zaplněn vodou. Je to úzký trativod směřující kolmo pod hladinu vodní. Ostatní vaměřovali tato prostory až po první syfon.

Dne 31.října Medek a Tesař měřili Hostěnickou cestu v Kamenném žlíbku až po patník HK 611 /uhorního vchodu do Labyrintu Ochozské/ a odtud k tomuto vchodu. Také měřili řečiště Říčky od výtoku Říčky až po Hádecké propadání.

(Připadá mi to jako průnik ze Sifonové chodby až do 3. sifonu. Pro ilustraci této představy zařazuji Himmelovy nákresy / vyšly ve Speleu č. 44 – 2006 na str. 55 / doplněné zde poznámkami Pokorného). Nejnižšího místa ve 3. sifonu bylo pracovní skupinou Dr. Himmela dosaženo 17.2.1990. Tak zvaná „Kapsa dobré naděje“ končí neprůleznou puklinou.

L. Slezák potvrzuje, že to tehdy byl průnik až ke 3. sifonu !

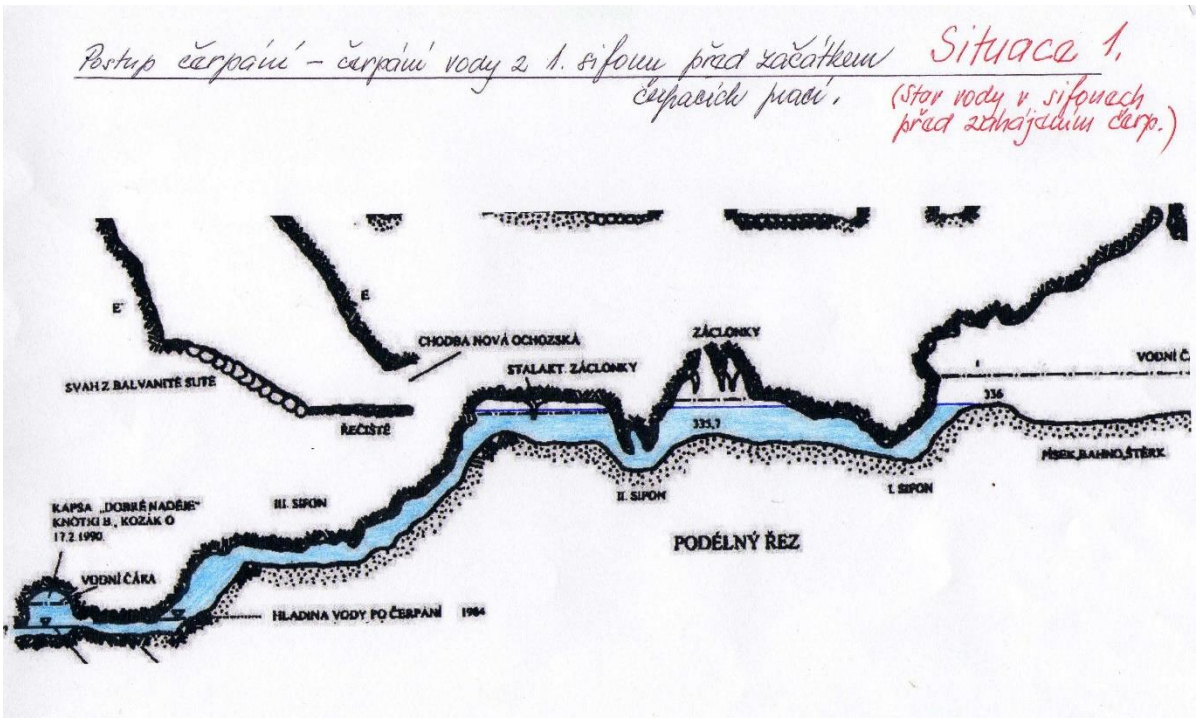

Na stropu komory nad Třetím sifonem jsou podpisy německých jeskyňářů, kteří sem dorazili první : 4.12. 1932 – Zlamal, Metzker, Reindel a 22. 1. 1933 Böhm a Metzker.

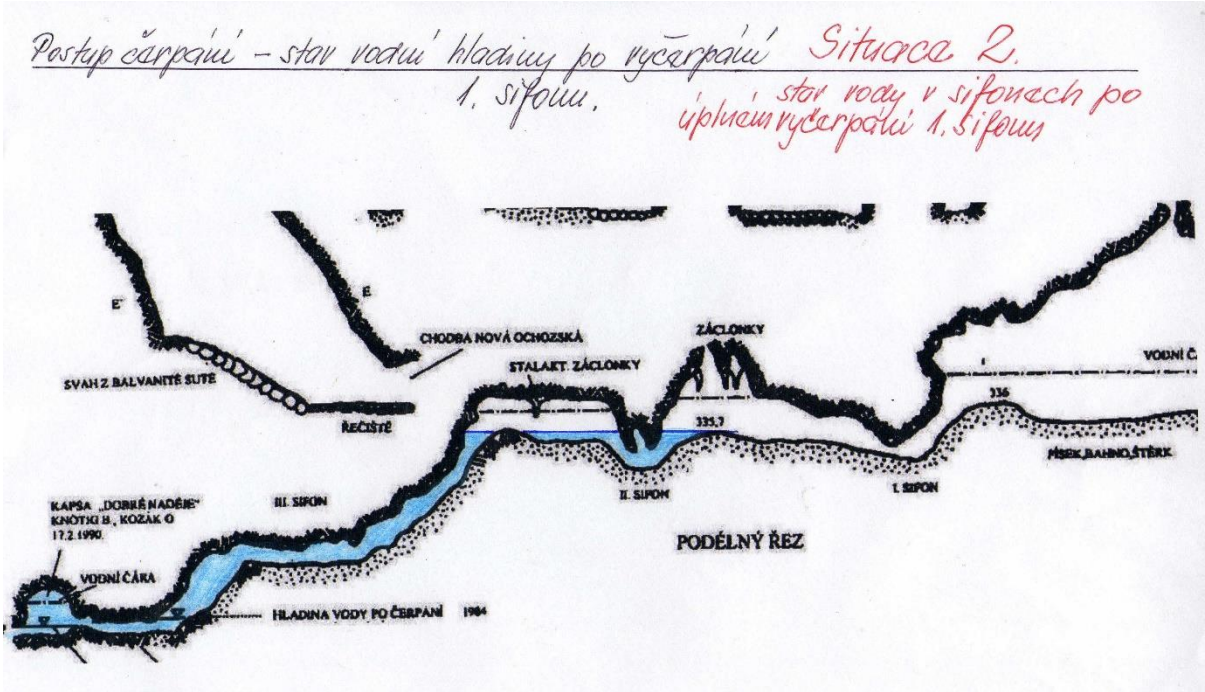

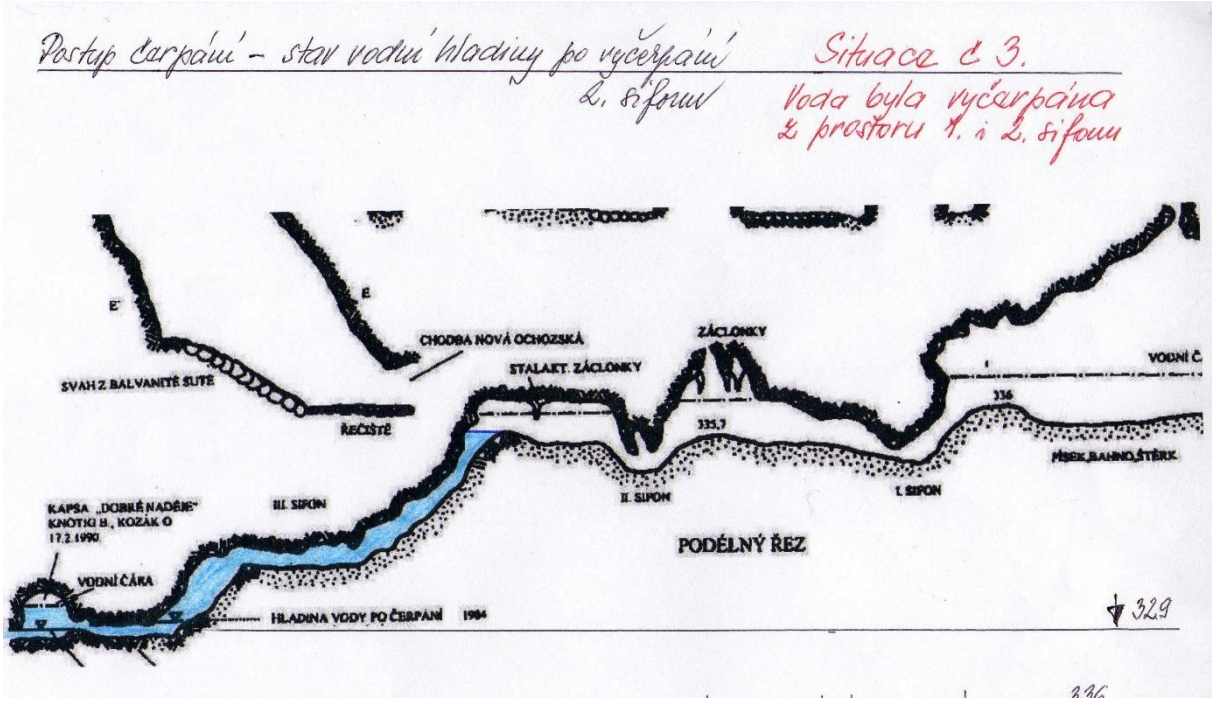

Pokračování Medkových zápisů :

29. října : Měření vody večer deskou – h = 2,5 cm. Zastavení Hádeckého propadání večer.

30. října : Ráno – h průměrné 2,95 (h skut. = 3,95) Pozor ! Naměřeno nad latí přímo v místě,

kde nad latí bylo 3,8, h skut. = 4,8 !!

Voda z Hádeckého propadání se za druhým Hádeckým propadáním ztratila v řečišti.

(Úvaha J.P. : Teče-li voda v Říčce a končí za Druhým propadáním Hádecké Říčky – dále je jen suché koryto – může být tato výšková kóta hladiny indikací současného stavu vod v podzemí ???

Dne 6.listopadu 1949.

Exkursní zpráva.

Hádeco-ochozská skupina.

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Oldřich Tesař.

Brigádníci: Mejka Hrubá
Richrd Vaněk
Bedřich Vařák.

Pro špatné počasí a déšť jsme nepracovali v krasu, ale věnovali jsme se přestěhování našeho inventáře, šatů a botů z Horního mlýna nx do " hostince "Na Říčkách ". Zde jsme dostali velkou kůlnu pro naše nářadí a malou místnost, kde budeme moci spát a mít cennější věci. Budeme však platit asi nějaký poplatek měsíčně, poněvadž ji budeme používat stále a budeme jen pro nás. Všechen inventář jsme sepsali a seznam bude vyvěšen v této kůlně. Vaněk a Vařák navštívili informativně jeskyni "Máličinu"/.

Exkurze ze dne 13. listopadu 1949 **A 9 / 2 – 12**

Účastníci : D.V.

Zaznamenává se povodeň (aktivní tok v dómech) která byla poměrně prudká.

Dne 13. listopadu 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecko - ochozská skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Oldřich Tesař

Brigádník: Jiří Cerhonek.

Detailně jsme prozkoumali opuštěná pracoviště v "Pekárně" a zjistili jsme, že by bylo vhodné odstřelit zával na konci "Pekárny" v komíně, než se prokopávati s boku závalu, jak to bylo prováděno dříve. Prolezli jsme informativně "Liští díru" a pořídili dva snímky. V těsné blízkosti/Asi 4metry/ severním směrem jsme našli zasypaný vchod do další jeskyně, kde jsme započali sondovat. Znapovali jsme detailně propadání "Hádecké" a fotografovali je.

Exkurse dne 20.listopadu 1949 na Říčky.

účasten:Medek.

Po deštích!(Předcházelo 8 týdnů sucha.)Stav vody:Hoštěnické propadání pohlcuje 8l/sec. vody.Hádecké propadání naplněno po okraj.Výtok Říčky stoupl proti minulému týdnu o 7cm.Celé koryto Říčky zatopeno.Přepadající voda na hrázi(vedle rozkopané hráze výtoku Říčky)přepadala v množství 20l/sec.V Nové Ochozské jeskyni v Křížově syfonu tekoucí voda(množství0,02-0,1l/sec.).Do celkového přehledu schází množství vytékající z Výtoku,poněvadž hráz byla někým 13.11.1949 rozkopána,takže není možno zjistit množství,Bylo by záhodno,co nejdříve zjednat nápravu a hráz(která odpovídá předpisům o přepadech Č!S.N.)by měla být obnovena a pokračovalo by se v měření.

Proveden zamlžovací pokus v Nové a Staré Ochozské jeskyni. Přípravek (NH_4Cl a $KClO_3$+$H_{10}O_5$)se osvědčil i v menším množství. Poněvadž jsem neměl spolupracovníky,nemohl jsem pozorovat účinek na povrchu.Plyn má vlastnosti vyhovující dokonale.Je těžký za studena,ohřátý lehčí vzduchu a hustě bílý.Po zapálení vznáší se prudce vzhůru a není-li uchvácen proudem vzduchu asi po 8mi min.se sráží k zemi.

Je to další popis stejné exkurze.

Exkurze dne 20. listopadu 1949 (neděle) : **A 9 / 2 – 13**

Účastníci : D.V. + M.K. (??? + Medek Karel).

Hostěnické propadání propadá se „U vrb“. Přesto, že povodeň byla v plné síle, tvrdí se, že až do 20. listopadu netekla do dalšího a posledního propadání žádná voda. (D.V.)

Tekoucí voda v Říčce jako obvykle. Křížův sifon naplněn na maximum. (M.K.)

Exkurze dne 20 listopadu 1949 (jiný zápis) : **A 2 / 1 – 3**

Účastníci : Neuvedeno.

Po více jak šestinedělním suchu nastaly deště, (viz diagram), které řádily po minulých 14 dní.

Stav vody :

Hostěnické propadání : díra více k severu pohlcuje vodu v množství odhadem 8 l. /sec.

Hádecká Říčka : Po celé Říčce v korytě teče voda. U druhého přepadu (ten první někdo rozkopal) přepadalo množství o h = 5,5 cm (připočítat 1cm = h = 6,5 cm. Výtokem teče tolik, že okraj mříže (komínek) byl omočen.

Do Hádeckého propadání padalo asi 15 l. vody (odhad), propadání bylo zaplavené do poloviny. Hrází jsem svedl většinu vody do něho, voda v něm rychle stoupala, trativody ji tedy nemohly pohltit.

Večer stoupla voda v Říčce u Ochozské, u přepadu 2 (výtok) o 1 cm, u

Výtoku však nestoupla.

Ochozská jeskyně : V Ochozské jeskyni, u Křížova sifonu voda, že se bez holení nedá dál.

Teče kolem trativodu (U motyky), avšak dále a asi 10 m za (Třemi skau-

ty) se teprve zastavuje a ztrácí (0,02 l / sec. – odhad).

Zamlžovací pokus. Venkovní teplota 6°C.

Exkurze dne 20. listopadu 1949 (opět jiný zápis) : **A 2 / 3 – 1**

Účastníci : Neuvedeno.

Zamlžovací pokus : 305 gramů směsi NH4Cl + KClO3 + C6H10O5. 1 nálož obsahovala 30 –

50 gramů směsi.

Směr průvanu v posledním dómu (za kótou 332) byl do suti (u visutého balvanu) před třemi týdny.

Směr průvanu 20. listopadu 1949 :

1.) Křížův sifon – k východu v cca 3 – 5 m/min
2.) Stará Ochozská – (úžina ze Staré přes Labyrint) z šikmé chodbičky ven do křižovatky a nahoru, místy se roztáhl.
3.) V odčerpaném sifonu (strašná mlha) k východu, válí se stále po zemi.
4.) V Ochozské u Kužele stoupá až ke stropu.
5.) V kótě 323 Hadice stoupá vzhůru.
6.) V kótě 322 se valí k východu a vychází z něj asi v 45 min., tj. v = cca 1 – 2 m/sec.

K hydrografii : Dr. Prix barvil před válkou Netopýrku. Voda barvená u Výtoku vytékala

periodicky. Voda u výtoku se chvěje, ačkoliv vedle ní řečiště teče plynule.

Proti 31. říjnu stoupl výtok o 7 cm.

Exkurse dne 20.listopadu 1949 na Říčky.

účasten:Medek.

Po deštích!(Předcházelo 8 týdnů sucha.)Stav vody:Hoštěnické propadání pohlcuje 8l/sec. vody.Hádecké propadání naplněno po okraj.Výtok Říčky stoupl proti minulému týdnu o 7cm.Celé koryto Říčky zatopeno.Přepadající voda na hrázi(vedle rozkopané hráze výtoku Říčky)přepadala v množství 20l/sec.V Nové Ochozské jeskyni v Křížově syfonu tekoucí voda(množství0,02-0,1l/sec.).Do celkového přehledu schází množství vytékající z Výtoku,poněvadž hráz byla někým 13.11.1949 rozkopána,takže není možno zjistit množství,Bylo by záhodno,co nejdříve zjednat nápravu a hráz(která odpovídá předpisům o přepadech Č!S.N.)by měla být obnovena a pokračovalo by se v měření.

Proveden zamlžovací pokus v Nové a Staré Ochozské jeskyni. Přípravek (NH_4Cl a $KClO_3+H_{10}O_5$)se osvědčil i v menším množství. Poněvadž jsem neměl spolupracovníky,nemohl jsem pozorovat účinek na povrchu.Plyn má vlastnosti vyhovující dokonale.Je těžký za studena,ohřátý lehčí vzduchu a hustě bílý.Po zapálení vznáší se prudce vzhůru a není-li uchvácen proudem vzduchu asi po 8mi min.se sráží k zemi.

Dne 20. listopadu 1949.

Exkursní zpráva.

Rádecko - ochozská skupina.
Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Karel Medek
Brigádník: Luboš Směšný.

Navštívili jsme v jeskyni Ochozské "Labyrint" přelezli ám hlubokou "Studni" a došli až k hornímu vchodu. Ten jsme opatrně otevřeli , takže vrátka jsou naprosto nepoškozená. Nechali jsme je otevřená a zavalili kameny z venčí. Pan Medek dělal přípravné pokusy se zamlžováním v hlavních dómech "Staré Ochozské". Minulý týden tekl slabý proud vody v Ochozské. Nedosáhl však takového stavu, aby vytékal vraty z Ochozské ven, ale propadal se v trativodě těsně za vchodem. V nejbližší oblasti Hostěnického propadání nastalo několik menších poklesů. Vposledním týdnu bylo aktivní jen propadání blíže Hostěnic. Povodňové propadání bylo celý podzim, až do nynější neděle suché.

Dne 27. listopadu 1949.

Exkursní zpráva.

Rádecko - ochozská skupina.
Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Miloš Janík
Jan Klimpl
Brigádník: Jaroslav Berka.

Pracovali jsme celý den na odklizovacích pracích při sondování v komínu severně jeskyně "Liští díra". Soda je přes jeden metr hluboká, skalní stěna jeví známky vodní erose a mírně uhýbá pod svah. Nyní musíme zde práci zanechati, pro nepříznivé povětrnostní podmínky a budeme se věnovati poetiím uvnitř jeskyní. Příští neděli hodláme sestoupiti na dno propasti v "Labyrintu" jeskyně Ochozské, tuto zmapovati a v ní fotografovati.

Dne 4. prosince 1949.

Exkurní správa.

Hádecko - ochozská skupina.

Účastníci: Ladislav Paloun
Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Oldřich Tesař

Brigádník: Jaroslav Berka.

Od pana Burkhadta jsme si vypůjčili 50m dlouhé lano. S pomocí tohoto a našeho lana jsme se spustili / Jaroslav Berka, Jaroslav Dvořák, Jan Klimpl/ do propasti v "Labyrintu" jeskyně Ochozské. Na dně této propasti zeje ještě menší propástka do větší chodby dlouhé asi 20m. Celé prostory na dně propasti byly zmapovány a pořízeny dva fotografické snímky překrásné a nedotčené krápníkové výzdoby. Některá místa ukazují svým propadlinovitým charakterem, že pod úrovní propasti se nacházejí ještě neznámé prostory.

Exkurse ve dnech 9.10.all. 12.1949na Říčky.

účastníci:Lejsek,Medek.

Změřený vodní stav odpovídá stavu minulého měsíce.Nová Ochozská zaplavena až po Křížův syfon.Byl prokopán asi 100m dlouhý odvodňovací kanál v jílovitém a kulmovém nánosu v Nové Ochozské jeskyni,čímž byla hladina Křížova syfonu snížena.Zamlžení Liščí díry nebylo možno kontrolovat a pokus bude nutno opakovat.Zamapovány závrty v Hoštěnickém žlíbku.Zamlžovací pokus v Nové Ochozské jeskyni nebylo možno dosud provésti,bude proveden teprve po odstranění Křížova syfonu.

Exkurze ze dne 11. prosince 1949 : **A 9 / 3 – 1**

Účastníci : M.L. (Milan Lejsek)

V Nové Ochozské četné sifony naplněné po nedávné povodni. Křížův sifon naplněn (minimálně do výše 17,0 cm) vodou. Prokopáno 20 m dlouhé koryto a tím také byla značně snížena hladina vody v sifonu. Takže – konečná hladina vody v sifonu byla na 9,5 cm.

Exkurze ze dne 9., 10., a 11. prosince 1949 **A 2 / 3 – 2**

Účastníci : Sám, v neděli Milan. ***(Sám je kdo ? Pravděpodobně Karel Medek a v neděli Milan Lejsek).***

Pokus barvení hlínou Hádeckého Velkého propadání – bez úspěchu. Ačkoliv v potoce je voda šedavá, u výtoku vytéká čirá, světlomodrá spodní voda. Stav vody o 1 cm nižší než při minulé exkurzi. Pokus se zahrazením. (Voda byla zahrazena při příchodu tak, že Velké Hádecké propadání bylo mimo provoz). Tento pokus zahrazení Říčky a vpuštění do Hádecké-ho dal výsledek u Výtoku Říčky ten, že Výtok klesl o 1 cm a přepad potoka vedle také.

Při opětovném zahrazení Velkého Hádeckého propadání se však stav potoka zvýšil (u přepadu), avšak Výtok opět zůstal klesnutý o 1 cm. V době mezi 1. a 2. pokusem (uplynulo 12 hodin) pršelo (1 mm srážek). Kalení (asi hodinové). Velké Hádecké propadání bezvýsledné.

Propuštění Hostěnického rybníka do Malého Hostěnického propadání v Nové jeskyni Ochozské u Křížova sifonu nezpůsobilo žádné zvýšení. V době, kdy u Křížova sifonu protékalo cca 2 l. sec., v kótě 331 pravděpodobné propadání, mezi 331 a Hroznem u styku (Zkamenělá kazatelna) propadání Q = 1 l./sec.. U Hroznu další propadání, ačkoliv do trativodu (U motyky) neteče voda. Za Hroznem cca ¼ l. /sec. Wanklovým sifonem teklo nepatrné množství cca 2 cm3 / sec. Za Wanklovým sifonem (zde jsou v rukopisném Medkově textu nakresleny tři kříže) končí znaky tekoucí vody.

Snižovali jsme Křížův sifon odváděcím kanálem. Zamlžení Zkamenělé řeky v sobotu v 8 hod. večer způsobilo Dvořákovi mlhu v cca v 11 hod. dopoledne v Liščí díře.

Tato zpráva je svým způsobem klíčová. Pokud se projevilo „zamlžení“ (případně použití merkaptanu ???) v Liščí díře (ne přímo v jeskyni, ta nevede do masivu) ale v některé z bočních puklin v portálu Liščí díry, pak jde o věc, hodnou pozornosti. I když ve Zkamenělé řece (v uzavřené skalní kapli s příchodem úzkou plazivkou) pracovala skupina lidí, nikdy neměli nouzi o čistý vzduch a dýchali bez problémů ! Zkamenělá řeka s něčím zákonitě komunikuje a tudy dochází k cirkulaci vzduchu. Odtud také přitékají vzedmuté vody ! Jen to najít !!!

Zjistil jsem nové dvě propadání v Hostěnickém rybníku. ***(Viz obrázek dále).***

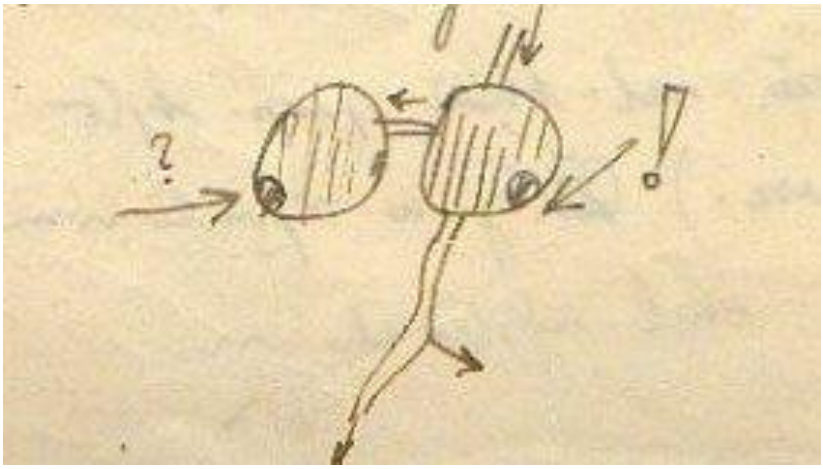

Co je to Hádecké Velké propadání ? Může to být Hádecké propadání 1. ? Co je to Malé Hostěnické propadání ? Co je Hostěnický rybník ? Já nemám představu, jak to tam vypadalo před tou blbou meliorací v r. 1970 ! Co je to „trativod U motyky“ ? Tenkrát Zdeněk Motyčka snad ještě nebyl na světě !?

Mlha ze Zkamenělé řeky v Liščí díře je buďto blbost, nebo zajímavý jev. MUDr Prix kdesi tvrdil, že Liščí díra komunikuje se Zkamenělou řekou. Já jsem to vždycky považoval za nesmysl, protože ten azimut té plazivky, kterou z Liščí díry známe jde evidentně někam ke Švédovu stolu. Já nevím, jak Dr. Prix přišel na myšlenku, že by to mohlo komunikovat se Zkamenělou řekou ! A on už nám to neřekne, protože teď se plazí kdesi ve „Věčném podzemí"! Co když (díky „Slezákově předělu" v řečišti „Staré řeky") se tam to zadýmení dostalo ? Byl prosinec, teplota vzduchu v jeskyni byla cca 10° C, venku byla nejmíň nula – nevím. Studený vzduch je těžší a nestoupá. Kdyby to bylo naopak, tedy, kdyby bylo léto, v jeskyni by byl studený vzduch, který by zákonitě, jsa těžší, tekl z jeskyně ven, pak by to bylo možné, ale takhle ?

A to jejich barvení – kalení ! Copak víme, odkud kam teče voda z toho propadání ? !

Zahlcené 1. Hádecké propadání je hladina spodních vod (princip spojitých nádob) ale v čem ??? Jak v tomto případě funguje „Slezákův předěl" ??? Dejme tomu, že torzem ucpané trasy „Staré řeky" přitékají vody odněkud od Březiny. Do nich se propadá Hostěnický potok.

Dr. Himmel kdesi píše, že při jakémsi barvení zachytil Hostěnické vody v sifonku na dně Netopýrky !!! (Vodu z Estavely tam nemohl zachytit. Patrně to není Estavela. Nicméně – „Slezákovy vývěry" by mohly za jistých okolností estavelami být, za předpokladu, že dno koryta „Staré řeky" leží níž, než dno koryta Hádecké Říčky. Jenže – jak to zjistit ???). Na druhou stranu – možný je všechno. Estavela je podle Himmela na kótě 330, Kapsa Dobré naděje na kótě 229 !!!

Něco mi říká, že dno koryta Hádecké Říčky je dnes níž, než je dno koryta Staré řeky. Je to blábol fantasty, ale já bych si tipnul, že Hostěnické vody tečou ještě před Hádeckým propadáním napříč údolím, torzem staré propojky jeskynního systému, mezi zařícenými a zaklíněnými balvany, pod balvánky, štěrkem a náplavou, které dnes tvoří v těch místech dno údolí do „Slezákova Neznámého dómu za Malčinou jeskyní" a pak tečou pod Svatými schody, pod Švédovým stolem, pod „Slezákovou Zařícenou", pod Netopýrkou kamsi k Vývěru 1.

Hádecká Říčka se propadá do jiné sběrnice, která je levobřežní a do které ústí „Trativod vlevo za vchodem". Kam ty vody tečou, kdo to ví ??? Já to nevím !!! Objevují se ty vody v Mokré, tečou do Vývěru 1, nebo dotují „Slezákovy artézské prameny" nad rybníkem „Srdíčko", nad kterými dnes stojí čerpací stanice, zásobující několik obcí kvalitní vodou ???

Moje zde přednesené otázky je zapotřebí buďto potvrdit, nebo vyloučit ! Staré názvy vysvětlit, nahradit současnými. Jinak se nedostaneme dál !

Dne 18.prosince 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecko- ochozská skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Berka
Jan Cigánek
Jan Klimpl
Jaroslava Radiměřská
Oldřich Tesař.

Brigádníci: Tři pánové ze Zlína, jejichž jména jsou známa panu Okleštkovi.

Byla navštívena jeskyně Ochozská. Na ~~této~~ vratech této jeskyně byl připevněn někým nepovolaným druhý zámek, od kterého jsme neměli klíče. Jelikož jsme neměli klíček od tohoto zámku, tak jsme jej urazili. Prošli jsme celou jeskyní Ochozskou až do "Labyrintu", kde Klimpl a shora tři uvedení pánové sestoupili do propasti. Jelikož tito pánové jsou horolezci, tak se pokoušeli zdolat výstupem stěnu v propasti, na kterou jsme zatím nemohli vylézt pro nedostatek technických pomůcek. Nad touto ~~zmíněnou~~ stěnou je chodba, která vede asi na opačnou stranu než chodba, kterou jsme sestoupili do propasti. Stěna je vysoká asi 15metrů a je pokrytá slabou vrstvou jílu, takže je velmi kluzká. Proto také nebyla těmito pány slezena. Ostatní členové výpravy dopravovali asi 4metry dlouhé klády od "Horních dvířek" k této propasti. Z těchto klád budou zhotoveny žebříky, které se spustí do této propasti a pokusíme se snimi zolat onu zmíněnou stěnu.

Exkurze ze dne 25. prosince 1949 **A 9 / 3 - 2**

Účastníci : M.L. (Milan Lejsek)

(Předpokládám, že účastníků exkurze bylo vždy více než jeden. V dokumentu A 9 je snad vždy uváděn jen autor zápisu. Nebo na kontroly vodních stavů chodil jen jeden ?).

Říčka zamrzlá, avšak tekoucí po celém řečišti. Též Hostěnické propadání teče k „Vrbám“. Klesající voda na četných místech sifonů v Nové Ochozské, zvláště pak v Křížově sifonu, kde voda dosahovala stavu minimálně 9,5 cm.

(Jsem toho názoru, že pokud voda teče celým řečištěm, je dotována přes „Slezákovy vývěry „a tento průtok oněmi vývěry je větší než hltnost tří Hádeckých propadání ! Může to tak být ?)

Bylo prováděno částečné barvení „Spodního toku“ v jeskyni Netopýrce, které dokázalo spojitost těchto vod s výtokem. Toto barvení vycházelo v přesných intervalech po určitou dobu.

(Co tím chce Lejsek říct ? Snad to, že kontrolní měření průtoku obarvených vod probíhalo v přesných časových intervalech po určitou dobu – tj. než obarvená voda protekla ? Dá se to tak pochopit ??? Proč nenapíše, jaká byla délka intervalu měření a jak dlouho trvalo, než voda protekla ??? Neměl k výsledku přístup, nebo to nepovažoval za podstatné ?). Ta informace je snad informace ve stylu : „Pan starosta, koukaje z okna, kopla ho kráva.“

A tady Medkovy zápisy z exkurzí končí.

23.prosince 1949.

EXKURSNÍ ZPRÁVA/

Hádecká skupina:JAroslav Dvořák,
Jan Klimpl.

Navštívili jsme propast v jeskyni Ochozské.Před hornímivrátky jsmě skáceli 3 soušky a nařezali z nich příčky k žebříkům. V Kamenitém dómu nad propastí jsme zadlabali příčky do bočnic žebřů,přibili je a žebřík spustili do propasti.Postavili jsme jej přes spodní převis,takže sestup je již mnohem pohodlnější.

Dne 24. ledna 1950 přišla vedení Speleoklubu ručně psaná zpráva o činnosti Ochozsko-Hádecké pracovní skupiny v r. 1949.

Zpráva

o výzkumu na pracovišti „Říčky“ (skupina Hádecko-Ochozská) za rok 1949.

<u>Úvod :</u>

Do října 1949 pracovaly na Říčkách tři skupiny :

Skupina Ochozská : zabývající se pouze Ochozskou jeskyní a záležitostmi s touto jeskyní úzce souvisejícími, též hydrografií.

Skupina Líšeňská : pokoušející se zdolat trativod v Hadici Ochozské jeskyně, vedoucí do spodních pater.

Skupina Hádecká : řešící problémy v jeskyni Malčině a v její blízkosti.

V říjnu 1949 byly tyto skupiny sloučeny ve skupinu Hádecko-Ochozskou, která řeší problémy s ohledem na reoční dobu, neboť na tomto pracovišti je výhodné spolupracovat s počasím.

Rozepsání jednotlivých prací :

Hádecká skupina : ***Zjišťovala hydrografické poměry v Malčině jeskyni, a pokoušela se proniknout trativody do sousedství. Trativody i jeskyně byly zmapovány. Pokus o otevření závrtu sev. vých. Blátivého dómu skončil bezvýsledně. (P.S. : Kopali totiž do holé skály).***

Líšeňská skupina : ***Prokopávala trativod v polovině Hadice v Ochozské jeskyni, při čemž byl zajímavý výkon této skupiny, neboť přemístili během dvou (***výraz nečitelný, patrně ***„měsíců“) asi 10 m3 nánosu (cca 16 tun), což odpovídá 80 000 kgm za 8 dní. Tuto práci museli opakovat, neboť voda při povodni trativod zanesla. Tímto odvodnili přední část Hadice, takže je možné, že trativod pohltí i vodu, valící se dříve (za jarních povodní) mříží.***

Ochozská skupina : ***Vyzkoušela dvě nové pomůcky (pro skupinu nové) : Měření vody přepadem a umělou mlhu.***

Trativod, vedoucí z Hadice O. j. směrem do Netopýrky byl na povrchu zvirgulován p. Knappem. Skupina ověřila opětně spolehlivost virgule, neboť se prokopávala podle povrchového plánu. Byly odstraněny všechny sifony, avšak pro obtížnost pracovní polohy a nedostatek vzduchu není možno pracovat déle, než hodinu, a není kam dávat materiál; práce postupuje velmi pomalu. Trativod je velmi důležitý proto, že jeho odbočky směřují do spodních pater, podle vodního stavu někdy naplněných vodou.

Dva členové skupiny se specializovali na hydrografii (Medek a Lejsek), provedli přesná měření protékajících vod koryty a trativody pomocí přepadové desky s čtvercovým výřezem na všech přístupných tocích, vztahujících se k Ochozské jeskyni, včetně Mokré.

Lejsek zaznamenal diagram inundace Říčky, Křížova sifonu v Nové Ochozské jeskyni a Hostěnického propadání za celý rok 1949. Byla zaznamenána četná propadání v tomto krasovém území a dokázána spodní patra Nové Ochozské jeskyně.

Skupina provedla zamlžovací pokusy v několika místech pomocí umělé mlhy. Výsledky budou se musit opakovat. Výsledky se zdají příliš fantastické !

Spojená skupina Hádecko – Ochozská : ***Proniknuto Novou Ochozskou jeskyní asi 40 m pod Hostěnické propadání. Prostory zamapovány a proniknuto sifonem naplněným do trativodu pod malým Hostěnickým***

propadáním. V suti balvanů pronikl a zmapoval Řezanina chodbu pod starým Hostěnickým propadáním.

Zamapovány cesty a Hádecký potok, protože nebylo možno sehnat mapy potřebného měřítka, na něž by mohla být zakreslována propadání potoka. Zmapována Hostěnická cesta.

Nyní je odstraňován Křížův sifon v N. O. j. aby bylo možno proniknouti kdykoliv do komínů v sále za sifonem. (Pozn. Zpracovatele : Zde je zcela určitě myšlena Zadní Kaple mezi Křížovým sifonem a Říceným dómem. V mapě Ryšavého z r. 1944 je tato prostora označena jako „Monack“). (???).

Doslov : ***Těžké problémy a Říčka, měnící každý týden své aktivní toky a trativody, se o ně dovede postarat, řeší nejmladší skupina, členové klubu výkony někdy udivujícími. Např. při pronikání v N. O. j. vnikli př. Dvořák a další trativodem naplněným několik cm od stropu do dalšího pokračování. (Rýmu nedostali).***

V trativodu Ochozská – Netopýrka se opět pracuje v poloze vertikální (podrážkami nahoru). Výkon „Líšňáků“ by zasluhoval zmínky aspoň na schůzi nebo „na okraj“ v časopisu. (Možná, že se utrhnou a přijdou to dodělat.

Podepsán autor této zprávy – Karel Medek.

Další zprávu o činnosti Hádecké pracovní skupiny v roce 1949 najdete níže. Jejím autorem je Jaroslav Dvořák.

Došlo: 12. I. 1950
Číslo 6 příl. -
Vyřízeno: -

V Brně 10.ledna 1950.

Vážený pane Ryšavý.

Zasílám Vám jen výroční zprávu skupiny Hádecké,poněvadž nemám exkursní zprávy Ochozské skupiny,které má pan Medek.

VÝROČNÍ ZPRÁVA.

Hádecká skupina byla založena 22.května 1949.Začala se zajímati výzkumem málo známé a neprozkoumané jeskyně Málčiny.Některé partie těžce přístupné byly upraveny/severnější vchod/,celá jeskyně detailně prozkoumána,zmapována/viz J.Dvořák v 2.čís.III.roč.Čsl krasu/ a započato s prokopáváním trativodu směřujícího pod Švédův Stůl.Zde jsme pronikli deset metrů daleko a nyní jsme v hlubokém ucpaném syfonu,který budeme na jaře prokopávat.Na tuto,jižní,stranu vedou ještě dva trativody. Blízkost starého propadání,nyní již neaktivního,ležícího pod Švédským Stolem,nás přinutila k prokopávání jednoho ze čtyř trativodů na konci trativodu Úzkého,kde jsme se prokopali do menší síňky,ležící již pod okrajovou stěnou údolí a fungující kdysi jako propadání.Těmito dvěma trativody se pokoušíme proniknouti do prostor pod Švédským Stolem a poněvadž trativody mají sklon jižním směrem,t.j.ve směru toku Hádeckého potoka,máme naději,že se dostaneme ku podzemnímu řečišti Hádeckého potoka Jeskyni Netopýří jsme několikrát navštívili za účelem informativním. Těsně vedle jeskyně Liští díry jsme započali kopat sondu pod zbytkem vertikálního komínu,pozvolna ubíhajícího do masívu.Sonda je nyní 1 a 1/2m hluboká,obdélníkového tvaru2x11/2m.Na protější stráni jsme započali s menší sondou v závrtu u rozpukané skály.Práce na povrchu a v jeskyni Málčině jsme musili po dobu zimy zanechat a věnovali jsme se po sloučení Ochozské a Hádecké skupiny výzkumům v jeskyni Ochozské.Pracováno v trativodu za vchodem na vyklizování druhé propástky.V Nové Ochozské jsme pronikli za velkého sucha do nejzašších partií,kam se od r.1933 nikdo nedostal.Ani pan Vyšinka a pan Skoupý.Dva nápisy před konečným syfonem hlásají,že 4.XII.32. pánové Metzker,Zlamal a Reindel a 22.I.33. Böhm a Metzker již tehdy pronikli do těchto míst.Po zaplavení Nové Ochozské vodou,věnovali jsme se výzkumu propasti v Labyrintu.Propast jsme zpřístupnili,zmapovali a důkladně prozkoumali.V příštím roce se budeme snažit proniknout do nižších pater propasti,prokopáním jeskyních propadání na dně propasti.Mapovány byly jeskyně:Křížova a Adlerova a Hádecké propadání.Fotografována:j.Málčina,Ochozská/Vrba/na dně propasti/,Liští, Hádecké propadání.Informativně navštíveny jeskyně:Křížova,Adlerova, Pekárna,Kůlnička a několik menších jesky něk.Věnovali jsme též pozornost povrchovému průzkumu.

O prázdninách jsme navštívili Važecký kras,kde jsme pracovali v jeskyni Važecké a jako první prozkoumali propast Dračí díru a zmapovali ji.Studovali jsme zde hydrografické podmínky a přivezli si několik zdařilých snímků.

Za značnou pomoc při našich pracích vděčíme brigádám Gymnasia Dr Z. Nejedlého.

Miroslav Dvořák

Na závěr roku 1949 vám, milí čtenáři, prezentuji několik odborných článků různých autorů, jejichž náplní jsou však výsledky práce pracovních kolektivů, činných v jižní části Moravského krasu. Nejprve Výroční zpráva za rok 1949, jak byla publikována v časopise Československý kras :

V jižní části Moravského krasu jsme navázali na své práce z let předcházejících, a to hlavně

v jeskyni Ochozské,

kde se pracovalo na několika slibných místech. V suchých obdobích se stala cílem pracovního úsilí Nová Ochozká jeskyně, kde se podařilo postoupiti do nejzazších partií, kam ani nepronikla výzkumná výprava v období katastrofálního sucha r. 1947. Podpisy v těchto místech nasvědčují okolnosti, že tyto partie byly známé již r. 1932; tím se opravují zprávy o objevu těchto prostor na podzim r. 1947. Při těchto výzkumech byly některé partie zamapovány. Průzkum komínů v Nové Ochozské ve snaze objeviti vyšší patro, nevedl k cíli, přes to, že se podařilo pomocí žebřů vystoupiti až do výše 15 m nad hladinu podzemního potoka. V průběhu bádání byl vypracován projekt na odvodnění Křížova sifonu, který po většinu roku brání přístupu do zadních partií Nové Ochozské. Po zaplavení těchto prostor věnovalo se členstvo průzkumu Labyrintu. Neschůdné cesty Labyrintem byly částečně upraveny, což má nemalý význam pro záchranu členstva v případě náhlé povodně a naopak je i za velkých inundací možno vniknouti tudy do jeskyně a pozorovati činnost vzdutých podzemních vod. Hlavní pozornost však byla věnována průzkumu propasti v Balvanité síni Labyrintu, kam bylo podniknuto několik sestupů, když předtím byl přístup částečně upraven. Málo známé prostory na dně propasti byly zamapovány a tak položen základ k jejich systematickému průzkumu. Bedlivým studiem zjištěny náznaky prostor ležících pod úrovní dna propasti; bude jedním z vděčných úkolů příštích do těchto prostor vniknouti. Roku 1949 bylo též pokračováno v praktickém řešení problému krasové hydrografie jižní části Moravského Krasu, a to prokopáváním obou trativodů v Hadici. Trativod za vchodem, vedoucí patrně do spodních pater nedaleké jeskyně Netopýří, byl opět namáhavě prokopáván. Práci zde zdržuje několik nepříjemných

skutečností. Je to v prvé řadě nedokonalá ventilace, takže za hodinu je vzduch spotřebován do té míry, že není možno dále pracovati. Druhou překážkou je nedostatek místa, kam ukládati vykopávaný materiál, k čemuž ještě přistupuje nemyslitelně obtížná pracovní poloha hlavou dolů. Prokopávání trativodu u Sloupu v Hadici se staví v cestu časté záplavy, které byly v jisté míře paralysovány částečnou regulací podzemních vod, a to jejich svedením do ponoru na počátku velkých prostor Staré Ochozské jeskyně. Přes tyto překážky se podařilo zde vniknouti do hloubky 6 m, kde odbočuje chodba směrem na západ. Při těchto pracích bylo přemístěno asi 10 m^3 (= 16 tun!) potočního nánosu. V Ochozské jeskyni byla zkoušena speciálně vyrobená umělá mlha pro zjišťování souvislosti jeskynních prostor na principu průvanů.

Mimo to pracovalo se též intensivně

v jeskyni Malčině,

a to hlavně prokopáváním trativodu, směřujícího pod Švédův stůl. Zde jsme pronikli 10 m daleko a nyní jsme v hlubokém ucpaném sifonu, jehož prokopání plánujeme do budoucna. Na tuto jižní stranu vedou ještě další dva trativody. Blízkost starého propadání, nyní již neaktivního, ležícího pod Švédovým stolem, nás přinutila k prokopávání jednoho ze čtyř trativodů na konci trativodu Úzkého, kde jsme se prokopali do menší síňky, ležící již pod okrajovou stěnou údolí a fungující kdysi jako propadání. Poněvadž trativody mají sklon jižním směrem, lze doufat, že se jimi podaří vniknout k podzemnímu řečišti Hádeckého potoka. Dnešní stav podzemních prostor Malčiny jeskyně byl zachycen novým vyměřováním, podobně jako jeskyně Křížova a Adlerova a propadání Hádecké.

Těsně vedle

jeskyně Liščí

jsme počali kopat sondu pod zbytkem vertikálního komínu, pozvolna uhýbajícího do masivu. Sonda je nyní hluboká 1,5 m a průřez 2 × 1,5 m. Pokusně bylo sondováno i v protější stráni v závrtu u tektonicky rozrušené skalní stěny.

Jako další bod obsáhlé činnosti této pracovní skupiny uvádíme

pozorování hydrografická,

směřující k poznání spletitých vodopisných poměrů této části Moravského Krasu. Pomocí přepadové desky se čtvercovým výřezem byla měřena průtoková vodní množství v různých dobách a na různých místech. Četná propadání byla zakreslena do příslušných map. Výsledky těchto pozorování jsou uspořádány graficky do diagramu, kde je vhodně vyjádřena velikost vodních srážek a výše vodních stavů v různých místech krasového podzemí. Z výsledků již dnes vyplývá poměrně značná retenční schopnost podzemních vodních nádrží, které mají pravděpodobně značný obsah. Tato pozorování jsou základem plánovaných barvení vod v této oblasti.

A nyní se přiblížíme do těsné blízkosti Brna, kde leží dnes téměř již zapomenutá

jeskyně Šumberova,

téměř u horního okraje levé stráně údolí řeky Svitavy. Tato malá jeskyňka byla zamapována a studována s hlediska historického. Při této příležitosti bylo povšimnuto i zajímavé povrchové ornamentiky devonských vápenců v jejím okolí.

Překvapující je objev jeskynních prostor

ve Stránské skále,

opět v těsné blízkosti Brna, ale již v útvaru vápenců jurských. Ze štol, sloužících za okupace jako protiletecký úkryt, podařilo se vniknouti do přirozených jeskynních dutin, které jsou sice malých rozměrů, ale za to obsahují cenný materiál paleontologický, který byl pro vědecké účely vyzvednut. Zamapováním

Dr. Rudolf Prix :

Z výzkumu jižní části Moravského Krasu.

Během roku 1948 oznámili členové Speleologického klubu v Brně část výsledků svých výzkumů na ochozském problému. Tyto cenné práce byly umožněny Správou státních lesů v Pozořicích, jež Speleologickému klubu propůjčila ochotně výzkumné právo. Naši členové hlásili objev dosud marně hledaného pokračování odtokového trativodu podzemního potoka Hostěnického v Ochozské jeskyni a dále jim popřálo poměrně suché léto po namáhavých přípravných pracích probroditi se a propracovati o více než 100 m dále směrem k propadání u Hostěnic. Tedy je v Ochozské jeskyni po téměř třicetileté přestávce opět něco nového!

Hydrografické poměry na Říčkách jsou přímo záhadné a nejasné, a vítáme proto každý příspěvek, který obohatí naše poznání. Právě prováděné virgulování, z popudu předsedy Spel. klubu A. Bočka, neomezí se jen na kontrolu promítnutého jeskynního plánu na povrch (jak to prováděl Feitl 1937), ale objasní také (bude-li ve výzkumu důsledně pokračováno) poměr Ochozské jeskyně ke Kamennému žlíbku a k jeskyni Pekárně, neb jak jsem ve svém článku v Časopise turistů, roč. LVII, čís. 2, str. 21, 1945, sdělil, je tu pravděpodobnost, že je Pekárna prastarým výtokovým řečištěm paleopotoka Hostěnického, podobně jako Ochozská jeskyně nejmladším řečištěm, a snad představuje i Kamenný žlíbek zbytek někdejších vodních chodeb. Tento charakteristický žlíbek, stavbou cesty příliš pozměněný, ztratil své kouzlo pro starší jeskyňáře, kteří jej znají s jeho pozoruhodnými vodními značkami a divokou romantikou z doby před 30 lety. Dnes těžko najdeme propast „při výšce 372 m" v horní části tohoto žlíbku, která podle dr M. Kříže v hloubce 47 m navazuje na známé podzemní řečiště v Ochozské jeskyni. Dále zůstává otevřena otázka vztahu Liščí díry v Hádeckém údolí k Ochozské jeskyni (Zkamenělá řeka?) a hlavně vztah Ochozské jeskyně k vodním komorám pod Lysou horou, které jsou asi napájeny jak Hostěnickým, tak i Hádeckým a Ochozským potokem. Za jarní inundace bývalo Hádecké údolí zatopeno od Liščí díry až k Netopýří jeskyni. Voda se však na mnoha místech rychle ztrácí. Najdeme ji jako dočasné podzemní jezero v jeskyni Malčině, za každého vodního stavu pak v „Netopýrce", a to v jejím třetím nejnižším patře. Neznáme však prostory, kudy se vody ubírají k podzemním vodním nádržím pod Lysou horou, ze kterých se vody před úpravou hlavního výtoku Říčky s hukotem vylévaly (Kříž 1902). I závrty na povrchu v pokračování Pekárny, dále závrt u Hostěnic, do kterého naši předchůdci r. 1912 svedli Hostěnický potok a závrt před vchodem do Ochozské jeskyně, tyto všechny objekty musíme důkladně prostudovati, abychom mohli vyčerpati veškeré možnosti výzkumu. Tam, kde pracují členové Speleol. klubu, až do mrtvého bodu, tam nezůstanou otevřené otázky. O významu opravdu důsledného a speciálního výzkumu pro řešení otázek krasové hydrografie, přesvědčujeme se v této době v oblasti problému potoka Křtinského. Je třeba věnovati se ochozskému problému speciálně a plně!

A pokud se ještě týká Ochozské jeskyně, mám za to, že její půvab a krápníkové bohatství stálo by i dnes za to, aby byla jeskyně zpřístupněna jako průchodní jeskyně, kterou by se turista ubíral s údivem i s povděkem z Hostěnického či Kamenného žlíbku do Hádeckého údolí, nahlížeje do dílny matky Přírody. Jeden z krasových badatelů na počátku století si zvolil pěkné heslo: „Labor omnia vincit — Práce vše přemůže."

Dr Rudolf Prix, Vysoké Mýto.

Článek Jar. Dvořáka, který vyšel ve 2. ročníku časopisu „Československý kras“ :

Problém akumulace a erose náplav v Ochozské jeskyni.

Přijde-li návštěvník Ochozské jeskyně do velkých dómů, zajisté se podiví mohutným vrstvám hlín, jílů a štěrků. Hostěnický potok se tu zařezal hluboko do svých náplav. Střídají se zde vrstvy štěrků, tvořených ponejvíce ohlazenými kulmovými oblázky, se žlutými, hnědými a modrými jíly, které kryjí žluté jeskynní hlíny. Potok zde za častých povodňových návalů eroduje nejen vertikálně, ale i laterárně. Podemílá stěny, které se řítí i se stalagmitickou výzdobou, meandruje a tvoří terasy, kudy kdysi tekl. Jdeme-li ve směru potoka velkými dómy, přijdeme do úzké, dosti vysoké chodby, zvané „Hadice“, kudy odtéká potok z dómů, všimneme si, že je zde velmi málo nánosů, jak hlín, tak štěrků. Projdeme-li touto téměř 200 m dlouhou chodbou, přijdeme k uměle proraženému východu z Ochozské jeskyně. Vlastním přirozeným pokračováním chodby jsou rozvětvující se trativody, z nichž dva jdou na povrch, a dva, položené nad sebou, jdou ke spodnímu řečišti Hádeckého potoka. Domnívám se, že dokud nebyl vytvořen nejnižší trativod, kterým nyní za povodní odtéká voda, odtékala třemi trativody výše položenými, které byly ještě dříve vytvořeny než trativod nejnižší. Hypsometrický rozdíl těchto trativodů je více než dva metry. Proto vody odtékající z dómů do horních trativodů neměly velký spád a nanášely hlavně ve velkých dómech nánosy donesené od Hostěnického propadání. Jakmile si však vody, jimž nestačily malé horní trativody, vymlely trativod spodní, řečiště mělo větší spád, a voda rychleji tekoucí se počala hlouběji zařezávat do svých vlastních sedimentů a transportovat je ve směru toku k trativodům. Tímto způsobem ucpala štěrkem a pískem nejnižší trativod. Voda nyní prosakuje náplavami do dalších prostor.

Touto theorií se pokouším vyřešit zanášení a opětné vymílání našich jeskyní. Prozatím jsem je pozoroval v Ochozské jeskyni a výsledek studia jsem podal zde. Pokusíme se i u jiných jeskyní uplatniti tuto theorii, že akumulace a opětná erose podzemních toků spočívá ve stabilisaci toku a v tvorbě nejspodnějších pater jeskyně.

Jaroslav Dvořák, Kr. Pole.

Následují práce Přemysla Ryšavého :

Chybné očíslování Liščí díry v jižní části Mor. Krasu.

Jeskyni Liščí díru, nalézající se ve východní stráni údolí Hádeckého potoka v jižní části Moravského Krasu, 216 m SSZ od vchodu Ochozské jeskyně, popisuje dr M. Kříž v Průvodci do Mor. jeskyň, 1900, II. díl, str. 119, pod číslem 10. Na skalní stěně poblíž vchodu do jeskyně, který je ve výši asi 13 m nad úrovní údolního dna, je ještě dnes patrný značně porušený nápis Kříž - F. Koudelka a velká číslice 7, která v tomto případě tedy neodpovídá číslu jeskyně, uvedeném v „Průvodci". Pod číslem 7 zde totiž uvádí dr M. Kříž jeskyni Ochozskou. Dr M. Kříž provedl očíslování všech tehdy známých jeskyň v Moravském Krasu. Číslice nejsou dnes — až na nepatrné výjimky (na př. jeskyně Východně Nových Dvorů v 9.45 km Pustého žlebu) — čitelné. V popisovaném případě jde snad o nedorozumění, které by mohlo vést k omylům.

Bude jistě záslužné provést i v jižní části Moravského Krasu nové svědomité očíslování jeskynních vchodů, tak jak to učinil R. Burkhardt ve střední části Moravského Krasu.

Přemysl Ryšavý, Brno.

Poznámka redakce: Na nutnost revise topografické nomenklatury a číslování jeskyní systému Na Říčkách, vzhledem k starším literárním zprávám, zejména v archeologických nálezech, poukazoval již J. Skutil v Dělnickém turistovi, roč. XII., str. 33—38, a v Časopise turistů, roč. 56. (1944), str. 82—83, o nálezech z Liščí díry psal v Památkách archeologických, roč. 35. (1926), str. 201—207, obr. 59. Na zmatek v pojmenování zdejších jeskyní poukázal již r. 1928 A. Boček ve svém Průvodci Moravským Krasem na str. 290.

Jeskyně Netopýří v Hádeckém údolí.

Jeskyně Netopýří se nachází v pravé stráni údolí Hádeckého potoka naproti Ochozské jeskyni v jižní části skalního ostrohu, počínajícího poblíž Švédova stolu. Její vchod*) je ve výši 7 m (podle dr Kříže) nad úrovní údolního a 106 m západo-severozápadně od vchodu do Ochozské jeskyně. Za vchodem je první prostora (2) ve východní části s komínem otevřeným na povrch (3). Další prostora (4) je

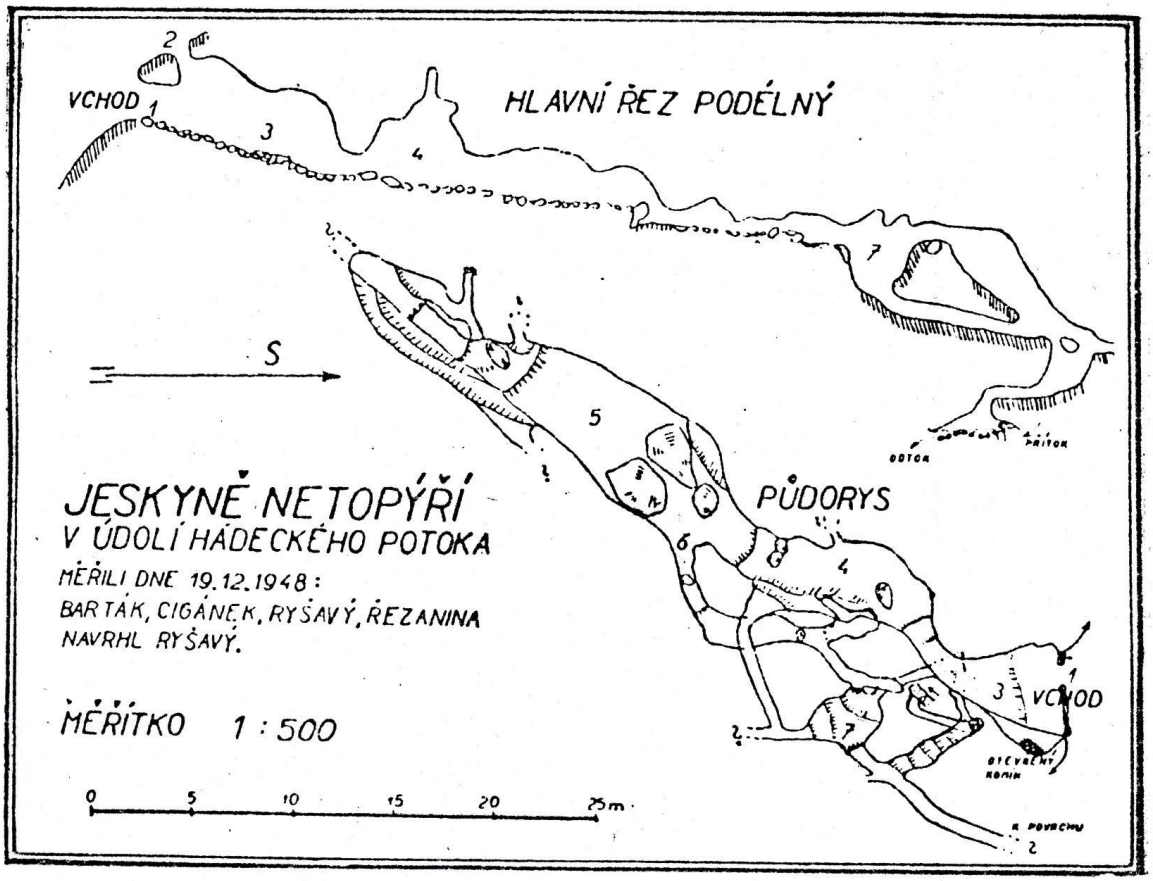

oddělena od předešlé nehlubokým stupněm. Ve stropu této prostory je komín; v šikmé, k západu ukloněné východní stěně jsou dva otvory, které ve svém pokračování souvisí se středním patrem Netopýří jeskyně. Poslední prostoru (5) horního patra této jeskyně tvoří velká síň s rozervaným stropem. Půda je nerovná a pokrývají ji velké vápencové balvany, zřícené se stropu. Horní patro Netopýří jeskyně má hlavní, dosud neznámé pokračování, pravděpodobně k JZ. Přístup k nižším patrům se děje úzkou a nízkou chodbičkou v SV cípu síně (6). Chodbička ústí při

*) Sleduj na plánku.

stropu kruhovité síňky (7), kam také od jihu, po případě od jihozápadu přichází jižnější z chodbiček, odbíhajících ze síňky 4. Z této síňky vedou dvě chodby k podzemnímu toku, z nichž je východní schůdnější. Její počátek je ve stejné výši jako ústí chodbičky příchodní. Pak následuje prudce klesající chodba, která nás přivádí k nejnižšímu místu Netopýří jeskyně, které — jak z plánku vysvítá — je nedaleko vchodu. Zde se setkáváme s podzemním vodním tokem, který přichází sifonovitě od severovýchodu a brzy mizí mezi balvany k jihozápadu. Původ těchto vod je zatím neznámý. Ve spisku „Ze zapomenutého kraje Moravy", Brno 1889, str. 28, domnívá se Fl. Koudelka, že „dole jest skutečně potůček hádecký", jistotu o tom dá teprve řádně provedený barvicí experiment, jehož plán autor vypracoval a jejž provede Speleologický klub brněnský, jakmile nastanou příznivé meteorologické poměry.

Přemysl Ryšavý, Brno.

Přemysl Ryšavý:
Премысл Ришавый.

OCHOZSKÁ JESKYNĚ V JIŽNÍ ČÁSTI MORAVSKÉHO KRASU.

Охозская пещера в южной части Моравского Карста. — La caverne d'Ochoz dans la partie méridionale du Karst morave. — The Ochoz-cave in the southern part of the Moravian-Karst.

V romantickém údolí Hádeckého potoka, 2 km západojihozápadně obce Hostěnic, leží hlavní vchod k nádherné krápníkové jeskyni Ochozské. Svojí téměř 1.5 km rozlohou představuje Ochozská jeskyně jednu z největších jeskyní Moravského Krasu. Patří spolu s několika menšími, avšak důležitými jeskyněmi a jinými krasovými zjevy k třetí[1]) — nejjižnější hydrografické soustavě — Moravského Krasu, totiž úvodí potoka Hádeckého, Hostěnického a Ochozského.

O zpřístupnění a elektrickém osvětlení některých partií se již uvažovalo a byla i dokonce ustavena i prozatímní společnost, jak o tom píše A. Boček v r. 1928. Komunikačně by mohly prozatím sloužit v případě zpřístupnění autobusové spoje, vedené po silnici Brno—Ochoz k rozcestí s tak zv. »Červenou cestou« nad Horním mlýnem či až do Ochoze samotné. Pozdějším prodloužením elektrické trati č. 10 o asi 8—10 km, nikoliv údolím Říčky, které by tím ztra-

1) Autor již započal se zpracováním krasových zjevů této oblasti v souhrnné pojednání.

tilo svůj krajinný ráz, by bylo získáno spojení definitivní, které by také znamenalo jistý přínos hospodářsky zchudlému kraji. Ani tento námět není nový, neboť ředitel Severní dráhy R. Foges pomýšlel již r. 1842 na zřízení železniční odbočky, jak zaznamenává F. E. Weidmann r. 1843 a později J. V. Procházka v »Zlaté Praze«.

Ochozská jeskyně je známa necelých 120 let. První kratičkou zmínku podává K. J. Jurende r. 1835. Roku 1838 popisuje J. Hornisch v »Moravii« stručně Ochozskou jeskyni na základě průzkumu,

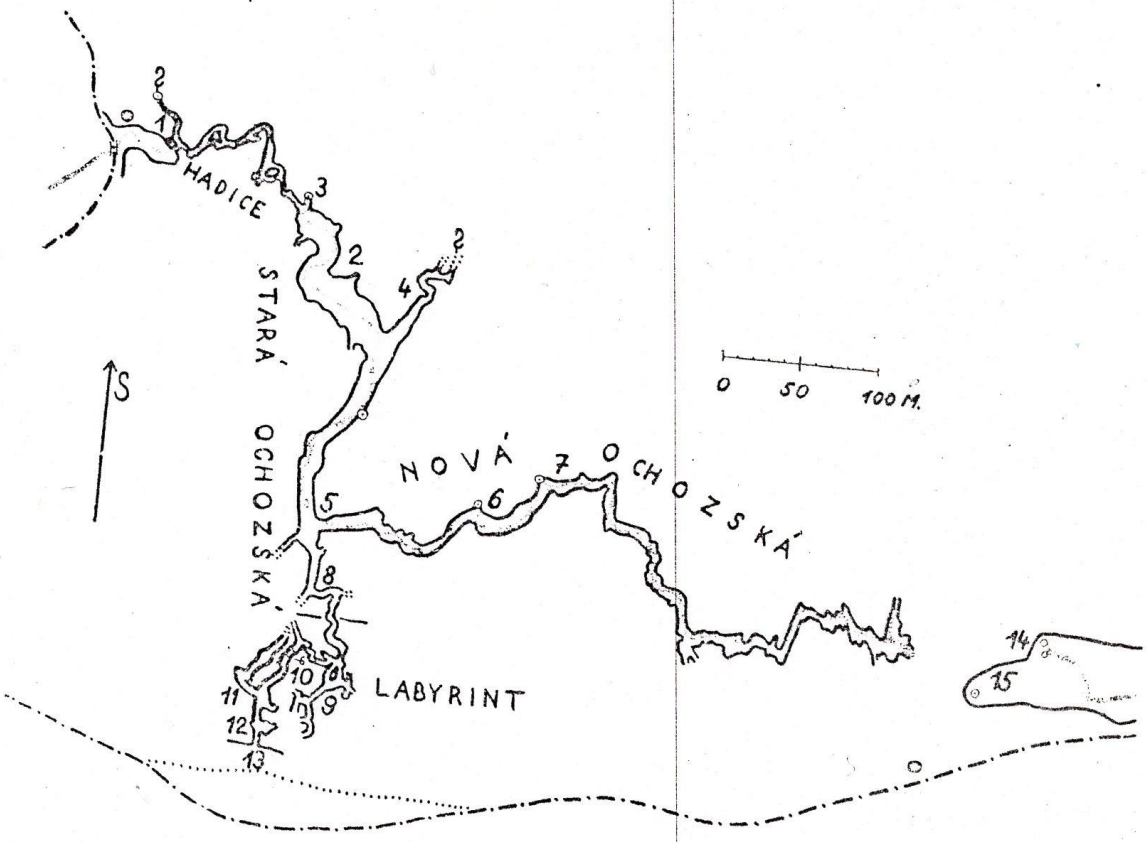

Obr. 1.
Orientační plán Ochozské jeskyně. Dle výměrů ing. K. Feitla z r. 1930 (zjednodušeno).

který provedl v létě r. 1830. Zde vystihuje správně charakter Ochozské jeskyně slovy: »... dno se zdá nyní jako před časem opuštěné řečiště.« Důležité údaje o vlastní historii objevu, jakož i o osobě objevitele nacházíme v témže časopise o dva roky později. Podle tohoto pramene objevil Ochozskou jeskyni chudý švec Jan Matášek, který používal vstupní partie Ochozské jeskyně za obydlí. Jednou si prohlédl zblízka své obydlí, při čemž seznal, že v pokračování jsou pěkné krápníkové jeskyně. Své poznatky sdělil spoluobčanům v Ochozi, odkud se to brzy dověděl majitel panství hrabě Dietrichstein. Ten dal pro usnadnění přístupu vylámati nynější umělý vchod,

opatřený pevnými dveřmi a nacházející se 7 m vpravo od původního malého vchodu, dnes zazděného. Dne 20. srpna 1840 prohlédl si hrabě jeskyni se členy své rodiny. Dveře jeskyni uzavírající byly však brzy vypáčeny a nastává systematické vylamování krápníků, podobně jako v některých jiných jeskyních našeho Krasu. Dr. Wankel píše r. 1857 při popisu Ochozské jeskyně: »Obraťme se ale k jinému chrá-

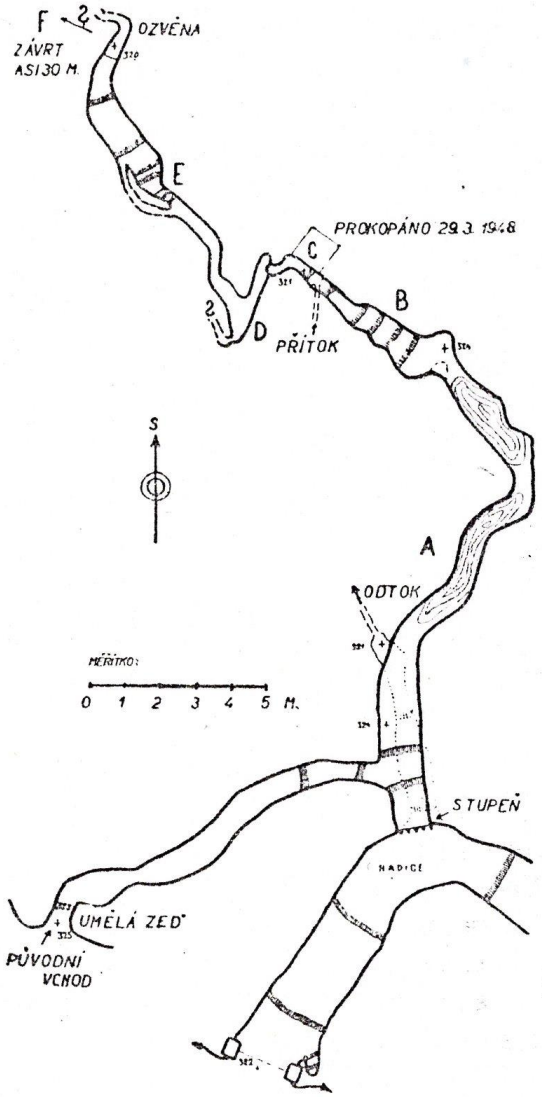

Obr. 2.
Nový trativod v Ochozské jeskyni. Měřili 29. března 1948: Cigánek, Medek, Ryšavý.

mu, vystavěnému Boží rukou; tisíce let již uplynulo a hrdě se tyčily sloupy vedle sloupů, alabastrové kopule vyrůstaly v magické skupiny a půdu přelil kamenný ručej tvary podobnými třpytnému sněhu. Tu přišel člověk a zničil jediným úderem dlouholeté dílo. Pohádkový chrám se brzy změnil pod jeho rukou ve špinavou a ubohou stoku.«

V dalším uvádí, že ještě mnoho ušlo zločinné ruce, avšak je nutno jeskyni pečlivě chrániti.

Dr. Wanklem vlastně započíná speleologický výzkum Ochozské jeskyně, který provedl v r. 1857 se svými spolupracovníky. Dr. Wankel poznal Hadici, Starou jeskyni a v Nové Ochozské vnikl téměř 100 m daleko. Při popisu vyslovuje domněnku o tom, že Ochozská jeskyně slouží za řečiště Hostěnickému potoku, jak je také uvedeno v Soukupově spise »Macocha a okolí«, takto: »... ústí po nejméně 120—130 sáhů (230—250 m) dlouhém dosud neznámém běhu v plochém údolí u Hostěnic v místě, které je označeno skupinou skal s mnoha ponory při jejich úpatí...« Význam těchto výzkumů spočívá také v tom, že tehdy známé prostory byly zachyceny výměrem A. Mládka a A. Medriezera. Plán byl snad publikován r. 1857 nebo 1858 v dosud nedostupné stati »Nově objevená jeskyně Ochozská u Obce« (v originále »Die Neuentdeckte Höhle von Ochoz bei Ubetz«). B. Havránek provedl při těchto výzkumech pěkná vyobrazení interiérů, z nichž dvě publikuje Wankel r. 1858 a později r. 1882.

Po Wanklovi začínají se obírati výzkumem Moravského Krasu vůbec a tím i Ochozské jeskyně dva význační moravští speleologové, Dr. M. Kříž a Flor. Koudelka. Roku 1878 publikuje Dr. M. Kříž podrobný a svědomitý popis tehdy známých prostor a provází je četnými údaji číselnými, zejména cennými pokud se týká nadmořských výšek. F. Koudelka publikuje výsledky svých prací r. 1889 ve spise »Ze zapomenutého kraje Moravy«, který je cenným jak s hlediska literárně-historického, tak s hlediska čistě speleologického. V této době objevuje se v naší speleologické literatuře několik populárních článků a pojednání, což má za následek pravidelný příliv návštěvníků, z nichž někteří pustošili jeskyni dále, přes to, že na přání hraběte Bubny byl vchod opatřen železnou mříží. Během výzkumů Křížových byly pořízeny dva plány Ochozské jeskyně. První z nich publikuje R. Trampler r. 1896 s pěkným popisem Ochozské jeskyně a s nastíněním historie a vzniku. Poukazuje na chodbu vedoucí z prvního ohybu Hadice doleva, kde mizí podzemní Hostěnický potok do nižších jeskynních etáží. Trampler také vyzdvihuje závislost průřezových dimensí chodeb na existenci puklin; hlavně si však všímá krápníkové výzdoby, již líčí nadšenými slovy.

Druhý Křížův plán, obsahující už i Novou Ochozskou, nacházíme r. 1900 v jeho »Průvodci, II. díl«, kde je také podrobný popis tehdy známých prostor, doprovázený četnými daty topografickými.

Novou Ochozskou jeskyni objevil v létě r. 1900 zasloužilý moravský speleolog, předseda býv. Jeskynní sekce Přírodovědeckého klubu v Brně, Dr. J. V. Procházka, se svými spolupracovníky A. Pohlem a J. Muzikářem. Objevnou výpravu popisuje téhož roku v »Zlaté

Praze« a připojuje k popisu několik pěkných fotografií Burkhartových. Procházka zhotovil v době svých výzkumů i plán Ochozské jeskyně, jež je značně důležitý pro zjištění, kam až vnikla objevná expedice. Plán dosud uveřejněn nebyl a originál jeho se nalézá v ar-

Obr. 3. Zkamenělá řeka. Foto V. Ježek.

chivu řed. rady A. Bočka. V této době prohlédli Ochozskou jeskyni též někteří členové Jeskynní sekce, z nichž p. Viktor Ježek zhotovil pěkné fotografie, zvláště pokud se týká prostor v Nové Ochozské. Mimo to byla učiněna některá významná pozorování hydrografická.

Pak se Ochozská jeskyně dostává do sféry zájmu Jeskynní sekce ve VDT, která se postarala o provisorní zpřístupnění Ochozské jeskyně. Úzké partie v Hadici byly rozšířeny a vodám tak byl sjednán snadnější odtok. Významného úspěchu dosáhli zmínění již pracovníci

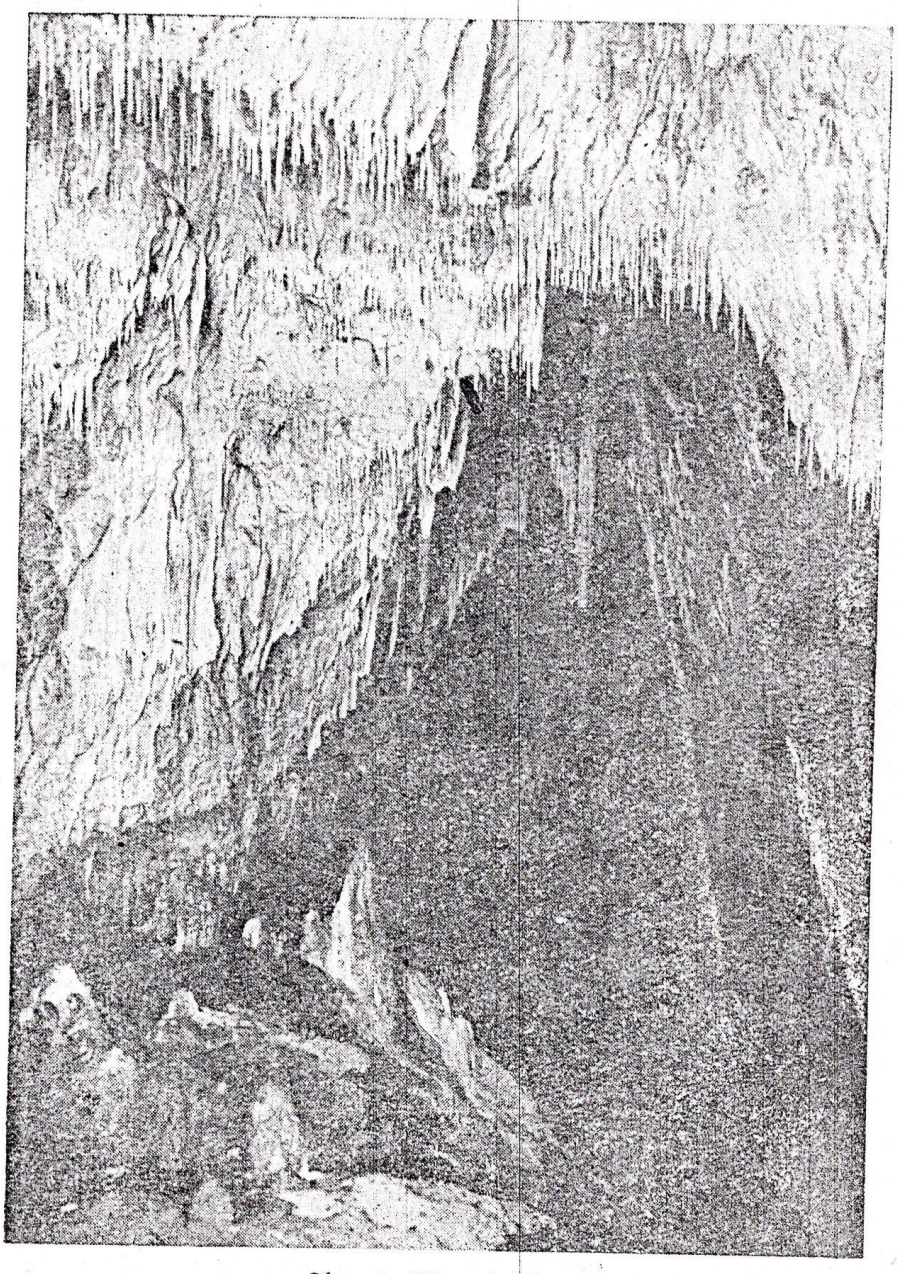

Obr. 4. Hlavní dóm. Foto Ježek.

roku 1922, kdy se jím podařilo objevit rozsáhlé bludiště menších chodbiček horizontálních a vertikálních, zvané Labyrint. Mimo to se podařilo opět prodloužiti Novou Ochozskou. Z tohoto období výzkumů pochází velmi pečlivě provedený plán ing. Feitla z r. 1930,

jejž ve značném zjednodušení z důvodů reprodukčních znázorňuje obr. 1.

Ožehavou otázku častých záplav rozřešili tito pracovníci velmi důmyslným způsobem; svedli totiž uměle na samém počátku Ochozské jeskyně v Hostěnickém propadání ponorný potok Hostěnický do jiného ponoru (14)[2]), jehož trativod probíhá větším dílem mimo Ochozskou jeskyni, jak o tom referuje v několika pojednáních Dr. R. Prix. Tím bylo způsobeno, že původní ponor (15) při úpatí uzávěrové stěny slepého Hostěnického údolí funguje nyní jen za povodní.

Ochozská jeskyně se skládá ze tří částí. První nejdéle známou část tvoří Stará Ochozská jeskyně, již tvoří dva morfologicky velmi kontrastující díly, z nichž úzkou a »klikatou« chodbou, vedoucí za vchodem asi 170 m, nazýváme Hadicí. Dodnes málo známý Labyrint, jako vertikální počátek první části, vyúsťující malým otvůrkem v Kamenném žlíbku, tvoří druhou část Ochozské jeskyně. Třetí část geologicky nejmladší tvoří Nová Ochozská jeskyně, jež dodnes slouží v partiích od vchodu vzdálenějších po většinu roku za aktivní řečiště Hostěnického potoka. V důsledku popsaného již zásahu v Hostěnickém propadání jsou nyní období, kdy je řečiště inundováno v celém průběhu, omezena jen na mimořádně vysoké vodní stavy.

Z Hádeckého údolí počíná jeskyně Hadicí, z níž malá část nejblíže u vchodu je uměle prostřílena z důvodu snadnějšího přístupu. Hadici tvoří mnohokrát se zatáčející chodba asi 170 m dlouhá, nepříliš široká a průměrně 2 m vysoká. K severu odbočuje několik vedlejších chodbiček, z nichž jsou zatím nejdůležitější dvě nad sebou ležící chodby v prvním ohybu Hadice, začínající 7 m daleko od umělého vchodu (1). Spodní chodbu tvoří trativod, v němž za přívalu mizí poměrně velké množství vody. Trativod bývá obvykle zatarasen naplavenými dřevy, je asi 5.5 m dlouhý, vyplněný štěrkovými a písčitými nánosy a jeví silný spád k severu (na půdorysu obr. 2 tečkovaně). Ústí horní chodby je asi 2 m nad půdou; ve 2 m od počátku odbíhá k JZ chodba k původnímu vchodu do Ochozské jeskyně. Přímým směrem, mírně vzhůru, vede chodba krásně erodovaná s vyhlazenými stěnami, zdobenými místy nicovými tvary. Chodba poznenáhlu zmenšuje výškové rozměry a zahýbá mírným obloukem k SV. Za záhybem jsou ve stěnách pěkně vyvinuty vodní járy; skalní dno chodby je v těchto místech pokryto 4½ m dlouhou louží, nakapané vody (A).[3]) V těchto místech zahýbá chodba náhle téměř v pravém úhlu k SZ a na jejím dně je patrna opět vodní louže. 4 m za zákrutem počínají mocné nánosy silně promočené hlíny a chodba spadá kluzkým srázem (B), kde končila nánosem bahna (C). Všechny

---

[2]) Čísla v závorkách odpovídají příslušným číslům na plánku.

[3]) Písmena v závorkách odpovídají příslušným písmenům na plánku. Obr. 2.

známky nasvědčovaly tomu, že tato nejzazší část chodby bývá zaplavována vodou. Již r. 1878 píše Dr. M. Kříž při popisu těchto prostor, že na dně prohlubně stává voda. Zajímavější pozorování bylo učiněno při inundaci počátkem r. 1948, kdy zjistili zde pracující členové Spel. klubu v prohlubni proudící vodu, která sem přicházela malým otvorem ve dnu svažující se chodby a mizela směrem k severu. Značné množství protékající vody a okolnost, že po inundaci voda brzy zmizela, svědčilo o nepříliš mocném ucpání dalšího po-

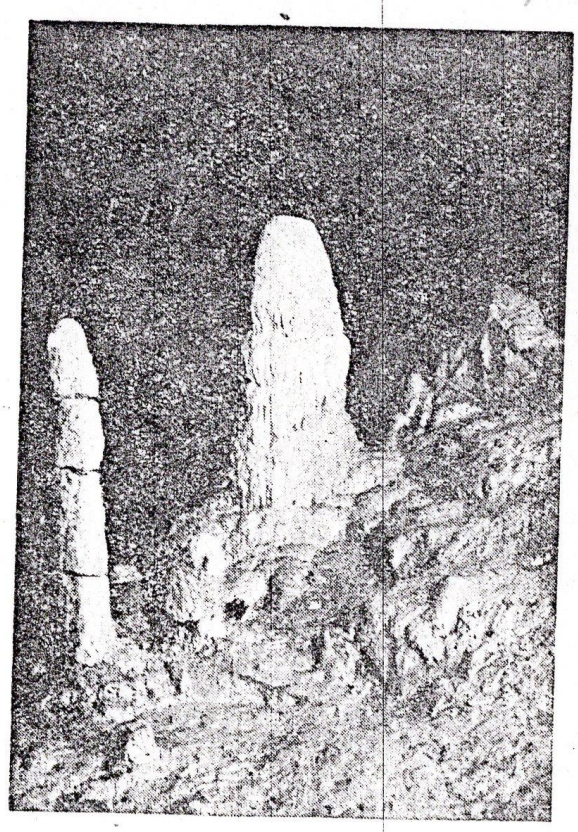

Obr. 5. Kužel. Foto Ryšavý.

kračování, pročež přistoupili zmínění již pracovníci (Cigánek, Lejsek, Medek, Řezanina) k odstraňování bahnitého závalu. Jejich namáhavá práce byla korunována úspěchem a dne 29. března 1948 se jim podařilo objevit další pokračování. Za závalem vbíhá trativod do síňky (D), táhnoucí se k JZ, s puklinou ve stropě. Za síňkou je sice trativod značně vysoký, avšak jeho šířkové dimense stačí sotva na prolezení. Na konci této úzké partie je 2 m vysoký skalní most (E), jejž nutno přelézati vrchem. Za mostem nabývá trativod opět předchozích dimensí a 5 m daleko se stává neprůlezným (F). Asi 5 cm vysokou skulinou mezi náplavou a stropem je vidět další prostory, z nichž při zavolání zaléhá ozvěna (podle situace v březnu 1948).

Nově objevený trativod má sice délku pouze 13 m, avšak jeho velká důležitost je v tom, že se snad dalšími pracemi a objevy podaří rozřešit otázku odtoku vod z Ochozské jeskyně. Niveau poslední části objeveného trativodu se neliší příliš od niveau řečiště Hádeckého potoka v místech mezi Ochozskou a Netopýří jeskyní. K otázce odtoku vod a dalšího prodloužení trativodu možno předpokládat, že trativod povede kolem závrtu SZ vchodu do Ochozské jeskyně. Vody tudy tekoucí budou křižovat povrchový tok Hádeckého potoka prav-

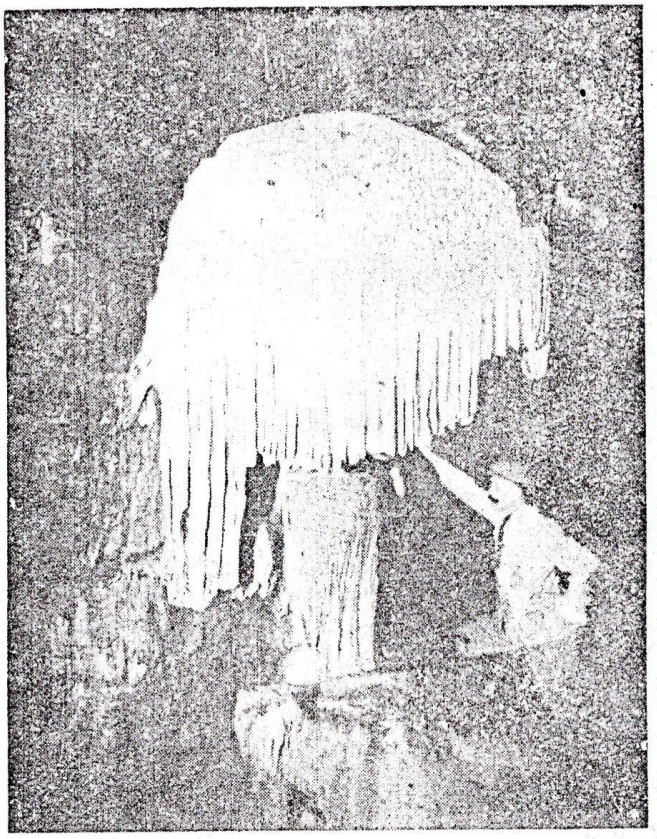

Obr. 6. Smuteční vrba. Foto Nouackh.

děpodobně v nepříliš značné výškové diferenci. Tento případ není v krasových oblastech vzácný; u nás na př. upozornil na případ křižování toků na Holštýnsku J. Knies r. 1908 ve stati »Drobné geologické zprávy z území Moravského Krasu« (Věstník Klubu přírodovědeckého v Prostějově) a r. 1909 ve spise »Punkva a její krasové přítoky«, str. 32. Na existenci křižování toků v jižní části Morav. Krasu upozorňuje ve svých »Průvodcích« A. Boček. Velká důležitost nově objeveného trativodu tkví v tom, že při dalším objevném postupu bude asi možno přiblížiti se co nejvíce vlastnímu křižování toků. Otázku odtokových poměrů vyřeší řádně provedený experiment barvicí.

Hadice ústí po 170 m do velké dómovité prostory (2), zdobené na stropě i na stěnách nejrozmanitějšími tvary krápníkovými. Při stěnách prostory jsou velké kopce naplavených žlutých hlin a písků, sahajících místy až ke stropu, pokryté krápníkovými tvary nejrůznějších forem. Nejnižším místem prostory probíhá občas inundované řečiště, pokryté potočním štěrkem s omletými kusy krápníků. Strop vybíhá v několik komínů a je zdoben rozličnými krápníky od tenkých poloprůsvitných brček až k masivním 7 m dlouhým stalaktitům různých tvarů; hojně jsou zastoupeny i tvary mrkvovité.

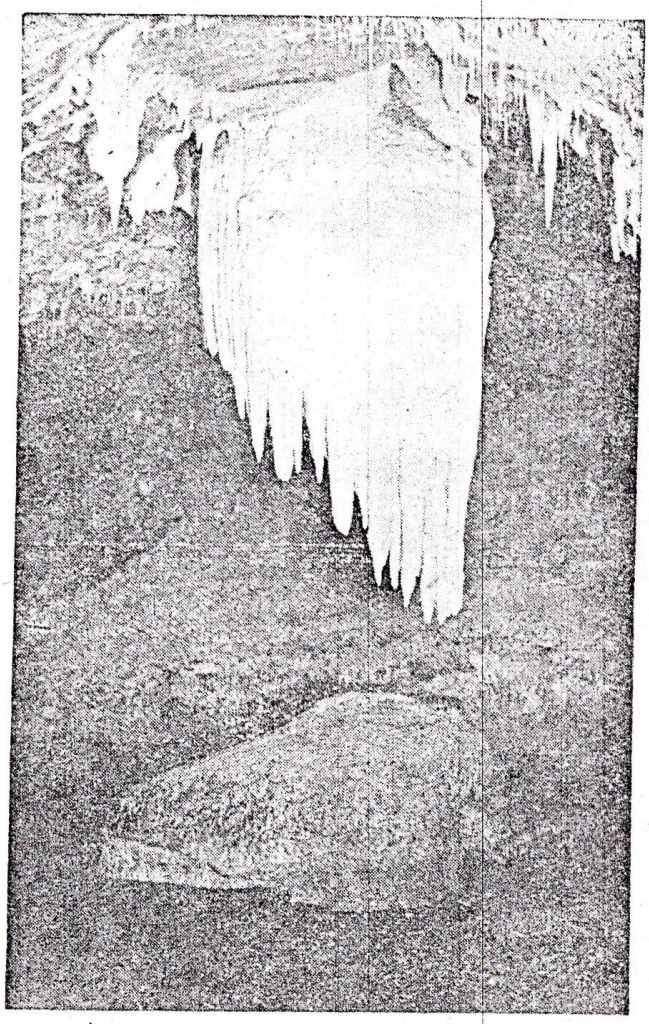

Obr. 7. Hrozen. Foto Ryšavý.

Hned na počátku prostory je vlevo v hlíně prokopaná chodba se sestupnou tendencí, která má funkci podzemního ponoru (3). Podobných ponorů je ve Staré i Nové Ochozské jeskyni několik. Jími odtéká voda postupně do nižších dnes neznámých trativodů, takže za normálních vodních stavů je řečiště inundováno pouze v zadních partiích Nové Ochozské jeskyně.

Z počátku se stáčí prostora doprava, pak vede přímo asi 60 m, načež zahýbá doleva. V tomto místě odbočuje k SV mírně stoupající chodba, zvaná »U zkamenělé řeky«. Název pochází od bělostného travertinového příkrovu, který v několika kaskádách pokrývá hlinité dno chodby. Vzadu pokračuje chodbička kopaná uměle v hlinitém nánosu, která vede pravděpodobně do neznámých, asi krápníkových prostor. Tyto snad souvisí s Liščí dírou, jejíž vchod je dle nejnovějších měření 370 m SZ odtud.

Hlavní prostora vede od ústí chodby »U zkamenělé řeky« k JZ, později se stáčí k jihu. Puklinový strop dosahuje v těchto místech značné výše a visí zde několik mohutných stalaktitů. Ku konci prostory se tyčí skoro 2 m vysoký stalagmit, zvaný »Kužel« (5). Asi

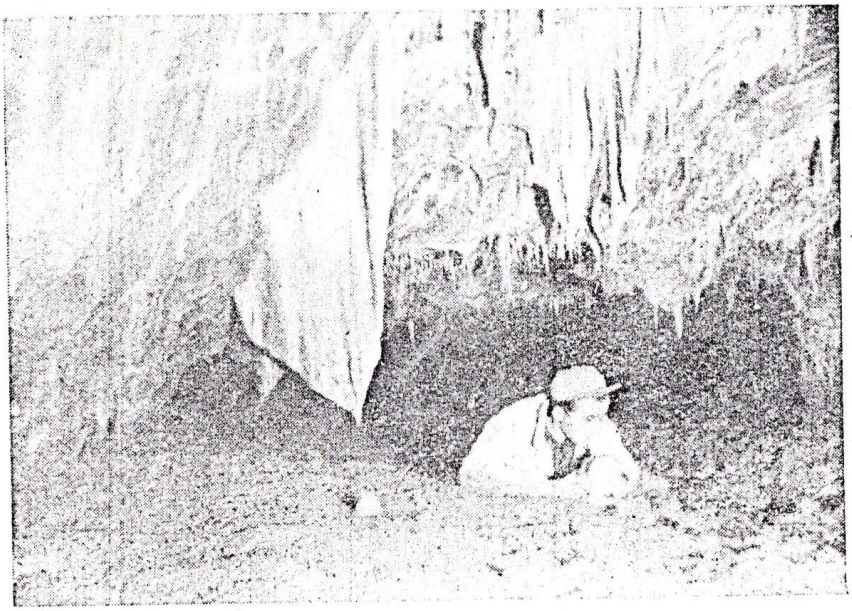

Obr. 8. Záclona v nejzazší partii Nové Ochozské. Foto J. Vyšinka.

10 m za »Kuželem« se jeskyně dělí: pravá chodba pokračuje na hlinitém stupni 4 m vysokém; aktivní řečiště vede chodbou levou, zv. Nová Ochozská jeskyně. Až do r. 1900 byla tato chodba známa do vzdálenosti asi 100 m za »Kužel«, kde končila vodní nádrží. Toho roku postoupil Dr. J. V. Procházka spolu s H. Pohlem a J. Muzikářem skoro 350 m »proti vodě« a objevil tak nádherné krápníkové jeskyně.

Tyto počínají větší síní, kde visí na stropě podivuhodný krápníkový útvar — »Lustr« (6). V další prostoře asi 45 m za »Lustrem« je nádherný stalaktitický tvar, zvaný »Hrozen« (7). Před »Hroznem« je při levé stěně ponor, který odvádí poměrně značné množství vody do neznámých trativodů, což se zdá nasvědčovat nepříliš mocnému ucpání ponoru. Obrovské spousty stalaktitů masivních i brčkových

tvoří v těchto místech výzdobu stropu. Za »Hroznem« se chodba stáčí prudce doprava a v dalším ohybu je opět poněkud větší krápníková prostora, nazývaná »Kaple«. V dalším pokračování se strop značně snižuje a dno chodby bývá obvykle pokryto vodními tůněmi.

Dne 26. září 1947 za abnormálního sucha, kdy podzemní krasové vody klesly na minimum, podařilo se M. Skoupému a J. Vyšínkovi, členům Speleolog. klubu v Brně, vniknout do dalšího pokračování.

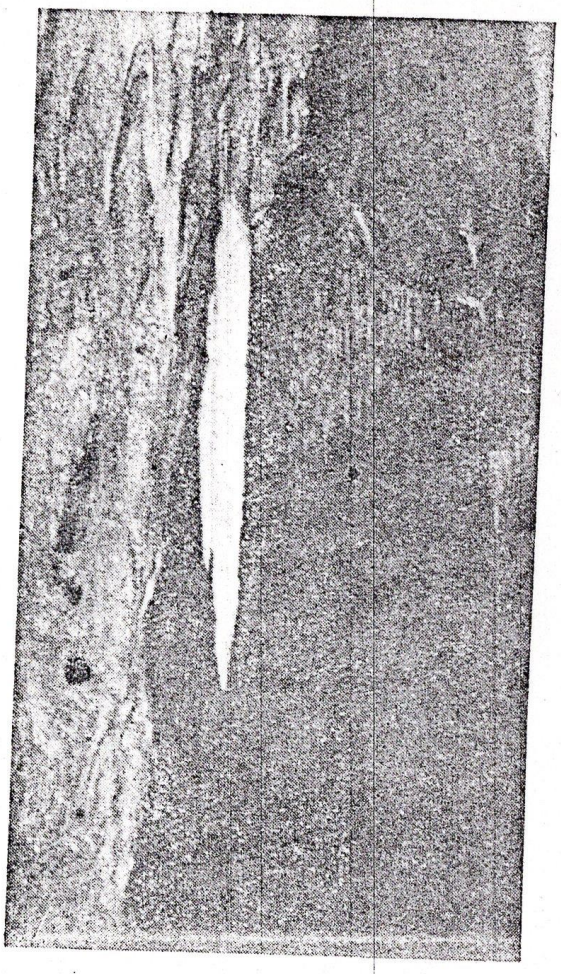

Obr. 9. Nyní již zřícená stalaktitická mrkev v Labyrintu. — Situace 3. prosince 1943. Foto Ryšavý.

Tyto prostory počínají ve větším dómu, v jehož východní části jsou dva komíny značné výše.

Cesta dále vede úžinou mezi dvěma šikmo postavenými vápencovými lavicemi do nízkých, avšak poměrně širokých tratívodů, střídajících se se sály a síňkami větších rozměrů. Ke konci přechází prostory ve vyšší prostoru, jejíž strop vybíhá v komíny. Objevný postup tehdy zastavil inundovaný sifon na konci 12 m dlouhé tektonické pukliny. Měsíc nato, 28. října, byl již sifon bezvodý, a tak byl objeven

asi 20 m dlouhý, nepříliš dimensovaný trativod se silně blátivým dnem. Popisované prostory vykazují pěknou krápníkovou výzdobu (viz foto na titulní stránce I. roč. Čsl. Krasu a obr. 9) a jsou zajímavé tektonickou stavbou.

Sledujme nyní chodbu odbočující za »Kuželem« doprava. Tato je vlastně geneticky pokračováním Staré jeskyně. Hned z počátku jsou vpravo nádherné modravě zbarvené stalagmity a sintrové povlaky s hrubě krystalickým povrchem. V těchto místech odbočuje chodbička v hlíně kopaná, která asi povede do neznámých prostor. Hlavní chodba běží přímo k jihu a pak zahýbá v pravém úhlu k východu. V ohybu jsou dva interesantní krápníkové tvary — vpravo Křtitelnice, vlevo Smuteční vrba — jež nemají zatím v Moravském

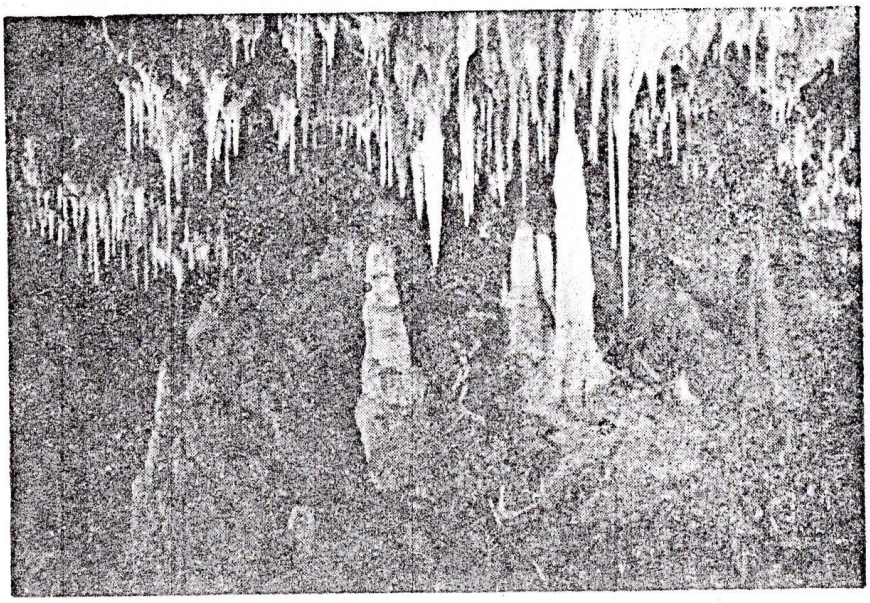

Obr. 10. Krápníková výzdoba Labyrintu. Foto Ryšavý.

Krasu obdoby. Dále pak chodba zatáčí opět k jihu, kde se pojednou prudce snižuje. V těchto místech byla jeskyně až do r. 1922 ukončena travertinovou studánkou. Pracovníci VDT soustředili i k tomuto místu svoji pozornost a po namáhavé práci, při níž bylo nutno odklízet bahnitý nános a rozbíjet travertinové plotny, objevili po mnohaměsíční práci dne 21. října 1922 zajímavé jeskyně, zvané Labyrint.

Nové objevy počínají blátivým nízkým sifonem, za nímž je několikrát se zatáčející chodba s nápadnými stopami vodní činnosti. Dno vyplňuje hlinitý nános, v němž je zaříznuto korýtko periodického potůčku. Chodba má velice zajímavý příčný profil a je ukončena malým okénkem ve výši asi 2 m nad půdou; za ním je síňka, z níž vybíhají další tři chodby. První i druhá (zleva) vedou do podélné domovité prostory (9), zdobené v SV části pěknými krápníky (obr.

11), mezi nimiž odbočují vedlejší chodbičky. K JZ pokračuje prostora malou chodbičkou do balvanitých závalů. Na počátku chodbičky je při východní stěně oderodovaný isolovaný skalní pilíř, podobný jako v Rasovně či v Plánivách. Během našich výzkumů v r. 1943-44 měli jsme příležitost pozorovati v této prostoře samovolné zřícení stalaktitické »mrkve«, vyobrazené na obr. 10.

Třetí chodba, vedoucí ze síňky za okénkem, má podobu roury průměru 60 cm, skloněné vzhůru. Za ní je chodba značně se klikatící, která vykazuje stoupání a ústí do větší prostory, jejíž dno je pro-

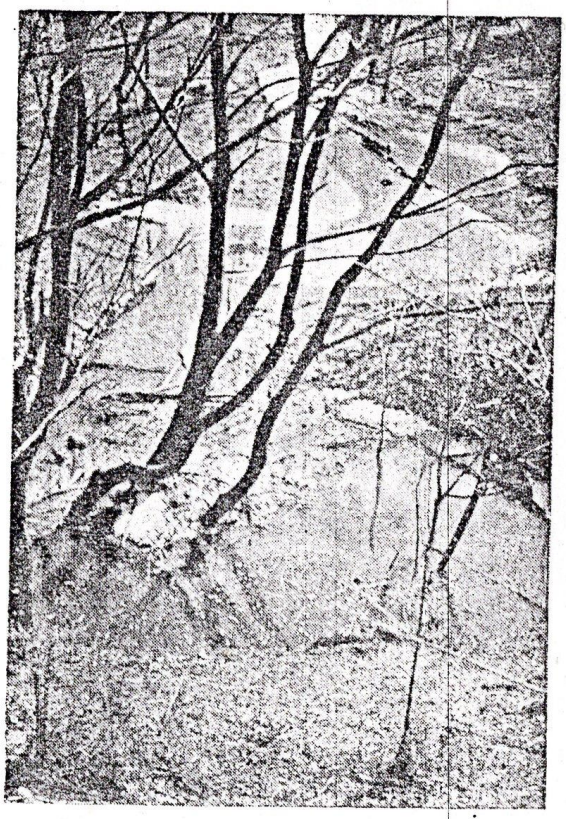

Foto Ryšavý.

Obr. 11. Hostěnické propadání při inundaci 28. března 1948.

lomeno studňovitým závrtem 6 m hlubokým (10). Půda prostory má silný spád od JZ k SV. Odtud vede opět málo dimensovaná stoupající chodba s erodovanými stěnami. Dno další prostory je pokryto balvanitou ssutí a strop je silně rozpukaný. Při západní stěně jsou dva propasťovité otvory, z nichž jižnější je ucpán a severní vede k propasti 20 m hluboké (11), na jejímž dně je horizontální chodba s nadějným pokračováním. V jižním cípu horní prostory je mezi balvany ústí nízké chodbičky, jež po necelých 10 m ústí do poslední síňky Labyrintu, zvané někdy Zlámalovou (12), která je již blízko povrchu. Odtud je prokopána krátká chodbička, ústící malým, plecho-

vými dveřmi uzavřeným otvůrkem (13) v severní stráni Kamenitého žlíbku.

Tento druhý umělý vchod do Ochozské jeskyně je značně komunikačně důležitý, neboť je možno opustiti tudy jeskyni v dobách náhlých záplav, kdy už je Hadice naplněna vodou. Naopak lze tímto vchodem vniknouti do jeskyně v dobách záplav a činiti pozorování hydrografická.

Vyjdeme-li z předpokladu, že Pekárna je prastarým korytem Hostěnického potoka a že za kamenitým závalem na konci Pekárny pokračuje jeskynní chodba dále směrem k Hostěnickému propadání (14, 15), nabízí se domněnka, že určitá část Labyrintu představuje zlomek této jeskynní chodby. V tomto případě je nutno pokusiti se o proniknutí v několika kritických místech, a to jednak směrem k Pekárně, jednak k Hostěnickému propadání.

Naproti tomu lze pokládat Labyrint za vodami opuštěný systém vertikálních trativodů, které bývaly inundovány v dobách, kdy nyní slepé údolí Hostěnické bývalo poloslepým a voda se propadala v Kamenitém žlíbku v závrtovité depresi před vchodem do Labyrintu. Teprve budoucí výzkumy a studie vnesou do této otázky jasno.

Краткое содержание.

В южной части Моравского карста находится одна из наибольших его пещер. Своей красивой сталактитовой декорацией и близостью города Брна эта пещера заслуживала бы снабженя ея електрического осветления и открытия ея для посещения широким слоям населения. Пещера была открыта в 1830 году охозским жителем Яном Маташком. В своей большей части Охозкая пещера представляет собой подземное русло Гостеницкого потока, который в нынешнее время заполняет это русло только при наивышшем уровне воды, т. и при обычном состоянии этот поток течет по ускуственно образованным руслом.

Новейшими работами Спелеологического клуба в Брне было открыто с одной стороны продолжение русла против течения, с другой стороны часть оттокового канала. Воды отекающие из Охозкой пещеры подтекают вероятно в небольшом разстоянии Гадецкий поток и находятся пожалуй в связи с водами Нетопырьей пещеры. На это обстоятельство уже в 1922 г. обратил внимание моравский спелеолог А. Бочек. Для доказательства этого предположение предполагается сделать испытание красящими веществами.

Résumé.

La caverne d'Ochoz se trouve dans la partie méridionale de Moravský Kras, non loin de Brno. Une des plus grandes cavernes de notre karst, découverte en 1830 par Jean Matášek, elle méritrait aujourd'hui d'une éclairage électrique. C'est le lit souterrain du ruisseau de Hoštěnice, qui ne coule par là que pendant des grandes eaux, parce qu'il a été artificièlement remis. Notre Club a découvert pendant le dernier temps la continuation de la caverne dans la direction contre le courant. Des eaux écoulant de la caverne d'Ochoz souscoulant vraisemblablement (et pas dans aucune grande différence de hauteur!) le ruisseau dit Hádecký et sont peut etre (comme cette hypothèse a été prononcée déja en 1922 par A. Boček) en rélation avec des eaux de la caverne dite Netopýří (la caverne des chauve-souris). On prépare une expérience avec des couleurs pour trouver cette hypothese.

Summary.

In the southern part of the Moravian-Karst one of the largest caves lays, thé cave of Ochoz, discovered 1830 by a citizen of Ochoz named Jan Matášek. For the greater part she represents the underground bed of the rivulet of Hosténice, which for artificial drainage flows trough only in the time of a high level of water. The cave merits electric-lighting and for her beautyful stalactite-decoration and the neighbourhood of Brno she should be opened for the public. New research-work executed by members of the Speleological club of Brno a continuation towards the stream has been discoverd and also a part of the outflow. The waters coming from the Ochoz-cave underflow pro bably without any important diference in high the Hadecký rivulet and are connected perhaps with the waters of the Netopýří-cave, as supposed 1922 by the moravian speleologist Ant. Boček. To confirm this hypothesis a colouring experimit is prepared.

A na závěr roku 1949 odborná práce Dr Josefa Jarky – viz níže.

ROZPRAVY II. TŘÍDY ČESKÉ AKADEMIE.
ROČNÍK LVIII. / 1949 ČÍSLO 14.

Geologie jižní části Moravského krasu mezi Křtinami a Mokrou.

Podává

Dr JOSEF JARKA.

(S jedním vyobrazením v textu a s geologickou mapou.)

Předloženo dne 22. října 1948.

V létě roku 1946 jsem konal geologické výzkumy a mapování v jižní části *Moravského krasu* a v přilehlých oblastech. Studované území zaujímá severní polovinu listu *Líšeň* (67 66) topografického plánu 1 : 25 000 a měří přibližně 80 km². Geologická mapa a výsledky výzkumů byly předloženy v květnu 1947 jako disertační práce na přírodovědecké fakultě Karlovy university v Praze. Z této disertační práce uveřejňuji zatím jen první část — stratigrafii, tektoniku a hydrografii. Petrografie devonských hornin ze studovaného území vyjde jako druhá samostatná část později.

Podnět k práci dal můj učitel prof. Dr R. Kettner, který mě již od roku 1938 seznamoval s geologií moravského paleozoika. Při práci v terénu i při pozdějším zpracovávání materiálu podporoval mě prof. Dr R. Kettner mnohými radami a povzbuzoval mě stálým zájmem. Za všechnu jeho péči a podporu mu srdečně děkuji. Vděčností jsem rovněž zavázán panu doc. Dr F. Prantlovi, za pomoc a vedení při zpracovávání paleontologického materiálu.

Geologické mapování bylo provedeno v rámci programu Státního geologického ústavu v Praze.

Tato práce bezprostředně navazuje na studie prof. Dr R. Kettnera v moravském devonu. Na severu sousedí území, které jsem nově geologicky mapoval, s oblastí listu *Macocha* (66 66), která byla zpracována R. Kettnerem v roce 1944. Na východě na listě *Vyškov-západ* (67 67), konal současně se mnou geologické výzkumy kolega K. Hromada (1947, 1948).

STRATIGRAFIE.

Skalní podklad je v studovaném území tvořen těmito útvary: a) žulou brněnského masivu, b) devonem Moravského krasu, c) karbonem. K pokryvným útvarům je zde prakticky možno čítati: d) denudační zbytky jury, e) zbytky třetihorních uloženin, f) potoční terasy, g) hlíny a ssutě, h) nejmladší potoční náplavy.

Brněnská vyvřelina.

Brněnská vyvřelina je tvořena středně zrnitou biotitickou žulou, jež v rozsahu studovaného území je značně jednotvárná a málo diferencovaná. Jedině u Kanic a Řícmanic jsem v ní zjistil žíly rozložených lamprofyrických hornin o malé mocnosti. Mimoto je žula na mnoha místech, na př. u silnice jihozápadně od Ochozu, prostoupena tenkými žilami aplitovými, jichž nelze kartograficky zachytit. Podobně jako na jiných místech, i v studované oblasti je žula brněnského masivu často značně *epidotisována*. Při povrchu bývá žula, někdy až do hloubky větší než 5 m, rozpadlá na písek, který se na mnoha místech dobývá. Méně navětralá žula je odkryta jen v hlubokých zářezech údolí Svitavy a pobočných přítoků.

Devon.

Nejstarším devonským souvrstvím na listě *Líšeň* jsou červené arkosy a slepence. Tyto basální horniny devonské sedimentace vystupují hlavně v pruhu jdoucím z východního okolí Bílovic přes Kanický kopec až do údolí Říčky. Horniny ty bývají označovány jako kontinentální sedimenty pustinného rázu a to hlavně pro nápadné rudohnědé zbarvení. Některé arkosové polohy, na př. v okolí kóty 415,7 východně od Bílovic, mají povahu zpevněné, celkem neopracované drti, jež vznikla rozpadem žuly. V slepencových horninách jsou kromě žilného křemene též dosti hojné valouny jemnozrnných světlých křemenců, dosud neznámého stáří a původu. Méně hojné jsou valouny černých křemenců. Valouny diabasů a podobných basických hornin, které jsou podle údajů K. Zapletala typické pro tyto slepence v nejbližším okolí brněnském, jsem nalezl při horním konci Těsnohlídkova údolí. Dále na sever a na východ jsem jich nezjistil. Podřadně vyskytují se v tomto souvrství též vložky psamitických až pelitických hornin, rovněž význačné rudohnědé barvy. Pravou mocnost tohoto souvrství se mi s jistotou nepodařilo nikde stanovit. Podle odkryvů na pravém břehu Říčky je možno odhadovat, že bude jistě větší než 100 m.

Mimo zmíněný hlavní pruh mezi Bílovicemi a Říčkou jižně od Ochozu vystupují tyto horniny na dislokaci uprostřed vápenců severozápadně od Mokré. Další nepatrné zbytky, vlastně jen několik volných

balvanů červených slepenců, jsem nalezl na hranici mezi žulou a vápenci severovýchodně od Ochozu. Kromě těchto několika nepatrných stop se v oblasti na sever od Řícmanického potoka tyto basální sedimenty devonu nevyskytují. Stáří těchto kontintentálních uloženin nelze přímo určit, neboť se až dosud v nich nepodařilo zjistit organické zbytky. Je možno pouze říci, že tvoří přímé podloží stringocephalových a amphiporových vápenců středního devonu.

Podmínky ke studiu vztahu basálních devonských klastik k nadložním vrstvám jsou v studované oblasti dosti nepříznivé, neboť hlavní pruh devonských klastik je omezen převážně tektonicky. Pouze severně a jižně od Ochozu zjistil jsem nepatrné výskyty basálních devonských klastik v podloží tmavých amphiporových vápenců.

Nejstarší vrstvy karbonátové sedimentace devonské v mapovaném území jsou vápence se *Stringocephalus burtini* Defr. Misky tohoto ramenonožce se vyskytují v mapovaném území většinou jen řídce roztroušené v amphiporových vápencích. Na některých odkryvech nebylo ve vápencích nalezeno více než vždy jeden nebo dva exempláře tohoto druhu. Poněkud hojněji se vyskytuje *Stringocephalus burtini* Defr. ve srázech západně a severozápadně od Alexandrovy rozhledny, dále severně od Babic v lůmky severovýchodně od kóty 434,6 a v Babicích ve strži vých. od kóty 434,6. Ojedinělé průřezy misek náležející pravděpodobně tomuto brachiopodu jsem nalezl v amphiporových vápencích 250 m jv. od kóty 440,9 severovýchodně od Ochozu a na severním úpatí Lysé jižně od Ochozu. Vápence se *Stringocephalus burtini* Defr. jsou na mapě staženy v jedno s tmavými amphiporovými vápenci.

V severním okolí Hádů u Brna nesetkáváme se s typicky vyvinutými vápenci stringocephalovými, jak je známe ze severní části Moravského krasu, a přes basální devonská klastika transgredují světlé vápence, jež náležejí buď celé, nebo alespoň svojí svrchní částí již do frasnienu. Severně od studované oblasti v okolí Křtinského potoka u Josefova jsou stringocephalové vápence vyvinuty jako lumachellové vápence o mocnosti 12 m, v nichž hlavní a naprosto převládající horninotvornou složkou jsou misky tohoto ramenonožce. Horninu tohoto rázu nalezl jsem též v několika volných blocích ve strži severně od Babic, vých. od 434,6.

Vývoj stringocephalových vápenců směrem do nadloží můžeme dobře sledovati v odkryvech podél Křtinského potoka. Ve velkém vápencovém lomě západně od Býčí skály jsou v nadloží stringocephalové lumachelly dobře uvrstvené tmavošedé amphiporové vápence v lavicích 10 až 40 cm mocných. Některé lavice jsou tvořeny výhradně coenostey *Amphipor*, některé lavice jsou bez fauny. Spolu s *Amphiporami* vyskytují se hojná *Rugosa* a vtroušené kolonie *Actinostrom*. Tu a tam jsou patrné světlejší průřezy misek *Stringocephalů*. Těmto amphiporovým vá-

pencům s řídce vtroušenými Stringocephaly odpovídá většina vápenců, jež lemují žulový výběžek mezi Bílovicemi, Ochozem a Babicemi.

Směrem do nadloží stávají se amphiporové vápence světlejšími a obsahují hojné větvičky stromatoporoideí amphiporového typu, jež se svou stavbou liší od typického druhu *Amphipora ramosa* PHILLIPS. Tuto odchylnou formu, zjištěnou před tím v materiálu nasbíraném při mapování prof. Dr R. KETTNERA na listě *Macocha*, odděluje F. PRANTL od druhu *Amphipora ramosa* PHILLIPS a označuje ji předběžně jako novou formu *Paramphipora moravica* PRANTL (M. S.).

Mimo tyto amphiporové vápence nesporně givetského stáří jsem zjistil v devonu Moravského krasu několik dalších výskytů *Amphipor*, stratigraficky mnohem mladších, které nutno počítati do devonu svrchního. Dvě tyto polohy jsou poměrně malé mocnosti a nelze je sledovati na větší vzdálenost. Nalezl jsem je jednak v lomech při silnici vých. od Ochozu, 350 až 500 m východně od kóty 392,9 a jednak v území jv. od Ochozu. Ještě vyšší stratigrafickou polohu má další horizont amphiporových vápenců, odkrytý při silnici od Hádecké myslivny do Hostěnic západně od lesní kapličky. Tato poloha objevuje se i v podloží nejsvrchnějších korálových vápenců v profilu podél silnice Ochoz—Hádecká myslivna. Stratigraficky nejvyšší výskyt *Amphipor* zjistil jsem v lomu u hostěnického propadání, jižně od 410,7. Zde se vyskytují *Amphipory* s coenostey širokými až 5 mm spolu s *Actinostromami* ve světlém vápenci 30 m pod brekciovitými vápenci s úlomky rohovců, jež v těchto místech jsou nejvyšším zachovaným členem devonského souvrství. Pokud to bylo možné, byly tyto vyšší amphiporové horizonty při mapování sledovány a byly kartograficky zachyceny.

Kromě *Amphipor* jsou dalším významným horninotvorným elementem *Actinostromy*, dříve obvykle stahované v jedno s typickými *Stromatoporami*. Lze říci, že většina t. zv. *Stromatopor* z Moravského krasu náleží ve skutečnosti do výše zmíněné skupiny. *Actinostromy* vyskytují se buď spolu s *Amphiporami*, nebo tvoří samostatné biohermy. Nejvýznamnější je *actinostromový útes* uprostřed světlých vápenců chudých zkamenělinami, odkrytý v lomech při silnici východně od Ochozu. Tento pruh probíhá dále na severozápad přes návrší s kótou 433,4 sv. od Hlubny, do lesa Baba, jv. od Babic. Na jih od silnice Ochoz—Hádek lze tento útes sledovati až do severní části Mokerského lesa.

V actinostromovém útesu, odkrytém v lomeh při silnici Ochoz—Hádek, vyskytují se brachiopodi, z nichž se podařilo určit druhy: *Spirifer subcomprimatus* ČERNYŠEV, *Spirifer kadzielniae* GÜRICH a *Atrypa reticularis* LINNÉ var. *Spirifer kadzielniae* GÜRICH je charakteristickým druhem polského frasnienu a může sloužit jako další doklad, že tyto světlé vápence nad spodními vápenci amphiporovými náležejí buď celé nebo alespoň svými vyššími polohami do svrchního devonu.

Na basi actinostromového útesu vyskytuje se významný horizont

charakterisovaný druhem *Stachyodes verticillata* Nich. V profilu Ochoz—Hádecká myslivna byl tento druh zjištěn též v nejvyšší části actinostromových vápenců. V moravském devonu byl druh *Stachyodes verticillata* Nich. po prvé stanoven F. Prantlem na materiálu sbíraném R. Kettnerem na území listu *Macocha*. Tento druh vyskytuje se též v polském devonu v okolí Krakova, Opatova a j. a to ve frasnienu.

Stejně tak, jako na území listu Macocha, tak i na území listu Líšeň, tvoří *Stachyodes verticillata* Nich. nápadný horizont, který je možno v terénu vymapovat. Sledoval jsem ho od Vysoké, záp. od Březiny, přes kotu 433,4 (záp. od Nového dvora) a dále na jih přes Skalku až k silnici Ochoz—Hádecká myslivna. Nejjižnější výskyty tohoto druhu byly zjištěny v Mokerském lese. Jižně od Březiny v okolí kóty 429,2 probíhá druhý pruh stachyodových vápenců. Podle neobvyklého sklonu vrstev na jihozápad, jež byl zjištěn při jz. okraji tohoto pruhu, zdá se, že stachyodové vápence zde vystupují v jádře antiklinály.

Jižně od Březiny, v okolí kót 429,2—429,0—433,4, je stachyodový horizont vyvinut v největší mocnosti. Je zde tvořen žlutobílým vápencem, složeným z dokonale oválených a zakulacených úlomků trsů *stachyodových*, ze zakulacených úlomků *mechovek* a *Actinostrom*. Jest to vlastně organogenní vápencový slepenec, složený z valounů, tvořených dokonale zakulacenými úlomky vápnitých koster *Stachyodů* a jiných útesotvorných organismů. Tato hornina vytvořila se pravděpodobně na obvodu porostů podobných těm, které ve starších vrstvách vytvářela *Amphipora ramosa* Phillips.

Jako další vyšší horizont odlišoval jsem při mapování svrchní korálové vápence. Tento stratigraficky horizont, náležející rovněž do frasnienu, je dosti neurčitý, neboť korále se vyskytují v různých stratigrafických výškách zdejšího devonu a nejsou dosud paleontologicky zpracovány. V obzoru svrchních korálových vápenců jsou však korále obzvláště hojné a proto pokusil jsem se vyznačit tuto polohu zvláštní šrafou. Jižně od Křtin vyskytují se na návrší Vysoká dosti hojně bochníkovité kolonie trsových korálů. Byly zde zjištěny druhy: *Prismatophyllum hexagonum* (Goldf.) a *Phillipsastraea* cf. *pentagona* Goldf.*)

Všechny dosud vyjmenované význačné horizonty v nadloží amphiporových vápenců jsou od sebe odděleny polohami světlých celistvých vápenců, téměř bez zkamenělin.

V dalších stupních devonského souvrství se značí nápadná změna sedimentačních podmínek. Při mapování byly v této svrchní části odlišovány: 1. žluté a načervenalé vápence, buď celistvé nebo hlíznaté (křtinský mramor), 2. vápence s rohovci, 3. písčité, oolitické a brekciovité vápence

*) V devonu německém a polském objevují se bochníkovité trsy rodu *Phillipsastraea* v nejsvrchnějším givetienu, hlavní jejich rozvoj nastal rovněž ve frasnienu.

s útržky rohovců, 4. temné bituminosní středně zrnité vápence, 5. břidlice se spongiovými a radiolariovými lydity.

Křtinské mramory jsou nejlépe odkryty v lomě při silnici jihozápadně od Křtin. Vrstvy zde mají abnormální směr hora 8 a sklon 20° k sv. Na sever od tohoto lomu probíhá totiž hlavní dislokace ze souborů poklesů a zdvihů, vymapovaných již dříve R. Kettnerem v okolí Olomučan. V pokračování pruhu křtinských mramorů dále na jihovýchod najdeme v lese západně od silnice Křtiny—Březina hlíznaté vápence, složené z hlíz šedého celistvého vápence, obklopené červenohnědou slínitou hmotou. Je dosti těžké stratigraficky zařadit křtinské mramory mezi ostatní souvrství svrchního devonu zjištěná ve studovaném území. Není proto vyloučeno, že by mohly být částí vyššího příkrovu, stanoveného R. Kettnerem (1947) na listu *Macocha*.

Nejvyšší vrstvy devonu jsou nejlépe vyvinuty v okolí Březiny, mezi Hostěnickým propadáním a Mokrou a jižně od Anaklet. Úložné poměry těchto vrstev můžeme studovati v Anakletech a v Borovinách, v lomech při silnici z Ochozu do Líšně. Nadloží světlých vápenců tvoří zde 2 m mocná poloha šedožlutých a narůžovělých uzlovitých vápenců s vložkami žlutošedých a hnědočervených břidlic. Na vrstevních plochách těchto vápenců jsou často kruhové nebo oválné jamky o průměru zhruba 4 mm. Jsou to zřejmě stopy hrabavé činnosti neznámých živočichů. Tyto vápence upomínají barvou i mikroskopickou stavbou na křtinské mramory. Není vyloučeno, že jsou jejich ekvivalentem. Na rozdíl od křtinských mramorů nejsou však tak tlustě lavicovité, nýbrž deskovité, a jejich mocnost je značně menší.

V jejich nadloží jsou v Anakletech a v Borovinách vyvinuty vrstvy vápenců s rohovci. V malých lomech východně od silnice Ochoz—Brno lze dobře sledovati, jak se rohovcové vápence vyvíjejí z podložních slínitých vápenců. Rohovce tvoří obvykle průběžné polohy v tenkých lavičkách jemně krystalických vápenců. Na vzorcích rohovců z okolí kóty 414,9 (východně od místa, kde odbočuje silnice do Líšně) byly ve výbrusech zjištěny *jehlice hub*. Tytéž vápence s rohovci vyskytují se na severním okraji obce Mokrá a v pruhu severojižního směru v poloviční vzdálenosti mezi Mokrou a Hostěnicemi.

Na severním okraji obce Mokrá jsou v nadloží vápenců s rohovci odkryty v malém štěrkovém lomu tmavošedé až černé jemně zrnité deskovité vápence. Lavičky vápenců jsou oddělovány tenkými vrstvičkami slínitých břidlic. V těchto vápencích jsem zjistil brachiopoda *Lingula subparallela* Sandb. Vyšší vrstvy těchto vápenců vyskytují se ve větší rozloze na východ od Mokré. Zde jsou to tmavošedé bituminosní, středně zrnité vápence, vyvinuté v silnějších lavicích.

V Hostěnickém údolí, jižně od hájovny Hádek, jsou vrstvy v nadloží světlých vápenců vyvinuty v zcela odlišné facii. Nad světlými vápenci, které jsou dobře odkryty v lomech východně od Hostěnického

propadání, leží světle šedé vápence, místy oolitické, jež obsahují značnou příměs křemenných zrn a drobných valounků. Tyto vápence přecházejí až do endostratické brekcie z útržků středně krystalických tmavošedých vápenců a úlomků rohovců. Vápence s vložkami rohovců, které tvoří nadloží světlých vápenců v Mokré a v Anakletech, u hostěnického propadání tvoří zcela tenkou polohu. Ekvivalentem jejich vyšší části je výše zmíněná endostratická brekcie. 500 m dále na východ opakuje se tento profil následkem podélné dislokace znova. Vrstva vápenců s rohovci v nadloží světlých vápenců je zde o něco mocnější, do nadloží však rovněž přechází do endostratické brekcie.

Stratigrafické poměry v nejsvrchnější části devonských vrstev je možno dobře studovati též na levém břehu potoka Říčka, zsz. od Mokré. Dobré odkryvy jsou zde na skalnatém ostrohu u kóty 279,8. Na spodu svahu je zde odkryto 2,50 m černých matných vápenců tříšťnatých, někdy při úderu lupenitě štěpných. Vápence mají značnou pelitickou příměs a obsahují tenké vrstvičky černých rohovců. Odpovídají stratigraficky černým deskovitým vápencům s *Lingula subparallela* Sandb. z štěrkového lomu severně od Mokré. Vyšší polohy těchto vápenců obsahují pouze jednotlivé pecky rohovcové. Nad nimi leží asi 8 m jemně krystalických světle šedých vápenců. V nejspodnější části těchto vápenců, asi 1 m nad vrstvami s rohovci, vyskytují se zbytky drobných skořápek *brachiopodů*, *ostrakodů* a *lilijic*. Nalezl jsem zde též několik drobných pygidií *trilobitů*, jež podle předběžného určení náležejí rodům *Phacopidella* (*Denckmanites*) Richter a úlomek glabelly trilobita ze skupiny *Odontochile* Hawle a Corda. Z brachiopodů byla zde zjištěna *Martinia inflata* (Schnur) a *Lingula subparallela* Sandb. Další brachiopody se mi zatím nepodařilo určit.

Na hřbetu ostrohu u kóty 279,8 vystupují v zářezu lesní cesty černohnědé břidlice s vrstvičkami spongiových lyditů. Tytéž břidlice s vložkami lyditů jsou odkryty na pravém břehu Říčky ve stěně nad potokem 160 m sv. od kóty 279,8, dále sz. od Mokré, vých. od kóty 370,2 a konečně v největší rozloze jižně a západně od Březiny. Nejlépe jsou břidlice s lydity odkryty v lomě březinské vápenky. Bohužel v tomto odkryvu nejsou stratigrafické poměry dosti jasné, neboť toto místo je komplikováno tektonicky. Profil severní stěnou lomu je zachycen na fotografii (obr. č. 1). Břidlice s lydity mají zde směr hora 8 a zapadají 40° k jz. Zdá se, že břidlice se spongiovými lydity v lomě březinské vápenky tvoří jádro synklinály; podobně tomu bude asi i v jižnějším pruhu břidlic s lydity, který probíhá přes Vysokou. Pod i nad břidlicemi s rohovci je v lomě březinské vápenky hrubá endostratická brekcie, složená z nedokonale zaoblených až ostrohranných kusů nejrůznějších devonských hornin. Jsou to: 1. celistvé vápence světle šedé, 2. tmavošedé vápence zrnité, zcela shodné s vápenci vyskytujícími se sv. od Mokré mezi kótami 449,9 a 431,0, 3. písčité vápence s články krinoidů a s *foraminiferami* endothyrového typu, jež na původním místě vystupují na př. na záp. svahu Hostěnického potoka, jižně od 387,0,

a na levém břehu Říčky „Pod bukem", 4. husté tmavošedé vápence, jež se v původní poloze vyskytují na př. v malém lůmku na sev. okraji obce Mokrá a v údolí Říčky u kóty 279,8 jz. od mlýna Bělka, 5. závalky a ostrohranné úlomky *radiolariových* rohovců pocházející pravděpodobně z podobných vápenců, jaké se na původním místě vyskytují na př. v Anakletech, na sev. okraji obce Mokrá a j., 6. vzácné jsou pleťové vápence připomínající křtinský mramor a přechodní vrstvy mezi světlými vápenci a vápenci s rohovci, odkryté v Borovinách v lůmcích vých. od silnice, 7. dosti hojné jsou černé valounky fosforitů, jejichž původ zatím není znám. Spongiové lydity v endostratické brekcii zjištěny nebyly. To zdá se nasvědčovat tomu, že břidlice se spongiovými lydity jsou mladší nežli popisovaná endostratická brekcie. Při tom endostratická brekcie musí být při nejmenším stejně stará nebo mladší než horniny, jež se v ní vyskytují v úlomcích. Stáří této brekcie lze stanovit též na jižním svahu údolí Hostěnického potoka. Zde zastupuje tato brekcie téměř celý komplex vápenců s rohovci a případně i stratigraficky o něco mladší tmavošedé bituminosní zrnité vápence bez rohovců.

Drobnější výskyty břidlic se spongiovými lydity byly zjištěny vých. od Mariánské jeskyně (z. od Křtin) a na hranici mezi devonem a kulmem, sev. od Mariánské jeskyně. Tence vrstevnaté lydity těchto vrstev obsahují hojné *jehlice hub* a *radiolaria*, při čemž jehlice hub převládají. Tyto břidlice se spongiovými lydity odpovídají stratigraficky pravděpodobně vápenito-jílovitým břidlicím, které Z. Jaroš (1926, 1929) popisuje z Hádů u Brna. „Rohovců" z těchto břidlic si v jižní části Moravského krasu po prvé všiml B. Bouček (1939), který je popisuje z okolí Habrůvky, označuje je však poněkud nepřesně jako „radiolaritové rohovce". Jak bylo výše řečeno, jsou v nich převládající organogenní složkou jehlice hub. Pouze v jediném výbruse byly hojnější radiolarie nežli jehlice hub. Vzorek použitý pro tento výbrus pochází z nejspodnější lyditové vložky z odkryvu v lomě březinské vápenky.

Písčité, oolitické a brekciovité vápence s úlomky rohovců jsou ukazatelem horotvorného neklidu a přechodné regresse v době svrchního frasnienu. Tyto pohyby měly za následek zvýšený přínos terrigenního materiálu. Místy došlo i k vynoření mořského dna a k rozrušení dříve usazených sedimentů, jež nacházíme jako úlomky a závalky v brekciovitých vápencích. Těmito pohyby bylo pravděpodobně způsobeno, že v oblasti na sever od listu *Líšeň*, mapované R. Kettnerem (1935, 1937a, 1939, 1942, 1947) většinou chybí nejmladší devonská souvrství, zjištěná na listě Líšeň, totiž vápence s rohovci, tmavé bituminosní zrnité vápence (případně písčité a brekciovité vápence) a břidlice se spongiovými lydity. Rozsah stratigrafického hiátu způsobeného těmito pohyby vzrůstá ve směru na sever a na sz. od Mokré. V území ležícím dále na jih a na východ se tyto pohyby projevily méně.

Ekvivalenty nejmladších devonských vrstev, jež v severní části Mo-

ravského krasu většinou chybí, nacházíme až v území severně od Sloupu v hlubší facii němčické. Svrchní část vápenců němčických pokládám za ekvivalent vápenců s rohovci a tmavých bituminosních zrnitých vápenců z území listu *Líšeň*; břidlice s radiolariovými lydity z devonu facie němčické jsou stratigrafickým ekvivalentem břidlic se spongiovými lydity z jižní části Moravského krasu (z okolí Březiny a j.).

Vedle různé mocnosti vrstev a různého stáří vrstev, jimiž začíná transgrese devonu v obou faciích (ve facii Mor. krasu a ve facii němčické) jeví se mi další podstatný rozdíl mezi facií němčickou a facií Moravského krasu v tom, že devon facie němčické má stratigrafii úplnější. Pro basální vrstvy obou facií moravského devonu učinil toto zjištění poprvé R. Kettner (1937, 1942). Při mapování na listě Líšeň jsem však zjistil, že i v nejmladších souvrstvích devonu jsou mezi oběma faciemi podobné rozdíly: Svrchní devon facie němcické má stratigrafii úplnější, než svrchní devon v severní části Moravského krasu. V severní části Moravského krasu byla část nejvyšších devonských souvrství rozrušena. K tomuto rozrušení došlo podle mého názoru částečně již v době svrchního devonu, jak bylo uvedeno při popisu endostratické brekcie z vápenců od Hostěnic, částečně až po zvrásnění devonu v době před kulmskou transgresí. Svědectví o této pozdější fázi rozrušování devonských vrstev poskytuje odkryv v křtinském mramorovém lomě. V tomto lomě vidíme, že kulmské břidlice trangredující přes křtinské mramory mají na basi několik dm mocnou sedimentární brekcii. Podobným důkazem rozrušování devonských vrstev v době předkulmské i během kulmu jsou kusy devonských vápenců vyskytující se v pruhu kulmských slepenců jz. od Kořence (sv. od Boskovic). Rovněž v lulečských slepencích se vzácně vyskytují nedokonale zaoblené kusy devonských vápenců (na př. na levém břehu Říčky, vých. od mlýnu Bělka).

V oblasti listu Líšeň se svrchní devon přibližuje úplností stratigrafického vývoje k svrchnímu devonu facie němčické. Podobnost stratigrafického vývoje svrchního devonu facie němčické se svrchním devonem na listu Líšeň projevuje se nejnápadněji přítomností rohovcových vápenců a břidlic s radiolariovými nebo spongiovými lydity v obou olastech (v oblasti němčické i v oblasti listu Líšeň). Vznik sedimentů s rohovci a lydity byl podle mého mínění regionálním zjevem v celém moravském devonu a domnívám se, že k sedimentaci rohovcových hornin s radiolariemi a spiculami spongií došlo v celé sedimentační pánvi moravského devonu současně. Příčinou rozvoje organismů s křemitými kostrami byl patrně značnější přínos jílovitých látek do moře v době svrch. frasnienu a spod. fammenienu. Na podobnou souvislost poukázal v nedávné době J. Petránek (1946) ve své studii o petrografii sedimentů devonských v Barrandienu. Můj názor, že sedimentace hornin s rohovci je

zjevem regionálním, podporuje přítomnost rohovcových hornin i v polském spodním fammenienu (F. Prantl — ústní sdělení).

Karbon.

V karbonu na listě Líšeň je možno rozlišiti dvě souvrství. Spodní, tvořené břidlicemi s polohami drob a svrchní, tvořené slepenci s drobovými vložkami. Při pohledu na geologickou mapu je nápadné zúžení a posléze úplné zmizení pruhu kulmských břidlic mezi Křtinami a myslivnou Hádek. Příčin je několik. 1. Souvrství břidlic se směrem na jih stává skutečně méně mocným. Ve shodě s tím se též vykliňuje směrem na jih drobová poloha běžící přes Březinu—Proseč. 2. V okolí Křtin jsou břidlice uloženy téměř vodorovně a jsou jen mírně zvlněny, směrem na jih se stávají sklony prudšími (40 až 50°). 3. Na východním okraji elevace, v jejímž jádře vystupuje žula mezi Řícmanicemi a Ochozem, jsou vrstvy devonu zdviženy do úrovně lulečských slepenců, takže na hranici mezi devonem a kulmem jsou v těchto místech kulmské břidlice skryty v hloubce.

U Opatovic, na severovýchod od studované oblasti vystupují z podloží lulečských slepenců kulmské břidlice. V nich se vyskytuje bohatá fauna, kterou právě zpracoval K. Hromada (1948). Podle fauny náležejí tyto břidlice do kulmu III. α, β. Kulmské břidlice v okolí Křtin odpovídají podle mého názoru stratigraficky břidlicím od Opatovic.

Lulečské slepence v nadloží kulmských břidlic jsou mocné více než 1000 m a náležejí, v předpokladu správnosti stratigrafického zařazení jejich podloží, již do svrchního karbonu (namur).

Hranice mezi devonem a kulmem v mapovaném území je většinou tektonická. Jen na několika místech studované oblasti je styk devonu a kulmu normální. K těmto místům patří: 1. hranice mezi křtinskými mramory a kulmskými břidlicemi j. a jz. od Křtin. 2. Území mezi Březinou a Novým dvorem. 3. Malá oblast na levém břehu Hostěnického potoka severovýchodně od Mokré. 4. Pravý břeh Říčky v Anakletech, západně od mlýna Bělka. Na devonu spočívají v těchto místech vesměs břidlice pásma III. α, β, v Anakletech dokonce ještě mladší droby, tvořící přímé podloží lulečských slepenců. Styk devonu a kulmu je nejlépe odkryt v křtinském lomu na mramor. Zde transgredují kulmské břidlice přes křtinské mramory. Skrytá diskordance projevuje se brekcií na basi kulmských břidlic. Brekcie je mocná několik dm a je tvořena úlomky drobových břidlic, kousky černých rohovců a ojedinělými až 40 cm velkými kusy vápenců. V této brekcii nalezl jsem též jeden 7 cm velký kulovitý trs *Actinostromy* sp.

Z prací, které byly vykonány prof. Dr R. Kettnerem a jeho žáky v moravském devonu a kulmu vyplývá, že směrem na jih se jednotlivá pásma kulmská vykliňují a přes devon směrem na jih transgredují vyšší a vyšší oddíly kulmu (K. Zapletal 1928).

Petrografií kulmských hornin se zabýval K. Hromada (disertace 1947, připraveno k tisku), na jehož práci odkazuji. Zmínil bych se jen o dvou zajímavých valounech, které jsem nalezl v kulmských slepencích. První valoun je tvořen tmavošedým vápencem se zbytky brachiopodů. Ve výbruse tohoto vápence byly zjištěny četné průřezy *foraminifer* několika typů a drobné *Syringopory*, Druhý valoun je tvořen tmavošedým rohovcem a obsahuje *foraminifery endothyrového* typu. Podobné horniny z moravského palezoika mi zatím odjinud nejsou známy.

TEKTONIKA.

Příkrovová stavba stanovená R. Kettnerem (1942a, 1942b, 1947) v oblasti listů Sloup a Macocha se na listě Líšeň neprojevuje a zdá se, že mimo autochton zde příkrovy vyvinuty nejsou. Pouze křtinský vápenec (mramor), jež lze těžko stratigraficky zařadit mezi ostatní souvrství zjištěná na listě Líšeň, působí dojmem cizím a mohl by být pokládán za část vyššího příkrovu, stanoveného R. Kettnerem na listě *Macocha*. Přikloníme-li se k tomuto názoru, mohli bychom podobným způsobem vysvětlovat též výskyty břidlic se spongiovými lydity uprostřed světlých vápenců západně od Březiny. Totiž tak, že při přesunutí vyššího příkrovu, representovaného křtinskými mramory, došlo v podloží přesunové plochy k zavrásnění oněch dvou pruhů břidlic se spongiovými lydity do světlých vápenců v okolí kóty 492,7 (jz. od Křtin). Nelze ovšem tvrdit, že by toto byl jediný možný výklad. Možná, že bychom v tomto případě vystačili pouze s plochými přesmyky podobného rázu, jako je nasunutí žuly přes devon, zjištěné A. Matějkou (1940, nepublikovaný archivní materiál St. geol. ústavu v Praze) na jižním svahu Hádů.

Základním prvkem, ovlivňujícím celou stavbu území je elevace, jíž nazývám řícmanicko-ochozskou. Projevuje se tím, že v krajině mezi Bílovicemi, Babicemi a Ochozem žulový podklad, případně klastika basálního devonu vystupují na povrch v 3,5 km dlouhém výběžku, zasahujícím směrem na vjv. mezi devonské vápence. Ve stejném smyslu se ohýbá v úseku mezi Alexandrovou rozhlednou a Křtinami pruh devonských vápenců náhle na vjv., zatím co celkový směr Moravského krasu je v úseku mezi Sloupem a Alexandrovou rozhlednou ssv.—jjz.

Jeden ze zlomů omezujících řícmanicko-ochozskou elevaci probíhá na hranici mezi souvrstvím basálních klastik a žulou mezi Bílovicemi a Černou horou, jižně od Ochozu. Tento zlom je možno sledovati dále na východ přes drobný ostrůvek devonských brekciovitých vápenců, vystupujících uprostřed kulmu sz. od Hostěnic a silný puklinový pramen v Srdci a dva slabší prameny dále na východ odtud v okolí kót 498,0 a 479,3. Nepodařilo se mi s bezpečností zjistit povahu a úklon tohoto zlomu. Podle některých

průvodních zjevů se zdá, že zlomová plocha zapadá k severu a že žula byla od severu k jihu přesunuta přes basální klastika na Kanickém kopci.

Rovnoběžně s výše popsaným zlomem běží jižně odtud další zlom od obce Mokré dále na severozápad směrem k Bílovicům. Výška tohoto skoku je několik set metrů, neboť na tomto zlomu leží na jednom místě vedle sebe červené slepence basálního devonu na jedné straně a lulečské slepence na druhé straně zlomu.

Z oblasti Olomučan zasahuje do okolí Křtin a Březiny svazek zlomů směru sz.-jv., jež se projevují hlavně v devonu a břidličném kulmu. Lulečské slepence jsou porušovány těmito dislokacemi mnohem slaběji.

Druhý systém zlomů je zhruba kolmý na výše popisované tektonické linie. Jeden zlom tohoto systému probíhá v jižní části Mokerského lesa. Zde vystupuje uprostřed světlých vápenců úzký klín basálních devonských slepenců. Podle způsobu uložení a rozpukání vápenců v nejbližším okolí se domnívám, že západní hranici tohoto výskytu usazenin basálního devonu tvoří přesmyk, podle kterého byl kontinentální devon nasunut na vápence směrem na západ. Nasvědčovalo by to tomu, že vápence při západní hranici tohoto výskytu basálního devonu jsou vlekem zdviženy a ukloněny 65° k západu. Na východní straně tohoto výskytu naproti tomu leží devonské vápence na basálních klastikách, jak se zdá, v normálním mírném úklonu. Druhý zlom tohoto systému běží od Mokré na ssv. směrem na kótu 367,7. Podle tohoto zlomu byly ve východní části Mokerského lesa mezi Mokrou a Hostěnicemi vyzdviženy světlé vápence nad kulmské břidlice. Tento přesmyk způsobuje také vystupování klínu kulmských břidlic mezi lulečskými slepenci severně od Hostěnického potoka. Oba výše popisované přesmyky vznikly následkem tlaku od vjv. Vzhledem k jejich směru a k přesunové tendenci k zsz. pokládám je za projev náporu při vrásnění karpatského horstva.

Po uvolnění karpatského tlaku došlo k poklesům podél linií směru hora 10 až 14. K těmto poklesům patří zlom omezující žulu řícmanicko-ochozské elevace proti vápencům východně od Ochozu. Tento zlom je patrný i dále na sever od žulového pruhu podle zazubení hranice amphiporových vápenců a světlých vápenců severovýchodně od Ochozu. Druhý významný pokles tohoto systému tvoří hranici mezi devonem a kulmem v úseku mezi východním úpatím vrchu Skalka a Hádeckou myslivnou. Tato linie probíhá dále na jih a sledoval jsem ji až k Vlasovým polím, vých. od Mokré.

Problémem zůstává skutečnost, že jižně od řícmanicko-ochozské elevace tvoří basi devonu mohutné souvrství klastických hornin. Přes ně transgredují přímo světlé vápence frasnienu. Naproti tomu v oblasti severně od čáry Ochoz—Alexandrova rozhledna tyto basální sedimenty buď zcela chybějí, nebo mají jen nepatrnou mocnost a karbonátová sedimentace devonská začíná givetskými vápenci se *Stringocephalus burtini* Defr. a

Amphipora ramosa PHILLIPS. Je pravděpodobné, že sblížení těchto dvou celků s tak nápadnými rozdíly ve stratigrafii basálních vrstev je způsobeno starou variskou tektonikou.

Význam rodu *Amphipora* pro stratigrafii a tektoniku moravského devonu.

Tektonickou stavbu území ležícího severně od studované oblasti řeší R. KETTNER (1935, 1942a, 1942b) podle příkrovové theorie. Vedle autochtonu byly tímto autorem rozlišeny čtyři vrásové příkrovy. Konstrukce geologických profilů byla provedena na základě amphiporových vápenců, jež se několikrát nad sebou opakují. Toto důležité zjištění učinil R. KETTNER po prvé v nejbližším okolí propasti Macochy.

Podobně jako v území ležícím na sever od studované oblasti, tak i na území listu *Líšeň*, se amphiporové vápence několikrát nad sebou opakují. Podařilo se mi však s bezpečností zjistit, že toto opakování amphiporových vápenců na listě Líšeň není způsobeno tektonicky, nýbrž že jde o několik stratigrafických horizontů různého stáří. I když většina amphiporových horizontů jsou thanatocenosy, je zřejmé, že kdesi na blízku se rozrůstaly a odumíraly porosty *Amphipor*, jež byly pravděpodobně velmi citlivé na změny ekologických podmínek. Jak vyplývá z výsledků mých studií v oblasti listu Líšeň, žily v devonu Moravského krasu *Amphipory* od givetienu až do vyššího frasnienu a za tuto dobu došlo několikrát k většímu rozvoji amphiporových porostů. Tuto skutečnost zjistil jsem v oblasti Moravského krasu po prvé při podrobném studiu 1,5 km dlouhého profilu podél silnice mezi Ochozem a myslivnou Hádek.

Tímto zjištěním není nikterak popírána existence ležatých vrás v Moravském krasu. Obě dvě fakta, totiž stavba podmíněná ležatými a k východu se ponořujícími vrásami a přítomnost mladších amphiporových horizontů ve světlých vápencích frasnienu se nemusí vzájemně vylučovat. Při používání amphiporových horizontů k řešení stratigrafických a tektonických problémů je však třeba postupovati velmi opatrně, neboť tento rod má velké vertikální rozšíření a přesnější určení druhové je značně obtížné pro velkou variabilitu. (Podle práce E. O. RIPPEROVÉ (1937) objevuje se rod *Amphipora* v gotlandienu, vytrvává přes celý devon a karbon a vyznívá až v permu.) Prostudoval jsem větší počet výbrusů pořízených z amphiporových vápenců všech horizontů zjištěných na listě Líšeň a mám dojem, že značná variabilita *Amphipor* byla způsobena spíše velkou citlivostí *Amphipor* vůči změnám ekologických podmínek, než přímým vývojem v prosté závislosti na čase.

Pokryvné útvary, hydrografie a morfologie.

K pokryvným útvarům v mapovaném území je prakticky možno počítat zbytky jurských a třetihorních uloženin, terasové štěrky, ssutě a hlíny. Jurské sedimenty zasahují na území listu z okolí Olomučan a Rudice. Nacházíme je na vápencové planině mezi Alexandrovou rozhlednou, Babicemi, Březinou a Habrůvkou. Jsou to skutečně pouhé zbytky někdejšího pokryvu jurských sedimentů, z nichž se ve výše vymezeném území zachovaly většinou jen pazourkové pecky, zatím co ostatní méně odolné horniny byly rozloženy a odneseny.

Štěrky a písky na náhorních planinách mezi Alexandrovou rozhlednou a Babicemi pokládá J. V. Novák (1924) za oligocen. Podle údajů V. J. Procházky (1899) o nadmořské výšce hladiny miocenního moře v Moravském krasu, zdá se však pravděpodobnější, že tyto štěrky jsou miocenního stáří. K. Zapletal (1929—30) je řadí k oncophorovým vrstvám. Nesporně miocenního stáří jsou písčité a štěrkové sedimenty vyplňující údolí mezi Březinou a Kanicemi a v okolí Ochozu.

Hlíny svahové, eluviální, hlinité ssutě a spraše jsou na mapě kresleny jednou barvou. Pravé spraše byly zjištěny v odkryvech ve východní části Řícmanic, mezi Bílovicemi a Resslovým pomníkem a v severní části kotliny východně od Mokré (Vlasová pole). Území tvořená lulečskými slepenci bývají obyčejně na náhorních plošinách a plochých předělech zakryta pokryvem písčitých štěrků, vzniklých rozpadem slepenců. Mocnost těchto zvětralin může být až 4 m. Jelikož však hloubka zvětralin se při mapování většinou nedá zjistit, byly do mapy zanášeny pouze výskyty přemístěných zvětralin. Ty jsou patrné morfologicky a mají vždy několikametrovou mocnost.

Hydrografie.

Území je odvodňováno z největší části potokem Říčka, druhou největší vodotečí je Křtinský potok. Řícmanický potok je troskou starého potočního systému, neboť byl zbaven větší části někdejšího povodí. Okraj zmapovaného území je odvodňován na západě přímo do Svitavy, na jihovýchodě jsou svahy obrácené do Vyškovského úvalu odvodňovány do Roketnice a Rousínovky.

Jelikož údolí mezi Březinou a Kanicemi a v okolí Ochozu jsou vyplněna miocenními sedimenty, je jasné, že tato údolí existovala již v době předmiocenní. Od té doby prodělaly potoky v zmapovaném území složitý vývoj. Jedno staré předmiocenní údolí probíhalo pravděpodobně tak, že potoky od Bukovinky a Bukoviny tekly přes Proseč na Březinu, odtud údolím západně od Zdechova ke Kanicům a přes Řícmanice do Svitavy u Bílovic. Domnívám se, že oživením pohybů podle poruchy oddělující devon od kulmu jižně od Habrůvky a Křtin, byl tento tok přerušen a přinucen sledovat vzniklý stupeň směrem ke Křtinám.

Zajímavý vývoj prodělal též potok Říčka. Podle zbytků miocenních písků a štěrků, které je možno sledovati od jv. úpatí vrchu Skalky přes Ochoz a Obce do Řícmanic, je zřejmé, že toto byl původní směr toku. Proč Říčka přeložila své údolí na jihozápad, není mi zcela jasno. Možná, že to způsobily nové zdvihy žulového jádra řícmanické elevace, která na dnešním předělu východně od Ochozu tvořila dno někdejšího údolí Říčky.

Hostěnický potok je dodnes zachovanou ukázkou toků v úrovni starých předmiocenních údolí. Hostěnický potok „visí" 50 m nad dnešní úrovní potoka Říčky. Tento výškový skok překonává Hostěnický potok ve vzdálenosti 800 m od údolí Říčky v podzemním propadání. Je pravděpodobné, že původně tekl Hostěnický potok směrem na Ochoz a u Ochozu ústil do někdejšího údolí Říčky, tekoucí tehdy ještě k Řícmanicům. Když však Říčka se přemístila do dnešního údolí, jižně od Šebu a Černé hory, obrátil se v údolí někdejšího Hostěnického potoka v úseku mezi dnešní Říčkou a Ochozem směr toku. V úseku tvořeném vápenci se nový tok Říčky rychle zahluboval a toto zahlubování sledoval i potok v někdejším korytě Hostěnického potoka mezi dnešní Říčkou a Ochozem. Zpětné zahlubování na tomto úseku dospělo až na hranici mezi žulou a vápencem jižně od Ochozu. Od údolí Říčky až do těchto míst má potůček — nazývám jej Ochozským — velký a nevyrovnaný spád. Severně od hranice vápenec-žula, v území severně od Lysé hory, teče Ochozský potůček líně v širokém údolí. Tento úsek je zase podobným fossilním údolím jako Hostěnický potok.

Je to poměrně rozšířený zjev v Moravském krasu, že potoky přitékající do krasu z nevápencového území, zachovávají v úseku nad vstupem do krasu starobylý ráz. Zpětná erose, postupující z krasového území, zarazí se na hranici vápenců s nevápencovými horninami. Zde na krátké vzdálenosti vyrovnává se výškový rozdíl mezi zahloubeným údolím ve vápenci a starým údolním niveau nad krasem buď úsekem s velkým spádem jako je tomu u Ochozského potoka, nebo v propadání, což je velmi hojným zjevem. (Hostěnické propadání, Holštejnská Rasovna, Jedovnické propadání a j.)

Prameny.

Pokud byly při mapování zjištěny prameny, jsou zaneseny do mapy. Jediný větší pramen je v lese severně od Hostěnic v místech zvaných Srdce. Pramen je jímán a zásobuje vodovod obce Hostěnice, značná část vody přepadá přes betonové roubení studny. Vodovod byl vybudován v roce 1939. Je to puklinový pramen, který leží v pokračování dislokace mezi žulou a basálním devonem východně od Bílovic. Voda se hromadí v rozpukaných slepencích a je nadržována břidlicemi, které zde vystupují jako antiklinála z podloží slepenců. Všechny ostatní prameny v mapovaném území jsou slabé až bezvýznamné.

Užitkové horniny.

Žula.

Žula brněnského masivu se dobývala v mapované oblasti jen ve dvou malých příležitostných lomech. Jeden je východně od Bílovic, jižně od návrší Hradiště, druhý lom je jižně od Babic v údolí jižně od vrchu Jančovce u kóty 314,3. Mimo mapovanou oblast leží dosti velký lom v provozu jjz. od Alexandrovy rozhledny na levém břehu Svitavy.

Při povrchu je žula většinou silně zvětralá a pevný kámen najdeme jen v hlubokých údolích Svitavy a potoků, jež do ní ústí. Žula je všude silně rozpukána, což ji značně znehodnocuje, takže se dá použít jen na výrobu štěrku, nebo jako lomový kámen. Na písek rozpadlá žula se na mnoha místech dobývá pro místní spotřebu jako písek do omítek, jako silniční písek a na sypání chodníků.

Vápence.

Na štěrk a jako lomový kámen je možno vápenec dobývati v území krasu na mnoha místech, jež nebudou zvlášť popisována. V minulosti byl vápenec pálen v primitivních jamách, jež nacházíme na různých místech v lesích. Dnes jsou v mapované oblasti čtyři vápenky, které dodávají vápno do širokého okolí a nyní hlavně do Brna. Největší je kruhová pec v Březině. V přilehlém lomě se těží na pálení vápna poměrně tmavé vápence. Ostatní vápenky jsou šachtové pece. Jsou to Ochozská vápenka, záp. od silnice Březina—Obce, nyní mimo provoz. Dále vápenka v Hlubně na záp. úbočí vrchu Skalka a vápenka v Mokré. Nejbělejší vápence pálí vápenka v Mokré.

Laskavostí pana vládního rady Dr V. Veselého dostal jsem velký počet chemických analys vápenců z Moravského krasu, které byly v minulých letech provedeny v chemické laboratoři Stát. geologického ústavu v Praze. Z nich vybírám pouze čtyři typické analysy:

	Číslo analysy			
	1912/40	1911/40	1917/40	1926/40
V HCl nerozp.	4,44	0,52	0,93	0,42
CaO	51,15	54,91	55,00	55,20
MgO	1,63	0,63	0,31	0,45
Fe_2O_3	0,31	0,07	0,09	0,05
Al_2O_3	0,19	0,04	0,09	0,03
CO_2	41,90	43,78	43,51	43,79
H_2O do 110°	0,23	0,07	0,06	0,12
Součet	99,85	100,02	99,99	100,06
$CaCO_3$	91,28	98,00	98,17	98,51
$MgCO_3$	3,44	1,32	0,65	0,93

Analysa číslo 1912/40.

Lom v stringocephalových vápencích v lese jjv. od Babic. Ze všech zkoumaných vzorků byl v tomto vápenci zjištěn nejvyšší obsah $MgCO_3$, totiž 3,44%, rovněž nerozpustný zbytek je značný — 4,44%.

Analysa číslo 1911/40.

Šedé amphiporové vápence při silnici východně od Býčí skály. Analysovaný vzorek pochází z vyšších poloh amphiporových (resp. paramphiporových) vápenců. Tyto vápence jsou značně čisté, obsah $CaCO_3$ je 98%, obsah $MgCO_3$ je 1,32%, nerozpustný zbytek tvoří 0,5%.

Analysa číslo 1917/40.

Tříšťnatý vápenec v nadloží pískovců ve svahu jz. od kóty 425, sv. od Prostředního mlýna sz od Mokré. Jsou to typické světlé vápence. Jsou velmi čisté, obsah $CaCO_3$ je 98,17%, obsah $MgCO_3$ — 0,65%, nerozpustný zbytek — 0,93%.

Analysa číslo 1926/40.

Lom p. Klitha v Mokré, šedé tříšťnaté vápence. Tyto vápence jsou pravděpodobně překrystalovaný actinostromový útes. Ze všech zkoumaných vzorků mají největší obsah $CaCO_3$ — 98,51%, $MgCO_3$ obsahují 0,93%, nerozpustný zbytek tvoří 0,4%.

Z uvedených analys vyplývá, že vápence Moravského krasu jsou většinou velice čisté a jsou cennou surovinou pro průmysl stavebních hmot, pro průmysl chemický, cukrovarnický, sklářský a j. Vápence Moravského krasu jsou velkým přírodním bohatstvím. Dosud je toto bohatství téměř nedotčeno, nebo je jen málo využíváno. Je to zaviněno špatnými komunikačními poměry, hlavně značnou vzdáleností od železnic.

Též na výrobu kvádrů je možno místy těžit vápenec. Jedním z takových míst je lom v lese Anaklety, západně od kóty 441,3. Vápence jsou zde vyvinuty v lavicích až 1 m mocných, ukloněných 16° k východu. Vápence jsou řídce rozpukané svislými puklinami. Skrývka vyplňuje pouze nerovnosti mezi čely vrstev na výchoze. Vápenec na výrobu kvádrů bylo by též možno dobývat v lomě při silnici severovýchodně od Hostěnického propadání.

Křtinský mramor se dnes nedobývá. Další těžba na kratší dobu je možná, neboť v lomě jsou ještě obnaženy volné lavice mramoru. Po jejich vydobytí by se musely skrývat nadložní vrstvy.

Kulmské droby.

Kulmské droby se dobývají hlavně na výrobu silničního štěrku. Také jako štěrk do betonu jsou vhodné. Pro použití jako stavebního kamene je většinou na závadu šikmá puklinatost. Menší kopáky se však z drob dají vyrobiti. Dosti hojně se používají na výrobu mezníků. Největší lomy jsou v údolí východně od Křtin, při silnici do Bukoviny. V těchto místech jsou tři lomy, z nichž jeden je v provozu a má drtič na štěrk. Je to lom na pravém břehu potoka severně od kóty 430,30. Čerstvá modrošedá droba je v lomě odkryta ve stěně 12 m vysoké. Záp. od Křtin u kóty 463,9 je lom v pevné, čerstvé drobě. Lom je čistý, ale nyní se v něm neláme. Vyráběly se zde drobové dlažební kostky. Jihovýchod. od Březiny je lom v pevných drobách. Dnes se v něm netěží, dno lomu je zaplaveno vodou. Odvodnění by nečinilo obtíží, neboť lom je na kopci. Další těžba je možná. Ostatní lomy jsou malých rozměrů a vznikly příležitostně.

Práce z Geologického ústavu
vysoké školy inženýrského stavitelství v Praze.

LITERATURA.

1. ABSOLON K.: Kras Moravský I, Praha 1905—1911.
2. BOUČEK B.: O některých nových výskytech fauny v devonu Moravského krasu. Příroda 32, Brno 1939.
3. FRECH F.: Die Korallenfauna des Oberdevons in Deutschland. Zeitschr. d. d. Geol. Gesell. XXXVII, p. 21—130.
4. GÜRICH G.: Paläozoikum im polnischen Mittelgebirge. Zapiski imp. peterburg. Mineralogičeskogo obščestva, 2. serija, časť 32, 1896.
5. HROMADA K.: Zpráva o geologickém mapování na Vyškovsku. Věst. SGÚ XXII., Praha 1947.
6. HROMADA K.: Kulmské zkameněliny z okolí Nemojan a Lulče (Morava). Rozpr. Č. akad., II. tř., Praha 1948.
7. JAROŠ Z.: Nejvyšší horizont v brněnském devonu. Věst. SGÚ II., Praha 1926.
8. JAROŠ Z. et ZAPLETAL K.: Průvodce ku geologické exkursi na Hády a Stránskou skálu u Brna. Mor. zem. museum, Brno 1928.
9. JAROŠ Z.: Fauna nejvyššího horizontu ve svrch. devonu na Hádech u Brna. Věst. SGÚ V., Praha 1929.
10. KETTNER R.: O nálezu radiolaritů v nejvyšším moravském devonu. Věst. SGÚ VIII., Praha 1932.
11. KETTNER R.: Zpráva o geologických výzkumech v okolí Sloupu na Moravě. Čas. Vlast. spolku musejního v Olomouci, XLVIII, Olomouc 1935.
12. KETTNER R.: Deux facies du devonien et du culm dans la partie septentrionale du Karst Morave. Věst. Král. č. spol. nauk II. tř., Praha 1937 a.
13. KETTNER R.: Několik poznámek k vývoji devonu na střední Moravě. Příroda XXX., Brno 1937 b.
14. KETTNER R.: Zpráva o geologickém mapování v okolí Jedovnice. Čas. Vlast. spolku musej. v Olomouci, LII., Olomouc 1939.
15. KETTNER R.: Blanenský prolom. Sbor. Č. spol. zeměpis., vol. 46, Praha 1940—41.
16. KETTNER R. et PRANTL F.: O novém nalezišti zkamenělin v břidlicích moravského devonu u Vratíkova sv. od Boskovic. Věst. Král. č. spol. nauk, II. tř., Praha 1942.
17. KETTNER R.: Tektonický problém Moravského krasu a Drahanské plošiny. Sbor. Č. spol. zeměpisné, XLVI, Praha 1942 a.
18. KETTNER R.: Nové pojetí tektonické stavby Moravského krasu. Věda přírodní. roč. 21, Praha 1942 b.
19. KETTNER R.: Lažánecký profil v Moravském krasu. Čas. Vlast. spolku musej. v Olomouci, LVI, Olomouc 1947.
20. KOUTEK J.: Petrografie některých středomoravských paleozoických lyditů. Věst. SGÚ IX, Praha 1933.
21. NICHOLSON H.: A Monograph of the British Stromatoporoids Part I. The Paleontograph. Soc., London 1886.
22. NOVÁK V.: Morfologický vývoj neogenních sníženin na Moravě. Věst. Král. č. spol. nauk II. tř., Praha 1924.

23. OPPENHEIMER J.: Neue Beiträge zur Geologie des Oberdevons von Brünn. Sbor. SGÚ IX., Praha 1930.
24. PRANTL F.: Faunistické vztahy moravského devonu. Přednáška v Čs. spol. pro min. a geol. Praha, 13. května 1947.
25. PETRÁNEK J.: Hranice hlubočepských vápenců a srbských břidlic v Hlubočepech u Prahy. Sbor. SGÚ XIII., Praha 1946.
26. PROCHÁZKA V. J.: Miocenové ostrovy v Krasu Moravském. Rozpr. Č. akad., II. tř., Praha 1899.
27. ŠPINAR Z.: Stromatoporoidea moravského devonu. Rozpr. Č. akad., II. tř., Praha 1941.
28. TSCHERNYSCHEW T.: Die Fauna des mittleren und oberen Devon am West-Abhange des Urals. Mém. du Com. géol. III., 1896.
29. TSCHERNYSCHEW T.: Materialien zur Kenntniss der Devon-Fauna des Altais. Verh. d. Russ. Kaiserl. Mineralog. Ges. XXX., 1893.
30. WENJUKOFF: Fauna des devonischen Systems im nordwest. und centr. Russland. Geol. Cab. K. Univ., Petersburg 1887.
31. ZAPLETAL K.: Geotektonická stavba Moravského krasu. Čas. Mor. zem. musea, Brno 1922—23.
32. ZAPLETAL K.: K morfogenesi Moravy. Čas. Mor. zem. musea XXII., Brno 1925.
33. ZAPLETAL K.: Geologická mapa okolí brněnského. Mor. zem. museum, Brno 1927.
34. ZAPLETAL K.: Geologie a petrografie brněnského okolí. Čas. mor. zem. musea XXV., Brno 1927.
35. ZAPLETAL K.: Paleozoikum Moravy střední a západní. Věst. VI. sjezdu Čsl. přírodozpytců, lékařů a inženýrů v Praze r. 1928.
36. ZAPLETAL K.: Devon sudetský. Čas. Mor. musea zem. XXVI, Brno 1929.
37. ZAPLETAL K.: Zur Stratigraphie des mährischen Devons und Carbons. Centr. Bl. f. Min. etc., 1930, Abt. B.
38. ZAPLETAL K.: K mineralogické a paleontologické charakteristice sedimentárních oblastí Československa. Sbor. Přír. klubu v Brně XV., Brno 1930.
39. ZAPLETAL K.: Tektogenese moravskoslezského krystalinika, stratigrafie a paleogeografie Moravy — Morava v rámci geotektoniky. Čas. mor. zem. musea XXX., Brno 1938.
40. ZAPLETAL K.: Devon mezi Josefovem a Křtinami na Brněnsku. Brno 1946.

VYSVĚTLIVKY KE GEOLOGICKÉ MAPĚ.

1. Žula brněnského masivu.
2. Basální devonská klastika (slepence, arkosy a pískovce s vložkami břidlic).
3. Stringocephalové vápence a spodní amphiporově a paramphiporové vápence — givetien.

Svrchní devon:

4. Světlé vápence.
5. Vyšší amphiporové horizonty.
6. Stachiodový horizont.
7. Actinostromové vápence.
8. Korálové vápence.
9. Křtinské mramory a červené hlíznaté vápence.
10. Vápence s rohovci.
11. Tnavošedé bituminosní vápence.
12. Písčité, oolitické a brekciovité vápence s úlomky rohovců.
13. Břidlice se spongiovými lydity.

14. Kulmské břidlice.
15. Kulmské droby.
16. Lulečské slepence — namurien.
17. Zbytky jurských uloženin.
18. Terciérní písky a štěrky — miocén.
19. Terasové štěrky.
20. Hlína a ssuť.
21. Mladé potoční náplavy.
22. Směr výrazného rozpukání.
23. Pramen, vyvěračka, ponor.
24. Vápenka.

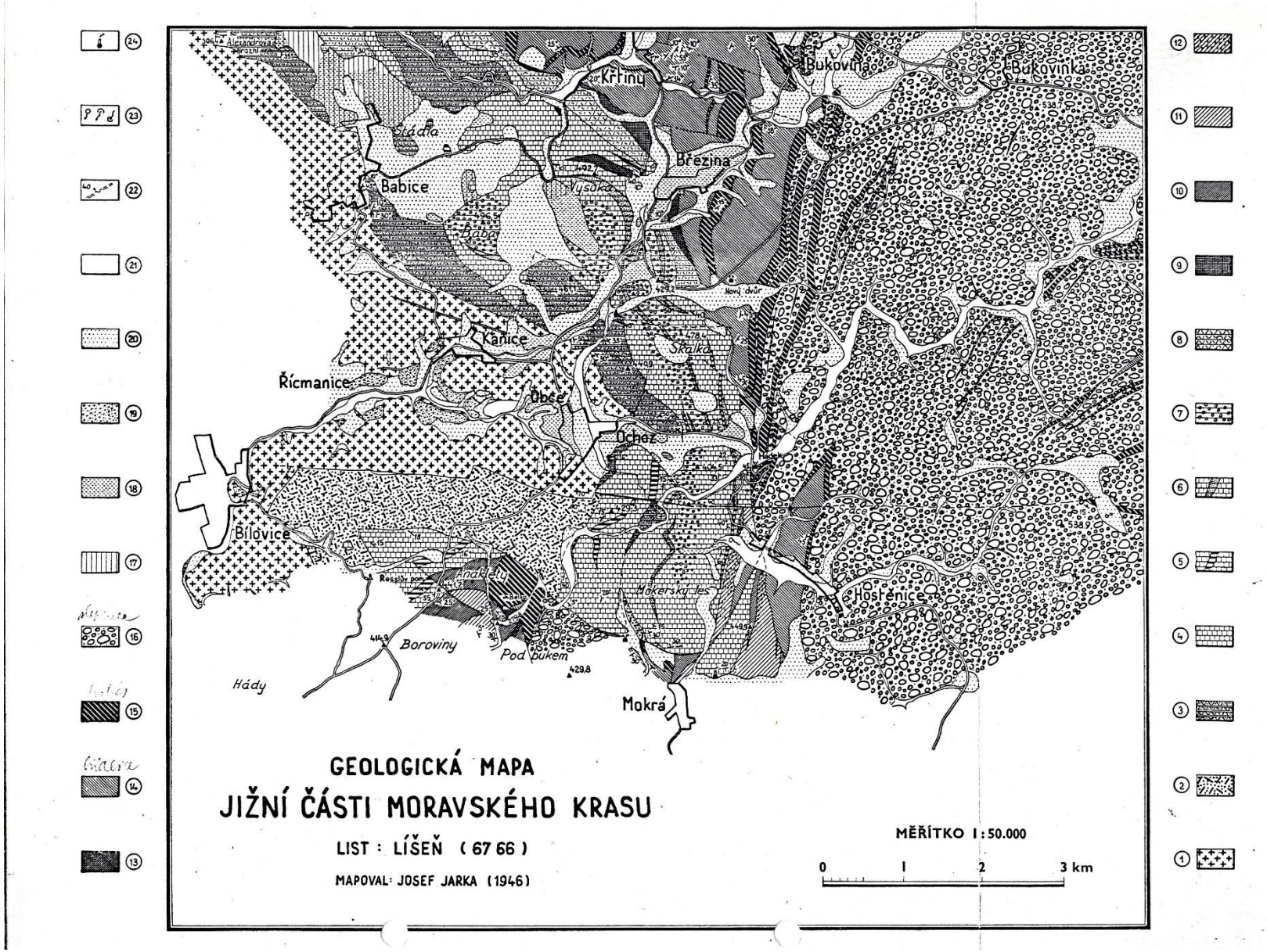
GEOLOGICKÁ MAPA
JIŽNÍ ČÁSTI MORAVSKÉHO KRASU
LIST : LÍŠEŇ (67 66)
MAPOVAL: JOSEF JARKA (1946)
MĚŘÍTKO 1:50.000
0 1 2 3 km
Křtiny
Bukovina
Bukovinka
Babice
Březina
Vysoká
Kanice
Řícmanice
Obce
Ochoz
Skalka
Bílovice
Anaklety
Mokerský les
Hostěnice
Boroviny
Pod pukem
Hády
Mokrá

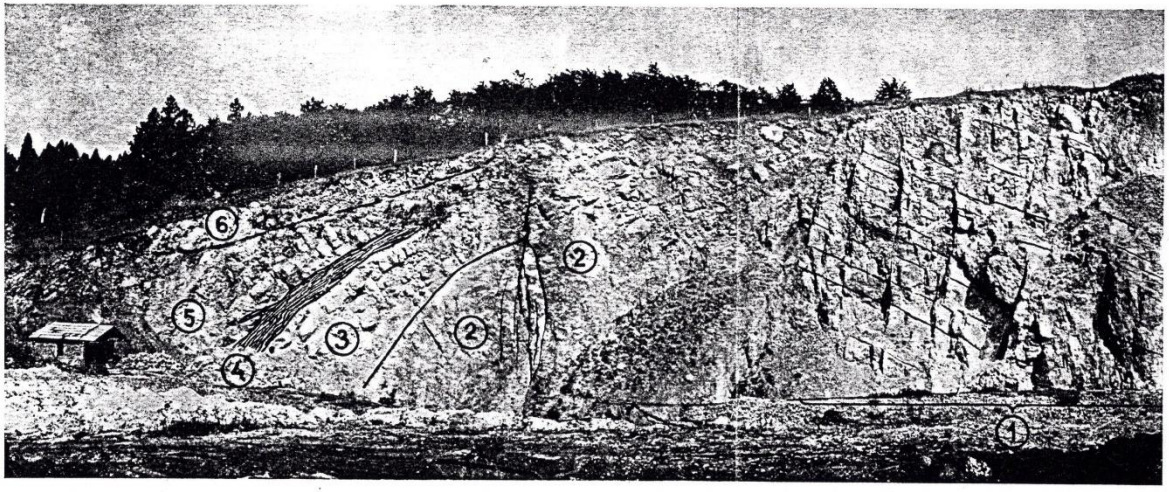

Obr. 1. Severní stěna lomu březinské vápenky.

1. Šedý vápenec. 2. Světle šedý vápenec. 3. Endostratická vápencová brekcie (jako vrstva č. 5), druhotně tektonicky rozdrcená. Mezery mezi bloky, rozšířené zkrasovatěním, jsou vyplněny jílem a drtí břidlic se spongiovými lydity. 4. Tence vrstevnaté spongiové lydity s vložkami břidlic. 5. Hrubá vápencová endostratická brekcie, na basi s hojnými úlomky rohovců. Vyšší část převážně z úlomků vápencových (bez rohovců). 6. Vápec s korály, Actinostromami, Stachiody a Amphiporami.

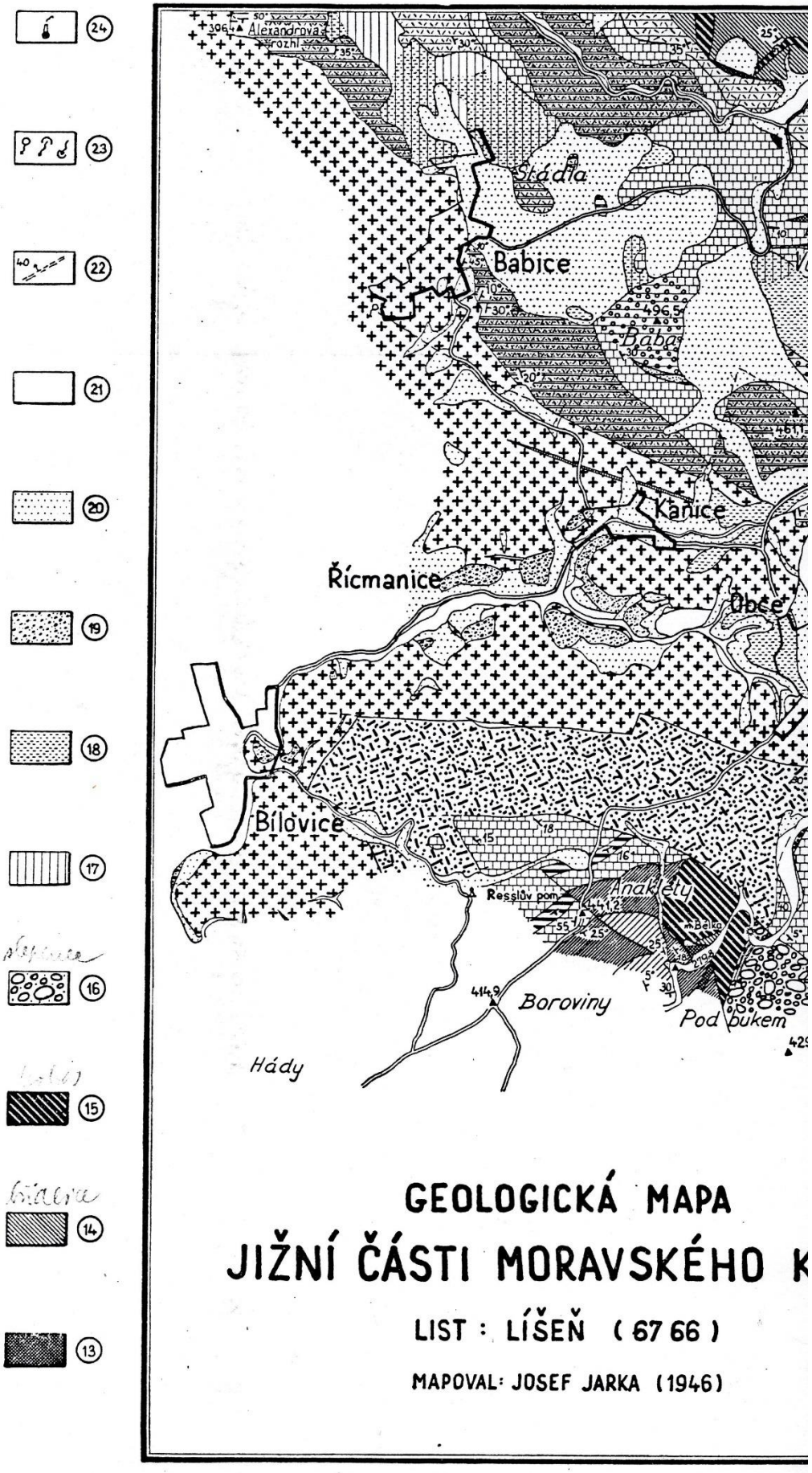

24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
Alexandrova rozhl.
Stádla
Babice
Baba
Kanice
Řícmanice
Obce
Bílovice
Anaklety
Resslův pom.
Boroviny
Pod bukem
Hády
GEOLOGICKÁ MAPA
JIŽNÍ ČÁSTI MORAVSKÉHO K
LIST : LÍŠEŇ (67 66)
MAPOVAL: JOSEF JARKA (1946)

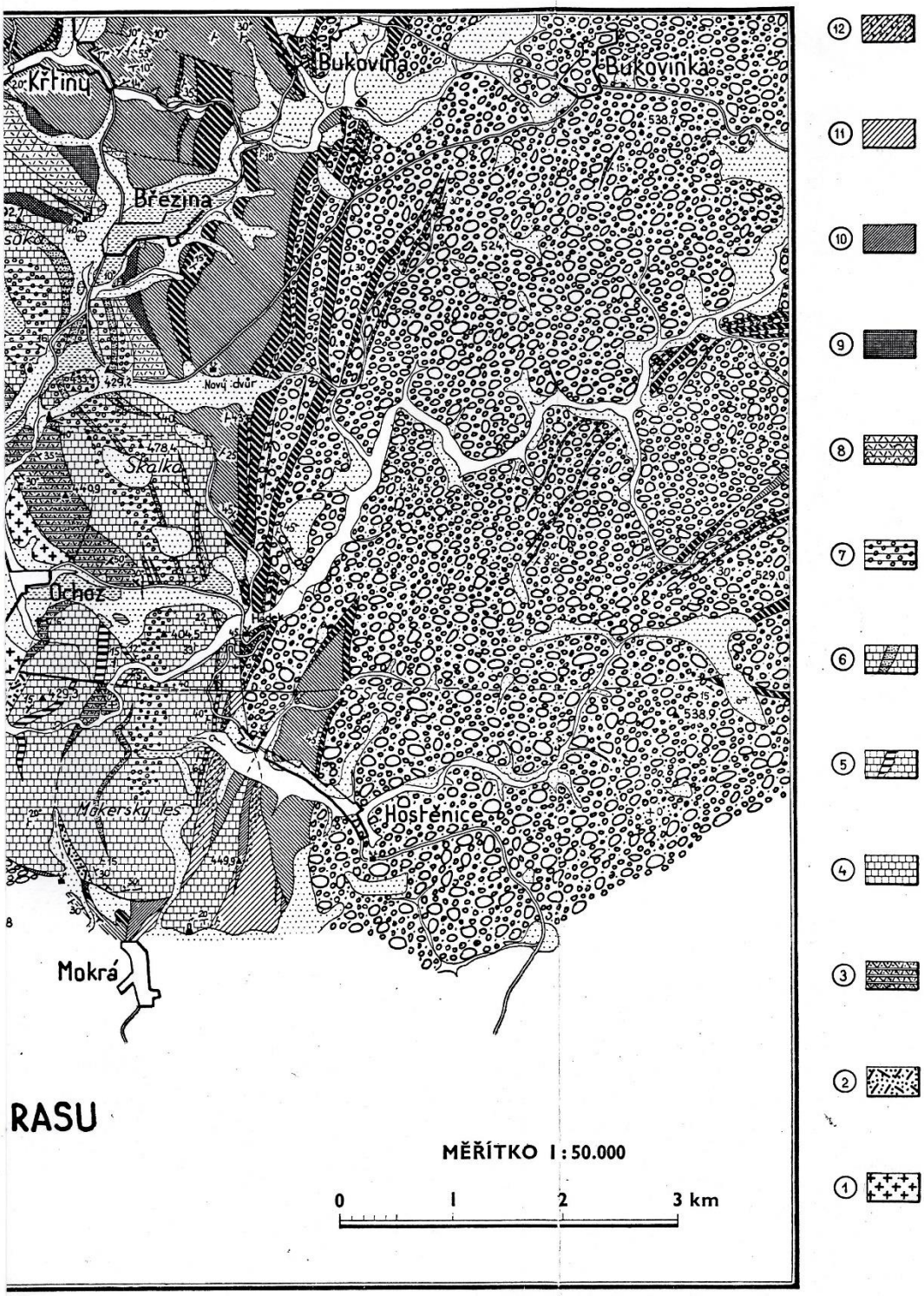
Křtiny
Bukovina
Bukovinka
Březina
Nový dvůr
Skalka
Úchoz
Hadek
Makerský les
Hostěnice
Mokrá
RASU
MĚŘÍTKO 1 : 50.000
0
1
2
3 km
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Speleologický klub Brno
Hádecká pracovní skupina.

Rok 1950

Exkurzní zprávy.

L. Slezák uvádí :

V roce 1950 vzniká pod vedením J. Dvořáka Hádecká skupina. I když J. Dvořák se objevuje v Ochozské jeskyni již v květnu r. 1949, formuje svoji pracovní skupinu na pracích na okolních jeskyních, převážně v Malčině jeskyni. Také v té době započal studium na UJEP obor geologie a jeho snahou bylo rozšířit bádání i na okolní problematické lokality (Švédův stůl, Málčina jeskyně, Netopýří jeskyně, Vývěr Říčky.

Dne 8.ledna 1950.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

Hádecká skupina: Rudolf Burkhardt,
Dáša Bláhová,
Jan Cigánek,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Jarmila Radiměřská,
Robert Navrátil,
Oldřich Stolař,
Vítězslav Sotolař,
Jiljí Šabata,
Jiří Štěpánek,
Zdenek Vyšinka.
Brigáda: Jarka Černá,
Věra Nováková.

Byla zkoumána propast v Ochozské jeskyni.Pan Burkhardt a pan Dvořák zmapovali sestupnou chodbu propasti.Pánové Dvořák,Klimpl, Šabata,Vyšinka a slečna Nováková slezli na dno druhé propástky ze dna velké propasti.Ostatní účastníci dopravili na dno druhé propástky dřevo na žebřík,který výše uvedení pánové na dně sestavili a umožnili tak lepší sestup do druhé propástky.Zatím co Pan Dvořák se slečnou Novákovou detailně zakreslovali a zkoumali chodbu na dně propasti,ostatní pánové odstranili menší stalagnát na konci chodby,a pokoušeli se proniknouti do dalších prostor. Bohužel však jsoudalší prostory velmi zaneseny a končí snad komínem.O morfologii a funkci této propasti pojednám ve zvláštním článku v Čsl.krasu.V nejnižším bodě druhé propástky jsou ucpaná propadání,která se pokusíme otevřít.

Pánové Navrátil a Štěpánek navštívili jeskyni Novou Ochozskou za účelem informativním.Pro velký stav vody se nedostali ani do Kaple.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 10. ledna 1950.

Účastníci: Josef [illegible],
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel.

Pokračovali jsme v prokopávání závalu v nejjižnější části Labyrintu a prokopali jsme se do pěkné krápníkové síně, asi 8m dlouhé, z níž vychází tratived ve směru průkopu. Je však nepřístupná žlutou jeskynní hlinou. Na konci tohoto trativodu a v síně jsou tři propadání, totiž sníženiny v náplavě. Započali jsme též odkrývat tratived jdoucí ze síně, odkud jsme započali průkop do výše zmíněné síně.

Vodní stav v Ochozské jeskyni byl značně vysoký, Líšeňský tratived nestačil pohltiti všechnu vodu a tato se propadala až v ponoru u vchodu do Ochozské. Na bráně do Ochozské jeskyně byly vyměněny zámky.

Dne 10. ledna 1950.

E X K U R Z N Í Z P R Á V A.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl.

Pro velmi slabou účast a špatné počasí, rozhodli jsme se pro povrchový průzkum některých částí našeho území. Započali jsme průzkumem některých skalisk na východní stěně údolí nad prostředním mlýnem pod "Křížem", kde je vyvinuta celá řada skalních výklenků - "abri". V průzkumu jsme pokračovali severním směrem po hřbetě kopce, táhnoucího se podél údolí. Prošli jsme kolem několika menších jeskynních otvorů před Kilniškou, všimli si závrtů nad Pekárnou, navštívili Rostěnické propadání, jež bylo jen slabě aktivní, prošli Kamenným žlíbkem do údolí, navštívili propadání pod Švédským stolem, Švédský stůl, Liští díru, Hádecké propadání a abri nad propadáním, jež bude asi mít nadějné pokračování.

Dne 22. ledna 1950.

Exkurzní zpráva.

Hádecko - ochozská skupina.
Účastníci: Jan Cigánek
Jan Klimpl
Oldřich Tesař.

Navštívili jsme jeskyni Ochozskou. Jelikož nás bylo málo, tak jsme exkurzi věnovali podrobné prohlídce hlavních dómů v této jeskyni. Prohlíželi jsme stará, opuštěná pracoviště. Na pravé straně dómů jsme našli a prohlídli asi čtyři taková pracoviště. Na některých hodláme později pracovati. Levou stranu jsme již pro nedostatek času neprohlíželi.

E X K U R S N Í Z P R Á V A.

29.ledna 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík,

Brigádníci: Radomil Kučera,
Čestmír Pavlík.

Navštívena Ochozská jeskyně.Slezeno na dno propasti,kde jsme započali otevírati propadání "A",/viz plán propasti/,ležící těsně pod stupněm druhé propasti.Je to puklina,asi 1m široká se znatelnými stopami silné vodní erose.Vybrali jsme písčitý nános do hloubky 80cm.Ke konci exkurse nám spadl z podkopané boční stěny větší balvan na dno sondy kde ho budeme muset příští exkursi sekáči rozmlátit.

E X K U R S N Í Z P R Á V A.

5.února 1950.

Hádecko Ochozská skupina:
Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Luboš Řezanina,
Oldřich Tesař.
Brigádník: Zdeněk Pilát.

Rozdělili jsme se na dvě skupiny:Dvořák,Pilát a Řezanina pracovali na vyklizování propadání A v Ochozské propasti.Roztloukali jsme kámen na dně propadání,bohužel,však se nám zlomilo kladivo,takže nemůžeme v práci pokračovati.V Kamenitém dómu nad propastí jsme zmapovali boční chodbu jižního směru,jež dosud nebyla téměř vůbec zn má.Tato síň je zdobena krásnými stalagmity a záclonami.Později podáme zprávu v časopise.Pořídili jsme též detailní náčrtek propadání A v propasti.Druhá skupina:Klimpl,Berka a Tesař pracovali ve staré Ochozské v hlavních dómech na vyklizování boční chodby ,kde dřívější pracovníci zanechali nápis Sand,pro písčitý nános v této chodbě. Bylo postupx proniknuto o další 2 m a sleduje se úzká štěrbina při stropu chodby. Přesný popis místa,v němž odbočuje tato chodba z dómu,podáme v příští exkursní zprávě.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

12.února 1950.

Ochozská - Hádecká skupina:

Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Oldřich Tesař.
Brigáda: Ivan Kalina,
Vladimír Maloušek,
Richard Šikula

Rozdělili jsme se na dvě skupiny: Dvořák, Tesař a Šikula pracovali ve znovu objevené Záclonové chodbě, jak byla nazvána, vycházející z Balvanitého dómu nad propastí. Pracovali jsme na vyčišťování zanesené chodby směrem do nových prostor. Práci ztěžují travertinem zalitá místa v náplavě. Druhá skupina prolezla Labyrintem do Hlavních dómů Staré Ochozské, poněvadž v Ochozské proudila voda, kde pracovali na vyčišťování chodby jdoucí ze Sanol - dómu právě proti Zkamenělé řece.

Tuto neděli byla zkoumána celkově hydrografie celého území, poněvadž vodní stav byl obzvláště příznivý. V Ochozské tekl dostatečný proud vody, a propadal se v propadání vlevo za vchodem. Voda byla kalná, žlutohnědá. V Netopýrce proudila kalně žlutá voda za velmi zvýšeného stavu. Vjeskyni Hálčině netekl tam více než před rokem pozorovaný potok. Do Hádeckého propadání tekla voda naprosto čistá. Z výtoku i po pěti hodinách od doby, co byla pozorována voda v Ochozské, tekla velmi čistá voda. Z Ochozského žlíbku tekla kalná žlutáx voda, avšak nikde se zřetelně nepropadala. V Ochozské, i přes bodlivé pozorování, se též voda nepropadala ani v dómech, ani v Hadici.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

19.února 1950.

Nádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík,
Jan Klimpl.
Brigádník: Ivan Kalina.

Pracovali jsme ve Staré Ochozské, v chodbě vycházející ze Sant-dómu na dalším vyklizování náplavy. Dvořák a Janík započali mapovat Zkamenělou řeku a navází detailním mapováním na chodbu, v níž provádíme právě průzkum, abychom viděli vzájemný poměr Zkamenělé řeky a této chodby. V Ochozské tekl slabý proud vody, který se úplně propadal v trativodě v Hadici, který prokopávala Líšeňská skupina. Minulý týden tekl dosti silný proud vody z Ochozské.

Dne 26. února 1950.

Exkursní zpráva.

Nádecko-ochozská skupina.
Účastníci: Jaroslav Borka
Jan Klimpl
Oldřich Tesař.
Brigádník: Zdeněk Pilát.

Pracovali jsme v jeskyni Ochozské a sice na dně druhé propasti v "Labyrintu." Zde jsme odkrývali propadání "A" /viz plán/ Na dně tohoto propadání ležel dosti veliký balvan, takže nám to trvalo dosti dlouho, než jsme jej odstranili. Po odstranění tohoto balvanu jsme se prokopávali do propadání, je zde značné množství kamenů, takže práce pokračuje jen velmi pomalu. Přes dómy v Ochozské jeskyni teče slabý proud vody, který se ztrácí v "Hadici" v trativodě vykopaném líšeňskou skupinou. Na dně tohoto trativodu se však již počíná tvořiti malé jesírko. Voda z výtoku říčky teče velmi silným proudem a je značně kalná.

E X K U R S N Í Z P R Á V A.

6.března 1960.

Mládecká skupina: Jaroslav Berka
Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Oldřich Josef
Richard Šikula
Luboslav Řezanina
Jan Cigánek
Brigádníci: Ivan Kalina
Ivan Novák
Věra Novákovi

Rozdělili jsme se na dvě skupiny: Klimpl, Cigánek, Novák a Kalina pracovali na dně propasti ve Labyrintu Staré Ochozské jeskyně, kde otvírali propadání A a propadání D. V propadání A byl vybrán nános do hloubky 2m. Tektonická puklina, kterou zde sledujeme, jeví známky tlakové eroze a značně se rozšiřuje. Nános je písčitý, promíšený omletým kamením. Propadání D je též tektonická puklina, velmi úzká, prostá náplavy, takže byla její vstupní partie prorážena železnou palicí a sekáčí. Při této práci nebylo dosaženo ještě dna otevřené pukliny. Při všech pracích pomáhali nám dosud neznámí dva pánové z Jezer, jeví- cí velký zájem o speleologii. Hodlají s námi ~~[illegible]~~ chodíti na exkurse a vstoupiti do speleol. klubu. Druhá skupina dokončila mapování zkamenělé řeky, kde jsme hledali vhodné pracoviště pro další pokračování. Bohužel, všechna opuštěná pracoviště jsou ve stavu nejevícím naděje na brzké rozšíření do dalších prostor. Dále se tato skupina zabývala průzkumem druhé části labyrintu, jehož funkce není ještě dobře známá. Byly detailně prozkoumány všechny přístupné chodby, a zjištěno, že v tomto úseku labyrintu naděje na objevení nových prostor jsou velmi malé. Příští nedělí budeme tuto část mapovati, abychom mohli studovati poměr těchto prostor k ostatní části Ochozské jeskyně. Na povrchu bylo pořízeno několik zdařilých snímků.

Z p r á v a o exkursi do Ochozské jeskyně dne 12. března 1950.

Hádecká skupina:

Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Oldřich Tesař,
Richard Šikula,

Brigádníci:

Jiří Novák,
Josef Nekladník,
Miloš Coufal,
Josef Zrna,
Josef Březa,
Miroslav Kozel,
Miroslav Nohel,
František Červinka,
Vladimír Maloušek,
Marie Hlavičková,
Marie ~~[illegible]~~ Černicová,
Anna Břžová.

Maloušek, Novák a Dvořák mapovali západnější část Labyrintu, nazvanou Labyrintem balvanitých závalů. Jiná skupina vedená Klimplem pracovala na dně první a druhé propasti na otevírání propadání A a B. V propadání B na dně první propasti jsme dále pokračovali v otevírání úzké pukliny, za pomoci palice a sekáče. Práce je zde velmi namáhavá a pokračuje velmi pozvolna. V propadání A jsme pokračovali ve vybírání písčitého a kamenitého materiálu z této erosivní pukliny. Budeme zde ~~z~~ instalovati kladku na vytahování materiálu na povrch, poněvadž sejíž jinak materiál odstraňovati. Třetí skupina pod vedením Tesaře pracovala v místě, kde se rozdvojuje Stará Ochozská na Labyrint a na Novou Ochozskou. V tomto místě odbočuje jihozápadním směrem menší chodba, asi 3m dlouhá, končící plitkým, pískem zaplněným sifonem. Pracovalo se zde na vyklizování hlinitého nánosu z této chodby. Příští neděli započneme s kácením soušek na konstrukci žebří, jež budou instalovány na dně první propasti.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 19.března 1950.

Nádecká skupina:

Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Oldřich Tesař,
Miloš Coufal,
Josef Pokladník

Brigádníci:

Jiří Novák,
Ivan Horák,
Josef Březa,
Miroslav Nohel,
Miroslav Kozel,
Josef Zrna,
Anna Březová.

Celá skupina se soustředila na kácení souček a horního vchodu do Ochozské jeskyně. Bylo zkáceno 15 stromků, okleštěno, a rozřezáno na díly a dopraveno do Balvanitého domu nad propastí. Těchto klád bude upotřebeno na stavbu konstrukce na dně první propasti, odkud se pokusíme vystoupit do horních pater. Pracovalo se též na otevírání obou propadání. Klimpl a Horák navštívili jeskyni Malčinu, odkud vyzvedli jednu z našich puten pro práce na dně propasti. V jeskyni Malčině je stav stále stejný a nikterak sem neznámil od předcházejících exkursí.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 26.března 1950.

Nádecká skupina:

Jaroslav Dvořák,
Ivan Kalina,
Jan Klimpl,
Oldřich Tesař,
Jan Cigánek,
Miloš Coufal,
Josef Pokladník,

Brigáda:

Jiří Novák,
Josef Zrna,
Miroslav Kozel,
Josef Březa,
František Červinka.

Pracovali jsme v propasti, kde jsme započali se sbíjením žebříků pro výstup do horních pater. Pokračovali jsme též v otvírání obou propadání A a D a příště započneme též, s otvíráním propadání C. Do propadání A se tekl velmi slabý pramen vody, který nasycoval písčitý nános v propadání.

3 exkurse dne 19.III.1950 /I/
dne 2.IV.1950 /II/
a dne 9.IV. 1950 /III/

naříčky u Ochoze.

I. /19.III./

Účastníci: A.Valeš a M. Lejsek.

Povrchový průzkum,zjišťování vodních stavů a toků. Zaměřování závrtů a zjíštování dalších puklin,reagujících na virguli .

II./2.IV./

účastníci:Valeš,Lejsek,Březa,Kozel M.

Informativní průzkum přes Starou Ochozskou/Labyrinth/ Snažili jsme se o výstup do komínů,do kterého jsme se též dostali. Na konci byla ssuť.Pomohli jsme Hadecké skupině při vyklizování sedimentů na jejich pracovíšti.

III. /9.IV./

účastníci:

Lejsek,Valeš,Březa,Kozel.

Bylo započato s prolongačními prácemi ve Výtoku.Připraveno nářadí a materiál/dřevo/.Odtoková roura byla vyčistěna od štěrku a nánosu.Při stejném tlaku ale lepších odtokových podmínkách jsme snížili hladinu toku o 7 cm

Bylo celkem odpracováno 40 hodin.

Zpráva o exkursi do Jižní části Mor.Krasu 16.dubna 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jiljí Šabata,
Miroslav Kozel,
Josef Březa.
Brigádník: Jiří Novák.

Skupina Ochozských členů našeho klubu se započala minulou neděli pod vedením pana Valeše zajímati blíže výzkumy ve vyvěrání Hádecko-Ochozského potoka v údolí Říčky.Pracují na prolomení skalního masívu těsně nad výtokem.Tuto neděli odstranili z větší části zeď s vrátky před výtokem a pracují na odstranění potrubí,vedoucího do řečiště. Touto úpravou dostane opět východ vod svůj přirozený vzhled a voda bude mít též větší spád,takže se práce v sifonu značně usnadní.

Ostatní pracovali na otevírání abri u Liští díry,kde sonda byla vyhloubena o dalších 50cm hlouběji a skalní masiv začíná již nyní silně tvořiti převis,takže práce se dosti znesnadňuje.Dvořák a Novák zmapovali též jeskyni Liští díru.

Zpráva o exkursi
~~Exkurzní zpráva~~ do jižní části M.Krasu dne 30.dubna 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Richard Šikula.
Brigádník:Vladimír Maloušek.

Věnovali jsme se povrchovému průzkumu Lysé hory nad Výtokem,kde jsme prohlíželi hlavně t.zv.Desertérské jeskyňky.Na protější stráni jsme mapovali jeskyni Kůlničku a jeskyňku vlevo nad Kůlničkou.Navštívili jsme informativně úzké chodbičky v zásypovém kuželu Pekárny a jeskyni Křížovu.Vtéto ~~někdo~~ někdo svévolně poškodil spodní vrstvy profilu,kopaného zde o prázdninách minulého roku diluviálním oddělením Zemského musea.

2 exkursní zprávy Ochozské skupiny
dne 23.dubna 1950 / I /
a ve dnech 30.IV. a 1.V. 1950 /II/

I. /23/IV./

Účastníci: Lejsek,Valeš, Březa,Kozel M./

Zastaven tok Hoštěnického potoka a vykopána umělá struha a tím sveden tok do starého propadání. V odpoledních hodinách se objevila v Ochozské jeskyní značně silná voda,která se valila i přes Hadici.

Celkem odpracováno 12 hodin.

II. /30.IV a 1.V./

Účastníci: Lejsek,Valeš,Březa J. a Anna,Kozel,Komzák.

Pokračovalo se v lámání masívu ve Výtoku.Jakmož jsme se dostali na oponu z které není východiska ani lámáním ani jiným způsobem,byli jsme nuceni navrtati tuto vertikální lavici a rozstřeliti ji.V trtivodu ,,L''bylo započato s odklizením,Byly prvoutkem zjištěny četné prostory.Vyhloubila se štola,která klesá dopředu v úhlu 45°. Vyneslo se asi 2 - 3 m^3 humusu,většího štěrku. Manuelní práce je značná a vysilující. Odpracováno celkem 45 hodin.

Exkurse dne 12.května 1950 do údolí Říčky.

účastníci:řed.V.Vlach(Státní památkový úřad),P.Ryšavý.

Ráno v 8hod. od nádraží tramvají do Líšně,odtud pěšky do údolí Říčky.Naproti "Muchově boudě"povšimnuto slepenců,které byly sledovány značně daleko proti proudu po levé (východní) údolní stráni. Střídají se s polohami kulmských pískovců.Výtok Říčky je dnes ve značně neutěšeném stavu.Mříž u výtokového otvoru je vylomena,otvor sám je nevhodným způsobem rozšířen a vodní nádržka je zaplněna naházeným materiálem.V těsné blízkosti je rozházen materiál a přepady sloužící k měření průtokových množství jsou násilně porušeny. Dotazem ve mlýně zjištěno,že úpravu Výtoku provedla svého času obec Líšeň pro plánovanou stavbu vodovodu.Nynější situace u Výtoku zachycena fotograficky.Dnes již pravděpodobně nebudou námitky proti uvedení Výtoku do původního stavu.Po stránce právní projedná celou věc Státní památkový úřad a vyřízení zašle písemně,spolu s pokyny, jakým způsobem by bylo nejvhodnější Výtok upraviti,kam uložiti materiál a pod.,Speleologickému Klubu.Po té odchod zpět do Líšně na tramvaj.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 14.května 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Ivan Kalina,
Oldřich Tesař,
Richard Šikula,
Jiljí Šabata,
Josef Pokladník,
Miloš Coufal.
Brigádníci: Jiří Novák,
Vladimír Maloušek,

Pracovali jsme jednak pod vertikálním komínem u Liští díry, kde sonda má již hloubku více než 250cm. stěna skalního masívu je silně rozpukána a tvoří převis. Nejnižším námi dosaženým sedimentem je diluvialní sprašovitá hlína jež má na spodu kusy krystalovaného vápence a ostrohranný štěrk, který je již méně zastoupen.

V jeskyni Malčině jsme započali odkrývat ústí malého potůčku, tekoucího naposled předloni v prosinci. Strácel se tehdy na dně závrtu v Blátivém dómu Největší záhadou však bylo, že asi 150cm od místa, kde se objevoval potok zpod kolmé stěny, byla již dříve vykopána sonda přes 200cm hluboká. Na obou místech se bude v příštích exkursích usilovně pracovat. Práce na dně druhé propasti jsme přerušili po dobu pěkného počasí, abychom se mohli tím intensivněji pustiti do práce na pracovištích, která jsou za nepříznivého počasí nedostupná.

Exkurse dne 14.května 1950

na Říčky a Ochozsko.

Účastníci: Valeš, Říza a M.Kozel, Lejsek a A.Břízová.

Ohledány četné závrty na úseku naproti Lysé Hoře. Na proutek reaguje mnoho míst. Ve výtoku se pokračuje v uvolnovacích pracích. Hrubý štěrk a hlíny se vyvážejí, což zpomaluje práce.

Podle pokynu předsednictva spolku, zastavují se prozatím na tomto místě práce až do sdělení se stran Státního památkového úřadu.

Odpracováno 45 hodin.

Exkurse dne 19.května 1950

na Říčky .

Účastníci: Valeš,Bříza a Kozel.

Pokračuje se s prácemi naproti Výtoku Říčky,kde se vynášejí sedimenty a vylamuji větší balvan y.

Odpracováno 24 hodin.

Exkurse dne 15.5.1950 do Ochozské jeskyně.

účastníci:Věra Kratochvílová,Soňa Jurková-členové KNV v rámci akce KMD
P.Ryšavý.

Navštívena informativně "stará"část Ochozské jeskyně a přilehlá část Hádeckého údolí za účelem zpřístupnění Ochozské jeskyně v rámci úpravy Gottwaldova údolí.Vedlejší vchod do Ochozské jeskyně není ještě stále zatarasem a stopy v okolí tohoto vchodu svědčí o jeho častém používání.Hlavní vchod je uzavřen toliko jedním zámkem,který bude nutno brzy vyměniti,poněvadž špatně odmyká.Hádecký potok protéká celým povrchovým řečištěm.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 21.května 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jiří Novák,
Věra Nováková,
Jiljí Šabata.

Pracovali jsme celý den na prohlubování výzkumné sondy u Liští díry.Při nynější hloubce sondy,asi tří metrů,jsme narazili na vrstvu ostrohranné ssuti se zaklíněnými balvany,asi zbytky vertikálního komína.Štěrk i balvany jsou promíšeny sprašovou hlinou,která je též ve větší vrstvě nad tímto štěrkem.Při návštěvě Přírodovědeckého klubu v Brně a Sekce profesorů přírodopisu na školách třetího stupně za vedení p.profesora Kouřila jsme ukázali účastníkům na jejich upřenlivou žádost Ochozskou jeskyni a podali jim výklad o naší práci a též takto propagovali činnost našeho klubu.Účastníci byli s prohlídkou velmi spokojeni a ocenili naši práci pochvalnými slovy.

Exkurse dne 3.6.1950 na Říčky.

Účastníci: Z.Bednařík,M.Mezuláník.
Při této výpravě jsme z velké části dokončili registraci jeskyní. Některé z nich jsme vyměřili.U výtoku jsme provedli Křížův pokus se "Skalními duchy".Totiž akustický zjev,způsobený vzduchovými bublinami uvnitř skály.

Ragistraci a očíslování jsme provedli ve směru toku.

Kříž	Nová čísla	Název
10	1	Liští díra
	2	č.5 dle Boěkova prův.
	2a	Malčina jes.
9	3	Švédův stůl
	3a	
	4	Jes.v ochozském žlíbku
8	5	Netopýří jesk.
7	6	Ochozská jsek.
6	6a	
5	7	Křížova jesk.
4	8	Materloch
3	9	Pekárna
	10	
	11	
2	12	Kulnička
	14	Na lysé hoře
	15	Na lysé hoře
	16	
	17	Desentérka
	18	
	19	
	20	
	23	
	24	
	25	

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 3.září 1950.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Navštívil jsem nejzazší partie v Nové Ochozské jeskyni, kde jsem se dostal až téměř na její nyní prozkoumaný konec. Vodní stav v celé jeskyni je minimální. Menší, než v roce 1947 48 a 49. Po překonání sifonu za Poslední ~~mimi~~ kaplí /Zadní/ jsem se dostal zajímavými nízkými chodbami střídající cími se s většími síněmi a kaplemi s pěknou a zajímavou výzdobou krápníkovou až do místa, kde se řečiště rozdvojuje. Na východ odbočuje geologicky velmi mladé řečiště ~~mx~~ téměř bez nánosu, na stěnách této chodby jsou zřetelně vidět stopy nedávné tlakové erose a korose trvající ještě nyní za povodní. Dle výměrů inženýra Feitla z VDT a z celkového charakteru chodby, náleží tato pravděpodobně k povodňovému propadání na konci pytlovitého slepého údolí hostěnického, které je dle Kříže geologicky mladší než propadání nyní normálně aktivní. Povodňové propadání vzniklo snad vminulém století při lámání kamene. ~~[illegible]~~ Chodba na konci Nové Ochozské končí komíny zaplněnými silně korrodovanými balvany. Na sever odbočuje puklinovitě úzká nakloněná chodba s krápníkovou výzdobou, asi po osmi metrech přechází v menší místnůstku, kterým pokračuje dosti hlubokým blátivým sifonkem a za ním nízkou chodbou s blátivým dnem, též severního směru. Přechází po osmi metrech opět v sifonek hlubší a blátivější pod úhlem asi 30 stupňů. Až v tato místa jsem se sám odvážil. Rozhodl jsem se, že tento týden navštívím tato místa ještě s někým a řádně je zmapujeme. V obou sifonech nebyla žádná voda.

Navštívil jsem též jeskyni Křížovou, kde pokračovaly archeologické výkopy. V malé jeskyňce nejnižší terasy nad úrovní údolí, ležící jen o něco jižněji pod Pekárnou v téže stráni, jsem našel v recentním humusu femur lišky. V této jeskyňce někdo započal pracovat.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 5.září 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík.

Na základě Dvořákovy exkurse v neděli 3.září,jsme mapovali nejzašší partie Nové Ochozské od bodu,kde se řečiště rozdělují.Překonali jsme druhý sifon,zaměřili i tuto chodbu,jdoucí též na sever a zjistili,že se zde staly od loňského roku důležité změny v nánosech posledního sifonu. Loňského roku byl sifon značně zaplněn pískem a bahnem,jeho první nízký cíp byl ponořen v nánosech a v okně,které je v tomto cípu vyerodováno, byla jezírko téměř 1m hluboké.Nyní se řečiště vtéto části zahloubilo do nánosů,přední ''nožka''sifonového N se objevila ve vzduchu ,hladina vody značně poklesla jak vzhledem ke stěnám,tak i ke dnu.Nyní je hloubka nádrže 40cm vody,strop se sklání pod hladinu a druhá nožka sifonového N sahá hlouběji,než první.I bahnité dno se ještě dosti příkře svažuje do maximálního bodu sifonu.Udrží-li se suché počasí do konce podzimu,je možné,že i tento sifon vyschne.Fotografovali jsme tento sifon,ale neručíme za výsledek pro špatné podmínky a film.Loni,kdy jsme navštívili tato místa s Klimplem ,prohlíželi jsme detailně celou poslední místnůstku a nezjistili tam žádného jiného podpisu než německých badatelů z roku 1931 a 33. Letos jsme našli na jedné stěně vyrytý monogram Karla Medka s letopočtem 47,bez udání měsíce a dne.Takovéto počínání,myslím,není důstojné člena našeho klubu.O výzkumech této velmi zajímavé části budeme referovati v našem klubovním časopise.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 10.září 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
František Göttler,
Vladimír Maloušek,
Luboš Svoboda,
Jiljí Šabata,
Richard Šiknla.

Pracovali jsme u posledního sifonu v Nové Ochozské.Vyhloubena sonda v písících před sifonem,čímž voda v sifonu značně klesla a objevilo se na západní straně sifonové komory okno,jímž snad budeme moci proniknouti za tento sifon. Deskami byl zpřístupněn sifon č.2,takže již není tak blátivý. Informativně byla navštívena jeskyně Netopýří.

Zpráva o exkursi do Jižní části Moravského Krasu dne 16.září 1950.

Hádecká skupina: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák
Miroslav Kozel.

Navštívili jsme nejzašší partie Nové Ochozké,kde jsme pronikli v posledním sifonu,jehož hladina značně pokleslaX proti minulé exkursi /asi 30cm/, zprvní sifonové komory druhým a třetím oknem v sifonových výběžcích do dalších dvou komor.Strop poslední komory již neměl okno a skláněl se prudce pod hladinu sifonu.Hloubka vody v tomto místě sifonu činila 4o cm a dno se ještě dosti příkře svažovalo.Komory nemohly být přesně zaměřeny,poněvadž XX prostory jsou příliš malé a obsahovaly ještě mnoho vody,Tyto komory jsou nově objeveným pokračováním nejzašších partií Nové Ochozské.Chodba ,vedoucí přes poslední tři sifony byla nazvána S i f o n o v o u,a je toto jméno uvedeno též na plánku těchto prostor,minulé exkurse zhotovovaného.

Silný déšť nás přinutil k návštěvě Hostěnického propadání,kam se již počaly propadati spousty povodnové kalné vody.Zaplaveno bylo staré i nové propadání.Hádecké propadání stačilo ještě zhltat všechnu vodu,kdežto z Ochozského žlíbku se valila kalná žlutá voda,zabarvená hlavně sprašemi v okolí Ochoze.2 hodiny po tom,co se počaly vody propadati do propadání,voda ještě z Ochozské netekla.Ve Výtoku byl stále ještě velmi nízký stav vody a voda X průzračně čistá.Vedle jeskyně Adlerovy jsme zjistili dvě neočíslované jeskyX ky.Měla by se provést důkladná revise všech jeskyněk v údolí a opravit toto nepřesné,a o nic se neopírající očíslování.Při očíslování není uveden ani popis polohy místa jeskyně,ani popis jeskyně vlastní.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 24 září 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák.

Pro značný déšť se exkurse nezúčastnilo více členů. Zjistil jsem, že povodňová voda, která zaplavila minulou neděli Ochozskou jeskyní, nevytékala prostřileným zamřížovaným vchodem ven, nýbrž se ztratil v trativodu, odkrývaném líšeňskou skupinou v Hadici. Voda tuto neděli z Ochozské jeskyně netekla. Propadání Hádecké bylo v plné činnosti při velkém přívalu vod. Z Ochozského žlíbku se opět valila temně žlutá kalná voda. Navštívil jsem terasy na levém břehu Hádeckého potoka mezi Hádeckým propadáním a hájovnou Hádek, kde jsou pěkně vyvinuty skupiny škrap a několik menších jeskyněk a abri.

Zpráva o exkursi do jižní částiMoravského Krasu dne 1. října 1950.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Milan Lejsek,
Miroslav Kozel.

Nejprve jsme detailně zmapovali jeskyně Křížovou a Ádlerovu. Navštívili jsme též za účelem informativním jeskyni Netopýří, kde jsme zjistili dosti čerstvě propadený závrt v jedné z odboček severně horního patra. Dno nízké chodbičky se propadlo a mezi balvany bylo možno viděti další nové, ještě neprozkoumané jeskyně. První se sesunul puklinou Dvořák, hlavou dolů. Nemohl se však dovnitř protáhnout, proto byl vytažen zpět. Při tom se mu vysypaly klíče z kapsičky od Ochozské jeskyně, které zůstaly na dně ležet. Druhý se do dva m hluboké úzké pukliny vypravil Kozel, který se většinou těla do prostory protáhl, zůstal však viset za nohy v puklině, hlavou dolu. Tři hodiny trvalo, než mohl být spojenými silami osvobozen. Palicí a sekáči jsme se dostali jinou puklinou do téže místnůstky, Kozla jsme doslova podhrabali holýma rukama. Nemohl téměř chodit a musili jsme jej velmi dlouho masírovat. Klíče od Ochozské se však zasypaly úlomky kamení a hlinou, takže je budeme musit vykopat až příští neděli. Objevená síň není velkých rozměrů, asi 8m dlouhá, dva metry široká. Svažuje se z obou stran do závrtu, zasypaného opět kamením a hlinou. Zde, v tomto místě, zvaném nyní Kozlovou síní, bude velká naděje dostati se ke spodním vodám. Příští neděli se tato část bude mapovat.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 15.října 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík.
Brigáda: Blanka Janasová,
Jan Kotásek.

Navštívili jsme opět jeskyni Netopýří, kde jsme nalezli předminulou neděli ztracené klíče od Ochozské jeskyně. Pokračovali jsme též s odklizovacími pracemi na uvolnění další sestupné chodby mezi balvany v závrtě na dně objevené Kozlovy síně. Objevila se puklina, doposud neprůlezná, nyní asi dva metry hluboká, jež má však asi ještě vertikální pokračování. Je velmi pravděpodobné, že tento závrt vede ke spodním vodám. Informativně jsme navštívili jeskyni Malčinu a Ochozskou.

Exkursní zpráva z jižní části Moravského Krasu, konaná 22.října 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík.

Pro neúplnost dosud známých 4 plánů jeskyně Netopýří a pro přesné výškové zaměření našich nových objevů ve středních patrech této jeskyně, jsme se rozhodli jeskyni Netopýří přesně zmapovati. K tomuto účelu jsme si z vypůjčili spolkový sklonoměr s průhledítkem. Za tuto exkursi jsme zaměřili většinu horních pater a asi polovinu pater středních, směřujících k vodě. V příštích exkursích budeme pokračovati. Zjistili jsme též dle plánu ing. Feitla, že pod traverzou ve spodních patrech v chodbě již téměř nad vodou je otvírek, který vede k druhé vodě v Netopýrce, známé ing Feitlovi.

Zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 27.října 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák.
Vladimír Stehlík.

Dvořák byl pověřen,aby provedl pana Stehlíka z Prahy po Ochozské jeskyni,poněvadž tento byl pověřen fotografováním v této jeskyni,jako součást obrazového díla Moravský Kras ve fotografii.Fotografovali jsme hlavně krápníkové partie v Nové Ochozské,některé ve velkých dómech a na počátku Labyrintu.Celkem pořízeno 11 snímků.Další snímek byl pořízen ve vchodu jeskyně Pekárny a jiný ještě na otevřeném ředišti Říčky.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 5.listopadu 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák.

Brigáda: Naděžda Hašková
Eva Eisérová
ARNOŠTA Pulzová
Miroslav Vodička,
Jaroslav Weisz,
Alena Ziffrová.
posluchači 1.roč.geologie přírodovědecké fakulty M.U.

Nejdříve nám zašila děvčata naše rozbité oděvy,za čež jim byla potvrzena pracovní brigáda.

Po častých velmi silných deštích byl stav vody značně vysoký a byl vyšší,než v několika minulých letech.Ani při jarních záplavách neproudila v voda v takovém množství,jako tohoto dne.Jeskyně Ochozská se proměnila v aktivní ponořiště,brána ve vchodu byla zaplavena výše,než do poloviny a voda se valila mohutným proudem z jeskyně ven a spojovala se s povodňovou vodou,kterou již nemohlo pohltit Hádecké propadání a jiná propadání menší pod Lišší dírou. Z Ochozského žlíbku proudil známý tok tmavě žluté vody. Výtok se změnil na bouřlivou vyvěračku,jíž téměř nestačila betonová odtoková roura,odvádějící vodu za normálních stavů.Poněvadž jsme chtěli poznati činnost vody ve velkých dómech Staré Ochozské,prolezli jsme Labyrintem.Z Nové Ochozské se valil proud velmi silný,který však směrem k Hadici dosti seslábl.Příčinou toho jsou dva nápadné a asi několik menších travivodů,které mají dosti značnou kapacitu.Podařilo se nám tak snad po prvé studovat nerušeně hydrografii v Ochozské jeskyni,bohužel pouze ve velkých dómech,poněvadž Nová Ochozská byla naprosto nepřístupná.Škoda,že jsme sebou neměli fotografický aparát.

Zpráva o exkurzi do jeskyně Netopýří dne 12.listopadu 1950.

Účastníci: Baláš Vladimír,
Dvořák Jaroslav,
Janík Miloš,
Kozel Miroslav,
Slaběík Josef.

Dvořák a Janík pokračovali v zaměřování jeskyně Netopýří,kdežto ostatní pracovali na dně Kozlovy síně v uvolňování pukliny,zavalené balvany Puklina stále klesá,v dolní své části se rozšiřuje a je vidět opět do dalších neznámých prostor,jdoucích asi ke spodní vodě.Navštívili jsme jeskyni Ochozskou,kde ještě proudil slabý pramének vody z Nové Ochozské a mizel v Líšeňském tratívodu v Hadici,kde tvořil dosti hluboké jezírko.Povodeň , která zaplavila minulou neděli Ochozskou jeskyni,nezpůsobila zde větších z změn.N Povrchové řečiště bylo v celé části imundováno.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu 19.listopadu 1950.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Miroslav Kozel,
Antonín Svoboda.
Brigáda: Karel Křen,
Miroslav Vocílka.

Březa,Dvořák a Kozel pokračovali v mapování jeskyně Netopýří,kde dokončili zaměření spodních pater.Zbývají ještě zaměřit asi polovinu horních pater,což doufáme bude dokončeno příští exkurzí.Klimpl a Svoboda započali pracovat na dně propasti v Labyrintu Ochozské jeskyně,kde připravovali materiál pro Žebříkovou konstrukci na výstup z propasti do neznámého pokračování horních pater Labyrintu.Vocílka a Křen fotografovali ve východní odbočce Labyrintu i ve velkých dómech Staré Ochozské. Vodní stav značně již proti minulé exkurzi poklesl,přes to je ještě značný.Voda,tekoucí na povrchu Mídeckým údolím,se ztrácela v řečišti před Ochozskou jeskyní právě v tom místě,kde se vlévá periodický potůček,tekoucí z Ochozské jeskyně,do hlavního řečiště Mídeckého potoka.Toto místo je označeno nedávnými depresemi v podobě závrtů a příkopovitých sníženin .Od roku 1947 jsou mimo pozorovány pohyby půdy v této oblasti.Asi uprostřed,mezi Ochozským žlíbkem a údolíčkem před Ochozskou jsme zjistili utvoření se nového menšího závrtovitého poboru v řečišti.

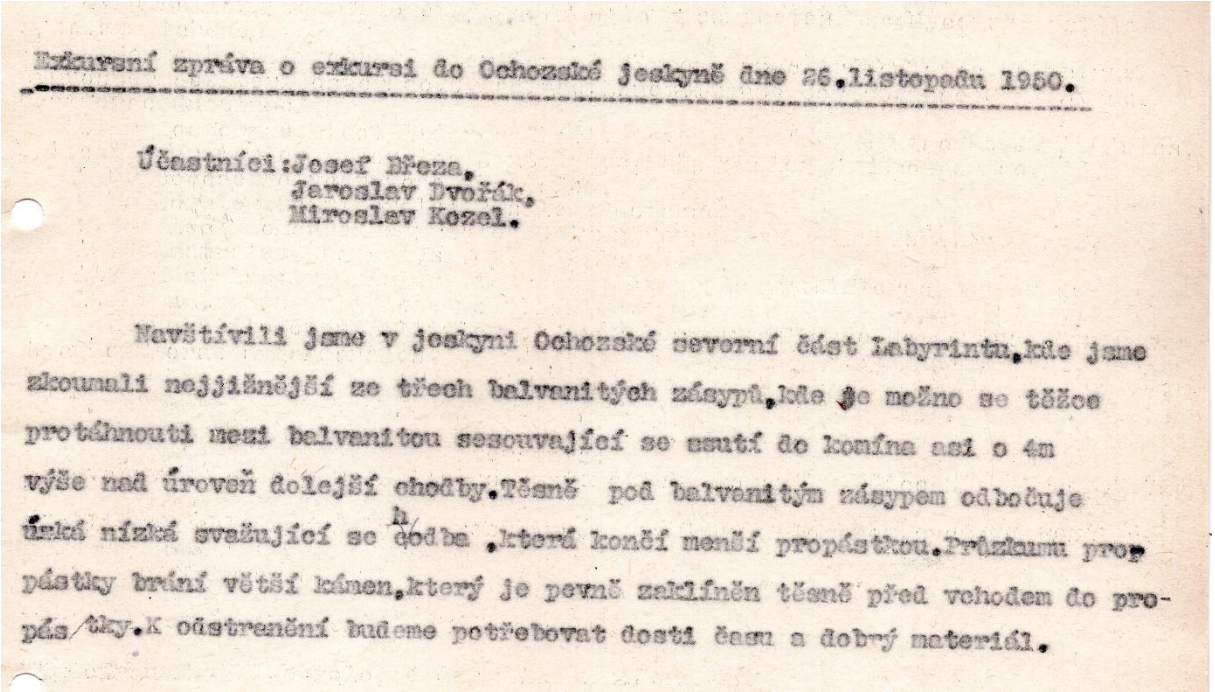

Exkursní zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 26.listopadu 1950.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel.

Navštívili jsme v jeskyni Ochozské severní část Labyrintu, kde jsme zkoumali nejjižnější ze třech balvanitých zásypů, kde je možno se těžce protáhnouti mezi balvanitou sesouvající se usutí do komína asi o 4m výše nad úroveň dolejší chodby. Těsně pod balvanitým zásypem odbočuje úzká nízká svažující se chodba, která končí menší propástkou. Průzkumu propástky brání větší kámen, který je pevně zaklíněn těsně před vchodem do propástky. K odstranění budeme potřebovat dosti času a dobrý materiál.

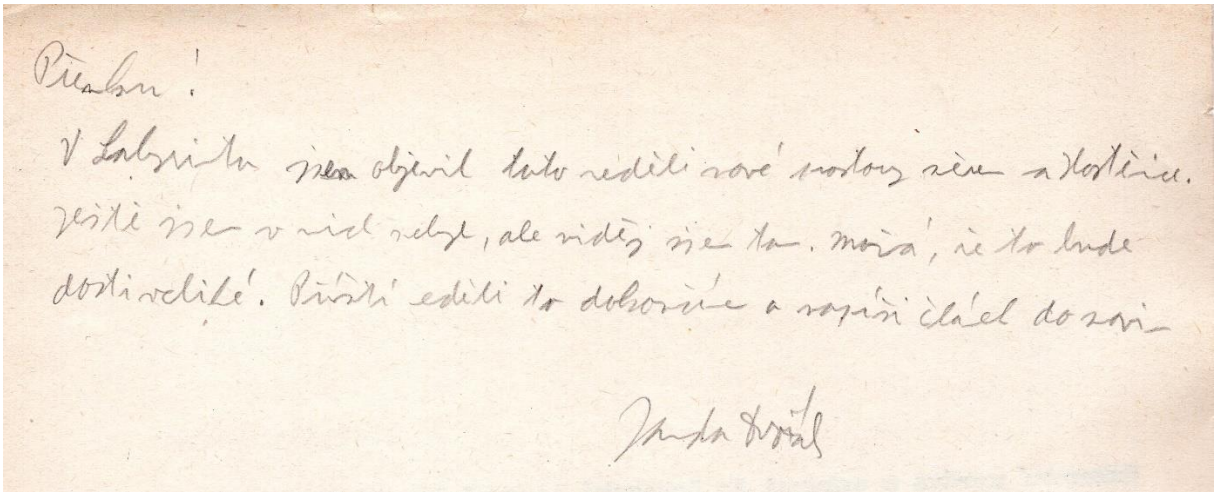

Přemku!

V Labyrintu jsem objevil tuto neděli nové prostory směrem od Hostěnic. Ještě jsem v nich nebyl, ale viděl jsem to. Možná, že to bude dosti veliké. Příští neděli to dokončíme a napíšu článek do novin.

Jarda Dvořák

Přemku !

V Labyrintu jsem objevil tuto neděli nové prostory (směrem od Hostěnic – pokud to čtu dobře). Ještě jsem v nich nebyl, ale viděl jsem to. Možná, že to bude dosti veliké. Příští neděli to dokončíme a napíšu článek do novin.

Jarda Dvořák

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 3.prosince 1950.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Přes to,že jsem byl sám na exkursi a přes vodu,která slabě tekla Ochozskou jeskyní,odvážil jsem se vniknouti do východnější části Labyrintu,kde jsem započal hloubiti sondu v nejvýchodnější síni. Zde odbočoval nízký těsný trativod,zaplněný až,po strop hlinitou náplavou.Tento jsem namáhavě 5 hodin prokopával,až se objevil malý st stvor.Tento jsem rozšířil do té míry,že jsem již viděl do nových prostor ,táhnoucích se směrem k Kostěnicím.Tedy opět nové prostory na území Jižníčásti Moravského Krasu,v letošní podzimní sezoně již třetí.

SPELEOLOGICKÝ KLUB - BRNO.
Došlo dne 5. II. 1951
Číslo 29
Vyřízeno: 5. 2. 51.

Výroční zpráva hádecko-ochozské skupiny za r.1950.

V zimních měsících jsme pokračovali v pracích v propasti v Labyrintu Ochozské jeskyně.Bylo dokončeno zeměření těchto prostor,započali jsme otevírat tři propadání na dně propasti.Bohužel,se však jícny propadání tak zúžily,že se v pracích nemohlo pokračovati.Z plánů se zjistilo,že chodba U Kužele,jdoucí z Velkých Domů má směr ke dnu propasti.I sedimenty této chodby byly podobné sedimentům v propadáních a vykazovaly vyhovoval též výškový rozdíl.Zde jsme pronikli do plitké klenuté síně s písčitým dnem.Byl též vypracován návrh na výstup ze dna propasti do horních pater pomocí žebříkového lešení.Pokračováno s přípravou materiálu i koncem roku,avšak výstup bude realisován až v roce 1951.Při detailním průzkumu téměř celé jeskyně Ochozské,hlavně však Labyrintu a bočních stěn Velkých domů byla znovu objevena Záclonková síň,jdoucí z Balvanitého domu nad propastí jižním směrem.Ve Velkých domech byl prohlédnuta stará pracoviště a započalo se též s odklizením nánosů z jedné započaté sondy.Brzy se však ukázala slepou a bezvýznamnou.V letních měsících jsme se věnovali průzkumu terénu,zjišťování nových jeskyněk,nadějných míst k otevírání a hydrografickému průzkumu.V jednom nadějném místě pod zbytkem vertikálního komína,těsně vedle jeskyně Liští díry jsme započali hloubiti sondu,nyní již téměř tři metry hlubokou.Skalní masív stále uhýbá a tvoří tak nad sondou klenbu.Práce musila býti přerušena pro nepříznivé počasí.V Málčině jeskyni jsme se zabývali pouze příčinou,proč netekl od 12.prosince 1948 ještě potok v Blátivém domu,kde se též propadal.Odkopali jsme hlinitý závaL,zakrývající výtok potůčku.Pod skalní stěnou se nám objevil jen velmi malý kanálek,silně blátivý.V práci na tomto místě bude jistě pokračováno, poněvadž má rozhodující vliv na hydrografii jeskyně Málčiny.Na podzim jsme se věnovali za abnormálního sucha výzkumu nejvzdálenějších partií v Nové Ochozské.Kromě pozorování morfologických a hydrografických jsme pronikli do spletitého třetího syfonu Syfonové chodby,který se nepodařilo ještě nikomu překonati.Zaměření Syfonové chodby přineslo opět něco světla do spletitých situací Hostěnických ponorů.Po zaplavení Nové Ochozské vodou,jsme prováděli povšechný průzkum a zjištění škrapových polí v naší oblasti.Dále jsme se opět počali zabývati výzkumem Labyrintu a to jeho jihozápadní částí.Zkoumali jsme balvanité zásypy na konci tří chodeb a zjistili,že jsou to vlastně tři paleoponory hostěnických vod.Pod nejsevernějším paleoponorem jsme zjistili chodbičku západního směru,zatarasenou větším balvanem.Za balvanem zeje úzký jícen malé propástky.Pracujeme na rozbíjení balvanu.Práce je velmi namáhavá,poněvadž jest nutné pracovati v leže.V jeskyni Netopýří byla objevena nová destrukční Kozlova síň pod podlahou horního patra se závrtem směřujícím asi ke spodním vodám.Dvořák se též sám za jednu exkursi prokopal z nejvýchodnější síňky Labyrintu do další síňky jihovýchodního směru s pěknou výzdobou krápníkovou. Tyto prostory směřují do třetí větve Labyrintu,kam směřuje více ucpaných tratívodů.Jejich výzkumem a prokopáváním se budeme zabývati v roce 1951. Ve vánočních svátcích inundovali naši ochozští členové velký závrt před Ochozskou jeskyní.Zavedli tam povodňovou vodu,z Ochozské jeskyně vytékající.Závrt dosti slabě vodu vsakoval.

O vánočních svátcích byl též podniknut informativní zájezd do Hranického krasu.Do Važeckého krasu pod Vysokými Tatrami byly podniknuty dně exkurse.O velikonocích týdenní a velké pracovní v červnu,červenci a srpnu. Velikonoční exkursi jsme věnovali povrchovému poznání celé krasové oblasti, fotografování a částečnému mapování.Byl vypracován plán pro pracovní exkursi v letních měsících.Po dobu dvou a půl měsíce,kdy jsme pracovali v létě ve Važeckém krasu,byl celý kras podrobně prozkoumán,zaměřen a ofotografován. V propadání Piepadlá jsme objevili novou propástku se silným průvanem,v závrtu u vchodu do Važecké jeskyně menší trativodní jeskynku,v propasti Dračia diera krápníkové komínovité pokračování,několik propadlých otvorů na dně starších závrtů a několik závrtů nových.Sbírány zde též vzorky krasových hornin.Podniknuty odtud studijní exkurse do krasu Demänovského/Ledová jeskyně a Chrámu

svobody./ Svätojanského /Stanišovské jeskyně/a na horu Ohniště se 150 m hlubokou propastí,patřící k Svätojanskému krasu.

Práce mapovací:
Propast v Labyrintu Ochozské jeskyně,
Záclonková síň — " —
Chodba u Zkamenělé řeky v Ochozské jeskyni,
Syfonová chodba — " —
Jeskyně:Křížova,Adlerová,Liští,a Netopýří v již.části M.K.
Važecký kras:42 závrtů,2 propadání,jeskynky,závrtů u Važecké j.a terase nad ní.
Odbočující chodba ve Važecké jeskyni.
Jeskynky Vlčie diery.
Propast Dračia diera

Práce fotografické:
Interiér Ochozské -10 snímků
Povrchové zjevy v jižní části M.K.-11
Branice-Maculška-4
Važecký kras-55
Sv.Jánská dolina -3
Stanišovská jeskyně-2
Ohniště-10
Javoříčko-jeskyně Zátvořice-9

Celá skupina odpracovala na výzkumu 3252 brigádnických hodin.

Jaroslav Dvořák,
vedoucí.

Košice 5/11.51 R.

Na závěr každého roku přidávám současné články, které v daném roce vyšly v některých odborně na kras zaměřených časopisech. V r. 1950 to byl jen článek R. Burkhardta.

Pirátství Ochozského potoka v Moravském krasu. Také v Moravském krasu nalezneme při podrobnějším průzkumu zjevy říčního pirátství, v měřítku zdejších potoků. O podzemním pirátství, které se vytvořilo vznikem Jedovnického propadání v povodí Jedovnického-Křtinského potoka, psali jsme již na jiném místě (Terasy a speleogenese, Čsl. Kras roč. II, 1949). Dnes povšimněme si jiného, povrchového říčního pirátství Ochozského potoka, jak nazýváme potok pramenící v obci Proseči, který protéká Březinu, teče jižním směrem kolem vápenky Hlubné, přijímá severně od vápenky přítok od východu, teče k Ochozi-Obcím a protékaje Ochozským žlíbkem (kde se částečně v korytě propadá na vápencích) vlévá se pod Pekárnou do Říčky. Domnělé říční pirátství dělo se na úkor potoka Časnýře, který pramení ve dvou zdrojnicích severním a jižním u Kanic a teče přes Řícmanice do Svitavy v Bílovicích.

Již K. Zapletal na své geologické mapě Mor. Krasu (Časopis mor. zem. musea, 1923) kreslí plistocenní štěrky v této oblasti, a to jednak v horní části povodí potoka Ochozského u Březiny a jednak ve spodní a střední části údolí Časnýře u Řícmanic a Kanic. (Zapletal nazývá Časnýř Kanickým potokem.) V dnešním povodí Časnýře až po rozvodí nenalézáme kulmské vrstvy, ježto povodí Časnýře je na východě ohraničeno devonskými vápenci západní hranice krasové. Při ohledání terasových sedimentů (cca 15 m terasy) v severním svahu (štěrkoviště) těsně za Bílovicemi směrem k Řícmanicím nalezli jsme jednak četné fluviatilní štěrky, v nichž jsou červené pískovce, též omleté kousky granititu; co však překvapuje, jsou omleté valouny kulmské droby, jež jak výše uvádíme, nikde v dnešním povodí potoka Časnýře nevystupují. Při bližším porovnání vrstevnicového plánu (Podrobná mapa Mor. Krasu, 1948) povšimněme si, že v pravém břehu údolí Ochozského potoka jižně Březiny, u silničního km 12, JV od kóty 461 uvedené mapy, naproti levému přítoku Ochozského potoka, západně od vápenky Hlubné, je sedlo ležící jen asi 10—15 m výše než úroveň Ochozského potoka, které odděluje toto údolí od dnešní horní části povodí severního ramene Časnýře.

Lze se proto důvodně domnívati, že dnešní horní část povodí Březinského potoka, který pramení u Březiny-Proseče na kulmských drobách, měla původně své přirozené pokračování v údolí Časnýře a Ochozský potok pramenil jižně od Hlubné. Teprve někdy za 15 m terasy načepoval Ochozský potok zpětnou erosí v amfiporových vápencích v okolí Hlubné toto původní údolí „Březina-Kanice-Bílkovice" a tak je pirátsky usurpoval na úkor Časnýře. Existence kulmových štěrků u Bílovic-Řícmanic v terasovitých sedimentech Časnýře je toho dostatečným dokladem.

R. Burkhardt.

Vyšlo v časopisu „Sborník československé společnosti zeměpisné", ročník 55/1950, č. 3 – 4, str. 228 – 229.

Speleologický klub Brno
Hádecká pracovní skupina

Rok 1951

Exkurzní zprávy.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 7.ledna 1951.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Miloš Coufal,
Miroslav Kozel,
Lubomír Svoboda,
Josef Pokladník.

Dvořák a Svoboda fotografovali krápníkovou výzdobu Velkých dómů a hlavně Labyrintu. Ostatní pracovali v Labyrintu v chodbě u Chobotnice. Tato leží asi 30m za Německým sifonem a je to odbočka z hlavní chodby jihozápadním směrem právě v tom místě, kde je sněhobílý vodopád s několika záclonkami, zvaný Chobotnice. V tomto místě se začínáme prokopávat do chodby do níž je již nyní vidět štěrbinou při stropě. Podle plánu ing. Feitla směřuje zde do skalního masivu několik ucpaných chodeb, které dají tušit třetí větev Labyrintu. V místě, kde se chodby Labyrintu roztrojují, našli jsme spícího okroužkovaného netopýra s nápisem na kroužku: Museum Praha 12010. Nález byl hlášen Dr Grulichovi na zoologický ústav Vysoké školy zemědělské. Ve velkých dómech jsme nalezli v malých živých studánkách jeskynní perly, dosti podobné perlám z jeskyní Demänovských.

Zpráva o exkursi do jeskyně Ochozské dne 14.ledna 1951.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Josef Pokladník,
Miloš Coufal.

Pokračovali jsme v prokopávání poloucpané chodby U chobotnice v Labyrintu. Prokopali jsme se do menší síňky se starou výzdobou krápníkovou, značně zaplněnou žlutou jeskynní hlinou. Další pokračování je naprosto zaplněno hlinou. Chodba je nyní asi 7 metrů dlouhá. V Líšeňském trativodu v Hadici se propadal slabý pramen vody. Na stěnách a stropu Velkých dómů jsme nalezli zvláštní řasy, jež by zasluhovaly pozornosti odborníka. Též v Německém sifonu na pokraji Labyrintu byli pozorování bílí průhlední chvostoskoci pohybující se na hladině menší tůňky s množstvím odpadů hnijícího dřeva.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 4.února 1951.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel.

Věnovali jsme celou exkursi zaměřování nové síně objevené Dvořákem a její okolí v jihovýchodní části Labyrintu. Voda v Ochozské jeskyni dosáhla dosti vysokého stavu a propadala se v trativodě vlevo za vchodem. Líšeňský trativod nemohl pojmouti všechnu vodu, takže jsme se stěží do Hlavních dómů dostali. Do večera stav vody poněkud klesl.

Přes to, že venku mrzlo a z jeskyní vystupovala pára a silný průvan, v propadání pod Švédským stolem, kde P. Ryšavý udával dosti silný průvan, nebylo po něm nejmenší stopy.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu 11.února 1951.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Z Ochozské jeskyně vytékala voda. Asi o 10 hod. přestala vytékat a za vraty se utvořilo hluboké jezero, které rychle klesalo. V jeskyni Malčině opět tekl potůček mnou objevený 12. prosince 1948. Od této doby x netekl. Tedy perioda opravdu úctyhodná. Vodní stav byl velmi vysoký, z Výtoku se drala voda pod silným tlakem, Hádecké propadání bylo celé zahlcené vodou, též propadání blíže po proudu silně hltalo vodu. Hostěnické propadání bylo též silně aktivní, a to oba ponory byly úplně zaplněné vodou.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 14. února 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík,

Pokračovali jsme v mapování a průzkumu jeskyně Netopýří. Mapování nemohlo být dokončeno pro přílišnou tělesnou konstituci Janíkovu, který se nemohl protáhnout jednou z úžin. Proto bude dokončeno později.

Voda byla ještě vx dosti vysokém stavu. Do Ochozské jeskyně jsme se nemohli vůbec dostat pro vodu, propadající se v trativodě za vchodem. Trativod nemohl všechnu vodu shltat a proto se zde tvořilo dosti hluboké jezero. Ve Výtoku příval vody částečně poškodil potrubí jímž protéká.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 18.února 1951.

Účastníci: Josef Březa,
Miroslav Kozel,
Luboš Svoboda.

Pokračovali jsme ve vyklizování chodby uChobotnice v Labyrintu. Poslední dómek je nejen uzavřen hlinitými nánosy, ale též starými sintrovými záclonami velké mohutnosti, které naprosto uzavírají další postup a práce je velmi stížena. Slabý pramen vody se propadal v Líšeňském trativodě v Hadici.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 25.února 1951.

Účastníci: Josef Březa,
Vojtěch Hoffman,
Miroslav Kozel,
Milan Lejsek,
Luboš Svoboda.

Jednak se pracovalo dále na prokopávání chodby u Chobotnice jednak se prohlížely Zásypové kužely na konci východní větve Labyrintu a jeho nejvýchodnější odbočky. Voda v Ochozské se propadala silnějším proudem v Líšeňském trativodu v Hadici, kde tvořila jezero.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 4.března 1951.

Účastníci: Josef Dřeza,
Miroslav Kozel.

Pracovali jsme na úpravě přechodů v jeskyni.Bylo nutno hlavně vybudovat stálý pevný mostek přes Líšeňský trativod v Hadici, poněvadž při záplavách byl trativod tak rozšířen,že se tudy již vůbec nedalo chodit.Dále byly opraveny přechody vevelkých dómech,jež byly porušeny vodou při záplavách.Voda se propadala v jeskyni v Líšeňském trativodu velmi slabým proudem.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně dne 11.března 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda,
Zdenek Teskrek.

Pracovali jsme v Labyrintu v chodbičce pod nejjižnějším balvanitým zásypem u Odlehlé propástky.Zde jsme podkopávali a roztloukali balvan ,zatarasující přístup k propástce.Balvan bude možno při některé z dalších exkursí již vytáhnout a vnésnout do propástky.Nazpět jsme procházeli Labyrintem k Hornímu vchodu v Kanonném žlíbku.Voda se zprvu propadala v Hadici v Líšeňském trativodu pak však stoupla a propadala se k vodě v trativodu vlevo za vchodem.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 22.března 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda.

V 9 hod.ráno voda v Ochozské se propadala velkým proudem v tratívodu vlevo za vchodem v takové míře,že se nedalo proniknouti ani do Hadice,ani do Velkých dómů.Proto jsme se odebrali do Blátivého dómu jeskyně Malčiny,kde jsme odvedli vodu z jezírka do propadání uprostřed dómu prokopáním zahřbeného průkopu.Propadání jsme vyčistili a zjistili, že má značnou jímavost vody.Bylo jasně slyšet hukot vody do prázdných prostor.Dohnžel je však vstupní otvor velmi úzký a zanesený bahnem. V 11 hod.se vyvalil silný proud vody z Ochozské jeskyně do údolí,který jsme několikrát fotografovali.Odpoledne pak tok vody slábl,avšak stále ještě z jeskyně vytékal.Přes to,že bylo velmi nádherné počasí byl tok vody způsoben pouze velmi slabým rozmrazením půdy.Navštívili jsme též menší jeskyňky v Ochozském žlíbku a Hostěnické propadání,kde byly oba ponory ve značné činnosti.V uzávěrové stěně údolí se otevírá několik závrtů.Tento pohyb nastal již na podzim minulého roku a nyní stále pokračuje.

Malčina jeskyně – Blátivý dóm.

Pozoruhodné zjištění : Bylo jasně slyšet hukot vody do prázdných prostorů !

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 26. března 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda.

Navštívili jsme jeskyni Malčinu, kde jsme pracovali opět na dně Blátivého dómu. Poněvadž byl tento den jeden z nejvyšších stavů vodních za poslední dvě léta, začal opět téci potok na dně Blátivého dómu. Od roku 1948 se změnil přítokový kanál potůčku a tento nyní přitéká voda do sondy, dříve zde vykopané, pak již byla sledována velká puklina sklánějící se na severo severo východ. Voda zatopila přes dva metry hlubokou sondu a odtud přetéká do normálního řečiště. Dříve toho nebylo a voda odtékala dosud neznámým přítokovým kanálem do řečiště a nechávala sondu naprosto suchou přes to, že přítok ležel mnohem výše, než dno sondy. Nyní jsme pracovali na odkrytí celého řečiště, jež je částečně stísněno mezi převislý skalní masiv a silně blátivou náplavu. Z Ochozské jeskyně valil velmi silný proud po celý den, který k večeru jen velmi málo klesl. Též výtok jevil maximální činnost a voda přetékala přes potrubí ve výtoku namontované.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne1.dubna 1951.

Účastníci: Jaroslav Borka,
Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Miroslav Kozel,
Oldřich Šesař.

Pracovali jsme opět v jeskyni Malčině na odvodňování hluboké sondy a čistění propadání uprostřed Blátivého dómu.Prokopali jsme již u propadání celou vrstvu jílovitého žlutého bláta až na kamenitý sával na dně, skládající se z balvanů velikosti hlavy,mezi nimiž si prodírá potůček cestu do spodních pater.Blátivá vrstva je přes 1m mocná.U přítoku potůčku zpod stěny pokračovali jsme v odklizování žluté hlíny,abychom se dostali do úrovně hladiny potůčku.Práce je velmi obtížná,poněvadž se nedá bláto házet lopatami,ani kopat krompáčem.Musí se vypat polními lopatkami a pak házet rukama.Potok již tak silně netekl,jako za minulé exkurse.

Z jeskyně Ochozské se valil obrovský proud vody,který naplnil závrt před jeskyní,až přetékal druhou stranou.Ve výtoku vody dosti poškodily potrubí tam položené.Při dobrém počasí započneme zde již příští exkurzi s úpravou výtoku.

Na zpáteční cestě jsme navštívili hypotetické výtoky v Mokré,kde jsme zjistili,že pravděpodobně výtok na nánosti není vůbec krasová vyvěračka, nýbrž obyčejný a pramen.Jeho poloha je čistě geologická.Pramení na rozhraní devonských vápenců a kulmu v neogenní propadlině,vyplněné štěrkem a hlinami.Vpodloží jich leží pravděpodobně bádenské tégly.O ostatních pramenech nemusím se vůbec zmiňovat poněvadž tyto nejsou naprosto jistě krasového původu.Pocházejí zdroniši na polích a lukách.Chemický rozbor vzorků vody z hlavního pramene přinese jistě objasnění spletité situace těchto výtoků,avšak dle mého mínění se vůbec o krasové výtoky nejedná.

Zpráva o exkursi do ~~xx~~ jižní části Moravského Krasu dne 8.dubna 1951.

Účastníci: Luboš Ambrož, Josef Březa, Jaroslav Berka, Miloš Coufal, Ivan Kalina, Jan Klimpl, Miroslav Kozel, Josef Pokladník, Zdenek Tesárek, Oldřich Tesař.

Navštívili jsme jeskyni Malčinu, kde přestal již téci potok na dně Blátivého dómu a hladina vody v sondě klesla asi o 30cm. Pokračovali jsme opět v odkopávání blátivého závalu, abychom se dostali pod úroveň hladiny potoka. V Ochozské jeskyni stála vodní nádrž přímo za vchodem a jezírko mělo tak silný přítok, že trativod vlevo za vchodem sotva stačil pojmouti vodu sem přitékající. Je to velmi zajímavý stav, poněvadž celý týden bylo velmi sucho. Započali jsme úpravou Výtoku, abychom jej uvedli do původního stavu. Na tuto exkursi byly vytrhány 3 díly potrubí a odházeno značné množství materiálu, jímž byly tyto zasypány. Stav vody v povrchovém řečišti jen velmi slabě klesl proti maximálním stavům za minulých exkursí.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně a jižní části M.K.dne 15.dubna 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Luboš Svoboda.

Poněvadž voda v Ochozské jeskyni se propadala pouze slabým proudem v Líšeňském trativodu v Hadici, mohli jsme opět navštíviti Ochozskou jeskyni. V Nové Ochozské jeskyni jsme pronikli až ke Křížovu sifonu a zjistili v blátivých nánosech Hostěnického potoka hojné exkrementy žížalovitých červů. V chodbě U Smuteční vrby jsme nalezli mnoho jedinců bezbarvé kavernikolní fauny, kteří těkali po hladině jezírek, v nichž hnilo něco organických zbytků. Německý sifon byl velmi zaplněn vodou, takže se jím nedalo proniknout do chodeb Labyrintu. Opětně jsme prohlíželi Chodbu u Kužele, kde započnou též nějaké práce na postupu do prostor, do nichž již je stěrbinou vidět. Chodba se rozvětvuje do několika chodeb celkem rovnoběžných, což odpovídá asi propadáním na dně propasti v Labyrintu. Prohlíželi jsme dále krápníkové galerie na stropě Velkého dómu z bočních stěn pomocí reflektorové baterky. Navštívili jsme též jeskyni Malčinu, kde voda v sondě téměř již vyschla a potůček již vůbec neteče. V Hostěnickém propadání se voda propadala pouze do normálního ponoru na pokraji slepého údolí. /II/ Tím se potvrdil znovu můj důkaz, že voda v Ochozské teče i tehdy, kdy se propadá pouze do propadání II. Kolem obou ponorů se propadá hlinitá náplava do erodovaných puklin vyšší terasové úrovně a tak ukazují počáteční směr odtoku vod z ponorů. Pracovali jsme též na úpravě výtoku, kde jsme odkopávali náplavu [illegible]mi, jimiž potok teče. Výskyt troglodytů bude hlášen Univ Prof. Dr Hrabě- [illegible]ědecké fakultě M U.

Zpráva o exkursi do Ochozské jeskyně konané dne 17.dubna 1951.

Účastníci: Luboš Svoboda,
Zdenek Tesárek.

Pracovali jsme opět v jednom z ramen chodby u Kužele, kde jsme se prokopali do menší síňky, která má opět pokračování do kterého se dá po menším odklizu nánosu již vniknout. Doufáme, že se zde přece jen dostaneme do prostor pod propastí v Labyrintu, podle myšlenky J. Dvořáka, vyslovené v Čel Krasu o souvislosti propadání na dně propastí s chodbou U Kužele.

Voda ve Velkých dómech tekla ještě menším proudem než minulou neděli a propadala se v Líšeňském trativodě v Hadici. V povrchovém řečišti též hladina vody silně klesá.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 22.dubna 1951.

Účastníci: Univ.prof.Dr Sergej Hrabě,
Baláč Jaroslav,
Baláč Vladimír,
Berka Jaroslav,
Boček Stanislav,
Březa Josef,
Dvořák Jaroslav,
Miroslav Kozel,
Slačík Josef.

Navštívili jsme Velké dómy Ochozské jeskyně, kde p.profesor Hrabě sbíral za naší pomoci kavernikolní faunu a též červy z řečiště. Pak jsme se odebrali k Výtoku, kde jsme pokračovali v jeho úpravě. Bylo vytaženo 6 kusů potrubí a rozbíjeny betonové stěny při první části potrubí, která je zacementována do zmíněné zdi. Beton je velmi dobré kvality a houževnatě odolává naším náporům. Voda po vytažení potrubí klesla ve Výtoku asi o 15 cm, takže dosahuje nyní téměř minimálního stavu, jako za největšího sucha. Očekává se proto, že na podzim, při nejnižším stavu vody budeme moci snadno proniknouti proti proudu do trativodů Výtoku.

V Ochozské jeskyni se voda propadala velmi slabým proudem v Líšeňském trativodu. Povrchové řečiště je stále dosti aktivní. V jeskyni Malčině kterou navštívil Berka, již vyschla veškerá voda v sondě na dně Blátivého dómu.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 27.dubna 1951.

Účastník:Jaroslav Dvořák.

Navštívil jsem v Ochozské jeskyni Chodbu u Kužele,kde jsem se dále prokopal do objevené síně a zjistil,že tato je za ohybem naprosto ucpána. Zjistil jsem též,že Chodba u Kužele má podobný charakter,jako Chodba Zkamenělé řeky.Velmi slaboučký potůček se v Ochozské jeskyni propadal v Líšeňském trativodu v Hadici.Vyčistil jsem oboje dvě Hádecká propadání od balvanů jež zamezovali vodě propadati se do podzemí.V úpravě se bude příští exkurse pokračovati.Pokračoval jsem též v úpravě Výtoku,kde jsem rozbil palicí část betonové zdi v povrchovém řečišti.V Hádeckém údolí jsem fotografoval povrchové krasové partie:Švédův Stůl,Liští díru,Hádecká propadání atd.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského krasu dne 29.dubna 1951.

Účastníci: Jaroslav Borka,
Eva Brichtová,
Jaroslav Dvořák,
Miloš Skoupý,
Luboš Svoboda,
Oldřich Tesař.

Skoupý a Brichtová pracovali v Kamenném žlíbku na otvírání menší jeskyňky, asi paleoponoru Hostěnického potoka, v pravém břehu žlíbku. Byly učiněny prozatím přípravné odklizovací práce před jeskyňkou. Ostatní se věnovali úpravě Výtoku, kde rozbíjeli betonové zdi v řečišti. Beton je velmi kvalitní, takže práce pokračuje pomale a vyžaduje nadlidské námahy. Dále bylo otevřeno hlavní Hádecké propadání, vyčištěny ponory od hnilobného kalu a závalu. Rozbita byla též betonová hráz, jež zamezovala vodě propadati se v propadání. Po těchto pracech protékal již řečištěm jen velmi malý zbytek vody, který se ještě značně zeslabil v Hádeckém propadání II., takže povrchovým řečištěm odtékala již jen velmi nepatrná ručej. Na úpravě se bude pokračovati, aby se celé Hádecké údolí stalo naprosto původním krasovým údolím, jakým kdysi bylo před násilnou regulací lidí. na začátku tohoto století. V Ochozské jeskyni ku podivu po včerejší bouři úplně přestala téci voda. V Německém sifonu však je ještě vysoké jezírko vody, takže se nedá do Labyrintu. Jinak není v Ochozské nic nového.

Dodatečná exkurzní zpráva do jižní části M.K.dne6.května 1951.

Účastníci:Josef Březa,
Miroslav Kozel.

Pracovali jsme pro značný déšť v jeskyni Adlerově,kde jsme prorazili v místě,kde odbočuje horní patro,do menší plochá síně ,jež je vlastním pokračováním jeskyně.Síň nestrácí na plošných rozměrech hlavní chodby,snižuje se však a její dno je kryto černou humusovitou vrstvou se značným obsahem recentní fauny:Vulpes vulgaris,Canis lupus atd. Vrstvy v síňce jsou nepovrušené a je více než pravděpodobné,že se v podložních vrstvách jistě nacházejí zbytky pliistocenní zvířeny a člověka. Síň má celkem pěknou drobnou krápníkovou výzdobu,avšak další pokračování je neprodyšně uzavřeno hlinou.Nález jsme ihned hlásili Státnímu Archeologickému ústavu a nyní jsme na jeho upozornění vešli ve styk s diluviálním oddělením Moravského Musea a jeho vedoucím,Dr Klímou,který se o naleziště velmi zajímá a slíbil nám ,že naleziště v nejbližší době navštíví.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 6.května 1951.

Účastníci:Jaroslav Vořík,
Zdeněk Svoboda.

Po velkých deštích byl stav vody maximální,jako v jarních obdobích. Z Ochozské jeskyně se valil mohutný proud kalné vody,též z Výtoku,kde se nemohlo pro tento abnormální stav pracovat.Hádecká propadání byla obě úplně zahlcena vodou a nemohla pojmouti všechnu přitékající vodu,která se přelévala dále řečištěm.Navštívili jsme jeskyni Malčinu,kde opět tekl záhadný potůček, který však měl kupodivu naprosto čistou vodu.Je to důkaz,že tato voda,vázaná přec jen na maximální vodní stav,je velmi dobře filtrována,poněvadž Ochozský potok byl nejvíce ze všech krasových vod zakalen žlutým kalem. Ani dlouhá cesta vod od Hádeckých a Hostěnických ponorů k Výtoku nemohla vyčistiti vodu natolik,aby se nezdála kalnou.V Malčině jeskyni nebyla ještě z nikdy pozorována kalná voda. Navštívili jsme též pracoviště p.Skoupého v paleoponoru v pravém úbočí Kanonného žlíbku.Je to klikaté úzké chodbička, vyuletá pod silným tlakem,sklánějící se směrem do masivu.Jeskyňka končí úžinou,za níž je vidět do dalšího pokračování.Průvan nebyl pocítěn žádný,za to je cítit chlad a dnes se mu podařilo zaslechnout nezřetelné hučení podobné proudění vody.Je to velmi interesantní lokalita,na níž doufám p.Skoupý bude dále pracovati.Navštívili jsme též informativně chodbičky na konci Pekárny a jeskyni Kálniku.Naši Ochozští členové upevnili u Výtoku visitku s nápisem:Pracoviště Hádecké skupiny z nařízení Státního památkového úřadu.Speleologický klub v Brně.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu ve dnech 12-14.V.1951.

12.května:účastníci:Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda.

Pokračovali jsme společně na práci ve Škoupého paleoponoru v Kanonnónšlíbu.Zde jsme po velmi namáhavé práci pronikli přibližně 6metrů do masivu úzkým velmi klikatým mírně se svažujícím tratívodem.Další postup byl zastaven velmi těsnou úžinou,kterou asi nepůjde rozšířit. Při výlupu recentních sedimentů jsme nalezli lebku recentního Meles cf. taxus,kterou jsme však někde zapomněli,takže se ztratila.Navštívili ž jsme též jeskyni Adlerovu,kde byla minulou exkursí objevena malá síň naší Ochozskými členy./Popis v doplnku k minulé exkurzní zprávě./ V jeskyni Křížově jsme opět uvolnili přístup k dosud málo známé a nezmořené nízké síni na konci jeskyně.Vodní stav byl maximální,voda proudila míří z Ochozské jeskyně,povrchový tok byl silně rozvodněn a z Výtoku se valila kalná voda,která znemožňovala práci na tomto objektu.

13.května:účastníci:Jaroslav Borka,
Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda,
Oldřich Tesař.

Uspořádali jsme velkou celodenní exkursi do Labyrintu Ochozské ž jeskyně.Navštívili jsme obě propasti pod Balvanitým dómem,odkud jsme vynesli všechen náš inventář.Pokračovali jsme v průzkumu až k Německému sifonu před Skuteční vrbou,který nás zastavil,poněvadž byl zaplněn celý vodou.Pokusili jsme se jej vyčerpat putnami avšak se strany Labyrintu byla práce velmi namáhavá a výsledky byly nízké proto jsme zanechali čerpání a odešli jsme k chodbě U balvanu pod posledním ze tří sesypů,kde jsme pracovali na odstranění balvanu v chodbě.Protíž je pouze v tom,že balvan je hladký,a že jej není možno dobře uvázat na lano a vytáhnout.Práce zde jsou velmi,ztěžovány nepřístupnou cestou Labyrintem ,hlavně přes Studni a Pochvu a letošními častými záplavami ve Staré jeskyni a v Německém sifonu.I od Balvanu jsme odnesli všechen náš inventář,aby zde pak dobu záplav nehnil.Voda na povrchu jen velmi slabě poklesla.

14. května 1951: účastníci: Jaroslav Berka,
Libuše Burianová,
Lída Daniňová,
Jaroslav Dvořák,
Oldřich Tesař.

Navštívili jsme všechna hydrograficky zajímavá a důležitá místa v naší oblasti: Ve Výtoku klesla voda od 12. května pouze asi o 15 cm. Z Ochozské ještě voda proudila do údolí, avšak značně poklesla. V jeskyni Netopýří vystoupila voda asi o 40 cm nad normál. V jeskyni Malčině tekl opět potůček na dně Blátivého dómu. Jeho hráze byly částečně zasuté, takže jsme je též opravili. Oboje Hádecké propadání byla naprosto zahlcena a nestačila shltat přitékající vodu. V propadání Hostěnickém byla v činnosti obě propadání, avšak byl znatelný silný pokles vody.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 20.května 1951.

Účastníci:Josef Březa,
Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Vojtěch Knap.

Věnovali jsme se plně virgulačnímu průzkumu některých částí našeho území.Započali jsme u Hostěnického propadání:p.Knap prováděl virgulaci, Dvořák zanášel poznatky do mapy a Berka s Březou se střídali ve značení míst s nalezenými dutinami.Dutiny suché byly značeny hvězdou na stromech a kamenech,voda prostým X.Od Hostěnic jsme šli na silnici směru Hostěnice -Ochoz,na které jsme zastihli několik menších přítoků v podzemí,asi puklinových.Na rozhraní kulmu a vápence jsme zastihli větší prostoru s vodou,již jsme sledovali směrem do Hádeckého údolí,kde se rozvětvovala až téměř u povrchového toku asi 300 m proti proudu od začátku vypuštěného rybníka.Těsně před Hádeckým propadáním jsme též zastihli několik pranen i suchých jeskyněk,celkem bezvýznamných.Pět metrů před Hádeckým propadáním byl určen tok dosti silný.Když jsme ohledali břeh potoka na určeném místě,zjistili jsme další,dosud neznámý ponor.Je to Hádecké propadání III. Též Hádecké propadání II ukázalo silnou činnost a bylo zjištěno virgulí. Zaznačeno bylo ještě několik menších vodních toků až ke Svatým schodům, kde jsme opět narazili na známý tok,sledovaný na minulých virgulačních exkursích,jež vedl od Hádeckého propadání kolem Líščí díry až na toto místo.Odtud jsme se odebrali nad jeskyni Malčinu a zde zjistili nepopsatelný labyrint větších i menších chodeb ve směru proti proudu Hádeckého potoka. Důležité bylo,že jsme zjistili,že voda do jeskyně Malčiny přitéká z nějakého nepatrného propadání v Hádeckém potoku a ne jak jsme myslili z Ochozského.Pod Švédským stolem zjištěna chodba z jeskyně Malčiny směrem na jeskyni Netopýří.Též pod závrty mezi jeskyní Malčinou a Netopýrkou v údolí

byla zjištěna ku podivu suchá prostora,táhnoucí se ve směru závrtů. Je to snad Opuštěný trativod?Pak byl sledován tok hypothetického Hádeckého potoka /podle názoru p.Knapa/ od místa v údolí pod Křížovou jeskyní.Odtud vede trasa těsně vpravo od jeskyně Křížovy,jde stále proti svahu až na náhorní rovinu,kde se mírně stočí a klesá opět do Kamenného žlíbku právě v těch místech,kde jsou zasypané vchody do malých jeskyněk - paleoponorů.Trasa jde o něco výše nad Skoupého paleoponorem. Dále překračuje Kamenný žlíbek a jde na planinu nad Pekárnou,kde silně meandruje.Pak opět se stáčí k Hádeckému údolí,kde sestupuje po stráni nedaleko Pekárny u jeskynky v nízké terase,zvané Přepažení.Zde též trasa překračuje povrchový tok,který již dále pro nedostatek času nebyla sledována.Na zpáteční cestě jsme zjišťovali průběh jeskyně Pekárny. Překvapil nás průběh chodby,která se téměř neúžila a pokračovala směrem mezi Mokrou a Hostěnice ještě do nezjištěné dálky.

Vodní stav proti minulé neděli značně klesl.V Ochozské jeskyni se voda propadala v trativodu vlevo za vchodem slabým proudem,Hádecká propadání dosud nestačí shltat všechnu přitékající vodu,přes to,že se jejich kapacita značně zvýšila.Nad jeskyní Malčinou jsme nalezli vzácnou rostlinu,kterou jsme si nakreslili a oznámíme nález na botanickém ústavě přírodovědecké fakulty M.U.Pan Knap slíbil nám další podporu a brzký příjezd na naše území.

Dodatek ke zprávě exkursní dne 20. května 1951 do jižní části Moravského Krasu.

Hostěnice: měřeno od propadání směrem doprava k silnici k Ochozi. Na silnici serpentině na okraji hranice vápence zjištěna 9m prostora s vodou. Kolem luk sledována cesta až k Hádeckému propadání. Měřena jeskyně Málčina a zjištěno pokračování směr sever. Na hřebenu nalezena neznámá rostlina podobná Kolokasii. U mostu pod Ochozskou na známém prameni zjištěno silné proudění vody směrem k Mokré. Sledován tok do stráně přes paleoponory v kamenitém žlíbku, odtud za Pekárnu a kolem ní zpět do Říčky nad Výtok. Dále měřena Pekárna a zjištěno pokračování několik set m rovně dozadu.

Súčastnil se p. Dvořák s dvěma členy. Bylo jich málo a měření šlo pomalu kupředu. Na j. Málčině jsme nemohli z místa a nechali jsme toho. - Jinak jsem byl spokojen a překvapen, že se tok vrací k Výtoku.

Dle V. Knapa
viz č. j. 443/51.

1,60 Kčs

Neopomeňte uvésti na všech poštovních zásilkách přesnou adresu, název ulice, číslo domu, poschodí a u podnájemníka také jméno pronajimatele.

SPELEOLOGICKÝ KLUB - BRNO.
Došlo dne 24. V. 1951
Číslo 443
Vyřízeno: 24/5 51.

Vážený pan

Antonín Boček,

řed. rada

Brno

Novobranská 14.

Drysice, 23/V. 51.

Vážený pane řed. rado; Podávám zprávu z nedělní exkurse: Hostěnice: měřeno od propadání směrem do prava k silnici k Ochozi. Na silnici serpentině na okraji hranice vápence zjištěna 9 m. prostora s vodou. Kolem luk sledována cesta až k Hádeckému propadání. Měřena jeskyně Malčina a zjištěno pokračování, směr sever. Na hřebenu nalezená neznámá rostlina, podobná Kolokasii. U mostu pod Ochozskou na známém podzemním pramenu zjištěno silné proudění vody směrem k Mokré. Sledován tok do stráně přes paleopanovy v Kam. žlíbku, odtud za Pekárnu a kolem ní zpět do Říčky nad Výtok. Dále měřena Pekárna a zjištěno pokračování za zásypem několik set m. rovně dozadu. Súčastnil se p. Dvořák s dvěma členy. Bylo jich málo a měření šlo pomalu ku předu. Na j. Malčině jsme nemohli s místa a nechali jsme toho. Také cesta s Holubic do Hostěnic je sám kopec, a s kolem jsem musel většinou jíti pěšky a to víte, že teplo a kopec znaví. Jinak jsem byl spokojen a překvapen že se tok vrací k Výtoku. Přijedu brzy do Brna. Srdečně zdraví Knap

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 27.května 1951.

Účastníci: Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák.

Pro značně nižší stav vody ve výtoku i povrchové části řečiště jsme opět započali pracovati na úpravě výtoku. Roztloukli jsme celou prostřední část betonové zdi v řečišti, která byla z pevného materiálu velmi s odolného, na některých místech proloženého železnými pruty. Základy této zdi ještě vězí v nánosech a dá ještě mnoho práce, než je budeme moci úplně odstranit. Práce je na úpravě výtoku přímo vysilující, takže ji nikdo delší dobu nevydrží.

Hádecké propadání již téměř stačilo shltat veškerou vodu tekoucí řečištěm. V jeskyni Ochozské voda se propadala jen velmi slabým proudem v Líšeňském ponoru v Hadici. Německý sifon při vchodu do Labyrintu je zatopen srážkovou vodou.

Největší překvapení jsme zjistili v náhonu za výtokem ve směru k hornímu mlýnu, totiž nový výtok jasně čisté vody, prýštící ze stěny asi 400m od vlastního výtoku. Není pochybnosti o tom, že je to nový krasový výtok dosud neznámý. Kapacita jeho není značná, avšak je zcela jasně viditelná.

Zpráva o exkurzi do jižní části M.K. dne 3.června 1951.

Účastníci: Jaroslav Roth,
Jaroslav Dvořák.

Přes značně nepříznivé počasí jsme opět pracovali na další úpravě Výtoku. Pokračovali jsme v rozbíjení cementu a odstraňování sedimentů z řečiště a snižovali tím velmi účinně hladinu vody. Bude nutno ještě odstranit velmi mnoho materiálu a cementu, než bude Výtok opět uveden do takového stavu, v jakém se nalézal kdysi.

Stav vody byl již mnohem horší na povrchových tocích. Pouze z Ochozského žlíbku tekla povrchová voda, kdežto řečiště dále proti proudu bylo vyschlé až po Rídecké propadání I. Toto bylo však ještě plně zahlceno vodou, přitékající z nekrasového území. V jeskyni Ochozské teče jen velmi malé ručej do Líšeňského travivodu. Ve Výtoku se pokles vody neprojevil.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 6.června 1951.

Účastníci: Dr Bohuslav Klíma,
Jaroslav Dvořák,
Vilibald Gebauer.

Na naše upozornění o nálezech nové síně v jeskyni Adlerově přišla se na tento nález podívati komise Diluviálního oddělení ~~zemského~~ Moravského musea. Prohlédla si novou síň a podala instrukce k dalším pracem na tomto úseku, které povolila a pověřila dozorem nad těmito pracemi vedoucího skupiny Dvořáka. Navštívena byla též jeskyně Křišťova. V pracích se bude neprodleně pokračovat, aby byly uchráněné případné nálezy od vydrancování.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 10.června 1951.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
František Göttler,
Vojtěch Knap,
Miroslav Kozel,
Josef Slačík.

Dokončili jsme virgulaci nad jeskyní Pekárnou,kde jsme zjistili, že se chodba zatáčí ostře k jihu a obloukem se opět vrací do údolí nad nímž se značně zužuje a štěpí na několik chodbiček,tratících se v údolní stráni mezi Kernín a Středním mlýnem.Znamená to,že by Pekárna nebyla paleovýtokem,ale průtoční jeskyní,která se zužovala a rozštěpovala na několik drobných výtoků při styku s nekrasovým podložím.Dále jsme pokračovali ve virgulaci aktivního podzemního toku a jeskyňky pod Pekárno Zde jsme překročili potok a na druhém břehu jsme zjistili napojení tohoto toku na trativod od Hádeckého propadání.V těchto místech jsme též objevil větší rozvětvené jezero.Na konec jsme objasnili záhadu minule sledovaného trativodu pod jeskyní Křížovou v údolí,kde jsme zjistili,že přibírá vodu přímo z koryta povrchového toku a asi není napojen na podzemní řeči ště od Hádeckého propadání.Virgulace byla v těchto místech velmi stížena přítomností podzemní vody,nasáklé v podobě jezer ve fluviatilních štěrcích údolní nivy.

Následuje dopis proutkaře Vojtěcha Knapa Antonínu Bočkovi :

Vážený pane řed. rado! Dryšice 13/6 51.

Měřením za Pekárnou jsem zjistil stejně širokou prostoru, která se dále rozděluje v další ramena. Jedno jsme sledovali a došli jsme obloukem zase do údolí Říčky nad Horní mlýn. Na temeni svahu po němž jsme prostoru sledovali, byly nápadné dvě souběžné pukliny, které byly místy propadlé či vyhloubeny. V jejich okolí je více dutin a prostor. Těžko říci zda propadliny jsou přirozené krasové zjevy, či kameny byly odstraněny lidskou rukou. Pukliny jsou široké asi 2-3 m a hloubka různá až do 3 m. Délka je též různá. Toto místo zasluhuje průzkumu. Delší doba průzkumu byla věnována místu u dřevěného mostu. Podzemní vody tekoucí z Hádeckého propadání tekou pod povrchovým aktivním tokem Říčky ve vlastním korytě. Tyto vody vytvořily místy podzemní jezírka která jsou zanešena štěrkem a různou sedimentací. Rozkládají se pod údolím Říčky a pod stráni směrem k Ochozi. Údolí Říčky zanešené štěrkem, má též své vlastní podzemní vody tekoucí a prodírající se ~~pod~~ štěrkem hlouběji než aktivní tok. Virguli se mě podařilo po 2 h. zkoumání tyto vody od sebe rozlišit. Vody z Hádeckého propadání tekoucí mají nad sebou dutinu po celé délce svého toku. Vody v jezírkách mají jeví menší a odlišnou reakci na virguli. Obvod jejich na povrchu odbočuje z rovného směru. Podzemní vody Říčky tekou v různých pramenech, z nichž jedno, v místě před mostem, kde je záhybu zbytek opuštěného říčního toku Říčky, se propadá či vléva do dutiny (známé) směrem k Horákovu. Toto místo je jistě propadání. Před rokem v tom místě za mostem k Výtoku už nebyla voda. Zasílám slíbené a pozdrav: V. Kug.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 17. června 1951.

Účastníci: Baláč Miroslav,
Boček Stanislav,
Březa Josef,
Dvořák Jaroslav.

Pracovali jsme soustavně opět na úpravě Výtoku Říčky. Podařilo se nám odlomiti větší kusy xxx betonu a započali jsme s odkopáváním hlíny a kamení mezi řečištěm a struhou vedoucí z Výtoku, čímž docílíme toho, že budou určité partie betonu na suchu, poněvadž jinak se nedají nikterak odstranit. Zvětšíme též tím odtok vody z Výtoku a usnadní tak na celém pracovišti práci. Navštívili jsme též jeskyni Ochozskou, kde voda se ráno propadala silným proudem v trativodu vlevo za vchodem a k večeru již tekl jen velmi slabý proud do Líšeňského trativodu a velmi rychle voda klesala, takže jsme to mohli na místě pozorovat. Archeologická pracoviště v jeskyních Křížově a Ádlerově jsou neporušena. Navštívili jsme též jeskyni Pekárnu, kde jsme zjistili, že v závalu se nedá naprosto pracovat, pro možnost zřícení většiny balvanů. Práce se mohou dít pouze za pomoci odstřelování závalu. Jinak jsou životu nebezpečné.

Voda xx v povrchovém řečišti netekla vůbec, jen Ochozský potůček, u kterého nejsou zjištěna nyní žádná propadání, teče v nezmenšené síle řečištěm až k Výtoku.

Zpráva o exkurzi do Jižní části Moravského Krasu ~~xx~~ dne 24. června 1951.

Účastníci: Stanislav Boček,
Josef Březa,
Libuše Burianová,
Miroslav Baláč,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Lída Danišová,
Luboš Svoboda,
Luboš Řezanina.

Pokračovali jsme v pracech na úpravě Výtoku Říčky, kde jsme odkopávali kamenité násypy kolem ~~xxxxxx~~ betonu na vnitřní straně Výtoku a pokračovali jsme v mlácení a odsekávání betonu. Při této práci se odštěpil od velkého sekáče pod šikným úderem kladiva malý odštěpek, který dosti vážně poranil Luboše Svobodu na ruce, takže musil být ihned odvezen laskavostí jednoho z pánů rybářů do Úrazové nemocnice, kde se mu dostalo náležitého ošetření. Rána není vážná a vůbec nebezpečná. Chybný sekáč byl vzat na opravu do Drna. Navštívili jsme za účelem hydrografických pozorování Novou Ochozskou, kde jsme zjistili, že se malý potůček, který vycházel z Křížova sifonu, kam jsme pronikli, ztrácel v ponoru u Hroznu, takže již velkými dómy netekl. Ponor jest však značně ucpán a má velmi slabou kapacitu.

Hádecké propadání již je jen velmi slabě inundované, takže budeme je moci definitivně vyčistit, aby mělo ještě větší kapacitu než dosud.

Německý sifon při vchodu do Labyrintu Ochozské je ještě zaplaven vodou, avšak tato již dosti silně poklesá.

..

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 1.července 1951.

Účastníci: Stanislav Boček, Radislav Burian,
Jaroslav Dvořák, Čestmír Harníček,
Luboš Řezanina. Veselá Alena.
Členové Horolezeckého oddílu
Brno III.

Navštívili jsme za účasti pánů horolezců ze zmíněného oddílu Velkou propast v Labyrintu Ochozské jeskyně, kde se započalo s výstupem na druhou stranu propasti, abychom dosáhli hypotetického horního patra. Bylo zdoláno asi 10 metrů převislé hladké stěny pomocí skob /7/, umělých stupů a vší horolezecké techniky šestého stupně. Skála je silně rozvětralá, pokrytá blátem a sintrovými povlaky, s pouze jedinou puklinou. Nejhorší převis byl za tuto exkursi zdolán, takže se za jednu, nebo dvě exkurse můžeme dostati do očekávaných míst. Práce budou pokračovati až na podzim tohoto roku, poněvadž pánové odjíždějí do Vysokých Tater. Přislíbili však plnou pomoc.

Vodní stav byl na celém území minimální, na povrchu tekl pouze Ochozský potůček.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 10.července 1951.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Navštívil jsem naše pracoviště za účelem likvidace naší stanice s nářadím. Bednu se vzácnějším materiálem, totiž holýnkami, lany a karbidkami jsem dal do opatrování p. Jelínkovi do hospody a též je u něj klíč od chaty. V krasu jsem fotografoval určité objekty v Kamenném žlíbku a Hostěnickém propadání. Ve Výtoku klesla hladina vody tak, že počáteční uzávěrová stěna většího sifonu ležícího vpravo, není již ponořena a vzduch částečně již začíná do sifonu vnikat.

Exkurse do údolí Říčky

Dne : 26.VII.1951.

Účastni : Dr. J. Skutil, Jan Skutil.

Prošli jsme celým údolím a obhlédli jsme všechny zdejší krasové lokality. Doporučujeme, aby Ochozská jeskyně, do které je možno volně vniknouti byla uzavřena jak tomu bývalo dříve. K tomu by stačilo pouze, aby byl k železné bráně přidán zámek. Během exkurse jsme přesvědčili, že mnohá literární tvrzení o zdejším krasovém údolí jsou nesprávná nebo mylná že je možné, že tento krasový systém, který dosud ještě platí za opomíjené údolí Morav kého Krasu, přichystá speleologii ještě řadu příjemný překvapení.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského krasu dne 9. září 1951.

Účastníci: Vladimír Baláč,
Jaroslav Dvořák,
Josef Slačík.

Exkurse na zahájení sezony. V chatě opět nářadí uvedeno do pořádku. Na Ochozskou jeskyni jsme zavěsili nové velké zámky. V Nové Ochozské, kde jsme předpokládali nízký stav vody, jsme pouze pronikli ke Křížovu sifonu, kde byl stav vody ještě velmi značný. Navštívili jsme pak naše pracoviště ve východní části Labyrintu, kde budeme opět pracovat, oněvadž Německý sifon je již vyschlý. Obě Hádecká propadání jsme částečně vyčistili Hádecké propadání I. stačilo shltat veškerou vodu sem přitékající. Ve Výtoku byl opět značně nízký stav vody, takže sifonová uzávěrová stěna čněla nad vodou.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského krasu dne 16.září 1951.

Účastníci: Vladimír Baláč,
Josef Slačík.

Zjistili jsme,že Ochozská jeskyně byla opět vyloupena a upilovány zámky,po nichž zůstaly pouze piliny.Na dveřích visel jiný zámek,oněmž jsme se později dověděli,že byl zavěšen naším členem Lubošem Svobodou,který vloupání zjistil dříve,než my.Zámek jsme nechaly na dveřích viset,poněvadž jsme neměli žádný zámek náhradní.Informativně jsme dále navštívili jeskyni Malčinu,kde periodický potůček na dně Blátivého dómu netekl.Prohlédli jsme též propadání Hádecká,jestli nejsou ucpána a poškozena,pak též propadání Hostěnické,do něhož se nepropadala ani kapka vody.Ve Výtoku byl minimální stav vody,povrchové řečiště vyschlé.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 23.září 1951.

Účastníci:Vladimír Baláč,
Josef Slačík.

Zabezpečili jsme opět provizorním zámkem Ochozskou jeskyni po opětném vyloupení.V Nové Ochozské opět voda nám zabránila v postupu za Křížův sifon,přes to,že klesla asi o 30 cm.V Labyrintu jsme započali kopat v chodbičce proti úžině Pochvě,kde jsme průkopem 1 jeden a půl metru dlouhým sledovali nízkou štěrbinu při stropu,posetou starou stalaktitickou výzdobou značných rozměrů.Nynější název této lokality je CHODBA PROTI POCHVĚ,a budeme jej též důsledně používat.Práce se dály v plánu na proniknutí do třetí větve Labyrintu na základě našich paleohydrografických studií.Vodní stav ve Výtoku je velmi nízký,povrchové řečiště je suché.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 31.září 1951.

Účastníci: Vladimír Baláš,
Jaroslav Dvořák,
Josef Slaček,
Luboš Svoboda

Na vrata před Ochozskou jeskyní jsme opět zavěsili definitivní velké zámky,jež jsou majetkem Luboše Svobody,který je propůjčil do doby, kdy budou pořízeny zámky klubovní.V Nové Ochozské jsme prorazili pouze ke Křížovu sifonu,kde částečně voda klesla,avšak nedovolovala nám ještě přejíti na druhý břeh sifonu.Odebrali jsme se do Labyrintu,kde jsme si prohlédli minulou neděli prokopávanou chodbu Proti Pochvě,kde Dvořák dal další pokyny pro pokračování v pracech.Informativně jsme pak navštívili jeskyni Křížovu a pracovali jsme v jeskyni Adlerově na přípravném archeologickém výzkumu pro Diluviální oddělení Moravského musea.Započali jsme jednak s vyvážením části jeskyně.při pravé straně,abychom mohli dobře transportovati materiál z poslední velmi těsné síně,určené k průzkumu.Při prokopávání jsme dávali pozor na neporušené profily a neprokopané zbytky kulturní vrstvy.Opravdu jsme hned za vchodem narazili na neporušenou magdalenskou kulturní vrstvu s úlomky kostí a dvěma pazourkovými odštěpy.Sprašovitá,jasně žlutá zemina byla promíšena značným množstvím ostrohranné sauti,z temnějšími pruhy a uhlíky.Kulturní vrstvu jsme pouze identifikovali,očistili a nechali neporušenou pro odborný výzkum. Nález bude hlášen ihned Diluviálnímu oddělení.Na konci dosud známé hlavní chodby jeskyně jsme vyhloubili menší sondu v překopaných hlinách asi 3/4 m hlubokou,bez nálezů.V pracech budeme příští neděli opět pokračovat. Povrchové řečiště bylo naprosto vyschlé a ve Výtoku stav vody velmi slabě klesl.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 31.září 1951.

Účastníci: Vladimír Baláš,
Jaroslav Dvořák,
Josef Slaček,
Luboš Svoboda

Na vrata před Ochozskou jeskyní jsme opět zavěsili definitivní velké zámky,jež jsou majetkem Luboše Svobody,který je propůjčil do doby, kdy budou pořízeny zámky klubovní.V Nové Ochozské jsme prorazili pouze ke Křížovu sifonu,kde částečně voda klesla,avšak nedovolovala nám ještě přejíti na druhý břeh sifonu.Odebrali jsme se do Labyrintu,kde jsme si prohlédli minulou neděli prokopávanou chodbu Proti Pochvě,kde Dvořák dal další pokyny pro pokračování v pracech.Informativně jsme pak navštívili jeskyni Křížovu a pracovali jsme v jeskyni Adlerově na přípravném archeologickém výzkumu pro Diluviální oddělení Moravského musea.Započali jsme jednak s vyvážením části jeskyně.při pravé straně,abychom mohli dobře transportovati materiál z poslední velmi těsné síně,určené k průzkumu.Při prokopávání jsme dávali pozor na neporušené profily a neprokopané zbytky kulturní vrstvy.Opravdu jsme hned za vchodem narazili na neporušenou magdalenskou kulturní vrstvu s úlomky kostí a dvěma pazourkovými odštěpy.Sprašovitá,jasně žlutá zemina byla promíšena značným množstvím ostrohranné sruti,s temnějšími pruhy a uhlíky.Kulturní vrstvu jsme pouze identifikovali,očistili a nechali neporušenou pro odborný výzkum. Nález bude hlášen ihned Diluviálnímu oddělení.Na konci dosud známé hlavní chodby jeskyně jsme vyhloubili menší sondu v překopaných hlinách asi 3/4 m hlubokou,bez nálezů.V pracech budeme příští neděli opět pokračovat. Povrchové řečiště bylo naprosto vyschlé a ve Výtoku stav vody velmi slabě klesl.

Zpráva o exkurzi dne jižní části Moravského Krasu dne 7.října 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Luboš Kratochvíl,
Albert Krejčí,
Jiří Mubílek,
Ladislav Slezák,
Vlastimil Šebík,
Jan Šupka,
Miloš Trnka,
Jiří Volšan.

Navštívili jsme Novou jeskyni Ochozskou,kde voda opět velmi slabě klesala v Křížově sifonu,avšak ze sifon jsme se opět nedostali. Pokračovali jsme pak ve výkopu v jeskyni Adlerově,kde jsme kopali jednak ve vchodu,kde byla obnažena další část nepoškozené kulturní vrstvy a na počátku nové síně jsme narazili na neprokopané vudé jíly,v jejichž podloží jistě nebude již žádná kulturní vrstva.Proto jsme průkop započali prodlužovat směrem do nové síně,abychom se mohli prokopávat do dalších prostor. V jeskyni Křížově jsme se prokopali do malé boční síňky,která již byla dávno před námi známa.Další pokračování z této je naprosto nemožné pro transport materiálu.Povrchové řediště suché,ve Výtoku vytrvalo minimální stav.

Zpráva o exkurzi do jižním části Moravského Krasu dne 14.října 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Josef Slačík,
Miloš Trnka,
Vlastimil Šehýr.

Pro velmi pěkné počasí jsme započali s čistěním a prokopáváním dalších dvou paleoponorů v Kamenném žlíbku. Celkem nyní známe zde pět paleoponorů těsně u sebe, jdeme-li směrem do Macůšnic, leží v levé stráni a následují v tomto pořadí za sebou: paleoponor v závrtu,
Skoupého,
Okno,
Hluboký
Nejvyšší.

První pak leží v údolním dně, ostatní pak stoupají šikmo vzhůru do stráně téměř v jedné lince, takže Nejvyšší paleoponor leží již značně vysoko nad údolním dnem. Pracovali jsme v paleoponoru Nejvyšším, který je vymodelován na velké diaklase, křížící se s mohutnou vrstevní spárou. Tento paleoponor je značně nepán, avšak podařilo se nám již odkrýti část portálu s korosivními tvary na stěnách. Paleoponor Hluboký je nespůsobilý pro prokopávání pro nemožnost transportu materiálu, poněvadž se paleoponor mohutně skládá do masivu a před vchodem trčí velký balvan, těžko odstranitelný. Paleoponor Okno je dosti úzký, avšak málo zaplněn nánosy, takže se nám podařilo v něm proniknout asi pět metrů daleko. Při prokopávání sedimentů vevnitř jsme nalezli velké množství recentních a subfosilních kostí, jež jsou zbytkem jeseveřího doupěte, z něhož se zde našla spodní čelist. Hydrografická situace je stabilní - minimální stav na aktivním toku, povrchové řečiště vyschlé.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 21.října 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Jiří Kresta,
Josef Kupský,
Jiří Kubálek,
Ladislav Slezák,
Miloš Trnka.

V Nové Ochozské jeskyni jsme pronikli Křížovým sifonem do Zadní kaple až před Nuackův sifon. Tento a ještě několik nádrží před ním byly velmi silně zatopeny vodu, takže se nedá v dohledné době počítat s dalším proniknutím. V jeskyni Adlerově jsme pracovali jednak na speleologickém průkopu v nové síni, kterou jsme již prokopali, takže příští exkursi budeme již se prokopávat do dalších neznámých prostor. Ve vchodu jeskyně jsme opět pokračovali ve zjišťovacím archeologickém výkopu při hledání neporušených vrstev. Povrchové řečiště suché, ve Výtoku minimální stav vody.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 28.října 1951.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Miloš Trnka.

Březa a Kozel pokračovali v dalších pracech na úpravě Výtoku, kde vynášeli hlavně nános z řečiště a roztloukali zbytek betonové zdi. Dvořák a Trnka pracovali v Labyrintu Ochozské jeskyně na dalším prokopávání Chodby proti Pochvě. Chodba je téměř po strop zaplněna žlutou jeskynní hlinou s polohami písku. Se stropu visí velké množství vemenovitých masivních stalaktitů, jež jsou zapuštěny do hlíny a velmi ztěžují práci. Výše zmíněná výzdoba krápníková je jasně starší, než náplavy jeskynních hlin. Hydrografická situace se od poslední exkurse nezměnila, stabilní minimální stav vod jak povrchových, tak ve Výtoku.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 4.listopadu 1951.

Účastníci: Ladislav Balíč,
Jaroslav Dvořák,
Jiří Kos,
Josef Sladík,
Ladislav Slezák,
Miloš Trnka,
Jiří Válek.

Balíč,Kos a Válek navštívili Novou Ochozskou,kde voda silně opět poklesla,avšak Nouzovitý sifon je ještě vedou uzavřen.Pak opět pracovali v Chodbě proti Pochvě.Chodba se místy zvyšuje,místy značně rozšiřuje, avšak zvláštní skalina při stropu se ještě nerozšiřuje.Vane z ní však znatelný chlad.Ostatní pracovali v jeskyni Áčkovně.V vchodu jsme vyvolili další Kříšen,pod nímž se vyzvedla neporušená velmi bohatá magdalenská paleolitická vrstva s těmi kostěnými zbytky kopí,jedním hladidlem a mnoha pazourkovými nástroji.Nález byl ihned hlášen Dr Klíčovi v Diluviálním oddělení Moravského musea.V jeskyni jsme též pokračovali v prokopávání hlín na konci nové síně a tohto jsme opět mít objevili další pokračování nízké,avšak široké chodby s pěknou stalaktitickou výzdobou a sintrovými nátoky na hlinách.Chodbou prozatím nelze projít,avšak prokopáváme se jí stále kapličkou.Horní strop a nápravou je velká Pěchlina, kterou je stále vidět do dalších neprozkoumaných prostor. O prokopání se do této nové chodby má největší zásluhu Ladislav Slezák usilovnou prací a proto budeme první síň nazývati NOVOU,další chodku pak SLEZÁKOVU CHODBOU.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 10.listopadu 1951.

Účastníci: Dr Jelínek,
Jaroslav Dvořák,
Zora Trnáčková.

Výše uvedení účastníci exkurze byli pověřeni předností Diluviálního oddělení Moravského musea Dr.Klíčou zachraňovacím výkopem v jeskyni Áčkovně,na základě zprávy,kterou Dvořák dříve do uvedeného oddělení podal. Prokopávali jsme celý den bohatou magdalenskou vrstvu s bohatou diluviální faunou i artefakty.Nejkrásnější byl velký dlouhý,krásně rezný sobí parох. Neporušená magdalenská vrstva je prozatím jedna nejvíc mocná a velmi bohatá.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu 11. listopadu 1951.

Účastníci: Ladislav Baláč,
Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Pavel Plundrák,
Josef Slačík,
Ladislav Slezák,
Zora Trňáčková.

Trňáčková, Dvořák a Berka pokračovali v archeologickém výkopu z pověření Dr Klímy v magdalenské kulturní vrstvě ve vchodu jeskyně Adlerovy. Byly opět nalezeny opracované sobí parohy a též oblázek ze zelené spodnokulmské břidlice, na němž byly neurčité hluboké zářezy. Plundrák a Slezák pracovali na konci Adlerovy jeskyně v dalším prokopávání nově objevené Slezákovy chodby. Práce se značně ztížila pro přítomnost velkých balvanů v nánosu a proto jsme do dalších prostor prozatím nepronikli. Baláč a Slačík pracovali opět Chodbě proti Pochvě. Zde se chodba rozšířila v malou síňku a též spára při stropu se částečně rozšířila. Prozatím jí není do dalších prostor vidět. Ve Výtoku po posledních deštích částečně voda stoupla, avšak povrchové řečiště je suché. Pouze Ochozský potok je ve zvýšené činnosti, avšak jeho voda se propadá v hlavním údolí v neznatených ponorech v řečišti v místech ležících pod Pekárnou, v meandru, kdy se Říčka přibližuje těsně k pravé stráni svého údolí. Ochozská jeskyně nebyla zaplavena. Velkou pozornost jsme též dnes věnovali opravě nářadí a ubikace.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 18.listopadu 1951.

Účastníci: Ladislav Baláč,
Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Albert Krejčí,
Josef Kupský.

Pracovali jsme všichni v jeskyni Adlerově. Březa a Kozel pracovali na prolongaci Slezákovy síně. Spára mezi náplavou a stropem je zt stále stejně mocná, takže se musí prokopávat a nelze jí prozatím prolézt. V dalším pokračování se však zdá, že se chodba dosti rozšiřuje. V práci překážejí velké balvany a sintrové kůry, které pokrývají aluviální subfosilní černé hlíny s velkým obsahem subfosilní fauny s druhy: Vulpes sp., Meles sp., Lepus sp., Cervus capreolus a jiné. Baláč, Dvořák, Krejčí a Kupský pracovali opět na archeologickém výkopu ve vchodu jeskyně. Byla odkrývána prokopaná vrstva nad neporušenou polohou s magdalenskou kulturní vrstvou. Objevily se však zde velké bloky vápencových balvanů, které bude těžko možno odstranit. Příští exkurse budeme ve výkopu pokračovat. Na zpáteční cestě jsme se zastavili u jeskyně Jezevčí díry, kde nyní má noru jezevec. Jeskyňka leží vlevo nad Adlerovou jeskyní ve vyšší terase. Odvalili jsme zde několik balvanů a zjistili jsme, že budeme moci dosti snadno vniknouti do jeskyně. Práce asi odložíme až na jaro. Vodní stav dosti poklesl na povrchovém toku ve Výtoku, povrchové řečiště nebylo dosud od léta zaplaveno a též z jeskyně Ochozské voda ještě netekla. Zde voda jistě klesla i v Nouackově sifonu v Nové Ochozské, takže se možná dostaneme opět do nejzazších partií Nové Ochozské jeskyně.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 25.listopadu 1951.

Účastníci: Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Albert Krejčí,
Miroslav Kozel,
Josef Kupský,
Pavel Plundrák,
Josef Slačík,
Ladislav Slezák,
Luboš Svoboda.

Berka,Slačík a Svoboda pracovali na úpravě a pročišťování Hádeckých propadání.Byl imandován ponor před hlavním největším Hádeckým propadáním, čímž vzniklo propadání další,aktivní za všech vodních stavů.Ponory se budou proto číslovat od tohoto ponoru směrem po proudu římskými čísly,což později uvedeme v literatuře.Takto připadá na nový ponor číslo I.,na hlavní propadání číslo II,atd.Nový ponor má ohromnou kapacitu a ztrácí se v něm velké množství vody.Ponor II byl vyčištěn od tlejícího listí a nánosů,takže má nyní velmi značnou kapacitu.Oba ponory byly fotografovány.

Dvořák a Slezák navštívili Novou Ochozskou,kde stav vody v Neuackově sifonu jen velmi slabě klesl proti exkursi před třemi týdny,takže jsme se opět přes něj nedostali.Výše zmínění,Kupský a Plundrák pak pracovali na prolongaci nově objevených prostor v jeskyni Adlerově,kde se opět prokopali do nové síňky menších rozměrů.Bohužel,další pokračování je opět ucpané. Rozšiřovaly se též chodby v nyní známých prostorách,aby mohl být lépe transportován vykopaný materiál.Ve vchodu této jeskyně bylo sondováním zjištěno,že neprokopané kulturní vrstvy již dále nevedou,což bude oznámeno Státnímu archeologickému ústavu a Diluviálnímu oddělení Moravského Musea.

Krejčí a Kozel pracovali opět na sondě,minulou exkursí započaté, u jeskyně Jezevčí díry.Nebude již mnoho chybětí,abychom opět vnikli do prostor této jeskyňky,obývané jezevcem,kterého se pokusíme vyhnat plyny. Nynější pokračování,do kterého je vidět,se dosti svažuje dovnitř jeskyňky. Ve Výtoku se zvýšil stav vody po posledních deštích,též v Ochozském potoku

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 2.prosince 1941.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Josef Kupský,
Miloš Trnka.

Březa a Kozel pokračovali v prokopávání Slezákovy síně v jeskyni Adlerově. Zával je nutno velmi pracně odstraňovat a hlínu transportovat dvacet metrů dlouhou chodbou až do starých partií jeskyně. Ostatní uvolňovali vchod do jeskyně Jezevčí díry. Bylo nutno vyvalovati mohutné balvany a odkopávati mnoho hlíny z násypu před jeskyní, kde jsme nalezli mnoho kostí z jezevců, lišek, kun, veverek a zajíců, jež byly jezevcem, který nyní jeskyňku obývá, vyhrabány z jeskyně spolu s hlínou, když si rozšiřoval doupě. Jeskyně má velmi široký /asi 4m/ portál, avšak nízký, ucpaný hlavně listím a travou, jež si jezevec na zimu zatáhl do doupěte. Průkop jsme vedli tak, abychom mohli pohodlně ve vchodu pracovati. Pokračování jeskyně je vidět na dalších pět metrů. Vodní stav opět částečně poklesl i ve Výtoku, proti vodním stavům za minulých exkursí.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 9.prosince 1951.

Účastníci: Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Josef Slačík,
Ladislav Slezák,
Josef Pokladník,
Miloš Coufal.

Berka a Dvořák pracovali v jeskyni Ochozské v chodbě u Kužele na pronikání hlubokým ucpaným sifonem ve směru k propasti v Labyrintu. Sifon je velmi hluboký a silně ucpán hlinami a pískem. Nejnižšího bodu uzávěrové stěny sifonu jsme dosud nedosáhli. Slezák zkoumal vodní stav v Nové Ochozské, kde se mu opět nepodařilo proniknout za Nouackhův sifon. Zkoumal též poměry ponoru u Hrozna a vyšších chobiček, které zde z hlavní chodby odbočují. Dospěl k závěru, že jsou to většinou pouze ~~vý~~ laterární výmoly, nebo velmi ucpané trativody, poněvadž jemný materiál, zde usazený, je naprosto vodorovně uvrstven. Pokladník a Coufal pracovali v Labyrintu na prolongaci Chodby proti Pochvě, kde se nyní asi tato chodba začíná rozdvojovat. Slačík, poněvadž byl vážně zachlazen, prováděl povrchová hydrografická pozorování: Výtok jevil vyšší vodní stav, povrchové řečiště bylo suché, voda z Ochozského Žlíbku se propadala v nezahloubeném ponoru v řečišti pod Pekárnou. V jeskyni Netopýří je zvýšený vodní stav, periodický potůček v Blátivém dómu Malčiny nefunguje. Hádecká propadání I, II, III někdo opět ucpal tak, aby se voda do nich nemohla propadat. Přes to voda v řečišti před Ochozskou jeskyní netekla a vsakovala se do nánosů. Tomuto počínání musíme zamezit výstražnou tabulkou. Hostěnické propadání bylo aktivní pouze v normálně aktivním ponoru.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu 15.prosince 1961.

Účastníci: Jaroslav Borka,
Libuše Kurianová,
Ladislav Balát,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Josef Slaběk

Borka,Kozel a Slaběk pokračovali v prokopávání sifonu Chodby u Kuželo v Ochozské jeskyni.Sonda před uzávěrovou stěnou byla snížena o 1m, avšak nejnižšího místa sifonu nebylo ještě dosaženo.Balát,Kurianová a Dvořák pracovali na prolongaci Chodby proti Pochvě.Zato se nyní rozšířila v malou síňku,z které odbočují asi dvě chodby.Větší odbočuje v pravém úhlu přibližně k jihovýchodu.Tuto jsme započali sledovat.Je zaplněna jílo vitými hlinami až ke stropu,který je poset velkým množstvím stalaktitů a náclon,jimiž se musíme probíjet kupředu.V Nové Ochozské jeskyni vodní stav v Nouzkově sifonu jen velmi slabě klesl.Ve Výtoku byl poněkud slabší vodní stav,povrchové řečiště bylo suché.

Na vratech do jeskyně Ochozské jsme vyměnili soukromé zápisky za klubovní

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 22.prosince 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Ladislav Slezák.

Započali jsme v mapování několika chodeb v Labyrintu Ochozské jeskyně.Začali jsme mapovat Chodbu u Kužele a táhli polygon Chodbou u Smuteční vrby přes Chodbu prácе až k Německému sifonu.Tímto zaměřováním chceme zamapovat nové prostory v Labyrintu,z čehož vyplyne jejich souvislost a vzájemná poloha pro naše paleohydrografická studia v této jeskyni prováděná.Na základě paleohydrografických poznatků pokračujeme v prokopávání chodeb a objevování nových síní třetí větve Labyrintu,což na nás klade velmi značné požadavky jak teoretické tak i technické při provádění náněsy a volbě správných směrů.Mapování jsme prováděli novým geologickým kompasem který se celkem osvědčil.

Na povrchu byl mráz přibližně 0 až -5 stupně,ve Výtoku byl celkem průměrný stav vody,povrchové ponoření suché,slabě fungoval ponor pod Pekárnou,nápájený Ochozským potokem.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 23.prosince 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Ladislav Slezák.

Pokračovali jsme v zaměřování chodeb v Labyrintu Ochozské jeskyně a to:Německého siforu,Točité chodby,Chodby u Gholotnice,Rozdělovací síně, Chodby proti Pochvě,Zdolonkové chodby až po začátek Krápníkového dómu. Při mapování na začátku Krápníkového dómu jsme nalezli nový kopulovitý výklenek,přeplněný krápníky a nedějným pokračováním.Novi terminologie, kterou zde uvádím,bude publikována spolu s plánem těchto prostor.V zaměřování se bude příští exkurse pokračovat.

Hydrografická situace se od minulé exkurse nezměnila.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu 27.prosince 1951.

Účastníci: Vladimír Baláč,
Jaroslav Dvořák,
Jiří Kos,
Miroslav Kozel,
Josef Slačík,
Ladislav Slezák.

Dvořák a Kozel pokračovali v prokopávání nově objeveného krápníkového výklenku v Krápníkovém dómu v Labyrintu Ochozské jeskyně.Po prokopání dvou metrů dlouhé chodby v náplavu objevili jsme asi 1 m vysokou chodbu jdoucí směrem na Chodbu proti Pochvě.Je přibližně 4m dlouhá a má další neprůlezné pokračování.Krápníková výzdoba je skrovná,avšak průzračně čistá a sklovitě průhledná.Baláč,Kos a Slačík pracovali opět v Chodbě proti Pochvě,kde se strop chodby značně zvyšuje,avšak je prozatím naprosto ucpán hlinou.N V náplavě se vyskytují omleté kusy krápníků.Slezák prováděl průzkum sedimentů ve Velkých dómech,které mapoval a kreslil profily.V Nové Ochozské voda jen velmi slabě klesala v Neuaekhově siforu.

Výtok jevil normální činnost,povrchové řečiště suché,část řečiště, napájená Ochozským potokem je ~~zmrzlý~~ zamrzlá.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu 30.prosince 1951.

Účastníci: Ladislav Baláš,
Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Pavel Plundrák,
Josef Slačík.

Konec roku jsme zakončili bilancí a schválením výroční zprávy, která je již v konceptu hotova. Rozproudila se též debata o plánu na příští rok 1952. Pak jsme navštívili Hádecká propadání, která jsme opět musili čistit, poněvadž někdo je ucpal, a voda tuto něděli již tekla po celé délce povrchového koryta. Z Výtoku vytékala kalná voda za zvýšeného vodního stavu. Hádecká propadání po namáhavém vyčištění shltala opět všechnu vodu, která do nich přitékala. Hlavně ponor III měl velkou kapacitu po otevření menšího ponoru, který dychtivě hltal vodu. Informativně jsme navštívili Ochozskou jeskyni, kde jsme pozorovali okroužkovaného vrápence s nápisem na kroužku: ČSR, Praha, Museum, avšak číslo, které jsme si zapsali se nám někde stratilo. Vrápenec seděl v jednom komínku Hadice.

Zpráva o exkursi do jižní části Moravského Krasu dne 31.prosince 1951.

Účastníci: Josef Kupský,
Ladislav Slezák.

Prohlíželi jsme skalnaté stráně u Výtoku, směrem proti proudu, hledajíce ventarely a menší jeskynky, jež by se daly na jaře otevřít. V Ochozské jeskyni jsme pokračovali v kreslení profilů sedimenty ve Velkých dómech a též jsme sondovali v Krápníkovém dómu v Labyrintu. Zde jsme otevřeli kapsovitou komůrku, která snad může vést do nových prostor.

Povrchové řečiště od Hádeckých ponorů až k Ochozskému Blíčku bylo bezvodé, pouze voda Ochozského potoka tekla povrchovým řečištěm až k Výtoku. Z Výtoku tekla kalná voda.

Na konci roku 1951 opět zařazujeme písemné (dnes už mnohdy zapomenuté) práce soudobých autorů. První z nich je psal, tehdy ještě student, později RNDr Jaroslav Dvořák.

Jeho níže uvedená práce, nazvaná „Jeskyně Malčina v Hádeckém údolí“ vyšla v časopisu „Československý kras, roč. 4/1951, číslo nezjištěno, str. 16 – 22.

Jeskyně „Malčina“ v Hádeckém údolí.

Druhá největší jeskyně v jižním Moravském Krasu leží pod světoznámou jeskyní zvanou „Švédský stůl“, která je proslavena nálezem lidské diluviální mandibuly. Tato kdysi krásná krápníková jeskyně, jak praví její objevitelé G. Nouack, L. Keller a K. Kubasek, byla objevena roku 1909. Příštího dne po objevení této jeskyně byl uveřejněn v „Tagesbote“ (Jh. 59, No. 240, p. 3, 1909) pod názvem „Erschliessung einer neuen Tropfsteinhöhle in der Mährischen Schweiz“ menší článek od neznámého pisatele, v němž se praví: „Mannigfache schneeweise Tropfstein- und Sinterbildungen zieren die Gänge und Hallen, so dass die Höhle nicht nur dem Touristen, sondern auch dem Naturfreund vielfach Interessantes bietet.“ Podle této zprávy byla též jeskyně mapována a fotografována. Bohužel plán a fotografie se nám nezachovaly, a proto jsme ve dnech 10. až 11. září 1949 přikročili k novému mapování této jeskyně. Jiná literatura nejedná šířeji o jeskyni „Malčině“, jen se zmiňuje o její existenci a krápníkové výzdobě. („Führer durch die Brünner Umgebung“, Brünn, 1911, VDT, „Führer durch das Höhlengebiet des VDT“. Anonymus: „Eine Höhlenwanderung durch den

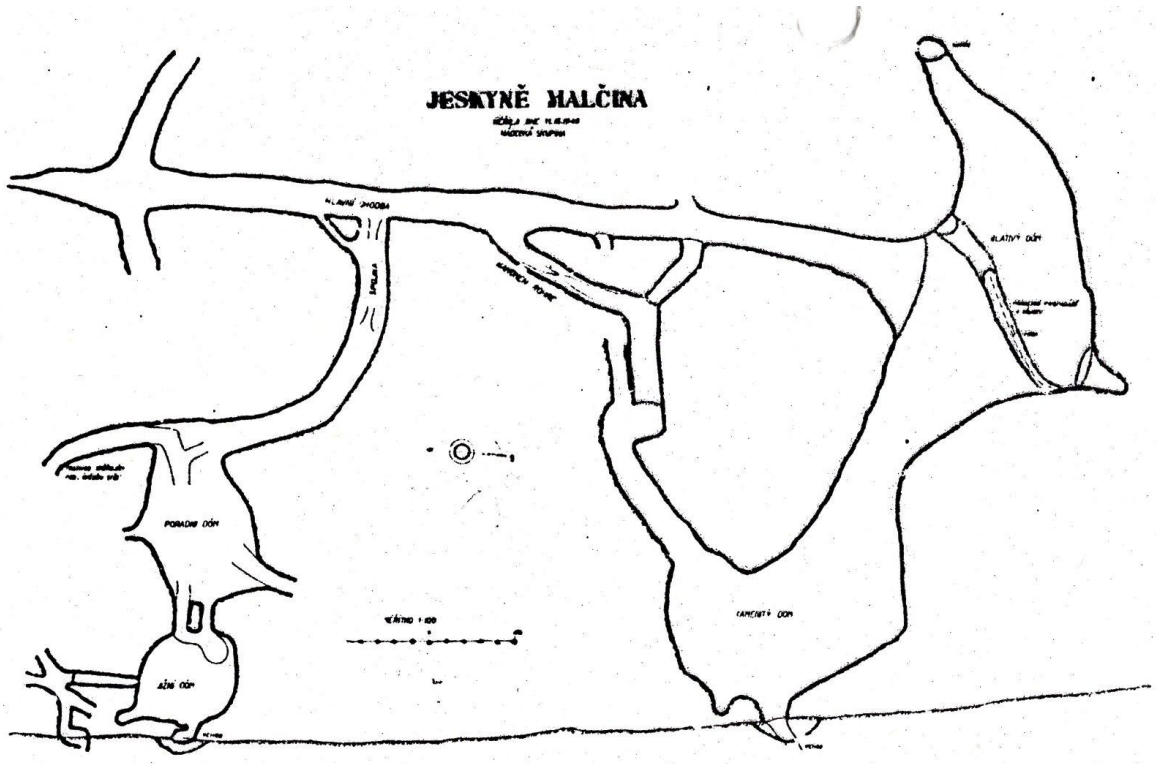

Südteil des Mährischen Karstes", Brünn, 1912. Antonín Boček: „Průvodce Moravským Krasem", Praha, 1928, str. 290; týž: „Moravský Kras", str. 152, „Časopis turistů", roč. LIX, čís. 2; dr. R. Prix: „Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu", pisatel „Čsl. Kras", roč. II, čís. 1—2, a j.). Poněvadž v žádné dostupné literatuře není uveřejněn přesný popis této jeskyně, činím tak na tomto místě. Oba její vchody leží ve stejné výši asi 5 m nad úrovní hladiny Hádeckého potoka. Celý komplex chodeb a dómů této jeskyně tvoří část středního patra Hádeckého jeskynního systému. (Horní patro: „Švédský stůl"; střední patro: „Malčina" a horní patro „Netopýří"; spodní patro: ponorné řečiště Hádeckého potoka, ve spodním patře „Netopýří"). Toto malé bludiště je uloženo v západním svahu Hádeckého údolí, které tvoří s Ochozským žlíbkem, v tomto místě téměř souběžným, nízký úzký hřbet. Jižnějším puklinovitým 2,50 m hlubokým vchodem (který se nachází téměř pod „Švédským stolem") se protáhneme do malé chodbičky, která ústí do nízkého dómku, plného drobné ssuti a kamení. Z něho odbočuje na jih úzký kamenitý trativod, snižující se po 5 m ve velmi nízkou chodbu, rozvětvenou ve čtyři poloucpané trativody směru severního, východního, jihozápadního a západního. Ve východním jsme se dne 18. září 1949 prokopali do menší síňky, plné ostrohranné ssuti a kořínků rostlin. Podle výměrů se nalézá již pod úrovní údolí. Z dómku zvaného „Jižní", odkud jsme vyšli, prolezeme 2 m dlouhou hlinitou úžinou západního směru do druhého, „Poradního" dómku, který je větší než předchozí. Odtud vycházejí dva trativody jižního směru, z nichž západnější jsme prokopali na délku 10 m. Nyní jsme v hlubokém zaplněném sifonu. Z „Poradního" dómu odbočuje severozápadním směrem nízká chodba, snižující se až na velmi těsnou úžinu do vysoké „Hlavní" chodby směru severojižního. K jihu končí úžinou, před níž se rozšiřuje v malou síňku, z níž vycházejí dva poloucpané trativody směru východního a západního. Na sever „Hlavní" chodba dvěma sifony se snižuje a ústí do „Blátivého" dómu. Na východ odbočují z „Hlavní" chodby dva trativody, které se spojují, zahýbají k severu a ústí do „Kamenitého" dómu, do kterého ústí severnější vchod do této jeskyně. Tyto dva dómy, spojené sestupnou chodbou, jsou největšími prostorami v této jeskyni.

„Kamenitý" dóm má značnou výšku (asi 20 m) a souvisí jen 1 m dlouhou chodbičkou s povrchem. Severozápadozápadním směrem odbočuje z tohoto dómu velká prudce se svažující chodba do „Blátivého" dómu, který je vybudován na několika se křížících puklinách. Z něho odbočuje jižním směrem „Hlavní" chodba nad 2 m vysokým stupněm. Na západě je dóm ukončen ucpaným vertikálním komínem.

Stopy po někdejší krásné krápníkové výzdobě spatřujeme hlavně v „Blátivém" dómu a v „Hlavní" chodbě. Na stropě dómu v jeho hlavní puklině je několik vodopádků a silnějších stalaktitů. Jinak je strop vyzdoben drobnými brčky a se stěn splývají menší vodopády. „Hlavní" chodba je zdobena vodopády a travertinovými tvary. Zde neuvědomělí turisté nadělali nesmírnou škodu přírodním krásám brněnského okolí.

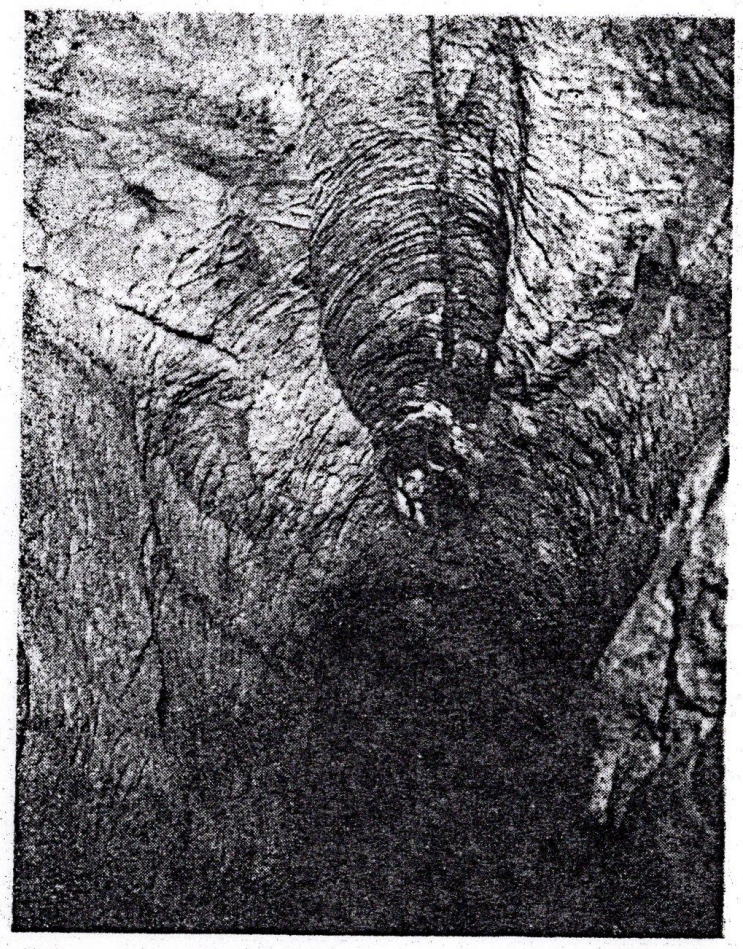

Zajímavé je povšimnouti si evorsí (tlakovou erosí) vytvořené rourovité chodby, podle universitního profesora dr. Georga Kyrleho Kanonenrohr*) zvané, spojující „Kamenitý" dóm s „Hlavní" chodbou, která snad nemá takovou klasickou obdobu v celém Moravském Krasu. Je to naprosto hladce vymlený pravidelný trativod kruhového průřezu o průměru 60 cm, spojený jen částečně slabou přepážkou s větším trativodem, běžícím pod ním. Tento trativod má podobu dělové hlavně a vznikl vymíláním pod silným tlakem za součinnosti ostrého štěrku a písku (viz obr.).

**) Grundriss d. theoretischen Speläologie, Wien, 1923.

Celá jeskyně je velmi zanesena žlutými jeskynními hlínami. „Jižní" a „Kamenitý" dóm jsou pokryty ssutí a většími balvany. Na dně „Blátivého" dómu je velká vrstva řídkého jílu, promíšeného kalužemi vody. Zde prý stávalo periodické jezírko, avšak nyní se voda, periodicky přitékající malým praménkem zpod severní stěny dómu, ztrácí uprostřed v jeskynním závrtovitém propadání (Viz můj článek: „Čsl. Kras", roč. II, čís. 1—2). Od 12. prosince 1948, kdy tento pramének byl pozorován, do dnešního dne netekl. Podle všeho voda přitéká z menších propadání v Ochozském žlíbku. Těsně pod „Švédským stolem" na úpatí stráně je již nyní neaktivní propadání, v němž se zjistil slabý průvan.

Naší snahou v této jeskyni je proniknouti jižním směrem pod „Švédský stůl", kam ústí několik ucpaných trativodů a kam má též celá jeskyně sklon. Doufáme, že pronikneme do opuštěných trativodů spojených s již uvedeným propadáním a s aktivním tokem Hádeckého potoka, který opět zastihujeme ve spodních patrech „Netopýří" jeskyně.

Jar. Dvořák, Královo Pole.

Dalším článkem téhož autora byl článek „Vývoj Hostěnického propadání vzhledem k Ochozské jeskyni", který také vyšel ve 4. ročníku (1951) časopisu „Československý kras".

Jar. Dvořák, Brno:
Яр. Дворак, Брно:

VÝVOJ HOSTĚNICKÉHO PROPADÁNÍ VZHLEDEM K OCHOZSKÉ JESKYNI

Развитие гостеницкого пропадания в виду охозской нещеры.
— Evolution du tombement de Hostěnice à regard de la grotte d'Ochoz.
— The evolution of the Hostěnic gullet owing to the Ochoz cave.

Vývojem Hostěnického propadání se obíralo v minulosti několik badatelů. Tak již Dr. Kříž (1, str. 94—124) přináší velmi cenné poznatky o vzniku Hostěnického propadání. Říká, že poloslepé údolí, v němž Hostěnické propadání leží, je vlastně starý lom, vylámaný asi do roku 1870 hostěnickými občany na vápno a stavební materiál. Ještě nyní je dobře patrný vznik tohoto údolí. Roku 1862 (podle Kříže) (1) zde lámala kámen rodina Řičánkova z Hostěnic. Při lámání se jim

otevřel jícen komína, vedoucího do nitra skály. Dr. Kříž prozkoumal tuto propástku a popsal ji ve svém Průvodci (1, str. 94—124). Do této propástky se po povodni r. 1879, 1883 a 1890 počal stabilně propadati Hostěnický potok (propadání I), a staré zanesené propadání, v němž se voda propadala do této doby (propadání II), položené východněji, zůstalo neaktivní. Roku 1911 se opět podařilo pracovníkům z Gruppe für Höhlenforschung im Verein Deutscher Turisten odvést vody do geologicky staršího propadání, fungujícího ještě za paměti Dr. Kříže, takže vylámaný jícen je nyní aktivní pouze za povodní a zvýšených vodních stavů. Tímto zásahem bylo zmenšeno nebezpečí záplav v Ochozské jeskyni. Jak však je možné vysvětliti, že propadá-li se voda místo v propadání vylámaném (I), v propadání starém, původním (II), nezaplavuje již tak Ochozskou jeskyni, přes to, že jsou tato propadání jen asi 50 m od sebe vzdálena? Pod starým původním propadáním (II) se nachází asi systém trativodů, jež odvádějí za normálního stavu vody vodu do kanálů položených východněji od Ochozské jeskyně, a jdoucích asi paralelně s ní. Poněvadž tyto trativody nemají velkou schopnost zhltati větší množství vody za povodní, přetéká voda do chodeb nové Ochozské jeskyně. Tomuto odvodňování nasvědčuje též několik ponorů a trativodů odbočujících po celé délce Ochozské jeskyně východním směrem, jimiž mizí velké množství vody za inundace těchto prostor.

Druhá možnost je, že by se vody odebíraly ihned z propadání dosud naprosto neznámými trativody k Mokré, kde na okraji vápencového území zastihujeme několik menších krasových výtoků. Neznáme totiž žádného místa, kde by se vody propadaly a napájely tak tyto výtoky. (Podle ústního sdělení pana K. Medka.)

Dp. M. Kříž (1) též zjistil, že stoupla-li by voda v Hostěnickém propadání o 5 m, vylévala by se do Kamenného žlíbku. V Kamenném žlíbku však zjistil menší hráz, ještě dnes patrnou, svědčící o tom, že se vody před vytvořením Hostěnického propadání propadaly zde v ještě velmi dobře patrném závrtu.

Dr. R. Prix (2, 3, 4), který se též zabýval otázkou poměru Hostěnického propadání k Ochozské jeskyni a Pekárně, uvádí v genesi podzemního toku Hostěnického potoka dvě geologicky starší stadia, a to jeskyni Pekárnu a Kamenný žlíbek. Při výzkumu této oblasti doplnil jsem tuto theorii svými poznatky, takže nyní se nám jeví takto: Nejstarším řečištěm je chodba, vedoucí k Pekárně, geologicky o něco mladším by byl Kamenný žlíbek, jenž je snad zřícenou jeskyní. Že však tekla voda žlíbkem i po zřícení této hypothetické jeskyně, toho je svědkem zbytek původního žlíbku těsně před ústím Hádeckého údolí, kde má charakter opuštěného řečiště. Brzy se však začaly tvořiti ponory v Kamenném žlíbku a délka povrchového toku Hostěnického potoka

na vápencovém území se zkracovala. Svědkem tohoto stadia je řada závrtů (paleoponorů) v jihovýchodní části Kamenného žlíbku, ležícího blíže Hostěnic, a chodby Labyrintu Ochozské jeskyně, jež asi navazují na tyto ponory. Předposledním stadiem je nynější Nová Ochozská jeskyně a posledním jsou hypothetické trativody východně od Ochozské jeskyně.

Pro dosud zcela nevyjasněnou funkci jeskyně Pekárny a Labyrintu Ochozské jeskyně věnovala se Hádecká skupina (J. Berka, J. Dvořák, J. Klimpl, V. Nováková, O. Tesař, L. Řezanina) jednak výzkumu Labyrintu, jednak povrchové části mezi Hostěnickým propadáním, Kamenným žlíbkem, Pekárnou a Hádeckým údolím.

Chtějíce definitivně řešit tuto otázku, podrobili jsme nejprve jeskyni Pekárnu důkladnému průzkumu. Na konci nyní přístupné části Pekárny je dobře znatelný komín a zásypový kužel, popisovaný staršími badateli. Dr. Kříž se domníval, že celá jeskyně byla vytvořena vodami, přicházejícími z tohoto komína.

Ve svém Průvodci (1) uveřejnil též průřez Pekárnou. Komín, jehož zásypový kužel jeskyni uzavírá, je na plánku znázorněn v celém průřezu, jako by byl bez náplavy.

Skutečnost je právě opačná. Komín je odkryt v nepatrné spodní části a neznáme vůbec jeho profil. Proti němu staví Dr. Prix theorii, že Pekárna je geologicky prastarým výtokem Hostěnického potoka. Zmíněný započal na západní straně zásypového kužele kopat z Postranní kaple úzkou chodbičku, dnes asi 8 m dlouhou. Je kopána v silně ssedlém vápenitém štěrku, promíšeném žlutou jeskynní hlínou s velmi častými velkými balvany.

Z této hmoty se skládá celý zásyp. Mohlo by se nyní pracovat na tomto pracovišti pouze tak, že by se postupně odstřeloval zásyp těsně pod ústím komínu do chodby, poněvadž v tomto místě je zásypový kužel nejméně mocný. Nyní bude záležeti pouze na veřejných činitelích, s jakým pochopením a porozuměním se ujmou výzkumu po finanční stránce. Bez finanční podpory nemůžeme v takovém případě dále pokračovati. Naděje na krásné krápníkové síně je více než pravděpodobná. Otevřením a zpřístupněním jeskyní Ochozské a Pekárny prospělo by se chudému kraji, jinak bohatému na přírodní krásy.

Podrobně jsme též zkoumali dosud velmi málo známý Labyrint Ochozské jeskyně. Zkoumali jsme hlavně paleohydrografické podmínky, za kterých vznikla spleť chodeb Labyrintu.

Celý tento systém chodeb, puklin a komínů se sjednocuje ve větší chodbu, která po překonání objevného sifonu, vyčerpaného pracovníky GFH im VDT v roce 1922 ve směru ze Staré Ochozské, jde kolem krápníkového vodopádu Smuteční vrby a ústí do velkých dómů Staré Ochozské jeskyně. Tato chodba má od velkých dómů

k Smuteční vrbě směr jižní, kde se lomí na východ a brzy opět jde směrem jižním, překonává již uvedený sifon, úží se a po zdolání dvoumetrového stupně se rozvětvuje ve tři chodby: jižním směrem odbočují dvě úzké chodbičky, zdobené krásnými tvary krápníkovými (východ-

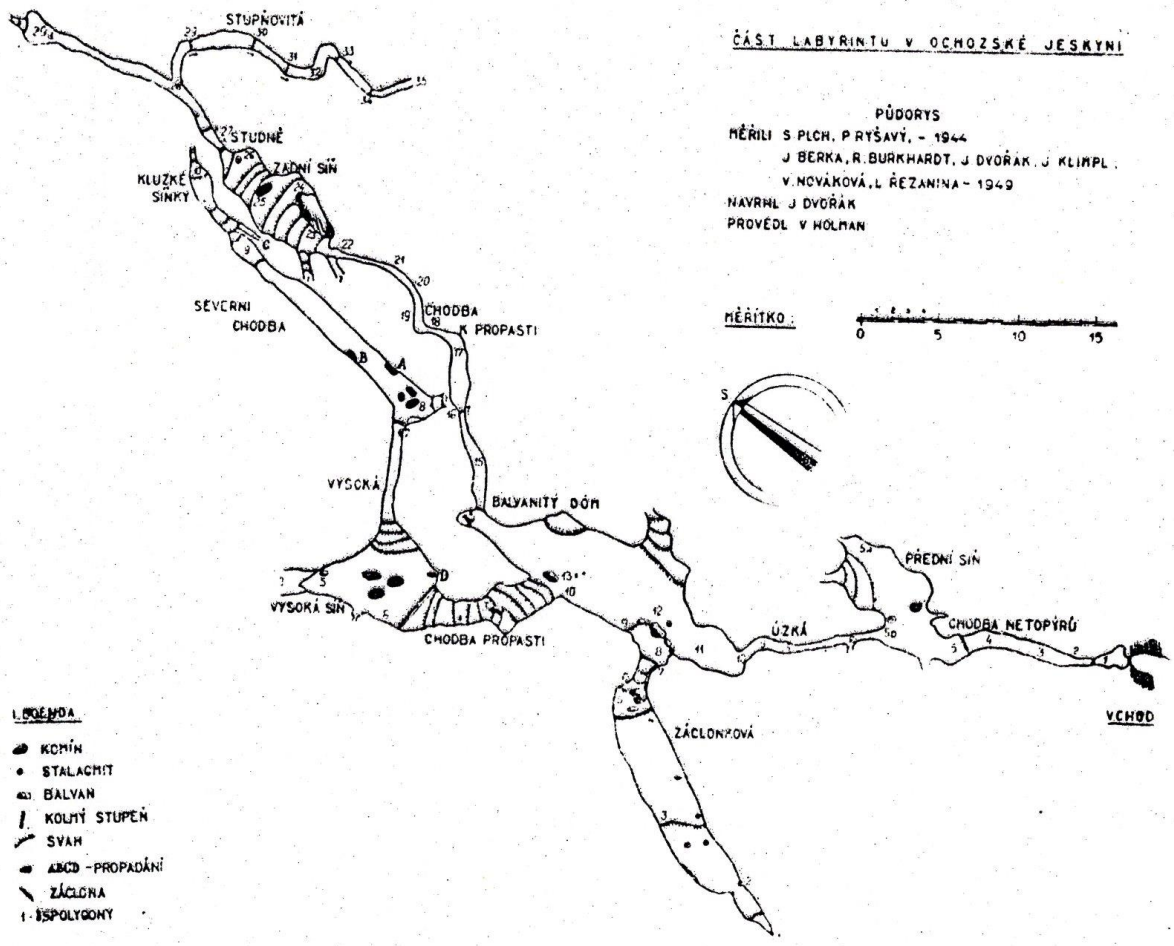

nější Záclonová má velké záclony, více než jeden a půl metru vysoké), které se spojují ve větší chodbě směru přibližně SV-JZ. Je též zdobena velkými stalagmity a překrásným stalagnátovým lesíkem. Na severovýchodě končí tato síň několika chodbičkami, zaplněnými hlinitou náplavou. Dno je mnohdy kryto travertinovými studánkami a množství brček zdobí strop. Na jihozápadě odbočují tři úzké chodbičky do kamenitých závalů. Nyní se vrátíme do místa, kde se chodby dělí. K západu odbočuje šikmo vzhůru komín, zvaný Pochva, velmi málo dimensovaný, s naprosto hladkými stěnami a známkami tlakové erose. Je částečně podobný trativodu, zvanému »Jícen děla«, z jeskyně Malčiny, avšak jeho klasičnosti nedosahuje. Tento trativod ústí do menší síňky, z níž vychází Stupňovitá chodba severozápadním směrem

a ústí do velké chodby severojižního směru. Na severu končí kolmým komínem a uprostřed je přerušena jeskynním závrtem, 6 m hlubokým, zvaným Studně. Za Studní se chodba rozšiřuje v Zadní síň s krásnou krápníkovou výzdobou. Strop je rozerván mnoha velkými komíny. Odtud odbočuje úzká, vysoká Chodba k propasti, jež se rozšiřuje v Balvanitý dóm značných délkových i šířkových dimensí. Je největší prostorou Labyrintu. Z tohoto dómu odbočuje západním směrem sestupná stupňovitá chodba propasti, ke které se ještě vrátíme. Na jihozápadě Balvanitého dómu odbočuje velmi slabě dimensovaná chodbička, která sestupuje dvoumetrovým kolmým stupněm do větší, asi 20 m dlouhé chodby, zvané Záclonková, s pěkně vyvinutou skupinou stalagmitů a záclonek. Končí puklinou, zanesenou štěrkem a hlínou, má vcelku jižní směr, a končí asi pod některým ze závrtů v Kamenném žlíbku. Na jižní straně uvedeného již dómu odbočuje Úzká chodbička, ústící brzy v Přední síň, která má již slabší krápníkovou výzdobu. Odtud je proražena Chodba netopýrů k povrchu, jež ústí v pravé údolní stráni Kamenného žlíbku. Jihozápadně tohoto vchodu jsou dva mělké závrtky.

Jak jsem upozornil, odbočuje z Balvanitého dómu západním směrem sestupná chodba propasti. Zprvu jde několika menšími stupni k plošince, která je situována těsně nad sedmimetrovým stupněm, vedoucím ke dnu Vysoké síně první propasti. Tato dosahuje značné výšky a její strop je rozerván množstvím komínů. Síň je zdobena pěknými vodopády, stalaktity, záclonkami a též většími stalagmity na západní stěně. Podíváme-li se s plošinky v chodbě propasti na protější stěnu Vysoké síně, vidíme, že asi 15 m nad úrovní dna propasti vedou velké komíny a chodby severozápadním směrem. Zde chceme postaviti žebříkové lešení a tak se dostat do dalšího pokračování horního patra Labyrintu. Severovýchodním směrem odbočuje z Vysoké síně Vysoká chodba nad 3 m vysokým šikmým stupněm a ústí šestimetrovým stupněm do Severní chodby, jejíž strop je též rozbrázděn mnohými komíny. Chodba jde zprvu severoseverovýchodním směrem s vodorovným dnem, pak dno klesá a opět stoupá dosti příkře do Kluzkých síněk, jež končí náplavou zaneseným komínem. Tento komín na konci Kluzkých síněk je horizontálně velmi blízko ode dna propástky Studně.

Po popisu této velmi málo známé části Ochozské jeskyně chci se pokusiti o vysvětlení hydrografické funkce celé spleti chodeb Labyrintu. Jak jsem již výše uvedl, Labyrint je jedním z geologicky starších řečišť Hostěnického potoka. Tímto konstatováním se zdá celá situace vyřešena, avšak skutečnost je daleko složitější. Nyní objevená část Labyrintu není zdaleka celou jeskyní, která se rozkládá mezi Kamenným žlíbkem a Ochozskou. Toho důkazem je několik závrtů v Kamenném žlíbku, dvě menší jeskyňky, položené jihozápadním směrem

od hlavního vchodu do Ochozské jeskyně, jejichž vchody ústí dosti značně vysoko nad úrovní údolí (Křížova 34 m — kóta 354 m, Adlerova 55 m — kóta 375 m), a několik mohutných komínů, čnících do značné výšky v bočních kaplích Nové Ochozské jeskyně. Jaký poměr mají jeskyně Křížova a Adlerova k Labyrintu, je těžko rozhodnout. Morfologicky připomínají obě jeskyně staré výtoky. Porovnáme-li však kóty obou vchodů těchto jeskyní (354, 375) s vchodem do Labyrintu (371), jenž je situován o něco výše nad dnešní úrovní Kamenného žlíbku, zjistíme, že jeskyně Adlerova je dokonce položena výše než celý Labyrint. Zamítneme-li možnost, že by vody tekly od jeskyně Křížovy a Adlerovy směrem k Labyrintu nebo k Ochozské, dojdeme k závěru, že zde, v oblasti mezi Kamenným žlíbkem a těmito jeskyněmi, existují ještě dvě starší a vyšší patra jeskynních chodeb, jež snad jsou též geologickými řečišti Hostěnického potoka. Nyní však k vlastnímu Labyrintu! Vody se propadaly, jak jsem již uvedl, v závrtech Kamenného žlíbku, odkud se celou sítí kanálů a síní ubíraly do centrálních chodeb, jež po spojení ústily do Velkých dómů Staré Ochozské. Tento stav brzy nepostačoval pro jímání vody za povodní, a poněvadž zdejší vápenec je obzvláště hojně protkán vertikálními puklinami, započalo se tvořit spodnější patro Labyrintu. Tak vznikla Studně a celý systém chodeb a dómů velké propasti. Tento je po stránce morfologické velmi zajímavý. Stropy chodeb a síní první i druhé propasti jsou rozervány množstvím komínů a právě pod těmito se nacházejí již uvedená propadání. To znamená, že tyto prostory byly odvodňovány vertikálně, ne horizontálně. Jak již bylo uvedeno, je ucpaný konečný komín Kluzkých síněk horizontálně velmi blízko dna Studně. Z toho vyplývá, že materiál, který se propadl ve Studni, byl z velké části odplaven tímto komínem do propadání na dně druhé propasti. V prosinci 1949 a ve čtyřech měsících roku 1950 jsme se započali zabývat průzkumem celé propasti. Dobře jsme si povšimli genese propasti, a po jejím zmapování jsme započali s otvíráním propadání A v druhé propasti a D v první. K tomuto účelu jsme propast částečně zpřístupnili dvěma žebři, umístěnými na nejpřístupnějších místech propasti. Propadání D, které se nachází na dně Vysoké síně, těsně pod posledním stupněm sestupné chodby propasti, je úzká, velmi málo dimensovaná puklina, ku podivu prostá náplavy. Její stěny jeví známky tlakové erose a evorse. Počali jsme tuto erosivní puklinu rozšiřovat za pomoci palice a sekáče, avšak práce je zde velmi obtížná a jde jen zvolna kupředu. V nynější době bylo již dosaženo přes 1 m hloubky. Druhé propadání A je největší, a má proto centrální polohu v celém systému. Leží na dně druhé propasti též téměř pod sestupným stupněm. Strop

se zde ztrácí ve výši 25 m a odtud ještě pokračují komíny k povrchu. Propadání bylo jasně viditelné a je ucpáno pískem a vápencovým štěrkem. Voda, jež zde občas přichází z komínů, se v propadání velmi rychle ztrácí, a proto jsme se rozhodli pro otevření i tohoto jícnu. Je to též erosivní puklina, 60 cm široká, něco přes 1 m dlouhá, a ve hloubce 2 m, kam jsme se prokopali, se rozdvojující ve dva okrouhlé vertikální jícny. Tato propadání nám názorně ukazují, že existuje ještě jedno patro Labyrintu a snad i celé Ochozské jeskyně. Výškový rozdíl mezi řečištěm Staré Ochozské jeskyně (329) a nejnižším bodem propasti, jímž je dno nynějšího výkopu v propadání A (338), je přibližně 10 m, což znamená, že by vody, odcházející ze dna propasti, mohly ústit do velkých dómů Staré Ochozské. V úvahu by snad připadala tak zvaná Chodba u Kužele, která ústí do velkých dómů právě v místě styku Staré Ochozské s Novou Ochozskou. Chodba u Kužele jde přibližně jižním směrem, tedy směrem centrální chodby Labyrintu. Je to nízká sifonovitá chodba, udržující si asi 2 m šířky, avšak její dimense vertikální jsou místy velmi malé. Dno je kryto v celé délce jemně písčitým jílem, dosti se podobajícím písku v propadání A. I v této lokalitě začínáme se prokopávati kupředu.

Z této studie je možno učiniti závěr, že v Ochozské jeskyni, jedné z největších a nejkrásnějších jeskyní Moravského Krasu, a v jejím okolním krasovém území čeká ještě mnoho práce pro nás i pro další badatele, kteří přijdou na naše místo. Bude však záležeti hlavně na porozumění státních činitelů, na jejich finanční podpoře a na ochotě a vytrvalosti krasových badatelů, bude-li v brzké době dosaženo nějakého velkolepého objevu. Je nutno ještě podotknout, že výzkumů v jižní části Moravského Krasu se účastní hlavně mládež do 20 let. a to povětšině mládež studující.

Literatura:

1. Dr. Martin Kříž, Florián Koudelka, Průvodce do moravských jeskyň (Zdánice-Vyškov), II. díl.

2. Dr. Rudolf Prix, Studie z jižního Moravského Krasu, jako příspěvek k ochozskému problému. Časopis turistů, roč. LVII, str. 21.

3. Dr. Rudolf Prix, Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu, Časopis turistů, roč. LIX, čís. 2.

4. Dr. Rudolf Prix, Z výzkumu jižní části Moravského Krasu, Čsl. kras, roč. II, str. 37—38.

5. Antonín Boček, Moravský Kras (Praha, 1922), str. 141—153.

6. Antonín Boček, Průvodce Moravským Krasem (Praha, 1928), str. 296—314.

7. Přemysl Ryšavý, Ochozská jeskyně v jižní části Moravského Krasu, Čsl. kras, roč. II, str. 198—213.

8. Všechny kóty podle výměrů inž. Feitla.

Dalším autorem soudobého článku, který vyšel v časopisu „Archeologické rozhledy“, roč. 3./1951, str. 109 – 130 byl Bohumil Klíma. Článek nese název

KŘÍŽOVA JESKYNĚ V MORAVSKÉM KRASU

Kromě soustavné výzkumné práce na tábořišti lovců mamutů u Dolních Věstonic provedlo odd. pro diluvium Moravského musea v Brně v rámci výzkumného plánu SAÚ v uplynulých dvou letech zjišťovací výzkum jeskyně Křížovy v jižní části Moravského Krasu. Je to menší jeskyně, označená jménem dr Martina Kříže, která leží nad ponorným potokem Říčkou v Gottwaldově

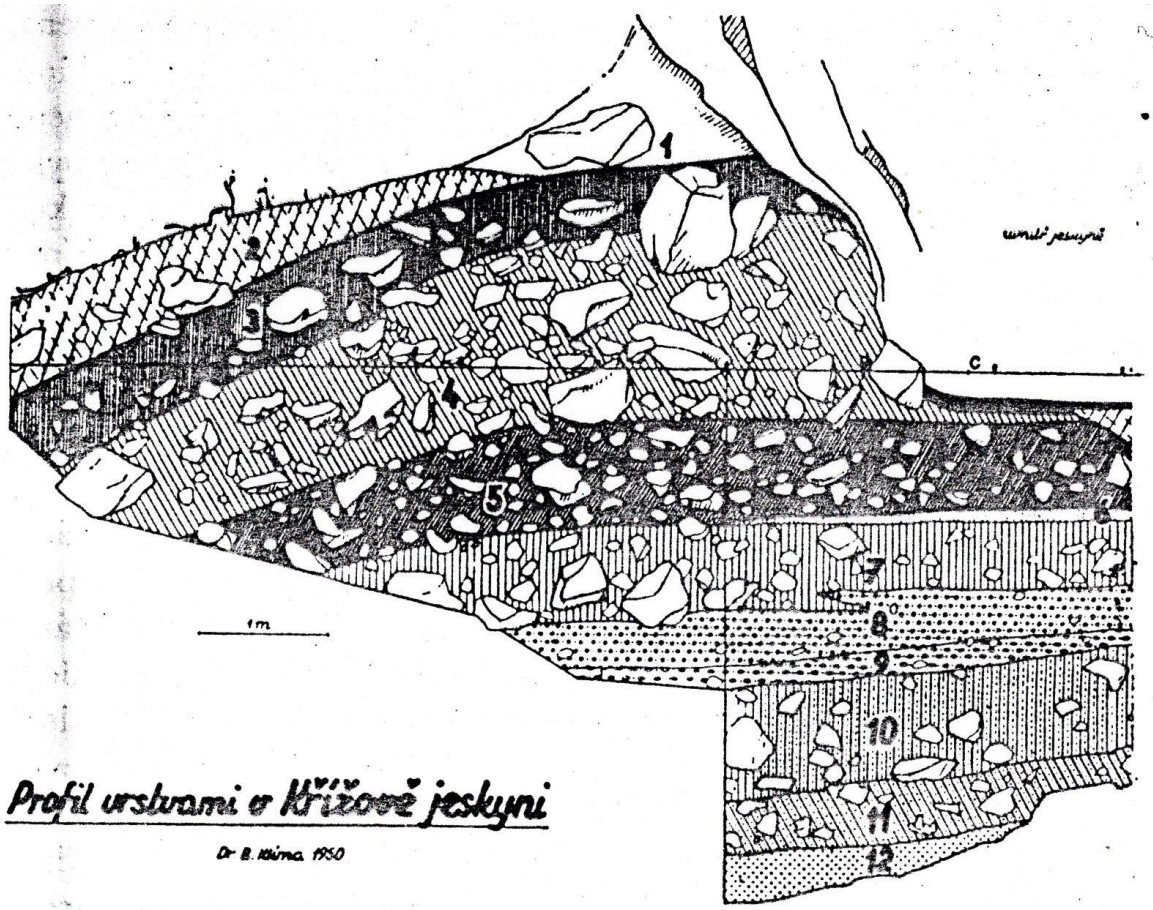

Obr. 63. Křížova jeskyně v okolí Brna. Profil vrstvami (v 7. vrstvě dole aurignacké nálezy, při hladině magdalénské nálezy, v 5. vrstvě neolitické nálezy).

údolí za Líšní u Brna a v blízkosti klasického jeskynního sídliště na Moravě — jeskyně Pekárny. Stala se několikráte již dříve, podobně jako většina našich jeskyní, objektem neoprávněných výkopů soukromých sběratelů i t. zv. kosťařů, kteří porušili původní stratigrafii a ohrozili provádění pozdějších výzkumů se všemi moderními prostředky. O jeskyni bylo známo, že poskytla početné a cenné archeologické nálezy.

Výzkum jeskyně Křížovy jsme zahájili v roce 1949 úpravou
90 pracoviště a odstraněním ssuťového valu ve vchodu do jeskyně, kde jsme pronikli až k diluviálním vrstvám. V roce 1950 razili jsme pak

šachtu dovnitř jeskyně a plošným slupováním jednotlivých vrstev dosáhli jsme až skalnatého dna.

Nejníže spočívaly zde hrubší rezivé písky bez vápencové ssuti 63
(vrstva 12), které přecházely do nadložní hlinité vrstvy s polámanými krápníky a s rozdrcenými kusy sintru. Tyto vrstvy byly sterilní a patrně starodiluviálního stáří. Vrstva jeskynních hlin (10) v nadloží obsahovala několik hnízd s pozůstatky mikrofauny. Je pokládána za starou, risskou spraš, pozměněnou vlhkým klimatem jeskyně. Poloha 9 a 8 je souvrství vysraženin $CaCO_3$ drobtovité struktury, čistě bílé, níže oranžové barvy, s kulmskými drobnými valouny a s kostmi diluviálního nosorožce. V jeho nadloží spočívá poloha světle okrové spraše (7) se značným množstvím ostrohranné ssuti a s hojnými kosterními zbytky diluviální fauny, hlavně koně a soba. Patří poslední době ledové — Würmu. Při její basi ležely kamenné nástroje aurignacké s kostmi jeskynního medvěda, při

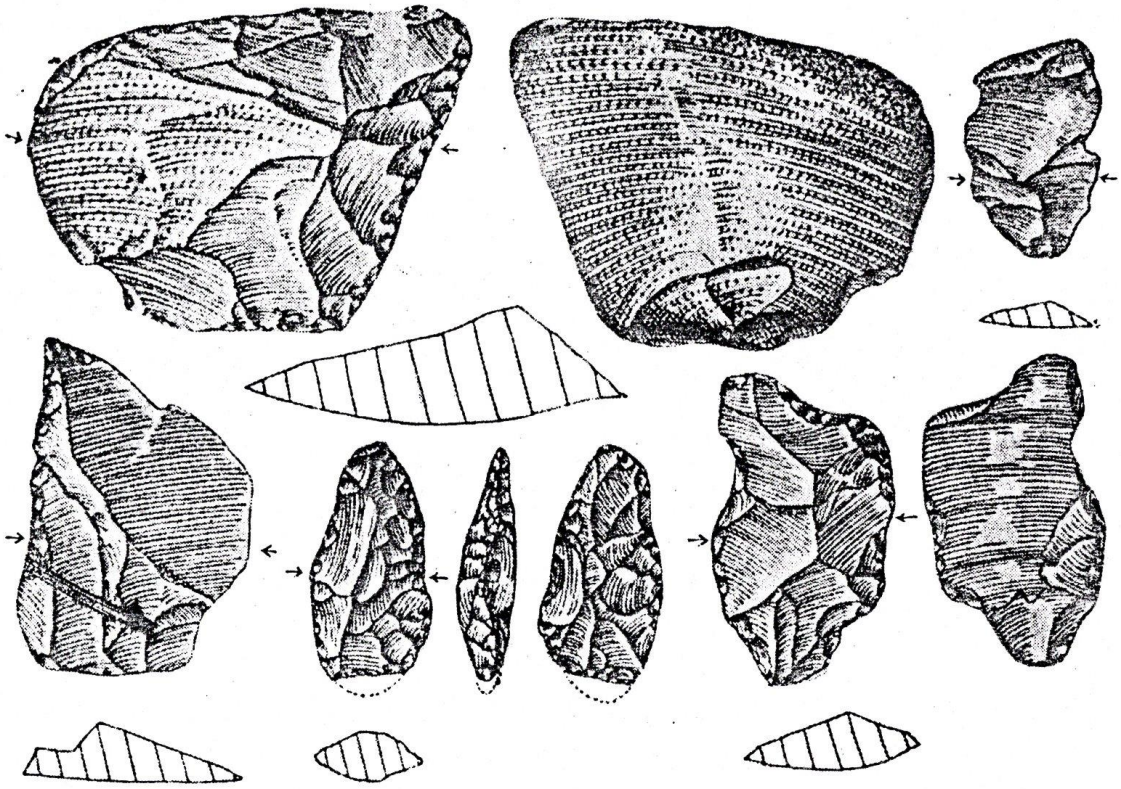

Obr. 64. Křížova jeskyně, Morava. Aurignacké nálezy.

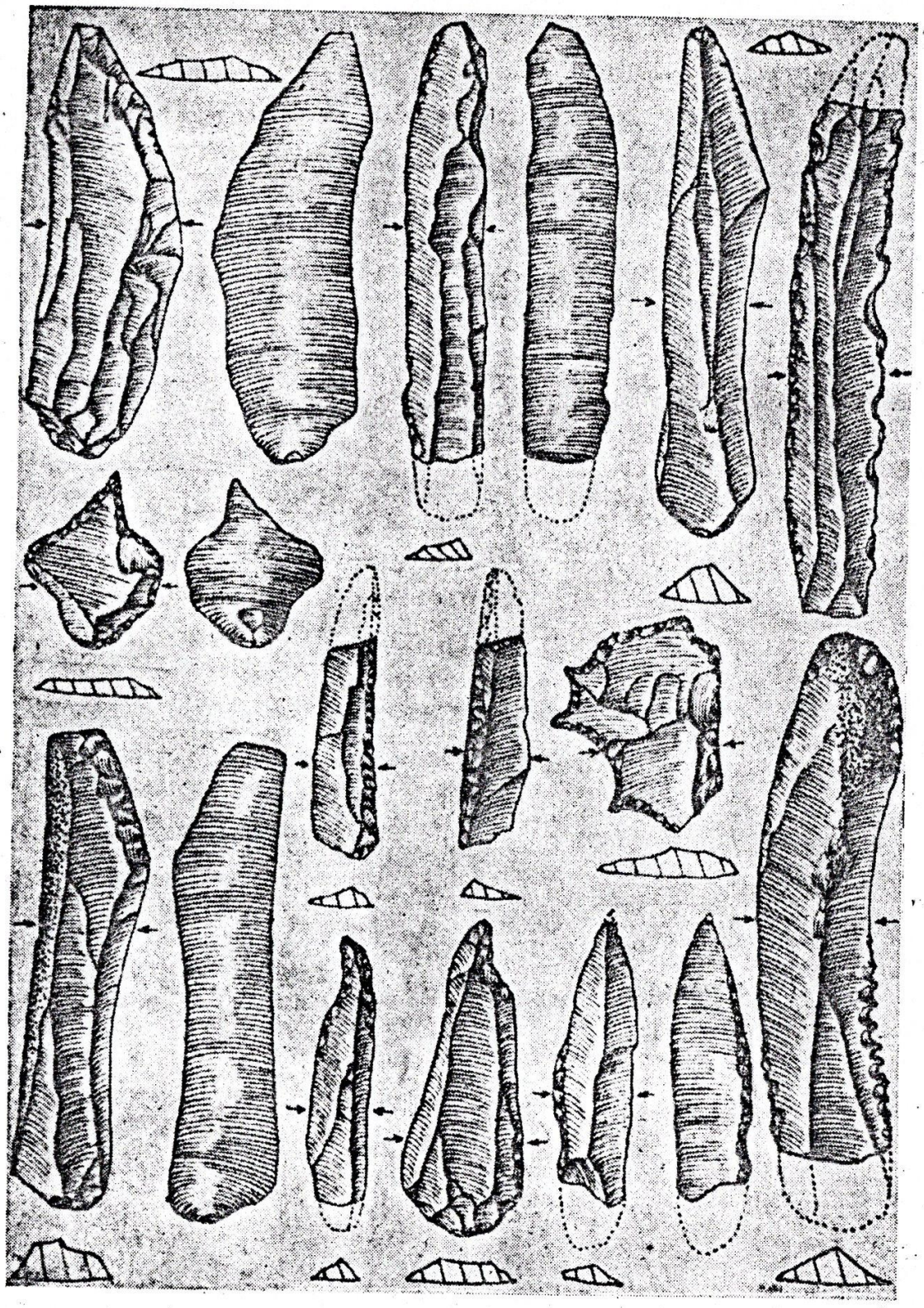

Obr. 65. Křížova jeskyně, Morava. Magdalénské nálezy.

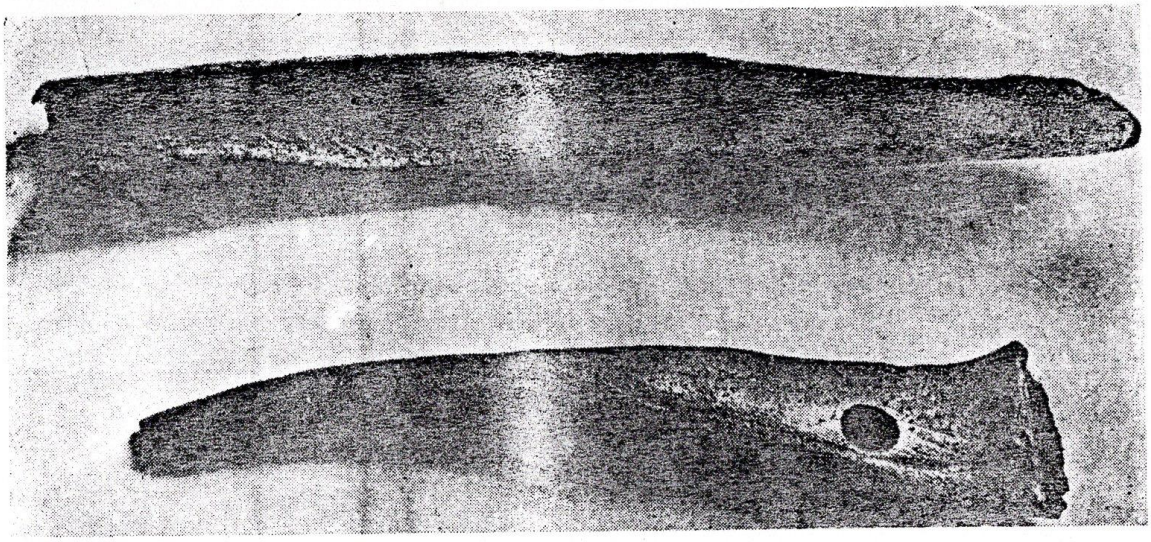

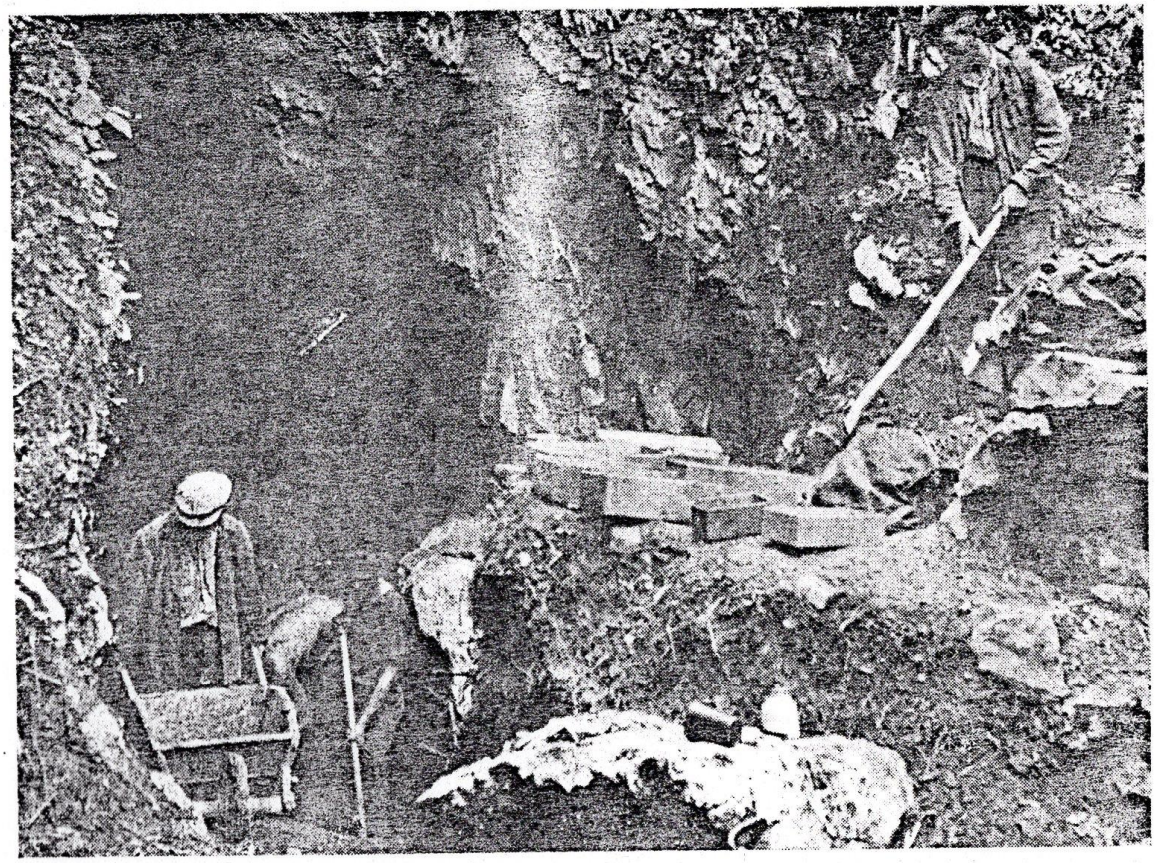

Obr. 89—90. Křížova jeskyně, Morava. Kostěné předměty z magdalénské vrstvy. — Dole: Pohled na vchod jeskyně při výzkumu. Foto: B. Klíma.

hladině probíhala kulturní vrstva magdalénská, která se místy projevovala šedou barvou a na jednom místě dokonce slabou čočkou popele a uhlíčků jako pozůstatků ohniště. Diluviální vrstvy, obsahující nálezy starší doby kamenné, byly odděleny od vrstev mladších, s neolitickými nálezy, podobně jako ve většině našich jeskyní, charakteristickým horizontem bělavě šedé barvy (6). V jeho nadloží spočívala vrstva tmavě šedé až černé barvy, promíšená popelem, která obsahovala neolitické střepy a kosti (5). Nad ní byla vyvinuta typická rendzina červeno-hnědé barvy (4), v níž byly uloženy ojedinělé střepy a bronzová jehlice. Původní profil byl uzavřen recentním humusem (3) se středověkými střepy. Byl zakryt při dřívějších výkopech z jeskyně vyvezeným materiálem (2). Stejným způsobem jsou na kresbě naznačeny porušené vrstvy starších výkopů uvnitř jeskyně.

Téměř všechny diluviální vrstvy byly postiženy půdotokem, soliflukcí, kterou můžeme sledovat jak na zachycených profilech z jeskyně Pekárny (1927—30), tak také nejnověji na výkopech SAÚ v jeskyních na Slovensku. Projevuje se zde hlavně různými jazyky, jimiž zejména vrstvy 11 a 8 zasahují do nadloží. Některé z archeologických nálezů magdalénienu byly tímto půdotokem, obdobným stékání bahna, sneseny na jedno místo — k velkému balvanu ve vchodu do jeskyně, kde spočívaly v blízkosti ohniště v různých polohách a tak, jak by za normálních okolností nemohly být uloženy.

Archeologické nálezy byly poměrně početné a přinesly doklady o několikerém osídlení jeskyně. Nejstarší zjištěný zde pobyt člověka patří aurignacienu, spadá patrně před druhý studený výkyv po- 64
slední doby ledové (W II) a tedy do doby asi 70 tisíc let před naším letopočtem. Je prokázán kamennými nástroji, které svým hrubým opracováním a charakterem některých typů (malý listovitý hrot) patří do kulturního okruhu, ovlivněného szeletským vývojem.

Daleko bohatší byly nálezy získané v kulturní vrstvě magda- 65
lénienu, doklady o pobytu lovců sobů z konce poslední doby ledové, jejichž stáří lze určiti na 15—20 tisíc let. Jsou to jednak jemné nástroje kamenné (útlé čepelky, nože, vrtáčky, škrabadla, rydla

a pod.), jednak nástroje kostěné (hladidla, hroty, šidlo) a ovšem také odpad vzniklý při jejich výrobě (hlavně třísky sobích parohů). Vzácným nálezem byl nástroj ze sobího parohu opatřený otvorem,
89 připomínající náčelnickou hůl — bâton du commendement. Je to vzácný přírůstek k několika obdobným moravským nástrojům z jeskyně Pekárny a Kůlny.

Neolitické střepy (volutové) a bronzová jehlice z mladších vrstev nebyly žádnou zvláštností. Svědčí však o tom, že se do jeskynních prostor uchylovalo i rolnické obyvatelstvo mladší doby kamenné. Z porušených vrstev byla získána stříbrná mince císaře Aureliana (270—275).

Bylo-li cílem zjišťovacího výzkumu v jeskyni Křížově obnažit kontrolní sled vrstev pro srovnání s profilem Pekárny a zjistit rozsah osídlení jeskyně, lze považovat úkol za splněný. Archeologické nálezy a jednotlivé vrstvy, které se zde ukládaly po desetitisíce let na dně jeskyně, vykazují celkem stejnou stratigrafii jako profil jeskyně Pekárny. *Dr B. Klíma, Brno, Mor. museum*

Další článek z r. 1951 je od Karla Valocha. Vyšel v časopisu „Příroda“, roč. 44/1951.

★ *Drobné paleolitické nálezy u Ochoze.* Na polích jižně od Ochoze u lesa, v němž se nad údolím Říčky rozkládá hradisko »Chochola« (rozhraní katastrů Obce a Ochoz), jsem našel v roce 1945 několik patinovaných odštěpků rohovce, dva atypické jádrovité kusy a jednu pěknou čepel, kterou jsem nakreslil. Čepel je zhotovena z pazourku bíle patinovaného a terminálně jeví četné stopy po úderech, což svědčí, že tato část bývala původně spodní hranou jádra. Silexy je možno povšechně přiřadit k aurignacienu a jsou zajímavé proto, že na území Moravského Krasu jsou povrchové paleolitické nálezy dosud velmi řídké. *K. Valoch.*

Od 7. října 1951 se v exkurzních zprávách téměř pravidelně objevuje jméno **Ladislav Slezák**. Tento tehdy student gymnasia Jiřího Dimitrova v Králově poli přešel se skupinou kamarádů – studentů téhož gymnázia, jejichž vedoucím v podstatě byl, do Hádecké skupiny z pracoviště v Býčí skále. Studenti se věnovali uvolňovacím pracím v Labyrintu, pokusům o prolongaci Nové Ochozské chodby, dokumentaci a drobným výzkumům v okolních lokalitách.

Nicméně, rok 1951 byl pro Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně zlomový. A nejen pro Speleologický klub, ale i pro spolkovou činnost občanů vůbec.

Dne 12. července roku 1951 vychází Zákon 68/1951 „O dobrovolných organizacích a shromážděních“. Co tento zákon rušil, co zapovídal, co povoloval, to všechno najdete v citaci jeho textu na stránce níže.

V podstatě se dá říci, že k datu 1. 10. 1951 bylo zrušeno v Českých zemích 49 481 spolků, na Slovensku bylo zrušeno 12 202 spolků.

Speleologický klub se sice snažil i nadále zachovat svoji záslužnou a cílevědomě odborně prospěšnou činnost, ale už „stál mimo zákon“!

Ladislav Slezák na toto období zavzpomínal :

Spolkový zákon z r. 1951 byl koncem jednotné myšlenky a funkce původního „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“. Jednotlivé pracovní skupiny bojují o existenci jako takovou. Východiskem nakonec jsou Speleologické kroužky při Závodních klubech ROH (První Brněnská strojírna, Zetor, Královopolská strojírna, Adamovské strojírny, ČKD Blansko, Metra Blansko, Minerva Boskovice a další. Zbytek „zoufalců“ se soustřeďuje kolem Moravského muzea v Brně. (Tito účastníci brání památku Speleologického klubu !). Pak pokračují jako spolupracující zaštítěné skupiny při Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea (Krasové oddělení). Při tomto hledání podstaty činnosti v krasu zvolna zaniká původní vědecké řízení krasového výzkumu.

V roce 1973 se v Olomouci koná „6. Mezinárodní Speleologický kongres“ a na něm prakticky začíná úsilí organizování českých speleologů v budoucí České speleologické společnosti.

Nutno uvést, že už 15.prosince 1969 schválilo „Federální ministerstvo vnitra Federální Slovenské socialistické republiky“ (součást tehdejší Československé federativní socialistické republiky) stanovy Slovenské speleologické společnosti a udělilo jí právní subjektivitu. V tehdejší České federativní socialistické republice to trvalo až do roku 1979. (Dalších 10 let !!!).

11. ustanovení § 28 zákona o soukromých zaměstnancích č. 154/1934 Sb.;
12. ustanovení §§ 96 až 99 zákona o národním pojištění č. 99/1948 Sb.,

a to vesměs v úpravě, jaká vyplývá z předpisů je měnících a doplňujících.

(2) Do vydání předpisů podle zákona se postupuje podle dosavadních předpisů, pokud neodporují tomuto zákonu.

§ 13.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení s výjimkou ustanovení § 5 odst. 1 a § 7 odst. 1, jež nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1952; provedou jej ministr práce a sociální péče a zúčastnění členové vlády.

Gottwald v. r.
Dr. John v. r.
Zápotocký v. r.
Erban v. r.

68.

Zákon
ze dne 12. července 1951
o dobrovolných organisacích a shromážděních.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Dobrovolné organisace.

§ 1.

K uplatnění svých demokratických práv a tím k upevnění lidově demokratického zřízení a k podpoře úsilí o výstavbu socialismu sdružuje se lid v dobrovolných organisacích, zejména v jednotné odborové organisaci, v organisaci žen, v organisaci mládeže, v jednotné lidové tělovýchovné a sportovní organisaci, v kulturních, technických a vědeckých sdruženích.

§ 2.

(1) Úkoly dobrovolné organisace (dále jen „organisace") a způsob, jak je plnění těchto úkolů zajištěno, určuje její organisační řád, který obsahuje dále zejména údaje o názvu organisace a jejím sídle, obvodu činnosti a vnitřním uspořádání.

(2) Ke vzniku organisace je třeba schválení organisačního řádu. Organisační řád schvaluje krajský národní výbor sídla organisace; přesahuje-li vytčený obvod činnosti organisace území kraje, schvaluje organisační řád ministerstvo vnitra.

§ 3.

(1) Členství v organisacích je dobrovolné; členem organisace se může v mezích organisačního řádu stát každý, kdo svou účastí může přispět k splnění jejích úkolů.

(2) Zásadou výstavby organisací je demokratický centralismus. K usnesení stačí většina hlasů, menšina se podrobuje většině; přijatá usnesení jsou závazná pro všechny. Členové volí demokraticky funkcionáře organisace.

(3) Složky organisace řeší své zvláštní úkoly samostatně v souladu s usneseními vyššího orgánu; sdružené organisace řeší v souladu s usneseními vrcholného orgánu úkoly, k jejichž plnění se sdružily.

§ 4.

(1) Stát pečuje o rozvoj organisací, vytváří příznivé podmínky pro jejich činnost a růst a dbá, aby život v nich se vyvíjel v souladu s ústavou a se zásadami lidově demokratického zřízení.

(2) Tuto péči provádějí národní výbory; řídí ji, pokud jde o obecné otázky činnosti organisací, ministerstvo vnitra, jinak ústřední úřady příslušné podle úkolů organisací.

§ 5.

Za organisace podle tohoto zákona se prohlašují Revoluční odborové hnutí, Jednotné svazy zemědělců, Československý svaz mládeže, Svaz československo-sovětského přátelství, Československý svaz žen, Československá obec sokolská a Československý Červený kříž. Ministerstvo vnitra může prohlásit další organisace (spolky) vzniklé před 1. říjnem 1951 za organisace podle tohoto zákona.

Shromáždění.

§ 6.

Ve shodě se zájmy pracujícího lidu je občanům zaručen výkon shromažďovacího práva, pokud se jím neohrožuje lidově demokratické zřízení nebo veřejný pokoj a řád.

§ 7.

Svolavatelé shromáždění a členové jeho předsednictva se starají o udržení pořádku ve shromáždění; každý jeho účastník je povinen dbát jejich pořádkových pokynů.

§ 8.

Společné ustanovení.

Ministr vnitra se zmocňuje, aby v dohodě se zúčastněnými členy vlády vydal podrobné předpisy k provedení tohoto zákona.

Přechodná ustanovení.

§ 9.

(1) Spolky vzniklé před 1. říjnem 1951 (dále jen „spolky"), které vyvíjejí svou činnost ve shodě se zájmy pracujícího lidu, se mohou přeměnit v organisace nebo do nich včlenit; spolek se může přeměnit též v jiný vhodný útvar nebo do něho včlenit. Způsob přeměny nebo včlenění spolků, jakož i zánik zbylých spolků a způsob, jak bude naloženo s jejich majetkem, upraví ministerstvo vnitra v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady obecným právním předpisem.

(2) K rozchodu spolku stačí usnesení představenstva (výboru).

§ 10.

(1) Až do své přeměny, včlenění nebo zániku vykonávají spolky nadále svou činnost podle dosavadních stanov; finanční opatření, přesahující rámec běžné správy, mohou činit jen po předchozím souhlasu krajského národního výboru nebo orgánu, který krajský národní výbor k tomu zmocní.

(2) Krajské národní výbory ukládají spolkům povinnost, aby předkládaly informace potřebné k posouzení jejich činnosti.

Závěrečná ustanovení.

§ 11.

Opatření učiněná před 1. říjnem 1951 ve shodě s tímto zákonem se považují za učiněná podle zákona.

§ 12.

Zrušují se:

1. zákon č. 134/1867 ř. z., o spolčovacím právu, a zákon č. 135/1867 ř. z., o shromažďovacím právu, ve znění pozdějších předpisů;
2. nařízení uherského ministra vnitra ve věcech práva spolčovacího a shromažďovacího, zejména nařízení č. 216/1848 B. M., č. 128/1868 B. M., č. 1394/1873 pres. B. M., č. 773/1874 B. M., č. 1508/1875 B. M., č. 766/1898 B. M. a č. 7430/1913 B. M., ve znění pozdějších předpisů a
3. ustanovení zákona č. 145/1947 Sb., o organisaci zemědělců republiky Československé, pokud odporují tomuto zákonu.

§ 13.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. října 1951; provede jej ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.
Dr. John v. r.
Zápotocký v. r.
Nosek v. r.

Hledal jsem následně nějakou prováděcí vyhlášku tohoto zákona, která by mi objasnila, jak příslušné úřady, (složky ministerstva vnitra, příslušné odbory Národních výborů a podobně) postupovat měli či postupovali. Kde nic, tu nic.

V Úředním listě č. 162 z 15 července jsem našel projev tehdejšího ministra vnitra, Václava Noska k problematice tohoto zákona. Hovoří se tam o jakési osnově, ale co je to za dokument, to jsem se nikde nedočetl. Zřejmě šlo o nějaké utajené vnitřní směrnice.

Nicméně, zákon 68**/**1951 tehdy zákonným způsobem úplně odstraňoval shromažďovací svobodu. Socialistické právo zcela sloužilo politickým účelům nadvlády jedné strany – KSČ. V oné době přestávaly fungovat v podstatě všechny zákonné spolky. Společenské organizace přestávaly být výrazem svobodného sdružování lidí, spojovaných osobním zájmem a stávaly se převodovými pákami politiky Komunistické strany do společnosti. (Citace z odborné literatury současných autorů).

Když jsem dále pořád hledal nějakou prováděcí vyhlášku k zákonu 68/1951, zjistil jsem, že od 2. srpna 1951, od čísla Úředního listu 177 se v těchto vyhláškách objevuje rubrika, nazvaná **„Rozejití spolků“**, ve které od tohoto dne různé dosud činné spolky oznamují buďto svoji likvidaci, nebo v této oznamovací rubrice oznamují, že přechází pod povolené socialistické organizace. Například pod Závodní kluby ROH při jednotlivých podnicích a závodech, pod působnost Krajských odborových rad (např. Klub techniků, vynálezců a zlepšovatelů), pod Osvětové besedy, Československý svaz mládeže, Spolek chovatelů drobného hospodářského zvířectva a jiné povolené organizace. Tuto rubriku jsem sledoval až do data 30.9.1951, další sledování jsem už považoval za bezpředmětné.

To znamená, že krátce po vydání zákona už začal nátlak na jednotlivé spolky, aby se podřídily současnému socialistickému trendu vývoje společnosti. Položil jsem si tedy otázku, jak dále pátrat po tom, co se v oné době dělo především ve Speleologickém klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Nezbývalo mi, než hledat pamětníky oné doby – členy tehdejšího SKpzMslvB. Těch už je jen pár, protože drtivá část pamětníků této doby už zemřela.

*

V pondělí 5. září 2011 v podvečerních hodinách jsem navštívil pana profesora **RNDr Rudolfa Musila DrSc**, který si vzpomněl, že v SKpzMslvB byl tehdy ustaven **Akční výbor,** jehož cílem byla transformace SKpzMslvB do nějaké nové podoby. Pan profesor jen poznamenal něco v tom smyslu, že byl jeho činností frustrován, neboť činnost akčního výboru ve SKpzMslvB vedla k vyřizování osobních účtů mezi jednotlivými členy vedení SKpzMslvB

Nicméně mi pan profesor přislíbil, že někde ve svém soukromém archivu (který má na půdě své chalupy) má zápisy ze schůzí předsednictva SKpzMslvB, a pokud se mu podaří je v množství uložené dokumentace najít, zapůjčí mi je k prostudování. Už se na to těším, jen aby se to panu profesorovi podařilo. Snad vyjdou najevo nové skutečnosti z oné doby.

Dalším pamětníkem, na kterého jsem se obrátil, byl pan **RNDr Miroslav Fabík.** Tomu jsem volal v podvečer 6. září 2011. Nebral telefon, ale ozval se mi 7. září po ránu. Zůstalo jen u telefonického rozhovoru. Pan Dr. Fabík mi řekl, že veškerou administrativní agendu v oné době řídil a **vyřizoval předseda SKpzMslvB, Antonín Boček.** Řadoví jeskyňáři oné doby (mezi něž se počítá i Dr. Fabík) i když se pravidelně každou středu v podvečer scházeli v bytě předsedy, p. A. Bočka, měli spíše zájem o speleologický výzkum a jeho výsledky, a politika a následné administrativní záležitosti je až tak nezajímaly. Byli zvyklí, že tyto problémy vždycky řešilo předsednictvo.

Pan Dr. Fabík si jen mlhavě vzpomínal, že se je p. Boček snažil o průběhu a výsledcích jednání s úřady informovat, nicméně si z toho už nic nepamatuje, jen má takový dojem, že Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně na nějaký čas zanikl !!! To bylo vše, co jsem z paměti pana dr. Fabíka vytěžil.

V pondělí dne 19. září 2011 jsem navštívil na jeho pracovišti v Moravském muzeu pana docenta **Karla Valocha**. (Tomu pánovi je nějakých 91 let a je stále schopen vědecky pracovat. Jednak jsem jej seznámil se Slezákovými texty (které víceméně znal), a následně jsem jej seznámil s článkem Hugo Havla v posledním Speleu (který neznal).

Pak jsem mu vysvětlil smysl své návštěvy – snahu zpracovat a objasnit černou díru v historii Speleologického klubu v Brně.

Pan docent Valoch mi sdělil, že do Moravského muzea nastoupil společně s prof. Musilem v r. 1953 nebo 1954.

Má pocit, že pracoval v některém ze zvolených výborů SKpzMslvB, (každoročně bylo na Valné hromadě voleno nové vedení klubu). Dokonce snad byl i hospodářem, protože si pamatuje, že proplácel lidem peníze a uhrazoval účty. Nicméně, nějakou transformaci si moc nepamatuje. Ale vzpomíná, že se snad tehdy tvořila nějaké celostátní organizace (snad) pod záštitou Akademie věd, ale on si vzpomíná bezpečně na jedno, – že do této organizace odmítl vstoupit a zůstal tak mimo tehdejší spolkové dění. To se dle něj odehrálo v průběhu padesátých let dvacátého století. Na víc si nevzpomíná. Snad jen na to, že podle něj do r. 1954 SKpzMslvB spolehlivě fungoval.

Z pamětníků by si snad mohl ještě na něco vzpomenout (podle p. doc. Valocha) p. Vodička. Tento pán byl kamarádem a nejbližším spolupracovníkem zemřelého RNDr Přemysla Ryšavého, (jednoho z předsedů SKB). Kontakty na p. Vodičku by mohla dodat pí Musilová, manželka p. prof. Musila DrSc. Byli údajně spolužáci.

Pokud jsme hovořili o Krasové komisi, tato instituce měla za povinnost čistě ochranu krasu. Povolovala jakékoliv práce v krasovém území. Prvním předsedou této komise byl (podle p. docenta) p. Šmarda, později byl předsedou O. Štelcl.

O Štelcl dle p. doc. údajně ještě žije a bydlí v Ostrově u Macochy.

*

V tomto stavu mého pátrání se mi jeví tehdejší historická situace takto : Nejprve fungoval **Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně** pod předsednictvím ředitelského rady **Antonína Bočka**. Pak je v historii Speleoklubu hiát, po kterém začal fungovat **Speleologický klub v Brně** pod předsednictvím **Přemysla Ryšavého.**

Tato úvaha má logiku v tom, že v této chvíli mohu fakticky doložit tyto události :

1.) V roce 1959 začal Speleologický klub v Brně vydávat časopis – neperiodický občasník – „Kras v Československu“

2.) V tomto časopisu vyšla v několika po sobě jdoucích ročenkách „Zpráva o činnosti Speleologického klubu v Brně, a to za rok 1960, 1961, 1962 a 1963. Tyto Zprávy o činnosti nejsou nikým podepsány a jsou zřejmě prezentovány jako kolektivní práce redakční rady. ¨

3.) V časopisu „Československý kras“ který od r. 1957 vydává ČSAV podává zprávu o činnosti v jeskyních předseda Krasové komise O. Štelcl a to za rok 1961 a 1963. Za rok 1964 byla vydána Zpráva o činnosti ústavů a speleologických organizací na Moravě, podepsaná J. Vodičkou a L Slezákem. Speleologickými organizacemi se v daném případě myslí Speleologické kroužky při Závodních klubech ROH některých podniků a závodů a také **Speleologický klub v Brně !!!**

4.) Od r. 1965 se již v časopisu Československý kras objevují „Zprávy o činnosti Speleologického klubu v Brně, podepisované Přemyslem Ryšavým.

5.) V ročence 1965 časopisu Kras v Československu otiskl Přemysl Ryšavý článek, na-zvaný „20 let Speleologického klubu v Brně, kde je podepsán jako jeho předseda.

Teď tedy musím zjistit a exaktně vypreparovat historické období hiátu a jednání Akčního výboru v tomto období. Předpokládám, že jde o období, kdy schopné lidi nahrazovali lidé všeho schopní, jak už to tak v historii bývá.

Když promýšlím další krok svého pátrání, dochází mi jedno : Musím zpět do MZK a prohlížet rubriky „Rozejití spolků“ tak dlouho, až tam najdu, co se stalo se Speleologickým klubem pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Bude to sice oblbovák, ke kterému budu potřebovat jenom „sitzfleisch“ (jak tomu říkali staří úřadové blahé paměti). Tedy – výraz „sicflajš“

– doslova „sedící maso“ bych přeložil či pochopil jako „trpělivost vysedět výsledek“.

Rubriky „Rozejití spolků“ se v Úředních listech z r. 1951 nachází jen do 30. září 1951. Pak tato rubrika z Úředních listů zcela mizí, zůstávají zde jen seznamy likvidovaných soukromých podniků. Počínaje r. 1952 se mění koncepce Úředních listů, které od tohoto data (3.1.1952) obsahují jen vyhlášky jednotlivých ministerstev a státních institucí. Tudy cesta ke zjišťování jakýchkoliv informací o SKpzMslvB či SKB prostě nevede.

Další možnou cestou je kontakt s Moravským zemským archivem. Začal jsem si s nimi nejprve dopisovat.

ÚŘEDNÍ
republiky Československé
DÍL II.
SEZNÁMOVACÍ
II — Číslo 162. V Praze dne 15. července 1951. Cena Kčs 1.50.

Zemské archivní knihovna v Brně

OBSAH:

Projev ministra vnitra V. Noska v Národním shromáždění. — Nástupní audience vyslanců u presidenta republiky — Instalace kapit. probošta Msgre. Ed. Olivy. — Zahájení žní. — Přípravy na výkup obilí. — Zpráva Ústřední žňové komise pro žňové práce. — Úderník Svoboda zpevnil normu o 50%. — Příprava prověrky norem. — Plenární schůze Národního shromáždění.

Národní shromáždění přijalo zákon o dobrovolných organisacích a shromážděních.

Projev ministra vnitra Václava Noska na plenárním zasedání Národního shromáždění ve čtvrtek 12. července 1951.

Zákon o dobrovolných organisacích a shromážděních, který právě projednáváme, má upravit v naší lidově demokratické republice nové právo shromažďovací a spolčovací a zavést pořádek do spolkových věcí.

Právo občanů sdružovati se, tvořit spolky a organisace a právo shromažďovací patří k nejstarším a nejdůležitějším demokratickým právům lidu. Boj pracujícího lidu o toto právo byl velmi dlouhý, těžký a obětiplný. Kapitalistická třída ve své snaze o udržení vykořisťovatelského systému spolkové a shromažďovací právo, které pracující lid — to je masy městské chudiny a venkovského lidu — probojovával na barikádách demokratických revolucí, vždy oklešťovala a pracujícímu lidu upírala. Věděla dobře, jaké nebezpečí pro její třídní panství představují organisace a spolky uvědomělého dělnictva. Na druhé straně třídně uvědomělí dělníci a příslušníci pokrokových vrstev vždy chápali význam spolčovacího práva, neboť věděli, že v organisaci, ve společenství a v jednotném postupu stejně smýšlejících je jejich síla proti vykořisťování a útlaku. Proto si přes veškerou persekuci a pronásledování své organisace politické, odborové a vzdělávací tvořili a budovali. Vzpomínáme s úctou a láskou zejména průkopníků socialistického hnutí v naší zemi, representovaných jmény Ladislava Zápotockého, Boleslava Pecky-Strahovského, Rezlera a druhých, kteří nehledíce na žalářování a pronásledování, burcovali dělníky, sdružovali je do organisací pod nejrůznějšími jmény a tak šířili třídní uvědomění dělnictva jako předpoklad úspěšných bojů proletariátu proti vykořisťování a násilí vládnoucích tříd. Tak tomu bylo v dobách reakčního Rakouska-Uherska, dokud si pracující lid svým neúprosným bojem nevynutil na utlačovatelích alespoň částečný ústup a uznání svých práv na organisace a shromáždění. Tak tomu bylo také za buržoasní předmnichovské republiky, vydávané lživě za humanitní demokracii. Byla to demokracie pro bohaté, pro jejich organisace a spolky, nikoli pro pracující lid.

S rozhořčením vzpomínáme, jak v předmnichovské republice byly zakazovány a rozháněny dělnické a pokrokové organisace, svazy a spolky a s jakou brutalitou bylo dělnictvo okupováno o shromažďovací právo. Tak v r. 1923 rozpustily úřady buržoasní republiky třídně odborovou organisaci Svazu obuvnického dělnictva. Téhož roku byl rozpuštěn a zakázán Komunistický svaz mládeže. Později pak v r. 1928, kdy byla buržoasií za souhlasu zrádných reformistů zakázána tělovýchovná slavnost druhé Spartakiády, bylo rozpuštěno několik desítek jednot proletářské tělovýchovy a okresních svazů této organisace. V r. 1932 byl rozpuštěn a zakázán Svaz přátel Sovětského svazu, organisace Rudé pomoci a mnohé další a další. Sekretariáty byly zapečetěny, majetek těchto organisací konfiskován a funkcionáři byli stavěni před soudy a posíláni do kriminálů.

Tento stav se pochopitelně zhoršil po Mnichově, kdy již na podzim r. 1938 Beranova a Háchova vláda za souhlasu československé reakce zakázala a likvidovala téměř všechna demokratická práva našeho lidu, rozpustila i Komunistickou stranu Československa, zakázala třídně dělnický tisk a znemožnila činnost i mnoha dalších dělnických a pokrokových organisací. Tak připravovala půdu pro dokončení zániku Československé republiky, tak československá buržoasie dláždila cestu pro nacistické okupanty, kteří vtrhli do naší vlasti, do Prahy, Brna, Ostravy i Bratislavy, onu škaredou středu 15. března 1939. Hitlerovští okupanti již jenom dokonali dílo zkázy i na poli shromažďovacího a spolčovacího práva pracujícího lidu. Byly rozpuštěny organisace, které ještě zbyly, jako na př. Sokol a jiné.

Nástupní audience švédského a izraelského vyslance u presidenta republiky.

ČTK - President republiky Klement Gottwald přijal ve čtvrtek 12. července na pražském Hradě nového švédského vyslance Svena Allarda, který mu předal své pověřovací listiny.

Tentýž den přijal president republiky nového vyslance státu Izrael Dr. Aryéh Leona Kubovy, od něhož rovněž přijal pověřovací listiny.

Oběma audiencím byli přítomni náměstek předsedy vlády a ministr zahraničních věcí V. široký, přednosta kanceláře presidenta republiky B. Červíček, náčelník vojenské kanceláře presidenta republiky arm. gen. J. Satorie a šéf diplomatického protokolu Ing. J. Chalupa.

Nové vyslance, kteří byli přijati za obvyklých poct, doprovázeli členové švédského a izraelského vyslanectví.

Poděkování ministra školství, věd a umění, laureáta státní ceny prof. Dr. Zdeňka Nejedlého.

ČTK - Ministr školství, věd a umění prof. Dr. Zdeněk Nejedlý vyslovuje poděkování za všechna blahopřání, která mu došla jako laureátu státní ceny na rok 1951. Ministr Nejedlý současně děkuje za četné pozdravy a zprávy o splněných a přijatých závazcích, které mu k zakončení školního roku došly od žactva a učitelských sborů škol všech stupňů. Rovněž děkuje za všechny telegramy a dopisy, které mu, jako předsedovi Svazu československo-sovětského přátelství, zaslali v minulých dnech účastníci okresních konferencí Svazu československo-sovětského přátelství a které svědčí o odhodlání splnit se zdarem úkoly vytyčené II. sjezdem Svazu československo-sovětského přátelství.

Instalace kapitulního probošta Msgre Eduarda Olivy.

ČTK - Ve čvrtek 12. července v odpoledních hodinách se konala v katedrále Sv. Štěpána v Litoměřicích za velké účasti duchovních a věřících slavnostní instalace

kapitolního prob[illegible] Olivy, generálního [illegible] štěpánského kano[illegible] se zúčastnili zástupci kraju Ústeckého, Královéhradeckého a Ústeckého, z církevních hodnostářů královéhradecký probošt a generální vikář Ladislav Hronek, generální vikář českobudějovické diecése Josef Buchta, ředitel ústředí České katolické Charity P. Jan Mára a zástupce Státního úřadu pro věci církevní, přednosta II. odboru Jan Dolek. Instalaci provedl litoměřický biskup Dr. Štěpán Trochta.

Zahraniční hosté navštívili výstavu „30 let KSČ".

ČTK - Delegace rumunských odborářů, která je na rekreaci v Československu, navštívila za svého pobytu v Praze ve středu 11. července odpoledne výstavu „30 let KSČ". Největší pozornost věnovali členové rumunské delegace fotografiím, které je poučovaly o bojích dělnické třídy v Československu.

Zahájení žní na Gottwaldovsku a v Bratislavském kraji.

ČTK - V Gottwaldovském kraji byly v úterý 10. července slavnostně zahájeny mírové žně na scelených pozemcích jednotného zemědělského družstva III. typu v Moravském Písku. Na jednom z těchto polí, kde se shromáždili družstevníci, skupina družstevnic v pracovních slováckých krojích zazpívala žňovou píseň a předseda jednotného zemědělského družstva Jiří Nejezchleba uvítal ministra zemědělství Julia Duriše a ostatní hosty.

Po projevu ministra Duriše se rozjely širokým lánem žita tři traktory se samovazy, vedené traktoristkou Alžbětou Lopatovou, a širokým záběrem zanechávaly za sebou hotové snopy.

Ministr zemědělství Julius Duriš spolu s předsedou Slovenské národní rady a generálním tajemníkem Ústředního akčního výboru slovenské Národní fronty Františkem Kubačem, pověřencem zemědělství posl. Dr. Michalem Falčanem, a předsedou krajského národního výboru v Bratislavě posl. Rudolfem Martanovičem, zavítal tentýž den také do Veľkých Úľan na Senecku v Bratislavském kraji, kde pronesl o zajištění žní stejně závažná slova jako v Moravském Písku na Gottwaldovsku.

JRD ve Štúrově skončilo žňové práce.

ČTK - Členové Jednotného rolnického družstva ve Štúrově, kraj Nitra, poslali presidentu republiky Klementu Gottwaldovi telegram, ve kterém mu oznamují ukončení žňových prací. V telegramu se praví: „Jednotné rolnické družstvo III. typu ve Štúrově oznamuje, že ukončilo všechny žňové práce na výměře půdy 110 ha dne 9. července 1951 v 7.10 hodin ráno. S podmítkou pokračujeme a ukončíme ji 12. července ve 24 hodiny".

Příprava na výkup obilí v Košickém kraji.

ČTK - V úterý 10. července se konala v Košicích porada zástupců lidové správy a všech složek výkupního aparátu. Porada

Osvobození naší země slavnou sovětskou armádou v květnu 1945 přineslo našemu [illegible]idu všechna práva a otevřelo mu cestu k novému, lepšímu životu. Rozvi[illegible]nisační a spolková činnost. Této příležitosti však použily také zbytky poražených svržených tříd a vrstev a pokoušely se pod různými názvy o sdružování ke sledování protidělnických a protistátních cílů. Postupem doby se domnívaly, že zesílily již natolik, že se mohou pokusit o zvrat vývoje, o návrat ke starým předmnichovským poměrům. Avšak dík rozhodnosti a pohotovosti pracujícího lidu v čele s KSČ a se soudruhem Klementem Gottwaldem byly tyto pokusy navždy zmařeny.

Ještě v únoru 1948 bylo ve spolkových katastrech v českých zemích zapsáno 49.481 spolků, na Slovensku 12.202 spolků. Jen v Praze bylo zapsáno 4359 spolků. Šlo většinou o spolky měšťácké, jejichž činnost v mnoha případech přímo odporovala zásadnímu politickému, hospodářskému a sociálnímu vývoji. Byly tu také spolky, jejichž činnost již dávno nebyla opodstatněna a jejichž úkoly převzaly buď orgány státní správy nebo jiné organisace nového typu. Tak na př. byly ve spolkových katastrech dosud tyto spolky: Klub akcionářů, Sbor českých dam, Klub ředitelů moravských cukrovarů, Všesvětové sdružení Nováků, různé společenské kluby a spolky akademiků a podobných t. zv. lepších vrstev, různé pseudovědecké, kulturní, náboženské a umělecké spolky, ve kterých se vesměs sdružovali lidé, jejichž poměr k lidově demokratickému zřízení byl naprosto záporný. Byla tu celá řada t. zv. náboženských a filosofických spolků, jako na př. Theosofická společnost, Sdružení Sv. Gráilu, Synové a světci Jehovovi, Mezinárodní svaz vykladačů bible, Armáda spásy a pod. Byly tu dále různé spolky, které byly vlastně zastřeným soukromým výdělečným podnikem funkcionářů a zaměstnanců spolku, jako na př. různé spolky svépomoci a t. zv. pojišťovací spolky. Šlo prostě o třiší spolků různých druhů a účelů, které odváděly pozornost svých členů od účasti na veřejném životě.

Teprve po vítězném únoru 1948 došlo v této oblasti našeho života k základním změnám. Těžisko spolčovací přešlo na jednotné masové organisace. **Lidové demokratické zřízení dává totiž spolčovací svobodě novou a bohatší obsahovou náplň. Měšťácké bezobsažné a samoúčelné formy spolkaření odumírají. Pracující lid se sdružuje v dobrovolných organisacích, aby bral činnou účast na všestranném rozvoji svých společenských, kulturních a jiných převážně ideových zájmů a aby tak pomáhal uskutečnit přechod od kapitalismu k socialismu, jakož i nerozbornou jednotu dělníků, rolníků a pracující inteligence.**

Již Ústava 9. května položila základy k tomu, aby lid vytvářel organisace, které jsou nástrojem, jímž nejširší masy pracujících se účastní budování socialismu. Článek IV. odst. 3 ústavy stanoví, že k obstarávání věcí veřejných a k uplatňování svých demokratických práv vytváří lid dobrovolné organisace, zejména politické, odborové, družstevní a kulturní, organisace žen a mládeže a organisace tělovýchovné. Nyní přistupujeme k odstranění všech starých předpisů, které ještě brzdily vývoj, a na jejich místo nastoupí právě projednávaná osnova zákona.

Osnova rozvíjí dobrovolné organisace jako nový typ trvalého sdružování lidí a upravuje je po právní stránce. Tyto organisace se liší zásadně od dosavadních spolků, neboť slouží budování socialismu v naší vlasti; v pojmu organisace je vyjádřen pevnější řád, jímž se budou řídit.

Osnova prohlašuje přímo za organisace jen nejvýznačnější celonárodní organisace lidu. Jsou ovšem ještě jiné spolky, které budou prohlášeny za organisace nového typu podle § 5 osnovy. Na př. organisace bojovníků za svobodu je rovněž významnou organisací pracujícího lidu a hraje jak v našich poměrech, tak i v mezinárodním hnutí za zachování míru a v boji proti fašismu důležitou úlohu. Není však ještě organisací celonárodní, neboť sloučení českého Svazu bojovníků za svobodu a slovenského Svazu lidových bojovníků se teprve připravuje. Nová jednotná a celostátní organisace bojovníků za svobodu se jistě přifadí svým podílem na budování republiky a socialismu u nás po bok novým zákonným organisacím.

Bude úkolem dobrovolných organisací, aby přesvědčováním nejširších vrstev obyvatelstva a jejich mobilisováním k spolupráci upevňovaly moc pracujícího lidu, soustavně zvyšovaly jeho budovatelské úsilí a svou kulturně výchovnou prací posilovaly světové síly demokracie, pokroku a míru.

V převážné většině organisací se sdružují pracující podle zásady proletářského internacionalismu bez rozdílu národnosti; se strany druhé budou právě organisace vhodnou základnou, ve které se sdruží pracující určité národnosti, aby pěstovaly příslušnost ke svému národu, s jehož kulturním a pracovním společenstvím jsou vnitřně spjati a aby za pomoci organisací upevnili přátelství a jednotu všech pracujících bez ohledu na jejich národnost. Bude právě věcí těchto organisací, aby potíraly zbytky buržoasního nacionalismu, této nesprávné ideologie, která napomáhá reakci při jejích temných cílech.

Dosavadním spolkům dává zákon možnost k přechodu v organisace nového typu. Zásadou bude zachytit všechno budovatelské úsilí pracujících mas vykonávané ve spolcích a získat členstvo k činné účasti na budování socialismu. Metodou přitom bude přesvědčování, základem spolupráce mas bude dobrovolnost. Tímto způsobem dá nová právní úprava spolčovacího práva pokud k přeměně spolků, jejichž poslání a struktura se k tomu hodí, v organisace nového typu nebo k jejich včlenění do některé stávající organisace a pomůže při likvidaci dosavadních spolků, které neodpovídají společenským potřebám současné etapy budování socialismu.

Pokud jste si přečetli v „Úředním listu“ zařazeném výše projev tehdejšího ministra vnitra Václava Noska, je vám jasné, že zařazení tehdejšího Speleologického klubu do některé z povolených institucí bylo téměř na hranici nemožnosti.

Moje poznámky, zařazené mezi oskenovanou část „Sbírky zákonů“ a oskenovanou část „Úředního listu“ jsou staršího data. Přesné informace o činnosti výboru SKB jsem sice nezískal, ale z mého pátrání vyplynulo, že SKB se poněkud stáhl z veřejné činnosti do jakéhosi stavu provozní „poloilegality“, nicméně prakticky nadále fungoval v předchozích činnostech a zachovával snahu vést řadové amatéry zainteresovanými a angažovanými vědci.

V r. 1954 vychází naposledy v Brně vydávaný časopis „Československý kras“. Byla mu odebrána dotace Ministerstva školství a kultury. Přesto byl pečlivě připravován obsah dalších ročníků. Pod nátlakem veřejnosti byly v roce 1957 vydány v nakladatelství Akademie věd najednou tři ročníky tohoto periodika a následně bylo toto periodikum vydáváno jako ročenka až do roku 1990, kdy vyšla poslední, 41. ročenka tohoto časopisu. Od té doby takový časopis v Česku neexistuje.

Co se nepodařilo zastavit a zničit socialistickému zřízení, to se podařilo „Sametové revoluci“. Žijeme „jen pro ten dnešní den“ a děláme jen to, z čeho se dá zbohatnout. Nějaké zkoumání přírody ? K čemu je to dobré ? To ať je parketou vědců. Ti jsou za to placení ! Že devastujeme životní prostředí ? Však oni si s tím v příštích generacích poradí ! A když ne ? Tak mají smůlu. Proč si s tím lámat hlavu dnes, když to přijde za nějakých 50 let ? Obyčejným lidem dáme bulvár, tam nemusí myslet ! Jen ať nemyslí a jsou spokojeni s tím co mají. A když už myslet, tak jenom na zisk. Prosím vás, co to může být za zábavu válet se v blátě, lopotit se a kopat kdesi v mokré díře ?!?

V mezičase se Speleologický klub pokoušel vlastními silami vydávat časopis „Kras v Československu“. Je to dokladem toho, že jeho členové v oněch těžkých dobách žili a pracovali, přes všechny potíže a překážky, které jim byly stavěny do cesty. Speleologický klub prostě žil a nezaniknul, díky obětavosti členů a dalších lidí, kteří jim fandili. A hledal cesty uplatnění se. I když to bylo krušné. Vzpomínejme na ty obětavce s úctou !

Speleologický klub Brno
Hádecká pracovní skupina

Rok 1952

Exkurzní zprávy.

Další exkurzní zprávy z roku 1952 a dalších let zatím nejsou k dispozici. To co jsme zatím z roku 1952 získali je výroční zpráva Hádecké pracovní skupiny z roku 1952.

SPELEOLOGICKÝ KLUB - BRNO
Došlo dne 9. I. 1953
Číslo 26
Vyřízeno: 9. 1. 53.

Výroční zpráva Hádecké skupiny za rok 1952.

4

V Ochozské jeskyni jsme se opět soustřeďovali na paleohydrografický výzkum Labyrintu, jeho nánosů a morfologie. Na základě těchto studií jsme pak prokopávali chodbu Proti Pochvě, kde jsme nalezli krásně krápníky vyzdobený komínek a další pokračování do neznámých prostor v přímém směru. V chodbě U balvanu se nám podařilo vniknout do malé propástky, zužující se do neprůlezných trhlin v masivu. Bylo též pokračováno v mapování některých částí Labyrintu. Velkou propast v této jeskyni jsme navštívili též za účelem studia paleohydrografie, sedimentů a morfologie. Zde jsme objevili nádherné stropní ryto. Ve Velkých dómech jsme pokračovali v zakreslování profilů sedimenty a v jejich průzkumu. Hydrografickému průzkumu jsme podrobili též trativod vlevo za vchodem do této jeskyně, kde jsme zjistili další pokračování na dně dříve již známých propástek. V Nové Ochozské jsme nemohli proniknouti za Nouackhův sifon pro nepříznivou hydrografickou situaci. V jeskyni Pekárně jsme započali hloubit obrovskou štolu do závalu na konci jeskyně. Měli jsme možnost určit jeho stáří, avšak nepodařilo se nám jej prozatím proraziti, poněvadž nám z komína hrozí obrovské balvany zřícením. Bez střeliva je zde práce naprosto životu nebezpečná a proto byla přerušena. Prozkoumali jsme též velmi detailně dvě menší jeskyňky u jeskyně Kůlničky a to jeskyni Krátkou a Propástku, které jsme též zaměřili. V jeskyni Propástce jsme objevili menší pokračování s bohatou recentní faunou. Sondáž jsme též provedli u jeskyně Jezevčí kde byla též nalezena bohatá recentní fauna a v Nejvyšším paleoponoru v Kamenném žlíbku, kde jsme získali cenný profil sedimenty a máme zde náznaky většího jeskynního vchodu. V jeskyni Malčině jsme v zimním období pozorovali průvany a tvoření ledových krápníků uvnitř jeskyně. Po velmi namáhavém průkopu jsme se prodrali do nové síně, bývalého ponoru, který má podobný charakter, jako vchod pod Švédským stolem. Velmi důkladně jsme se též věnovali pozorováním hydrografickým. Za tímto účelem jsme několikrát navštívili jeskyni Malčinu a Netopýří, po celou sezonu upravovali Výtok I a zjistili, že výtok II nemá asi souvislosti s výtokem předešlým. Čistili jsme též Hádecké ponory, kde jsme hlavně sondovali v ponoru I, kde se ozývá velmi blízko silné dunění, jako předzvěst nedalekých hlubokých propástek, do nichž se voda řítí.

Pozorovali jsme též propadání náplavy před jeskyní Ochozskou,které se děje na přímé linii směřující napříč údolím od jeskyně Ochozské k jeskyni Netopýří.V Hostěnickém propadání se opět sesouvají hlíny do nějakých starších ponorů nad každým ponorem,dnes aktivním.Naznačují dráhu nynějších podzemních toků.Fotografovali jsme vchody těchto jeskyní:Kůlničky,Nad Kůlničkou,Propástky,Krátké,Netopýří,Malčiny,Jezevčí,Hádecké díry,Hádecká propadání,Hostěnické propadání.Interiery byly fotografovány v Ochozské jeskyni a Pekárně.

Naše skupina se též začala zabývat výzkumem jeskyní v okolí Macochy a jeskyně Kateřinské.Vzala si zde za úkol hlavně zaměřování jeskynních prostor,důkladný výzkum všech jeskyní hlavně na podkladě výzkumu sedimentů a jiných ukazatelů paleohydrografických a hydrografických.Velmi vděčí materielní podpoře Moravského Krasu,jak jejího představenstva,tak zaměstnanců. Doposud jsme zaměřili jeskyni Mastný flek,důkladně ji prozkoumali a zbývá ještě dokončit výzkum sedimentů.Jeskyni Kateřinskou jsme důkladně vyzkoumali informativně,abychom nalezli nejvýhodnější místo k proražení balvanových závalů na jejím konci.Vykonali jsme též důkladný průzkum Skelných síní za Masarykovým domem,jež jsme z větší části zaměřili.Informativní průzkum hlavně za zjištěním kvality sedimentů jsme provedli na celém dně Macochy,v jeskyních Červíkových a Erichově.Informativně jsme též navštívili jeskyni Pustožlebskou zazděnou,kde jsme též studovali profily jeskynními sedimenty s krápníky kvalitu devonského vápence,v němž jsou jeskyně tvořeny a jeho fosilie. Průzkum byl započat teprve ke konci října tohoto roku.

Miroslav Dvořák
vedoucí skupiny.

Nicméně to, co prezentovat ještě můžeme, jsou písemné práce badatelů z jižní části Mor. krasu. První, níže uvedený článek Jaroslava Dvořáka vyšel v časopisu „Československý kras“ ročník 5/1952, str. 15 – 18. Byl nazván

Nejnovější výzkumy v nejzazší části Nové Ochozské jeskyně.

V říjnu 1947 (1) se podařilo členům Speleologického klubu v Brně Skoupemu a Vyšinkovi proniknouti do téměř neznámých partií Nové Ochozské jeskyně. Právem myslili, že objevili nové prostory, poněvadž všechny stopy dřívějších výzkumů zakryla akumulační činnost Hostěnického potoka. Poslední síň, do níž již nepronikli, skrývala tajemství, jež jsme objevili až r. 1949. Prostory byly zaměřeny po sifon I. Sifonové chodby. V roce 1948 stav vody nedovolil proniknouti do těchto prostor, takže teprve 23. října 1949 jsme mohli provésti výzkum. Dosáhli jsme místa, kde se řečiště rozdvojuje a prozkoumali jsme východní odbočku. K severu odbočuje druhá odbočka, námi nazvaná Sifonová chodba pro svůj charakter. V této chodbě jsme se protáhli erodovanou tektonickou puklinou mezi skloněnými lavicemi vápenců do menší síňky. V dalším postupu bránil polozaplněný sifon I. Až po něj je jeskyně mapována Ryšavým (1947) a též ing. Feitlem (1930). Prolezením sifonu jsme se dostali do míst, kam pronikl Skoupý a Vyšinka. Dalšímu postupu bránil druhý zaplněný sifon, na jehož hladině jsem pozoroval dva větší vírníky, což svědčí o tom, že Hostěnické propadání není neprodyšný filtr, nýbrž musí zde být větší otvůrky, kterými se hmyz do jeskyně dostane.

Týden po této exkursi byl již první sifon Sifonové chodby suchý, avšak druhý byl ještě částečně zaplněn. Proplazili jsme se jím po krk ve studené vodě a blátě do další chodby s bahnitým dnem, zakončené velmi hlubokým nánosovým sifonem. Zde jsme zjistili na stropním výběžku dvě serie podpisů: 4. XII. 1932 Metzker, Zlamal, Reindel a 22. I. 1933 Böhm a Metzker. Patří členům Gruppe für Höhlenforschung im Verein Deutscher Turisten, do jejíž sféry tehdy Ochozská jeskyně patřila. Proto jsme prostory pouze znovu objevili. Nebyly asi od roku 1933 navštíveny. 6. ledna již byly tyto prostory zaplaveny povodňovou vodou. Ve výroční zprávě Speleologického klubu za rok 1949 byla zpráva o objevení nových prostor v Ochozské jeskyni opravena na správné znění. (2)

Po prázdninách, ihned 3. září 1950, jsme pronikli přes vyschlé sifony Nové Ochozské do nejzazších prostor. Zastavil nás pouze druhý sifon. 5. září 1950 jsem s kolegou Janíkem zaměřil Sifonovou chodbu až v místa, kde se řečiště rozdvojuje. 10. září 1950 jsme před třetím sifonem vyhloubili sondu v pískách, čímž voda značně klesla. Příští exkursi 16. září 1950 po dalším značném poklesu vody v sifonu jsme mohli proniknouti třemi okny v uzávěrových stěnách sifonu do tří dalších sifonových komor. Strop poslední komory již neměl okno a uzávěrová stěna se prudce skláněla pod hladinu vody. Hloubka vody v tomto místě činila 40 cm a dno se ještě dosti příkře svažovalo, což znamená, že jsme ještě nepronikli do nejhlubšího místa sifonu. Ještě téhož dne silně pršelo a Hostěnické ponory byly zaplaveny povodňovou vodou,

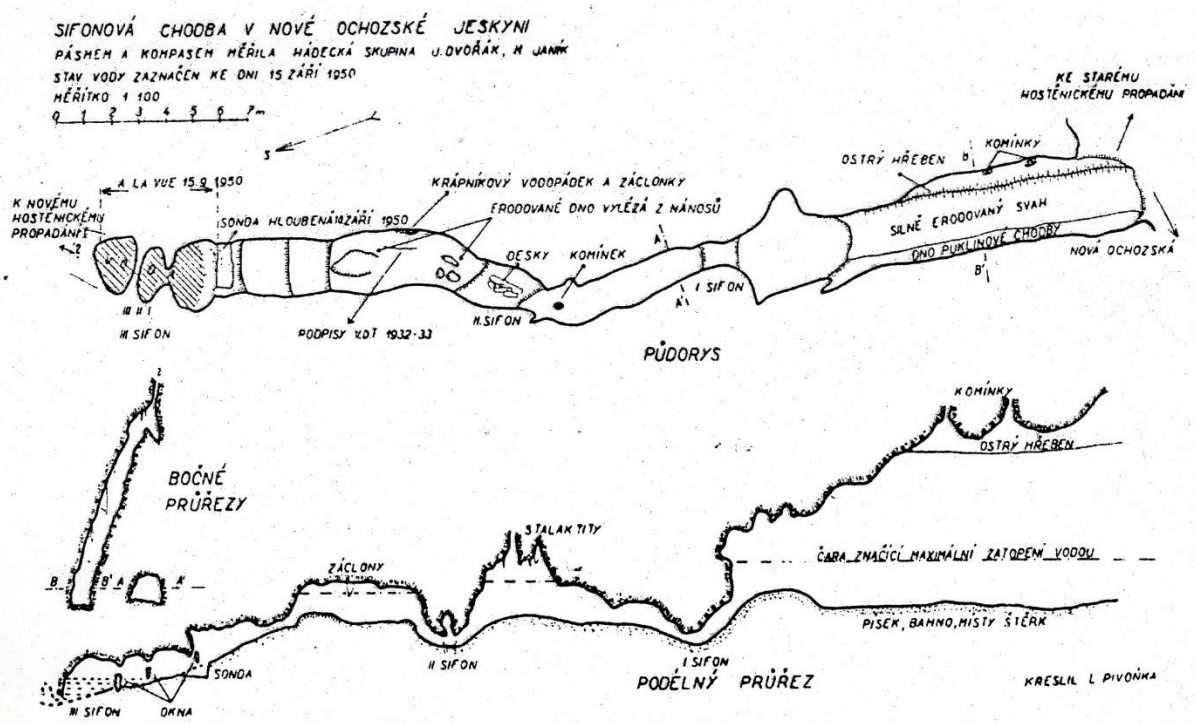

Půdorys nejvzdálenějších prostor Nové ochozské vzhledem k Hostěnickému propadání měř. = 1:2000
Podle ing. K. Feitla (1930) doplnil podle vlastních výzkumů J. Dvořák (1950).

která zaplavila též Ochozskou jeskyni. Proto jsme odložili výzkum těchto prostor až na podzim 1952, poněvadž hydrografické poměry roku 1951 nedovolily do nich přístup.

Výsledky tohoto výzkumu jsou několikeré: zaměření prostor a napojení na starší výměry, zjištění výzkumu členy VDT 1932 a 1933, a největší význam mají pozorování morfologická a hydrografická. Popis prostor Nové Ochozské až po rozdvojení řečiště — viz cit. lit. 1. — Na východ od bodu, kde se řečiště rozdvojují, odbočuje geologicky velmi mladá chodba se všemi znaky tlakové erose a evorse, trvající za povodní ještě nyní. Je v ní velmi málo sedimentů, a to hlavně hrubší omletý štěrk nekrasových hornin. (Materiál kulmských polymiktních slepenců.) Chodba je zakončena vertikálními komíny, zaplněnými obrovskými korodovanými balvany vápence. Podle výměrů ing. Feitla z VDT a z celkového charakteru chodby náleží nejpravděpodobněji povodňovému ponoru na konci slepého údolí Hostěnického, který je, podle dr. Kříže (3, 4), geologicky mladší než ponor, nyní normálně aktivní. — Na sever jde úzká erodovaná puklina, skloněná asi pod úhlem 70°—80°. Po 11 metrech přechází v síňku, jejíž strop se snižuje v sifon I. Strop síňky pokrývají t. zv. obří hrnce a jiné evorsní tvary. Strop sifonu není nijak rozerván, je jednoduchý a nesklání se příliš hluboko. Chodba za tímto sifonem je 6 m dlouhá a vybíhá do třímetrového komínku. Krápníkové výzdoby, která byla před sifonem I dosti bohatá, ubývá, v nejvyšších partiích jsou pouze bělostné stalaktity a záclonky, poněvadž ostatní chodba je hladce erodovaným trativodem. Výše zmíněná síň přechází v sifon II, jehož strop tvoří dvě uzávěrové stěny, skloněné podle poruchových zon, zde procházejících. Je hlubší a blátivější než sifon I. Síň, v níž sifon II přechází, udržuje stále severní směr jako celá Sifonová chodba. Tato síň je méně zaplněna písčitými a bahnitými sedimenty a skalnaté dno z nich vyčnívá ven. Na východní stěně je třpytivý travertinový vodopád a menší záclonky. Blízko vodopádku jsou na stropním výběžku podpisy členů VDT. Konec chodby přechází ve třetí nejhlubší sifon, který je úplnou sifonovou raritou. Měl-li strop sifonu II dvě uzávěrové stěny, pak tento sifon III, který jsme ještě neprorazili na druhý jeho konec, bude mít víc než čtyři uzávěrové stěny. Uzávěrové stěny však jsou ve třech případech v pravém slova smyslu provrtány oválnými nebo kruhovými okny. Proč byla tato okna vytvořena? Na to nám dalo odpověď pozorování pohybů sedimentu v r. 1949 a 1950. Když jsme se v roce 1949 dostali až k sifonu III, byl jeho vodní stav mnohem vyšší (asi o 80 cm) a sifon byl též mnohem více zanesen písčitou náplavou, jež sahala až k první sifonové uzávěrové stěně, takže vodu v první komoře bylo vidět pouze oknem. V roce 1950 byly sedimenty ze sifonu odtransportovány do Nové Ochozské, takže se sifon značně prohloubil a uzávěrové stěny se objevily obnažené nad značně nižší hladinou reliktního jezírka v sifonu. Kdysi byl sifon III asi silně ucpán většími, později pevně stmelenými oblázky. Voda si vytvořila jinou cestu, vyerodovala okna. Je možné, že jejich genese je podobná vzniku stropních koryt. Zajímavé bylo, že se dno ve třetí komoře ještě dosti prudce svažovalo při hloubce vody 40 cm.

Průzkum a zaměření těchto prostor vrhl opět malý paprsek světla do problematických poměrů Hostěnických ponorů k Ochozské jeskyni. (3) Mnohdy pozorujeme, že se do Hostěnického ponoru I propadá menší potůček, avšak Ochozskou jeskyní neteče ani kapka vody. Proto sou-

díme, že někde severně od známých prostor Ochozské leží trativod, který odvádí vody za normálního stavu. Stoupne-li však stav vody v ponoru, objevuje se voda v Ochozské jeskyni. Víme positivně, že když se propadá voda pouze do ponoru I ve větší míře, teče i tehdy Ochozskou jeskyní. Propadá-li se do ponoru II, je to věc jasná

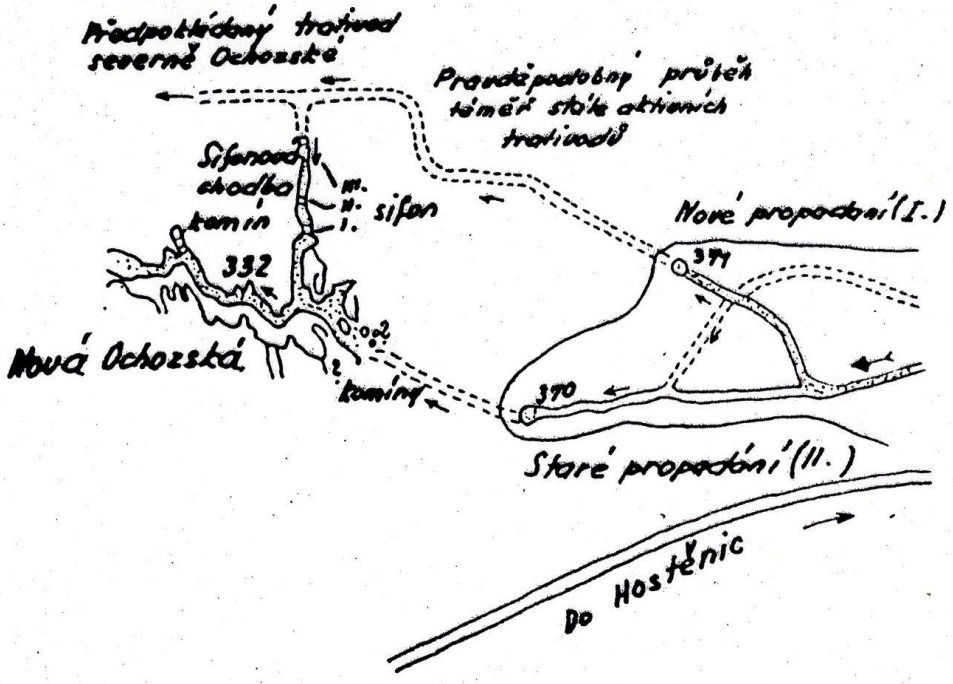

(Srovnej na plánu!) Z ponoru I. může býti voda přiváděna do Nové Ochozské jeskyně pouze Sifonovou chodbou. Jaké však bylo moje překvapení při zakreslování plánu této chodby, když jsem zjistil, že nejnižší místo dosažené v konečném sifonu III, je o 2 metry položeno níže, než řečiště v puklinovité chodbě na počátku sifonové chodby. Voda zde snad musí vystupovat pod silným tlakem, aby překonala nejméně tři sifony, dosud nám známé, a mohla se přelévat do Nové Ochozské. Proto myslím, že hypothetický trativod severně od Ochozské je příliš zaplněn sedimenty a tak způsobil reinundaci Ochozské jeskyně. Způsobilo ji nejdřív pravděpodobně zaštěrkování Hádeckého údolí, čímž se zvýšila erosivní base krasových vod a nekrasové sedimenty, stahované do podzemí, nemohou býti pro malý spád transportovány z jeskyní ven, poněvadž výtok Říčky vyvěrá v podobě zaštěrkované vyvěračky. (Vauclusského pramene. 5). V Sifonové chodbě ukazuje též bahnitá čára, která značí maximální zatopení, velmi zajímavý zjev, že totiž není ve všech síních stejně vysoko položena. Jaroslav Dvořák, Brno.

Použitá literatura:

1. Přemysl Ryšavý: Ochozská jeskyně v jižní části Moravského Krasu. Čs. Kras, roč. II., str. 198—213. — 2. Výroční zpráva Speleologického klubu v Brně za rok 1949. Čs. Kras, roč. III., str. 83. — 3. Jaroslav Dvořák: Vývoj Hostěnického propadání vzhledem k Ochozské jeskyni. Čs. Kras, roč. IV., čís. 1. — 4. Martin Kříž: Průvodce do Moravských jeskyň. II. díl. — 5. Rudolf Burkhardt: K stáří nejnižší (aktivní) jeskynní etáže Moravského Krasu. Čs. Kras, roč. III., str. 134—135.

Další z pracovních aktivit v r. 1952 směřovala po dohodě se Státním památkovým úřadem k úpravě vyvěrání Říčky.

Úpravné práce v jižní části Moravského Krasu.

Některé krasové zjevy v údolí Hádeckého potoka — Říčky byly lidskými zásahy tak přetvořeny, že neodpovídaly estetickému rázu krajiny a byla zamezena jejich normální krasová funkce. Proto se hádecká skupina Speleologického klubu v Brně po dohodě se Státním památkovým úřadem rozhodla uvésti tyto objekty do prapůvodního stavu. Jde tu zejména o vývěr I v údolí Říček (objevili jsme totiž druhý vývěr v

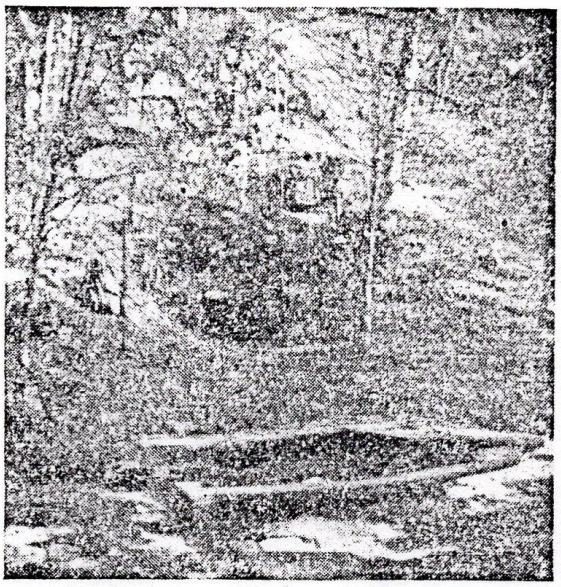

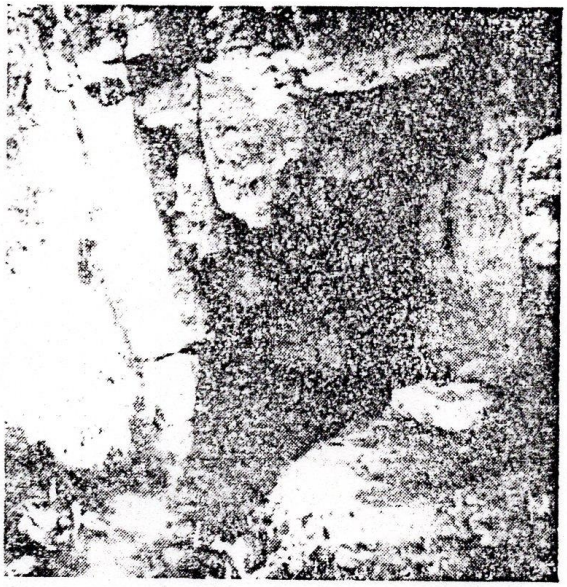

Výtok I na Říčkách:
před úpravou po úpravě

údolí, poblíž vývěru I) a Hádecké ponory I, II a III. Vývěr byl uzavřen kamennou zídkou a železnými vrátky, voda z něho vytékala potrubím do řečiště povrchového toku a v řečišti byly ještě zbudovány betonové hráze a přepady. Tato opatření značně zabraňovala výtoku vody z vývěru. Mnoho badatelů si stěžovalo na tuto estetickou závadu*), nepřilo-

*) Viz Ant. Boček. Průvodce Mor. Krasem. 1928, str. 301, 302.

žil však nikdo ruku k dílu. Na jaře r. 1951 odpracovalo devět členů skupiny při devíti pracovních směnách celkem 256 hodin. Nejvíce se zasloužili o úpravu Berka, Březa, Dvořák a Kozel. Bylo odstraněno potrubí, zídka s vrátky a více než jedna polovina betonových zdí. V r. 1952 se v pracích pokračuje. V rámci těchto prací byly též upraveny Hádecké ponory I, II a III. Při úpravě ponoru II, největšího, kde byla roztlučena betonová přehradní zeď a ponor vyčištěn od zahnívajícího materiálu, kamení a písku, byl objeven za povodně ponor I, položený asi 5 m výše proti toku potoka. Vyčistili jsme i tento a upravili řečiště, aby se v něm voda propadala i za minimálního stavu. Ponor III byl jen částečně vyčištěn a bude nutno v něm provésti více úpravných prací.

Naše práce byla velmi namáhavá, poněvadž beton byl velmi dobré kvality a musili jsme jej rozsekávati sekáči a 15 kg těžkou železnou palicí. Při těchto pracích byl dosti vážně zraněn náš člen Luboš Svoboda, kterému rozsekla střepina ze sekáče ruku v předloktí. Zranění se dík sterilitě místa bez následků zahojilo. Přes to, že naše práce je každému kolemjdoucímu jasná, a přes to, že na obou pracovištích visí tabulky, upozorňující každého, aby nebyla naše práce ztěžována a mařena neuvědomělými zákroky, našli se lidé, kteří nám z kratochvíle ztěžují práci kde mohou, místo aby pomohli zlepšit vzhled údolí.

RNC Jaroslav Dvořák, Brno.

Dalším z problémů Hádeckého žlebu, který se nabízel Dvořákově pracovní skupině k zamyšlení a prozkoumání byla hydrografie Malčiny jeskyně.

Tato práce vyšla také v časopisu „Československý kras“, ročník 5./1952, str. 228 – 230.

Hydrografie jeskyně Malčiny v Hádeckém údolí.

Hádecká skupina Speleologického klubu v Brně se zabývá problémy této jeskyně již od roku 1948 a byly již podány dvě zprávy o jejím výzkumu za rok 1948-50 (I, II).*) Roku 1951 byla řešena hydrografie periodického potůčku, tekoucího na dně Blátivého dómu.

Abychom pochopili složitou hydrografickou soustavu této jeskyně, je nutno, abychom si objasnili genesi Blátivého dómu. Severní vchod do jeskyně (330, 79) je paleoponor terasové úrovně cca 5 m nad úrovní údolní nivy Hádeckého potoka. Tudy se vody hnaly Kamenitým dómem do dómu Blátivého. Tehdy bylo dno dómu v naznačené výšce (8 — sleduj na plánu) a odtok vod se dál Hlavní chodbou směrem k jihu. Poklesnutím údolní nivy přestal ponor fungovat a jeskyně nebyla již zaplavována. Podle zkušenosti, že ponory ustupují proti proudu toku ke krasové hranici, ustoupily též ponory Hádeckého potoka až k jeho dnešním třem aktivním ponorům. Při virgulování zdejší oblasti p. Knapem 20. 5. 1951 bylo zjištěno, že potok tekoucí v Malčině má neznatelné a nezahloubené ponory v řečišti Hádeckého potoka a ne potoka Ochozského, jak jsem se dříve domníval. Vody z dnes neznatelného ponoru, vedeny asi po těchto puklinách (hlavně směru S-J), se dostaly pod Blátivý dóm, kde si vytvořily vlastní chodby, asi větších rozměrů. (4) Tímto poderodováním široké prostory Blátivého dómu nastalo sesutí vápencové mezivrstvy mezi Blátivým dómem a spodními trativody. (5) Takto byl dán předpoklad k vytvoření dnešní

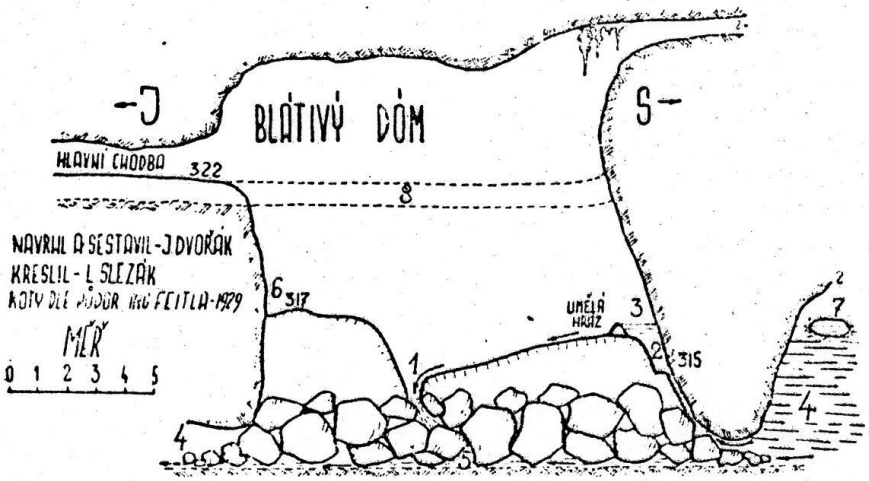

morfologie dna dómu. Voda, které byl zatarasen odtok zřícením, odtékala pomaleji mezi balvany, nebo při vyšším stavu vody stoupala podél stěn dómu na velké puklině k vývěru (2), kde je dnes vykopána přes 1 m hluboká sonda. Odtud tekla po dně dómu až do paleoponoru (6) na protějším okraji dómu u skalní stěny kudy se opět propadala do původního trativodu (4). Dno dómu je, jak název říká, tvořeno velmi řídkým jílovitým žlutým blátem, které je sice vodou nasycené, avšak pro vodu nepropustné. Asi za dosti dlouhou dobu se vodní erosi podařilo vytvořit si ponor uprostřed dómu (1) a tento ponor značně prohloubit až na balvanový zával, který je při dně dobře patrný. Mezi balvany se voda prodírá s hukotem do dalších, asi volných prostor.

*) V cit. lit. II. uveden detailní popis jeskyně, proto k němu čtenáře odkazuji. Zde je též publikován plán této jeskyně.

Voda zde pozorovaná byla vždy křišťálově čistá, nikdy se z ní nesrážel sintr na okolním blátě, jako z jezírek, nakapaných se štropu, a byla ledově chladná. Činnost potůčku, jak bude níže patrno, je omezena jen na nejmaximálnější vodní stavy. Přitom, když teče potůček v Malčině, byly pozorovány tyto vodní stavy na jiných objektech: Hádecké ponory nestačily shltat přiváděnou vodu a tato voda proudila celou povodňovou částí údolí až k Výtoku, v Hostěnickém propadání stála nad oběma ponory jezera s velkými víry, voda vytékala vraty Ochozské jeskyně ve velmi silném proudu k povrchovému toku, ve Výtoku vyrážela voda pod velkým tlakem z puklin v masivu. Barva vod potoků byla: Hádeckého mírně šedě zakalená, Hostěnického žlutošedě, dosti silně, Ochozského temně žlutě, nejsilněji, poněvadž potok přichází ze sprašových oblastí v okolí Ochoze. Z Výtoku tekla žlutošedě zakalená voda, málo vyčištěná cestou v podzemí.

V krátkosti přeběhnu naše pozorování hydrografických stavů: Starší badatelé (III, IV) uváděli, že stává na dně dómu periodické jezero. To byly asi ponory činností mnohých návštěvníků ucpány bahnem. 12. prosince 1948 se mi podařilo jako prvnímu zastihnout potůček v činnosti (I). Důležitý poznatek jsem tehdy zjistil, že totiž potůček vytékal zpod stěny vedle vykopané sondy, aniž tato sonda byla zaplavena. Pak nastala veliká přestávka v činnosti potůčku. V této době jsme započali sondovat při výtoku potůčku. Odklizený materiál jsme neopatrně nashromáždili v jeho řečišti, takže tento materiál, když začátkem března 1951 započal opět téci (přestávka byla přes dva roky!), nemohl odtékati do ponoru uprostřed dómu. Tak zaplavil vykopanou sondu (2) a utvořil malé jezírko (3). Jeho hladina však nestoupala a zůstávala v klidu. Takto jsme zastihli potůček 18. III. Při příští exkursi 22. III. jsme prorazili umělou hráz, vyčistili ponor a svedli vodu do něho. Chtěli jsme pouze vypustit vodu z jezírka, avšak jaké bylo naše překvapení, když voda nechtěla přestat odtékat. Potok tekl normálním způsobem. Zjistili jsme nyní, že se přítok vody změnil a že voda přichází ze dna sondy. 26. III. a 1. IV. ještě potůček slabě tekl, 8. IV. již přestal téci a 22. IV. byla již vyschlá sonda. Při těchto exkursích jsme upravili okolí potůčku a sondy tak, abychom měli lepší přístup k sondě a mohli pozorovat zcela pohodlně hydrografickou situaci. Odkliz hlíny znamenal též přípravu na pronikání proti toku potůčku. Po silných deštích na začátku května začal potok opět téci a byl pozorován 6. a 14. V. 20. V. potok již netekl a nebyl již aktivní do konce roku 1951.

Z uvedených pozorování vyplývá tato hydrografická situace: Z Hádeckého potoka prosakuje voda v nezahloubeném ponoru v řečišti do trativodu, směřujícího pod Malčinu jeskyni. Voda Hádeckého potoka bývá vždy jen málo zakalená, poněvadž má povodí v lesnatých oblastech. Filtrací přes sedimenty v řečišti a na další cestě se může voda naprosto vyčistit a zbavit agresivní komponenty CO_2. Za normálního vodního stavu odtéká voda zasutěným trativodem (5). Při zvýšeném stavu vody nestačí ji trativod odvádět, voda se hromadí před zásypem (4) a vystupuje mezi stěnou dómu a balvany až do sondy (2). Odtud odtéká voda do ponoru (1), uprostřed dómu, kde se propadá opět do zasutěného trativodu. Byla-li v řečišti hráz a vodní hladina stoupla asi o půl metru, pak voda přestane stoupat a hladina zůstane v klidu. Nutně proto předpokládáme existenci třetího trativodu (7) v neznámé prostoře proti proudu potoka (4), který odvádí vodu v tak vysokém vodním stavu. Skalní stěna, odkud potok vyvěrá,

tvoří jistě sifon, poněvadž voda se zde chová jako ve spojitých nádobách.

Nyní se pokusíme proniknouti prohloubením sondy proti toku potůčku do neznámých prostor a pokusíme se dále objasnit tuto záhadnou hydrografickou situaci.

I. J. Dvořák: Příspěvek k hydrografii Ochozska. Čs. Kras, II., 36—38.
II. J. Dvořák: Jeskyně Malčina v Hádeckém údolí. Čs. Kras, IIII., 63—66.
III. A. Boček: Moravský Kras. Praha 1922. Průvodce Moravským Krasem. Praha 1928.
IV. Dr. R. Prix: Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu. Časopis turistů, LIX., č. 2.

Jaroslav Dvořák, Brno.

V níže uvedené zprávičce upozorňuje soudobý archeolog, historik a muzeolog, český odborník na paleolit Josef Skutil na Maškovy paleontologické nálezy v jeskyni Kůlničce.

Krátký článek vyšel v časopisu „Československý kras“, roč. 5/1952 na str. 23.

Maškova zpráva o paleontologických nálezech v Kůlničce u Mokré, okres Brno.

O jeskyni Kůlničce jižně Pekárny na Říčkách v hádeckém údolí nelze po revisi starých literárních zpráv pochybovat, že zde byla také paleolitická stanice (srv. moji noticku v Čas. vlast. spol. musejního v Olomouci, r. 54, 1941, sep. 6, kde je citována starší literatura), k čemuž připojuji zajímavý a důležitý dodatek. K. Jar. Maška zanechal ve svém deníku archeologických prací z r. 1881—1882 volně vložený list se seznamem fauny z Kůlničky (o jinou lokalitu nemůže běžet, protože vedle je taktéž poznámka o Kostelíku, t. j. Pekárně, kteréžto obě jeskyně jsou blízko sebe), který se liší značně od seznamu fauny podané odtud M. Křížem a Fl. Koudelkou. Maška uvádí navíc proti tomuto seznamu Křížovu (I. i II. profil) Tetrao tetrix (2), Mus silvatica (4), Lagomys (87), Talpa (17), Foetorius erminea (4), Foetorius vulgaris (4), dále Lepus, Lupus, Tarandus, Bos taurus, Ursus. Naproti tomu tedy K. J. Maška nemá ve svém seznamu podle Křížova přehledu Arvicola gregalis, Antilopa saiga, Mustela foina, Sorex fodiens, Spermophilus citillus, Sciurus vulgaris, Mioxus glis, Rana esculanta (I. II.). Je zajímavé, jak tato diference vznikla. Domnívám se, že Maška navštívil při svých obvyklých prázdninových pochůzkách i Kůlničku a získal zde v odpadovém kuželi vyveženého materiálu i tento paleontologický materiál; jinak není poznámka vysvětlitelná. Pokud vím, v literatuře se Maška o Kůlničce a jejich nálezech nezmínil. jSk.

O aercheologických pracích a následných objevech v Adlerově jeskyni se rozepisuje Karel Valoch.

Karel Valoch:
Карел Валох:

PALEOLITICKÉ OSÍDLENÍ ADLEROVY JESKYNĚ NA ŘÍČKÁCH V JIŽNÍM MOR. KRASU.

Палеолитическое заселение Адлеровой пещеры в южной части Моравского Карста на Ричках.

Occupation paléolithique des la grotte dite Adlerova dans le système méridional du Karst Morave.

The Paleolithic occupation of Adler's Cave on the river Říčka in the Southern part of Moravský Kras.

Die paleolithische Siedlungsstätte in der Adlerhöhle im Řičkatale im südlichen Mähr. Karst.

Jižní část Moravského Krasu, malebné údolí Hádeckého potoka, ležící v bezprostřední blízkosti Brna, byla hojně navštěvována pravěkými lovci koncem poslední ledové doby. Toto údolí, zvané Říčky, je snadno přístupné z jihu, kde ústí do rozlehlých nížin svrateckého úvalu a vzhledem k tomu, že proti ostatním krasovým žlebům není příliš hluboké a úzké a dále že mělo pravděpodobně stále aktivní povrchový tok vody, bylo jistě vhodným lovištěm a sídlištěm pro tyto nejstarší obyvatele Moravy. Památky po jejich pobytu známe také nejen ze světoznámé Pekárny, ale i z ostatních malých jeskyní, jejichž archeologickým výzkumem se koncem minulého století zabývali zejména dr M. Kříž a R. Trampler. Později v těchto jeskyňkách systematické výzkumy podnikány nebyly a o různých amatérských pracích postrádáme zpráv, jak o nálezech samých, tak hlavně o jejich uložení.

Ve stráni mezi Ochozskou jeskyní a Kamenným žlíbkem, vedoucím do Hostěnic, jsou dvě takové jeskyňky, jež poskytly paleolitické nálezy. Prvou zprávu o jejich pravěkém osídlení uveřejnil R. Trampler (lit. 11), který také jeskyně pojmenoval. Menší z obou jeskyní, ležící podle nivelace Křížovy 54 m nad úrovní údolí, nazval Adlerovou jeskyní (podle křtinského lesmistra K. v. Adlera) a větší ve výši 34 m nad údolím jeskyní Křížovou. Ve svém Průvodci je označují Kříž a Koudelka číslem 6 Adlerovu a číslem 5 Křížovu jeskyni.*) Podle citované Tramplerovy zprávy podnikl na jeho popud prvý výkop v Adlerově jeskyni dr Kříž, ve výzkumu pak pokračoval sám

*) K očíslování jeskyní na Říčkách srov.: dr J. Skutil, Časopis turistů LVI, 1944, p. 82-3. — J. Bayer, Sudeta I, 1925, p. 100, uvádí omylem jeskyni Křížovu a Adlerovu jako jednu lokalitu.

Trampler, který během jednoho dne jeskyni „úplně vyklidil". Ze svých nálezů se zmiňuje pouze o dvou metatarsálních kostech mamuta, ostatní jistě zajímavé nálezy archeologické nepopisuje. Podle Kříže (6, p. 116) sestávala náplava jeskyně z černavé hlíny 120 cm silné, dále z vápencového štěrku a hlíny světlejší. Ve svrchní vrstvě nalezl Kříž v hloubce 60 cm neolitické ohniště se střepy, o paleolitických nálezech se nezmiňuje. — Ve starších pracích uvádějí Adlerovu jeskyni jako paleolitickou stanici: J. Bayer, F. Černý, J. Knies, H. Obermaier.

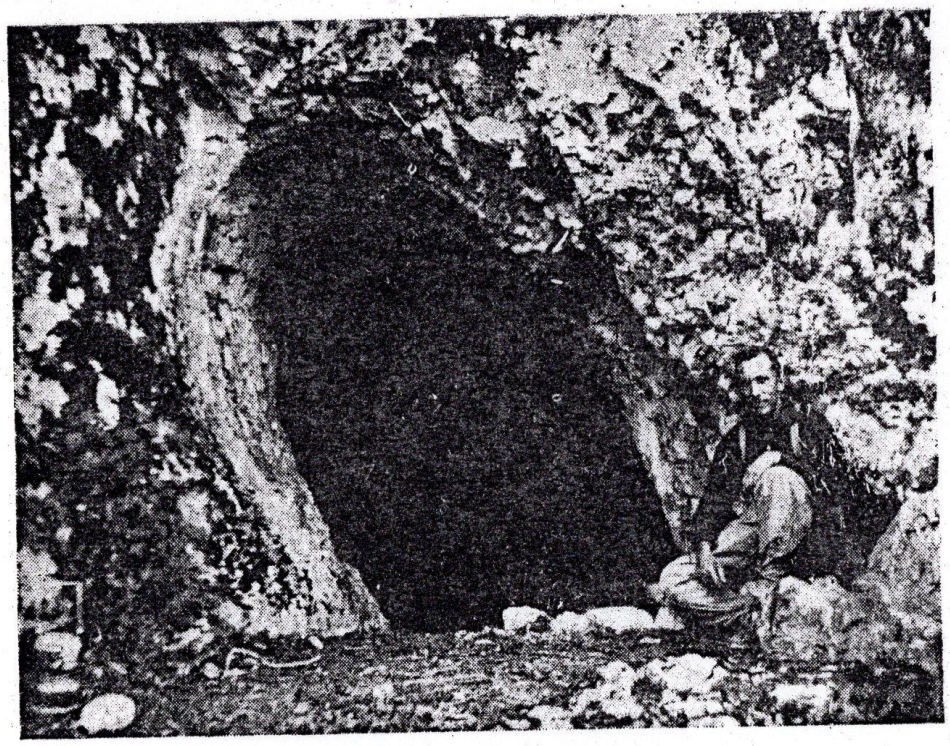

Vchod do Adlerovy jeskyně. (Foto Dierl.)

Roku 1937 pokusil jsem se se svými přáteli V. Gebaurem, J. Stikou a J. Dierlem o zjištění, zda jsou v jeskyni ještě nějaké zbytky paleolitických vrstev. Prokopali jsme téměř celou plochu v rozšířené části jeskyně ihned za vchodem, kde jsme sledovali skalnaté dno v maximální hloubce 120 cm. Intaktní vrstvy zde již nebyly a profil byl vytvořený z promíšených hlín černé a žluté, v nichž jsme porůznu nalezli několik pazourkových odštěpů a čepelí. Pouze na několika místech se na zvrásněném skalním dnu a pod výstupky pravé stěny zachovaly zbytky žluté sprašovité vápencem prosáklé vrstvy, z níž pochází většina níže vyobrazených nástrojů a jeden kostěný hrot s krevní rýhou, který jsem spolu s několika jinými předměty z naší sbírky pozbyl při válečných událostech. Kromě popsaných artefaktů nalezli jsme ještě 30 odštěpů a zlomků čepelí. Nástroje jsou převážně

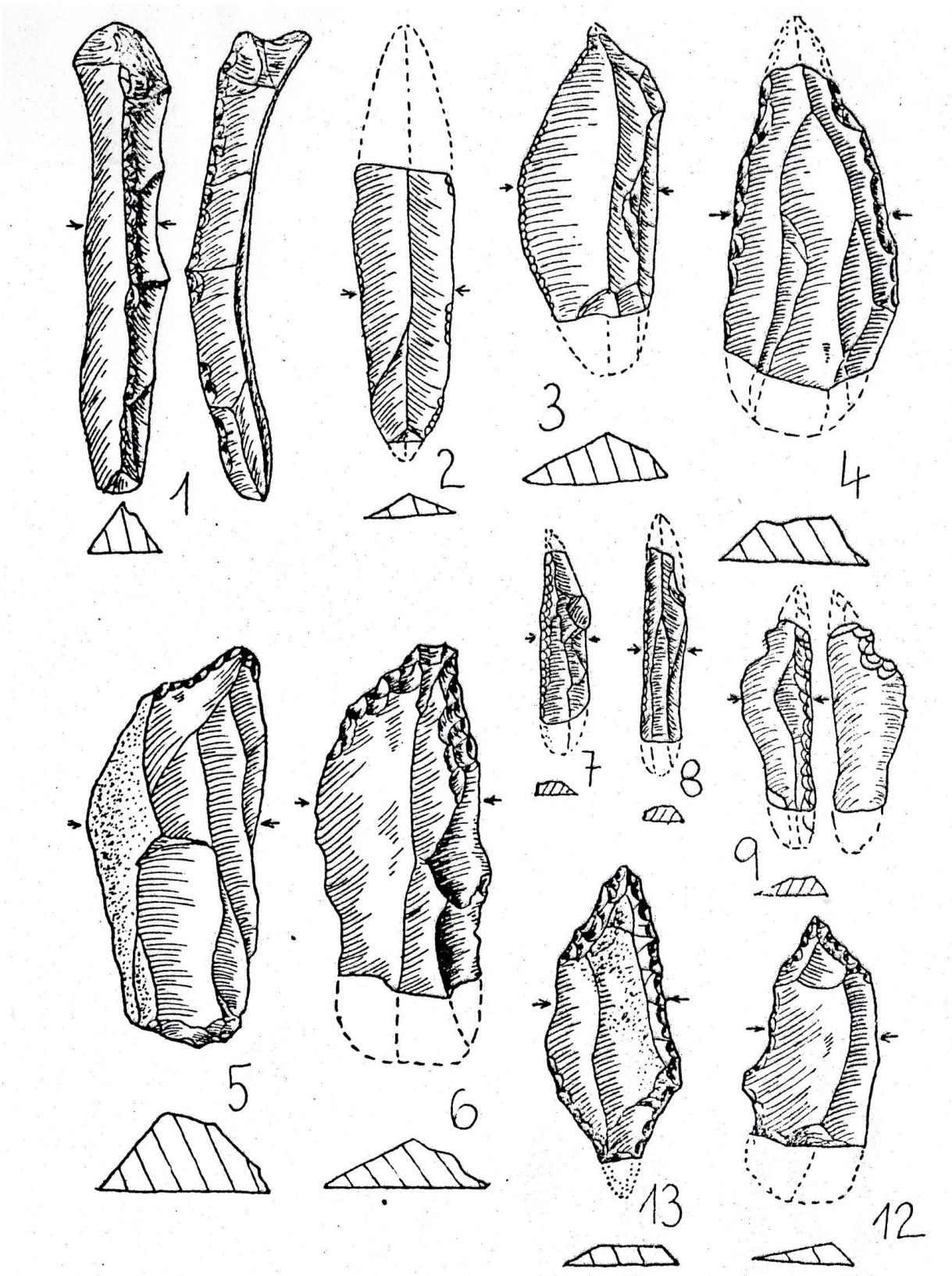

Paleolitické nástroje z Adlerovy jeskyně.

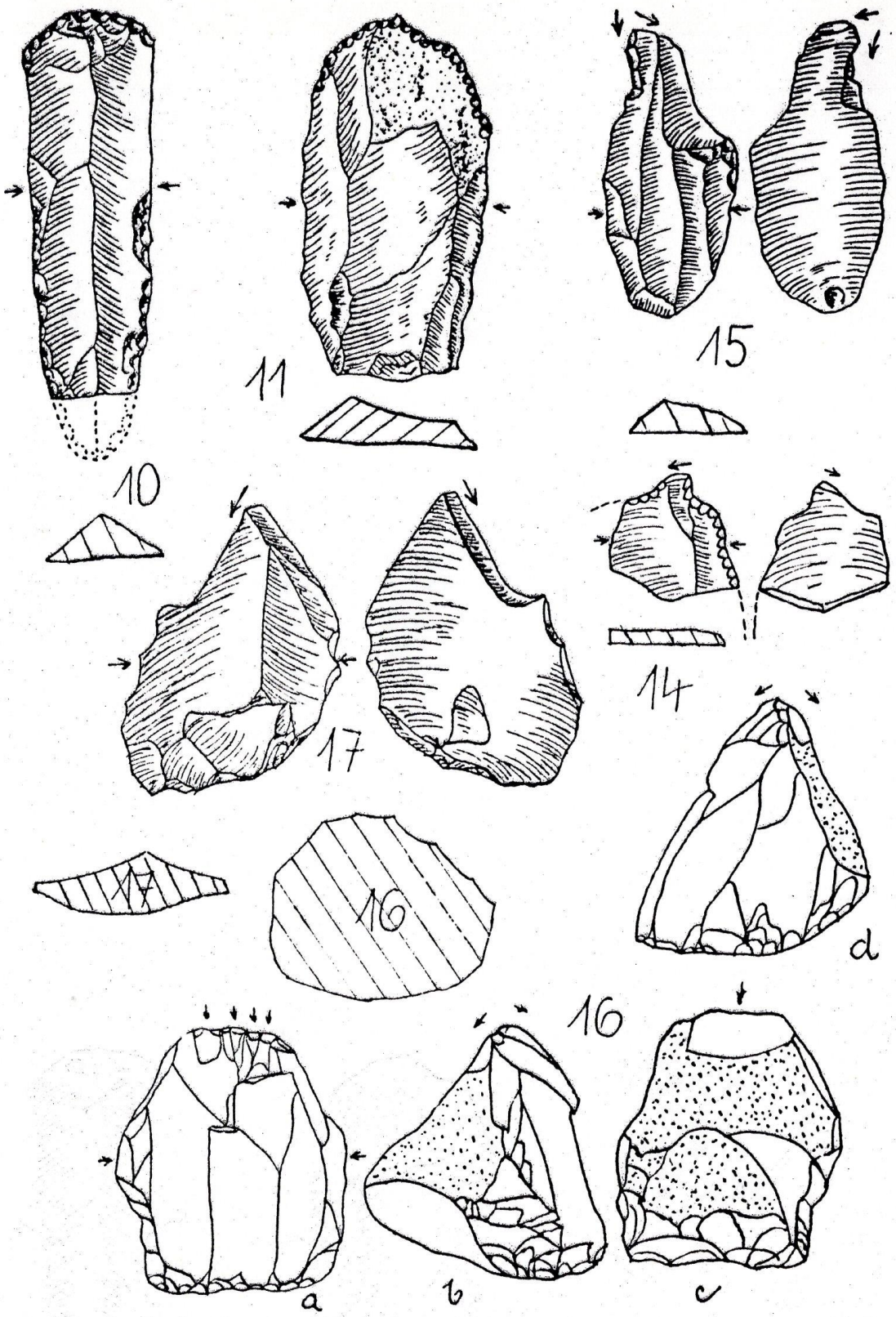

Paleolitické nástroje z Adlerovy jeskyně.

břitem. Zajímavý je tento nástroj také tím, že je umístěný na původně basálním konci čepele, tedy na bulbu, jak prozrazuje koncentrické zvlnění ventrální plochy, jež se šíří vždy od bodu nárazu. Takové případy, kdy osa užití je zcela protichůdná ose vzniku, nejsou v paleolitické glyptologii obvyklé, vyskytují se však zejména u rydel a také jiných nástrojů, jak jsem mohl pozorovat na materiálu z důležité stanice Borky a jiných lokalit. U rydel lze si tento nepravidelný způsob snad vysvětlit tím, že čepele bývají u bulbu zpravidla tlustší a proto také vhodnější pro vytvoření pevné rydlové hrany.

Na obr. 7—9 jsou obvyklé mikročepelky s obitým bokem buď levým nebo pravým, které bývají také ventrálně opracované. Nízký škrabák na úzké čepeli (obr. 10) je charakteristický magdalénský tvar (Pekárna, Býčí skála, Žitného), velmi pěkně opracovaný. Další je pouze jednoduchou terminální retuší upravená čepel na škrabák (obr. 11).

Známé krčkovité vrtáky pekárenské tu zastoupeny nejsou, nalezli jsme pouze jemně vypracovaný ostrý vrtáček na širší čepeli vlevo dole vrubovitě retušované (obr. 12) a pěkný dvojitý vrták téměř po celém svém obvodu opracovaný (obr. 13). Naprosto podobný nástroj je vyobrazený z magdalénienu pekárenského, lit. 1, tab. II, fig. 29. I přes to, že máme k disposici pouze malý výběr nástrojů, zdá se, že rydla ustupují svým významem do pozadí. Nalezli jsme pouze fragment nástroje se zobáčkovitě vypracovaným rydélkem, vytvořeným dvěma vruby (obr. 14) a jednoduché rohové rydlo na čepeli z křídového rohovce (obr. 15). Zajímavé je pazourkové jádro upravené na dvojitý nástroj (obr. 16); dole půlkruhový hoblík s charakteristicky opracovanou skluznou plochou (16c), nahoře rovná hrana rydla vytvořená několika úhozy.

Ve sbírkách Moravského musea je uloženo ze starších výkopů v Adlerově jeskyni 10 silexů, které mohu se svolením přednosty odd. pro diluvium dr. B. Klímy níže popsati. Tři z těchto předmětů publikoval již dříve F. Černý (lit. 5). Jsou tam uloženy tři odštěpy, basální část čepele, hrotitá čepel zhotovená z hrany nucleu a protáhlý hrot vlevo ohnutý, vesměs neretušované. Zajímavá je však široká listovitá čepel lehce zahrocená a široký odštěp s excentrickým bulbem. Nízký škrabák na dlouhé čepeli je naprosto podobný vyobrazenému typu 10, avšak není tak pečlivě opracovaný. Jednoduché terminální rydlo na nepravidelném odštěpu je na obr. 17.

Celkový ráz všech těchto nástrojů je jednotný a představuje celkem typicky magdalénien. Po nějakém starším paleolitickém osídlení tu nejsou žádné stopy. Tomu odpovídají také kostěné nástroje F. Proroka, o nichž se zmiňuje dr. J. Skutil (8) a dosvědčuje to ta okolnost, že podle našeho zjištění ležela kulturní vrstva s magdalénienem, ale-

spoň v přední části jeskyně, přímo na skále. — Z uvedeného vyplývá, že Adlerova jeskyně (kat. Hostěnice) byla osídlena během posledního würmského stadiálu paleolitickými lovci, kteří zde zanechali industrii magdalénského kulturního stupně. V pozdějších dobách sloužila jeskyně ještě jednou za útočiště pravěkému člověku v údobí jevišovické keramiky (lit. 10).

LITERATURA.

1. Absolon K. a Czižek R.: Paleolitický výzkum jeskyně Pekárny na Moravě. I. zpráva za rok 1925. ČMZM XXIV, 1926. — 2. Absolon K. Výzkum diluviální stanice lovců mamutů v Dolních Věstonicích na Moravě. Zpráva za rok 1926. Brno 1945. — 3. Absolon K.: Prehistorický výzkum jeskyně Býčí skály na srovnávacím základě, Brno 1945. — 4. Absolon K.: Kamenné paleolitické nástroje z Předmostí ve sbírkách hanáckého městského musea v Holešově. Příroda XXXIX, 1—2, 1947. — 5. Černý Fr.: Sob na Moravě. Pravěk 1904. — 6. Kříž M. a Koudelka Fl.: Průvodce do moravských jeskyň. Ždánice 1902. — 7. Pfeiffer L.: Beitrag zur Kenntnis der steinzeitlichen Korbflechterei. Zeitschrift für Ethnologie, XXXII, 1910. — 8. Prorok Fr. a Skutil J.: Některé dosud neznámé jeskynní paleolitické nálezy z Mor. Krasu. Československý Kras II, 1—2, 1949. — 9. Rust A.: Das altsteinzeitliche Renntierjägerlager Meiendorf. Neumünster 1937. — 10. Skutil J.: Moravské prehistorické výkopy a nálezy 1937—1947. Časopis Zemského musea v Brně, XXXIII, 1946. — 11. Trampler R.: Meine Grabungen in den mährischen Karsthöhlen. Wien 1897.

КОРОТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ.

В Адлеровой пещере, находящейся близко от знакомой Пекарны в долине Рички у Брна, было открыто заселение эпохи магдаления. Открытая кременитая индустрия видна из рис. 1-17. Кроме того удалось найти стопы человека из конца энеолита. Стратиграфию точно не возможно нарисовать, так как слои были нарушены прежде раскопками; но магдаленнен был прямо на скале.

Résumé.

Dans la dite grotte, qui se trouve non loin de la fameuse Pekárna, dans la vallée de Říčky près de Brno, a été constatée une occupation magdalénienne; l'industrie en pierre est reproduite fig. 1—17. Aussi des traces d'une occupation énéolithique ont été trouvées à côté de celà. Une stratigraphie juste ne pouvait pas être constatée parce que les couches ont été très remaniées par des excavations précédentes, le magdalénien se trouvait directement sur le rocher.

Summary.

In Adler's-Cave, laying near of the well-known cave Pekárna in the valley of Říčka near Brno, the magdalenian occupation was ascertained. The silex implements are in the fig. 1—17. There were also remarked the scents of the men from the end of eneolit period. Because of the stratums were distrucked by the exploration of the elder date, there was impossible to have the precise stratigraphy; but the magdalenian culture was laying directly on the rock.

Zusammenfassung.

In der Adlerhöhle, die nahe der bekannten Pekárna (Backofenhöhle) im Říčkatale liegt, wurde eine Magdaleniensiedlung festgestellt. Die vorgefundenen Feuersteinartefakte sind auf den Abbildungen (1—17) ersichtlich. Ausserdem wurden hier Spuren des Menschen aus dem Ende des Eneolits vorgefunden. Eine genaue Stratigrafie liess sich nicht feststellen, da die Schichten durch frühere Grabungen sehr verworfen waren. Das Magdalenien lag jedoch direkt am Felsen.

Poslední z publikovaných prací r. 1952, kterou se nám podařilo najít je příspěvek Karla Valocha, vysvětlující některé nejasnosti kolem archeologických nálezů prof. Rudolfa Tramplera v jeskyních Adlerova a Křížova v jižní části Mor. krasu.

Příspěvek k lokalisaci diluviálních nálezů R. Tramplera v Moravském Krasu.

Z Tramplerových výzkumů v Moravském Krasu je uschována v diluviálním odd. Moravského musea řada nálezů, jež jsou Tramplerem označeny H IV, H IX, H X, S IX a S X, jiná lokalisace předmětů však chybí. Pokusil jsem se na podkladě Tramplerových spisků tyto nálezy blíže identifikovat, neboť je mezi nimi řada cenných artefaktů a bylo by škoda, kdyby zapadly jako nálezy z neznámých lokalit.

Ve své práci z r. 1897 píše Trampler, že všechny svoje nálezy označoval počátečním písmenem názvu údolí, římským číslem jeskyně podle očíslování dr. M. Kříže a arabskou číslicí značící hloubku, v níž byl předmět nalezen (na př. H X, 0.5). Jednotlivé krasové žleby, v nichž prováděl svoje výzkumy, označoval H (Hadeker Thal, S (Slouper Thal) a D (Dürres Thal). Většinu jeskyní v různých svých pracích popisuje, avšak čísla souhlasná s označením nálezů neuvádí a někdy užívá běžných dosud zachovaných názvů, jako Balcarka, Pod hradem atd. Nálezy ze všech těchto důležitých sídlišť jsou ztraceny a jejich popis u Tramplera je zcela nedostačující.

Ze všech Tramplerových výkopů zbývají pouze výše zmíněné nálezy z jeskyněk č. 4, 9 a 10 v hádeckém údolí a z jeskyní č. 9 a 10 v Pustém žlebu. Tramplerův popis obou jeskyní v Pustém žlebu se skutečně úsplně shoduje s Křížovým popisem v Průvodci, což je zejména markantní u č. 9, ve které jedna z četných chodeb ústí nějakým komínem na povrch. Zde je tedy záměna téměř vyloučena a nálezy jsou z obou jeskyněk pod Koňským spádem, Křížem očíslovaných 9 a 10. Je to několik pazourkových čepelí a úštěpů a 1 kostěné šídlo, pocházející však možná z nějaké mladší pravěké vrstvy.

Nesnadnější je situace na Říčkách, kde Trampler kopal ve třech nebo čtyřech jeskyních. Jeho zprávy jsou dosti nepřesné, píše na př „Während der letzten vier Jahre habe ich in zehn verschiedenen Hohlen gegraben...", avšak v téže práci popisuje jen osm jeskyní v různých částech Krasu, o dalších dvou se vůbec nezmiňuje. V době, kdy Trampler psal „Meine Grabungen", znal Kříž Na říčkách jen osm jeskyní, takže č. 9 a 10 nemohl označovat podle něho a v pozdějším Průvodci je č. 9 označen Švédův stůl a č. 10 Liščí díra, kterých se příslušný popis nemůže týkat. Zbývá tedy jiné vysvětlení: V citované práci píše Trampler, že objevil v r. 1893 Na říčkách dvě nové jeskyně, které pojmenoval Adlerovou a Křížovou a ihned je prokopal. Musíme se tedy domnívat, že je přiřadil k tehdejšímu Křížovu soupisu a dal jim další pořadová čísla, takže prvně objevená Adlerova má označení H IX a další Křížova H X. Křížovu jeskyni cituje ve svých

pozdějších článcích jako jedno ze svých nejbohatších diluviálních nalezišť v Mor. Krasu. Tomu odpovídá také větší počet pazourků a kostí s označením H X, mezi nimiž je několik typických artefaktů. Rovněž z Adlerovy jeskyně (H IX) je několik pěkných nástrojů, o kterých se sám vůbec nezmiňuje. Jediný pazourkový úštěp označený H IV je velmi nesnadno lokalisovat. V uvedené práci se Trampler zmiňuje, že v r. 1895 kopal v třetí jeskyňce na Říčkách téměř bezúspěšně. Její nepřesný popis odpovídá nejspíše Liščí díře, kterou Kříž označil č. 7 a později č. 10. Označení č. 4 nelze vztahovat na Kříže, neboť v jeho starší práci je takto označena Ochozská a později v Průvodci malá jeskyňka pod Kostelíkem, kterou R. Prix nazývá Hadí dírou.

Ke konci je nutno se zmínit, že již Knies správně určoval jeskyně Trampler IX a X do Pustého žlebu pod Koňský spád, avšak nerozlišil označení H a S. Dr. Skutil klade H IX a X na Říčky, ale přesněji je neurčuje.

LITERATURA:

J. Knies: Přehled moravského paleolitu. Obzor prehistorický 1925, Niederlův sborník, p. 113.

M. Kříž: Die Höhlen in den mährischen Devonkalken und ihre Vorzeit. Jahrb. d. k. k. geol. Reichsanstalt, Bd. 42, 1892.

M. Kříž—Fl. Koudelka: Průvodce do moravských jeskyň. Ždánice 1902.

R. Prix: Tajemství jižní části Moravského Krasu. Svobodné noviny 19. I. 1947.

J. Skutil: Moravská krasová bibliografie R. Tramplera. Československý Kras III, 1950, č. 9—10.

J. Skutil: Časopis turistů 1944, LVI, p. 82.

R. Trampler: Meine Grabungen in den mährischen Karsthöhlen. Wien 1897, sep. p. 1—15.

K. Valoch, Brno.

Vzhledem k blížící se uzávěrce naší Edice a vzhledem k současnému nedostatku smysluplného materiálu, budeme v seznamování našich čtenářů s historií speleologické a jiné výzkumné činnosti v jižní části Moravského krasu pokračovat v příštích létech v naší Edici SE – 3 pokud nám věk a zdraví dovolí v práci pokračovat.

Na závěr ještě uvedeme **vzpomínky** účastníka výzkumných prací v jižní části Moravského krasu z oněch dob, **Ladislava Slezáka.**

Někdy v říjnu r. 1951 byla pracovní skupina Hádecká posílena o studenty gymnázia Jiřího Dimitrova v Králově poli pod vedením L. Slezáka, který směřoval též ke studiu geologie na Vysoké škole. Studenti se věnovali uvolňovacím pracím v Labyrintu Ochozské jeskyně, pokusům o prolongaci Nové Ochozské chodby, zpracováním dokumentace a drobným výzkumům v okolních lokalitách. Tato studentská skupiny zanikla po maturitách v r. 1952 jako celek, někteří její členové se však dále angažovali až do r. 1956, kdy většina ukončila studia na Vysoké škole a rozešla se na umístěnky v různých částech ČSR.

Nástupnickou skupinou Dvořákovy Hádecké pracovní skupiny se, někdy od r. 1956 stala skupina, vedená Janem Himmelem a jeho bratrem Petrem Himmelem, později jako Speleologická sekce při Domu kultury Závodního klubu ROH Královopolské strojírny v Brně. Touto skupinou prošla spousta zájemců o

jeskyně, většina z nich ale odcházela do severní části Moravského krasu na slibnější lokality.

Na tomto snímku vidíte partu jeskyňářů Jaroslava Dvořáka tak, jak chodila do krasu někdy v létech 1951 – 1952.

Stojící zleva doprava : Luboš Svoboda, Albert Krejčí, Jaroslav Dvořák, Jiří Kubálek.

Dřepící zleva do prava : Josef Slačík, Jan Hynšt, Pavel Plundrák, Ladislav Slezák.

Mezníkem pro Ochozskou jeskyni, její výzkum, průzkum a využití se stává r. 1960. Ale této historii se budeme věnovat až příště. Až k tomu zase seženeme materiál ! (Pokud se zadaří).

Drobné poznámky v textu jsou poznámky pamětníka Ladislava Slezáka.

Zrcadleno na serveru www.speleo.cz

a

www.SPELEOZAHADY.cz